תלמוד בבלי

'גמרא ופירושה'

מסכת יבמות

חלק ג

דפים יז-כו

מהדורה ללומדי
הדף היומי

מסכת יבמות

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

דף יז-כו

©
כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י
מכון 'תלמוד והלכה'
רחוב מנחם משיב 12
ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות לשיעורי הדף היומי
053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה
בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

ניקוד:
דיקטה

שערים ועימוד:
דוד לוי
050-4130067

סדר הלימוד מיום חמישי כא אדר ב תשפ"ב
עד שבת קודש א ניסן תשפ"ב

דף היומי מסכת יבמות דף יז עד דף כו

הנושאים המרכזיים:

דף יז

- אשת אחיו שלא היה בעולמו [המקור. צרתה כשהאח עשה מאמר, או כשלא עשה]
- המקור שיבום הוא באחים מהאב
- שומרת יבם שמתה אם מותר באמה [רב ורבי יהודה]

דף יח

- אם יש זיקה. ואם מותר לבטל מצוות יבמין [רבי יהודה רבי מאיר ורבן גמליאל]
- מת, ייבם, נולד, ומת [מחלוקת ת"ק ור"ש]
- מת, נולד, ייבם, ומת [לרב אושעיא: רבי שמעון מתיר, כי זיקה ככנוסה]

דף יט

- שאלה א' על רב אושעיא: בברייתא משמע שאפי' ביבם אחד זיקה לאו ככנוסה
- שאלה ב' על רב אושעיא: בברייתא ר"ש פוטר את שניהם. תשובה: מדובר כשנפלו בבת אחת
- מת, נולד, ייבם, ומת [לרב פפא: רבי שמעון אוסר]
- ו' אופנים באשת אח שלא היה בעולמו, ואם מאמר ספק או ודאי אין מועיל
- מאמר בעל כרחה [מח' רבי ורבנן]

דף כ

- טעמם של רבנן שאוסרים בייבם ולבסוף נולד
- מדוע ר"ש אינו מתיר אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו ונולד לו אח
- יבמה שאסורה באיסור ערוה, מצוה, קדושה
- הטעם שעשה של יבום לא דוחה לא תעשה של אלמנה מאירוסין [ה' מהלכים]
- מח' אמוראים אם איסור יבום כהן גדול באלמנה מהאירוסין הוא מהתורה

דף כא

- רמז לשניות מן התורה
- שניות [ח' נשים]
- אשת חמיו ואשת חורגו מותרות
- ד' שניות יש להם הפסק
- אשת אחי האם מן האם [דעת רב ספרא. רבא]
- אשת אחי אבי האב, אחות אבי האב, אם הם מותרות

דף כב

- שניות דרבי חייא [ואם יש להם הפסק]
- שניות בגרים
- גרים אחים מהאם אם יעידו
- כל אח וכל בן זוקקים ליבום, חוץ מאח או בן משפחה וגויה
- הבא על אחותו והיא בת אשתו, אם חייב שתים או אחת
- המקור לרבי יוסי בן יהודה שחייב משום אחותו בלבד. המקור שאחותו משפחה וגויה אינה אחותו

דף כג

- מנין שהפסוק לא בא למעט אחותו מחייבי לאוין. מחייבי כריתות].
- המקור לרבנן שאין חייבים על אחותו משפחה וגיוה
- קידש אחת מב' אחיות ואין יודע איזה מהן. דינו ביבום כשיש לו אח אחד או שנים
- שנים שקידשו שתי אחיות ואינו יודעים איזה. דינם ביבום כשיש לכל אחד אח א'

לאחד אח א' ולאחד ב' אחים, לשניהם ב' אחים

דף כד

- מצוה בגדול ליבם
- דרשת הפסוק יקום על שם אחיו. מדוע לא לומדים לימודים שונים מהפסוק 'והיה הבכור'
- הנטען על השפחה ונשתחררה, או על הגויה ונתגיירה
- הנטען על אשת איש והוציאוה, וכנסה הנטען [כשנטען בעדים ושלא בעדים. כשיש לה בנים מבעלה הראשון]
- גירות מטעם אחר
- דעת רבי שמוציאים אשה מבעלה בקול כל דהו

דף כה

- הכרעת ההלכה בהוצאת אשה מבעלה או מהנטען בקול בלי עדים
- המוציא את אשתו משום שם רע או משום נדר, והחזירה
- המתיר את האשה לא ישאנה [עבר וכנס]
- נאמנות רשע בעדות להתיר אשה
- האומר הרגתיו, אם אומרים 'פלגינן'

דף כו

- המתיר את האשה והיה לו אשה ואח"כ גירשה או מתה.
- קטלנית בב' או בג' פעמים
- המתיר את האשה, דינה בקרוביו [ההבדל בין זה לנטען מהאשה]

זו חדייב נהר גוזן וכו' מוצאי חיזקי ודומקיא: לפסול. רוכן ממזרים שנמעמעו ד) שערת הסבנטים בעובדות כוכבים וכניהן הרי הן כישראלים ונוהג בהן איסור ממזרות והן לא מזהרו ונשאו זה לאחותו לו בתו והרי הן ממזרים: **כי אמריתה קמיה דשמואל.** עד שהמה מילתיה דרב יהודה ה) (משמיה דרב אסי ו) ואמר פטירתו של רב אסי בא לפני שמואל) ואקמר כי הדר אמריתה לה דרב אסי קמיה דשמואל דחודשין לקדושין: **אמר בנך הבא מן הישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה.** דנפקא לן מכי יסיר את בנך מאחרי (דברים ז) ולא כתיב כי תסיר את בנך אלמא לאו אבנהו לא תקח לבנך מהדר דל"ל היה לו לומר כי העובדת כוכבים תסיר ש"מ דאי נמי יולדת בן לעבודת כוכבים לא בנך מיקרי ולא קרינן ביה כי תסיר את בנך הילכך עובדי כוכבים גמורים הם: **והאליה בנות.** שנאבו ונשאום עובדי כוכבים והולידו מהם: **ואמר רבינא.** לקמן בפ"ב (דף כג.) בן בתך הבא בן העובד כוכבים קרוי בנך דכתיב בתך לא תתן לבנו כי יסיר את בנך מאחרי מדלא כתב כי תסיר ש"מ לאבנהו לא תתן לבנו קאי וה"ק שמא תלד לו בן וישיבנו הלב מאחרי וקא קרי ליה בנך ולישוקיה לקידושין: **דסמוך דרב.** דעשרת הסבנטים: **אילטרוי איטרו.** ד) נקבע לחמן מלקלוט זרע ונעשו עקרות: **אילטרו.** לשון ביקוע כמו ו) נילא מריחי דמלרי זיקי (ש"ז ד' ל.) וכמו ליילא לחיטי (פסחים דף מ.): **ומאי נעבד.** מקום דממזרים הם ומטמעים בישראל ופוסלים אותן: **היינו דרמוה היינו דמוה.** ולקמ"ל הא חרוב לא חריב כולה: **דאיכפולי איכפולו.** כשחרבה מכאן נכפלה ומיצמת מכאן: **וקא טוי.** מקשה: **אמר.** עולא עליה דרב המנונא מה גבוה ומה גברא כמה הוא גדול: **אי לאו דהרפניא מאפיה.** שאינם מיוחסים: **שהכל פוגים שם.** כל פסולין שאין מוצאין אשה פוגין והולכין שם: **והיא עמוקה.** ולעה לדבר זה יותר מגיהנם דאילו לגיהנם איכא תקנתא דכתיב מיד שאול אפדם ממות דגאלם ואילו פסולי דידהו ליתא לה תקנתא: **מפוס פסולי דמישן.** שקרובים לה ומתערבין בהן ואמר בפרק עשרה יוחסין (קידושין עא:) מישון מתה ואסתם מפרש פסוליהו: **קצת רבא וקצת זוטא.** איפה גדולה ואיפה קטנה שניהם מעוותים כולמר כל הפסולין מתגלגלים ויורדים לשאול ומשאול לתרמוד כולמר שאול גבוה מתרמוד ומתגלגל משאול לתרמוד וטעמא דכלעיל דאילו ליורדי גיהנם איכא תקנתא ולפסול דידהו אין טהרה: **מגנדר.** מתגלגל:

ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה. פירש בקונטרס דמדכתב כי יסיר ולא כתב כי תסיר משמע דלא קאי אבנהו לא תקח לבנך דאי (ו) יולדת בן לעבודת כוכבים לאו בנך מיקרי ולא קרינן ביה כי תסיר את בנך אלא אבנהו לא תתן לבנו קאי ה"ק שמא תלד בן וישיבנו הלב מאחרי שאותו קרוי בנך וקשה לר"ת לפירושו דפי' בנך? קרוי בנך היינו בנך הבא מן העובדת כוכבים דעליה קאי כי תסיר בנך? ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה והאיכא בנות ואמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך גמורי דבנתא דההוא דרא איצטרויי אצטרו איכא דאמרי כי אמריתה קמיה דשמואל א"ל לא זזו משם עד שעשאום עובדי כוכבים גמורים שנאמר ¹בה' בגדו כי בנים זרים ילדו יתיב רב יוסף אחוריה דרב כהנא ויתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה ויתיב וקאמר עתידין ישראל דעבדי יומא טבא כי חברי תרמוד והא חריב ההיא תמוד הואי רב אשי אמר היינו תרמוד היינו תמוד אכפולי הוא דמכפל חריב מהאי גיסא ותיבי גיסא ואי חריב מהאי גיסא אותיב מהאי גיסא יתיב רב המנונא קמיה דעולא וקא הוי בשמעתא אמר מה גברא ומה (ס) גברא אי לאו דהרפניא מאתיה אכסיף א"ל כסף גלגלתא להיכא יהבת א"ל לפום נהרא א"ל א"כ מפום נהרא את מאי הרפניא אמר ר' זירא הר שהכל פונין בו במתניתא תנא כל שאין מכיר משפחתו ושבטו נפנה לשם אמר רבא והיא עמוקה משאול שנאמר ²מיד שאול אפדם ממות אגאלם ואילו פסול דידהו לית להו תקנתא פסולי דהרפניא משום פסולי דמישון ופסולי דמישון משום פסולי דתרמוד פסולי דתרמוד משום עבדי שלמה והיינו דאמרי אינשי קבא רבא וקבא זוטא מיגנדר ואזיל לשאול ומשאול לתרמוד ומתרמוד למישן וממישן להרפניא:

הדרן עלך חמש עשרה נשים

ביצד ³אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים ומת אחד מהן ונולד להן אח ואח"כ יבמם השני את אשת אחיו ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** אמר רב נחמן מאן דתני ראשונה לא משתבש מאן דתני שניה לא משתבש מאן דתני ראשונה

מקשה ולפסול דידהו אין טהרה: **מגנדר.** מתגלגל:

הדרן עלך חמש עשרה נשים

ביצד אשת אחיו שלא היה בעולמו. פוטרת צרתה: **ומולד לאח.** ומצאה זקוקה ליבם ועליו אסורה אחיו שלא היה בעולמו: **ואח"כ יבם השני את אשת אחיו.** ולו אשת אחיו: **הראשונה.** זו היא אשה (ס) רואנן שנפלה לפניו כבר פעם אחת: **יוצאה.** ונפטרת מזה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו כו': **עשה בה.** זה שמת מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמת: **שניה חולצת.** ולא מיפטרת משום צרת עדיה לצרתה ממש היא: **גמ' מאן דתני ראשונה.** דמאמר קונה מקנת עדיה והויא צרת ערוה במקצת מדרבנן: **מאן דתני שניה לא משתבש.** הכא לא בעי מאן דתני ראשונה לא משתבש: **גמ'** אמר רב נחמן מאן דתני שניה לא משתבש מאן דתני ראשונה לא משתבש: **ולא מתייבמת.** דמאמר קונה מקנת עדיה והויא צרת ערוה במקצת מדרבנן: **גמ' מאן דתני ראשונה.** מגן דקרי לה ראשונה להך שנפלה לפני לוי שני פעמים לא משתבש ומאן דקרי לה שניה לא משתבש: ראשונה

מסורת הש"ס

ה) [ע" קידושין עב.], ו) [ע"ש], ז) לקמן כב. קידושין פה:, ח) ל"ל בגוף הבעל הסבנטים בעובדי כוכבים כו' ר"ש, ט) והרש"ל מקיים גירסת זו, י) ל"ל לאחר, יא) הוא יין נסך, יב) בגי' כו' קרוי. יעב"ץ, יג) פי' עמוקה כשפוא.

מוסף רש"י

בנך הבא מן הישראלית קרוי בנך. כתיב בנך לא תתן לבנו ומתו לא תקח לבנך, ומסוף ליב כי יסיר את בנך, מדלא כתיב כי יסיר את בנך משמע דבן הנולד לעובד כוכבים מנתן קאמר שיסיבו העובד כוכבים מאחרי, ומשמעון דבן נתר אשלי מן העברי"ם קרוי בנך, ואין בבר הבא מן העובדת כוכבים קרוי בבך, מדלא כתיב נמי כי תסיר את בנך, דנשמע מינה דקפיד נמי בבר בנתו מהם לגבך משום כי תסיר את הבן הנולד לה מבנך, דאין אמה עובדת כוכבים אינו בן העובדת כוכבים קרוי בנך, רא

אשה אחיו שלא היה בעולמו היכא בתיבא. וא"ת מיפוס ליה מדכתיב (משלי ג) בלכיה דרכי נועם [א] ומהאי טעמא עבדינן מתים כחיים לענין יבום כב"י ים מוקמות (לקמן מז:) [ב] תנ"ג דאיכטיך למיחי מחריני כדאמר בפרקין[מ]) גבי מצות בגדול לייבם ת"ל אשת מלכות לא תהא לזר חוץ (לקמן קיא:) כמי דייקינן מיני' דקנין זוקק ליבום מ"מ משמע דעיקריה לגופיה איכטיך ואכ"י דאיכטיך דהיכא דאמתים של יבמה מעורבת דהוי שפיר דרכי נועם ומתמתין שמא תלד זכר ותבא זקוקה לו:

אחוה אחוה מבני יעקב. לענין אשת אחיו שלא היה בעולמו אין סברא למילף מבני יעקב דלא מיקרי אחים אמ"כ הם בעולם אחד כבני יעקב דפשיטא דמיקרי אחין [ג] ולא נאו דמיעבד קרא בהיא לא הוה שייך למילף מבני יעקב לענין הך מילתא:

ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה. פי' בקונטרס דרבנן דרכי יהודה בן בתירא דמייתי לקמן דמתפסקין שמואל כר' יהודי בן בתירא דאמר יש זיקה מכלל דפליגי רבנן [ד] וקש' דלמא בעלמא סברי רבנן דיש זיקה והתם שרו ולא מצרכי להתמין שיעשה אחיו מעשה משום קדושין מפקעי זיקה [ה] דהא מצינ כפוף הערל (לקמן דף פב.) ובפ"ב דמגילה (דף יח:) הביא דרכי יהודה בן בתירא דמייתי לקמן דמתפסקין שמואל כר' יהודי' דלדייקינן דשמואל מייתי לימלה מדפסקין כר' יהודה ותמתי מצינ ליה יחידאה והא כמה תנאים סברי דיש זיקה [ו] וכ"ג אפי' דייק מפתם מתניתין דפ"ד ד' אחין (לקמן ל. ופס) זאת אומרת יש זיקה ואפי' בתרי אחין אלא ודאי בההוא דר"י מודו לוכלו דע"י קדושין פקעה זיקה ובפוס מעשמין (דף יח:) דמלמיד מרי מילי דשמואל היה יכול לומר לי אשמועינן יש זיקה ה"מ בההיא דר"י דקדושין מפקעי זיקה אלא עשמא אחריא אשמא [ז] ואין לפרש בכדבריי אתומר אין זיקה היינו ר"מ [ח] דא"כ מאי קאמר ה"מ ה"מ בתרי הא ד"מ בחד מאי קאמר דאין זיקה ולימא לגמיר נמי דהיינו ר' יהושע דאמר יפר לאחד ולא לשנים [ט] דהא אי אמר הכי הוה אמינא אפילו מחיים קמשמע לן לאחר מיתה אין מחיים לא משום [י] דאסור לבטל מצות יבמין תנן [יא] יבמתו שמתה מותר באחותה באחותה אין באמה לא הוא הדין דאפילו באמה ואיידי דתנא ריישא אשתו שמתה מותר באחותה באחותה אין אבל באמה לא דהויא לה איסורא דאורייתא תנא נמי סיפא מותר באחותה ורב יהודה אמר [יב] שומרת יבם שמתה אסור באמה אלמא קסבר [יג] יש זיקה ולימא הלכה כדברי האומר יש זיקה אי הוה אמר הכי הוה אמינא הנ"מ בחד אבל בתרי אין זיקה והא כי פליגי בתרי פליגי אלא אי אמר הכי הוה

ראשונה לא משתבש מאי ראשונה לנפילה ומאן דתני שניה לא משתבש מאי שניה שניה לנשואין מי לא עסקינן דיבם ואח"כ כנס אלא מאי שניה שניה בנשואין אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא [יד] יכי ישבו אחים יחדו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו יחדו מיוחדים בנחלה [טו] פרט לאחיו מן האם רבה אמר אחין מן האב יליף [טז] אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם ולילף אחוה אחוה מערעות דנין אחים מאחים ואין דנין אחים מאחיך מאי נפקא מינה הא [יז] תנא דבי רבי ישמעאל [1] ושב הכהן [2] ובא הכהן זו היא שיבה [3] זו היא ביאה [יח] ה"מ היכא דליכא מידי דדמי ליה אבל היכא דאיכא מידי דדמי ליה מדדמי ליה לפינן ולילף אחוה אחוה מלוט דכתיב [4] כי אנשים אחים אנחנו מסתברא מבני יעקב הוה ליה למילף משום דמפני מדהוה ליה למכתב שנים עשר עבדיך בני אבינו וכתיב [5] אחים ש"מ לאפנויי ואיצטריך למכתב אחים ואיצטריך למכתב יחדו דאי כתב רחמנא אחים ה"א ולילף אחוה אחוה מלוט וכי תימא לא מפני לאי אפנויי מפני מדהוה ליה למכתב רעים וכתיב אחים שמע מינה לאפנויי כתב רחמנא יחדו המיוחדים בנחלה ואי כתב רחמנא יחדו הוה אמינא דמייחדי באבא ובאמא צריכא והא מהיכא תיתי [יט] יבום בנחלה תלא רחמנא ונחלה מן האב ולא מן האם היא איצטריך סד"א הואיל וחידוש הוא דקמשתרי ערוה גביה אימא עד דמייחדי באבא ובאמא צריכא אמר רב הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באמה אלמא קסבר [כ] אין זיקה ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה אי הוה אמר הכי ה"א הנ"מ בתרי אבל בחד יש זיקה ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה אפי' בחד אי אמר הכי הוה אמינא אפילו מחיים קמשמע לן לאחר מיתה אין מחיים לא משום [כא] דאסור לבטל מצות יבמין תנן [כב] יבמתו שמתה מותר באחותה באחותה אין באמה לא הוא הדין דאפילו באמה ואיידי דתנא ריישא אשתו שמתה מותר באחותה באחותה אין אבל באמה לא דהויא לה איסורא דאורייתא תנא נמי סיפא מותר באחותה ורב יהודה אמר [כג] שומרת יבם שמתה אסור באמה אלמא קסבר [כד] יש זיקה ולימא הלכה כדברי האומר יש זיקה אי הוה אמר הכי הוה אמינא הנ"מ בחד אבל בתרי אין זיקה והא כי פליגי בתרי פליגי אלא אי אמר הכי הוה

מתוך אור השלם

1. כי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ:

דברים כה ה

2. וְשָׁב הַכֹּהֵן בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת:

ויקרא יד לט

3. וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּבֵית צָרַעַת מְמֹאֶרֶת הוּא בְּבַיִת טָמֵא הוּא: וְיִקְרָא יד מד

4. וַיֹּאמֶר אֲבָרֶם אֶל לוֹט אַל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ וּבֵין רֹעַי וּבֵין רֹעֶיךָ כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ:

בראשית יג ח

5. וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵים עָשָׂר עֲבָדֶיךָ אַחִים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנֵּה הַקָּטֹן אֵת אָבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינֶנּוּ:

בראשית מב יג

תוספות ישנים

ואי כתב רחמנא יחדו. ל"ג מתמי' אלמעוטי מכתב אחים דלנו יחדו לשמוח מסרדייהו המשוס דכתוב חד אלמעוטי אחיך. וי"ל דמסבנא דעבי' דמייחד בתנא אמת אמת משום מומר דלקמן אם דמיחדת'ל אגבי. ול"ל אלמעוטי אחים לומר דלא כמי' אחוה מיוחדת בנחלה דיכא אף מאחין אלא דלטו אים ג' נמילף ויכון דלמעוטי אחים כלומ אלמעוטי נמי יחדו כלמפסק אלמוחה: באחותה אין באמה ל"ל. ת"ל מה קא מיתמה דקא מיתמה דלמה אמרינ דאמר ים דיש זיקה וי"ל דאמר ים זיקה דאיכא מאן דאמר דאין זיקה אלא מכלל דפליגי עליה ומאי דאמר אין זיקה לאחר מיתה אלא אי אמר הכי הוה אמינא אפילו מחיים קמשמע לן דאפילו בתרי אחין אלא אי אמר הכי הוה אמינא אפילו בחד אחין אלא אי אמר הכי הוה אמינא א

יום חמישי כא אדר ב תשפ"ב | יבמות דף יז

משנה

צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו

כֵּיצַד אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ פוטרת צרתה.

שְׁנֵי אַחִים, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן,

וְנוֹלַד לָהֶן אָח שלישי, אח זה אסור לייבם את אשת אחיו, כי הוא נולד לאחר מיתת אחיו, והרי היא 'אשת אחיו שלא היה בעולמו'.

וְאַחַר כָּךְ יִיבֵּם הַשֵּׁנִי [האח השני] **אֶת אֵשֶׁת אָחִיו** שמת. והאח שייבם יש לו עוד אשה.

וּמֵת האח שייבם את אשת המת.

וכעת שני הנשים נופלות לפני האח השלישי לייבום, **הָרִאשׁוֹנָה** [זו שהיתה בתחילה אשת האח הראשון], **יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ, וְהַשְּׁנִיָּה** [שהיתה אשת האח השני], יוצאה **מִשּׁוּם צָרָתָהּ.**

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב' ייבם	את אשת אח א'
אח ב' מת	
אח ג' לא מייבם	את אשת אח ב' (שהיתה אשת אח א'), כי היא אשת אח שלא היה בעולמו. וכן לא מייבם ולא חולץ את אשת אח ב', כי היא צרתה.

הדין כשהשני עשה בה רק מאמר

עָשָׂה בָהּ מַאֲמָר, וּמֵת - עשה האח השני 'מאמר' באשת האח הראשון שמת, ואחר כך מת גם האח השני.

שְׁנִיָּה [אשת האח השני] **חוֹלֶצֶת, וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת,** כיון שמאמר לא מועיל אלא מדרבנן, ומהתורה אשת אח א' אינה נשואה כלל לאח השני, הרי אשתו של האח השני אינה צרתה, ואינה נפטרת עכ"פ מחליצה.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב' עשה מאמר	לאשת אח א'
אח ב' מת	
אח ג' לא מייבם	את אשת אח ב' (שהיתה אשת אח א'), כי היא אשת אח שלא היה בעולמו. אבל עושה חליצה לאשת אח ב', כי מהתורה המאמר אינו מועיל ואח ב' אינו נשוי לאשת אח א', ואשתו אינה צרתה.

גמרא

ביאור הלשון 'ראשונה' 'שניה'

אָמַר רַב נַחְמָן: מַאן דְּתָנֵי 'רִאשׁוֹנָה' - מי שקורא לאשת אח א' שנפלה ב' פעמים ליבום - 'ראשונה', **לָא מִשְׁתַּבַּשׁ. מַאן דְּתָנֵי 'שְׁנִיָּה'** - ומי שקורא לה 'שניה' **לָא מִשְׁתַּבַּשׁ.**

והגמרא מבארת דבריה: **מַאן דְּתָנֵי** [עמוד ב] **'רִאשׁוֹנָה' לָא מִשְׁתַּבַּשׁ** - מי שקורא לה 'ראשונה' וכך הוא שונה במשנה, אינו טועה, **מַאי רִאשׁוֹנָה, רִאשׁוֹנָה לְנָפִילָה** - שנפלה ראשונה לייבום, במיתת האח הראשון, קודם שהשניה נפלה במיתת האח השני.

וּמַאן דְּתָנֵי שְׁנִיָּה לָא מִשְׁתַּבַּשׁ - ומי שקורא לה 'שניה', וכך הוא שנה במשנה, אינו משתבש, **מַאי שְׁנִיָּה, שְׁנִיָּה לְנִשּׂוּאִין** - שלאחר שהאח השני היה נשוי כבר אשה אחת, נפלה אשת אח א' לפניו, והרי היא אשתו השניה.

הגמרא דוחה את ההסבר: **מִי לָא עָסְקִינַן דְּיִבֵּם וְאַחַר כָּךְ כָּנַס** - וכי המשנה לא עוסקת גם באופן שהאח השני ייבם תחילה את אשת אח א', ואחר כך נשא אשה נוספת. ואם כן אשת אח א' אינה אשתו השניה של אח ב'.

אח א'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב' ייבם	את אשת אח א'
אח ב'	נשא עוד אשה
אח ב' מת	
אח ג' לא מייבם	את אשת אח ב' (שהיתה אשת אח א'), כי היא אשת אח שלא היה בעולמו. ואינו מייבם את אשתו השניה כי היא צרתה

אֶלָּא מַאי שְׁנִיָּה - אלא מה הטעם לקרוא לאשת אח א' 'שניה',

שְׁנִיָּה בְּנִשּׂוּאִין - שניסת שני פעמים, תחילה לאח שמת, ואחר כך ליבם.

מקור דין אשת אחיו שלא היה בעולמו

מבררת הגמרא: **אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ, הֵיכָא כְּתִיבָא** - היכן כתוב בתורה שאינה מתייבמת.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אָמַר קְרָא 'כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו', שֶׁהָיְתָה לָהֶם יְשִׁיבָה אַחַת בָּעוֹלָם, פְּרָט לְאֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ, שהרי האח שנולד לאחר מיתת אחיו, לא היה בעולם יחד עם אחיו.

מקור א' שיבום הוא באחים מהאב

הגמרא ממשיכה בלימוד מהפסוקים שנאמרו בתורה בפרשת ייבום: **'יַחְדָּו', מְיוּחָדִים בַּנַּחֲלָה** - אחים הראויים לירש זה את זה, **פְּרָט לְאָחִיו מִן הָאֵם,** שאין אח יורש את אחיו מאמו, וכן הוא בייבום שלא נאמרה פרשת ייבום באח שהוא אח רק מאמא.

מקור ב' שיבום הוא באחים מהאב

רַבָּה אָמַר: אַחִין מִן הָאָב, יָלִיף 'אַחְוָה' 'אַחְוָה' מִבְּנֵי יַעֲקֹב - לומדים בגזירה שוה ממה שנאמר ביבום 'כי ישבו אחים', וכן בבני יעקב נאמר 'שנים עשר אחים בני אבינו', **מַה לְּהַלָּן** [בני יעקב, הם אחים] **מִן הָאָב וְלֹא מִן הָאֵם,** שהרי חלק מהשבטים הם בני לאה, וחלק הם בני רחל, בלהה וזלפה, **אַף כָּאן** [לגבי ייבום, המצוה היא באחים] **מִן הָאָב, וְלֹא** באחים רק **מִן הָאֵם.**

שואלת הגמרא: **וְלִילַף אַחְוָה אַחְוָה מֵעֲרָיוֹת** - ונלמד בגזירה שוה ממה שנאמר בעריות 'ערות אשת אחיך', וכן ביבום נאמר 'כי ישבו אחים', מה בעריות איסור 'אשת אח' הוא אפילו באח רק מאמא (כפי שלומדים זאת בגמרא להלן נה.), גם לגבי ייבום יש מצוות ייבום באחים רק מאמא.

עונה הגמרא: **דָּנִין 'אַחִים' מֵ'אַחִים', וְאֵין דָּנִין 'אַחִים' מֵ'אָחִיךָ',** בעריות נאמר 'אשת אחיך', וביבום נאמר 'כי ישבו אחים', ולכן לומדים לעניין זה מבני יעקב שכתוב שם גם 'אחים' ולא מעריות שכתוב 'אחיך'.

שואלת הגמרא: **מַאי נָפְקָא מִינַּהּ** - מה ההבדל אם כתוב 'אחים' או 'אחיך', **הָא תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל:** הרי שנינו שבבית מדרשו של רבי ישמעאל למדו בגזירה שווה ממה שנאמר במקום אחד **'וְשָׁב הַכֹּהֵן',** ובמקום אחר **'וּבָא הַכֹּהֵן',** ואף שבפסוק אחד כתוב 'ושב' ובפסוק השני כתוב 'ובא' - **זוֹ הִיא שִׁיבָה, זוֹ הִיא בִּיאָה,** היות ו'שיבה' ו'ביאה' עניינם אחד (שהכהן חוזר ורואה את הנגע), וכן כאן בין 'אחים' ובין 'אחיך' עניינם אחד ואפשר ללמוד גזירה שוה 'אחים' מ'אחיך'.

עונה הגמרא: **הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלֵיכָּא מִידֵּי דְּדָמֵי לֵיהּ** - אלו הדברים שלומדים גזירה שווה מתיבות שאינם זהות ממש, נאמרו רק במקום שאין דבר שדומה לו, **אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא**

מִידֵּי דְּדָמֵי לֵיהּ - אבל במקום שיש תיבה שדומה ממש, **מִדְּדָמֵי לֵיהּ יָלְפִינַן** - לומדים מהדומה, וכן כאן שאפשר ללמוד גזירה שוה 'אחים' מ'אחים' לומדים זאת, ולא לומדים 'אחים' מ'אחיך'.

שואלת הגמרא: **וְלֵילַף אַחְוָה מִלּוֹט** - ונלמד ממה שכתוב בלוט 'אחים', **דִּכְתִיב 'כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ',** כך אמר אברהם אבינו ללוט שהיה בן אחיו [על שם שאביו של לוט היה אח של אברהם אבינו], ולפי זה נאמר שביבום שנאמר 'אחים' היינו האח של אביו, ויהיה מצוה לייבם את אשת אחי האב.

עונה הגמרא: **מִסְתַּבְּרָא מִבְּנֵי יַעֲקֹב הֲוָה לֵיהּ לְמֵילַף** - מסתבר שיש ללמוד מבני יעקב ולא מלוט, **מִשּׁוּם דְּמַפְּנֵי** - משום שהוא פנוי לדרשה, **מִדַּהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב** - מכך שהיה לפסוק לומר: **'שְׁנֵים עָשָׂר עֲבָדֶיךָ בְּנֵי אָבִינוּ', וּכְתִיב 'אַחִים', שְׁמַע מִינַּהּ לְאַפְּנוּיֵי** - מכך שנאמר 'אחים' לכאורה ללא צורך, אנו לומדים שהוא פנוי לדרשה.

הצורך בשני הלימודים ['יחדיו', ו'אחים'] שיבום הוא באחים מאב

הגמרא מבארת את הצורך בשני הלימודים הנ"ל: **וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב 'אַחִים'** - וצריך את הלימוד בגזירה שוה ממה שכתוב 'אחים' לגבי יבום ולגבי בני יעקב, ללמדנו שהם אחים מאב. **וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב 'יַחְדָּו'** - וכן צריך את הלימוד מ'יחדיו' שהם אחיו מאב המיוחדים בנחלה.

דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא - שאם התורה היתה כותבת רק **'אַחִים', הֲוָה אָמֵינָא לֵילַף אַחְוָה אַחְוָה מִלּוֹט** - הייתי אומר שנלמד ממה שכתוב אצל לוט 'אחים'.

וְכִי תֵּימָא לָא מַפְּנֵי - ואם תאמר שמה שכתוב אצל לוט 'אחים' אינו פנוי לדרשה, **לָאֵי** - באמת, **אַפְּנוּיֵי מַפְּנֵי** - תיבה זו פנויה לדרשה, **מִדַּהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב** - מכך שהיה לפסוק לכתוב **'רֵעִים', וּכְתִיב 'אַחִים', שְׁמַע מִינַּהּ לְאַפְּנוּיֵי** - מכאן אנו לומדים שתיבה זו פנויה לדרשה, ואם כן הייתי אומר שלומדים מאחים שכתוב בלוט, על כן **כְּתַב רַחֲמָנָא 'יַחְדָּו' הַמְיוּחָדִים בַּנַּחֲלָה** - שאחים לגבי יבום הם רק אחים החולקים נחלה אחת, ולוט לא חלק בנחלה אחת עם אברהם שהרי אח ובן אח לא יורשים יחד.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא 'יַחְדָּו' - ואם הפסוק היה אומר רק 'יחדיו', **הֲוָה אָמֵינָא דְּמְיַיחֲדִי בְּאַבָּא וּבְאִמָּא** - הייתי אומר שיבום הוא רק כשהם אחים מאב ומאם, אבל אחים רק מאב לא מייבמים. **צְרִיכָא** - על כן צריך גם את הלימוד מאחים וגם את הלימוד מאחיו.

שואלת הגמרא: **וְהָא מֵהֵיכָא תֵּיתֵי** - וזה מנין נלמד, מהיכן היה הווה אמינא שצריך שיהיו אחים גם מאב וגם מאם, והרי **יִבּוּם בַּנַּחֲלָה תְּלָא רַחֲמָנָא** - התורה תולה את עניין היבום בנחלה, כמו שכתוב 'יקום על שם אחיו המת', **וְנַחֲלָה מִן הָאָב וְלֹא מִן הָאֵם הִיא,** ומה היה הצד לומר שיבום הוא רק באחים מאבא ומאמא.

עונה הגמרא: **אִיצְטְרִיךְ** - צריך את הלימוד מ'אחים', שאם היה כתוב רק 'יחדיו', **סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא** - היה עולה על הדעת לומר: **הוֹאִיל וְחִידּוּשׁ הוּא דְּקָמְשַׁתְּרֵי עֲרָוָה גַּבֵּיהּ** - הואיל ופרשת יבום הוא חידוש שהערוה (אשת האח) מותרת לו, **אֵימָא עַד דְּמְיַיחֲדִי בְּאַבָּא וּבְאִמָּא** - הייתי

אומר שהתורה התירה זאת רק באחים מאב ומאמא. **צְרִיכָא** - לכן הוצרכה התורה ללמדנו שגם אח רק מאבא מייבם.

◆◆◆

רב: שומרת יבם שמתה מותר באמה

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁמֵּתָה - אשה שממתינה לייבום, ומתה לפני היבום, **מוּתָּר בְּאִמָּהּ** - מותר לאח זה שהיא המתינה לפניו לייבום, לישא את אמה.

אַלְמָא קָסָבַר - הרי מוכח שרב סבר **אֵין זִיקָּה,** כלומר: הזיקה שיש ליבמה עם היבם, אינה 'חזקה' להחשיבה כארוסתו, ועל כן כאשר היא מתה לפני ייבום, אמה אינה נחשבת כחמותו, ומותר ליבם לייבם את אמה.

שואלת הגמרא: **וְלֵימָא הֲלָכָה** - ויאמר רב הלכה **כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר אֵין זִיקָּה,** ולמה הוצרך לומר את דבריו לענין שומרת יבם שמתה.

שהנה שנינו להלן (דף מא) בדין שני אחים שנפלה לפניהם יבמה, ואח אחד קידש את אחות היבמה, אמר על כך רבי יהודה בן בתירא שאסור לאח זה לישא את אחות היבמה, כיון שהיא אחות זקוקתו, עד שהיבם ייבם את השומרת יבם. ויש תנא שחולק עליו וסובר שמותר ליבם לשאת את אחות זקוקתו, כי אין זיקה.

והיה לרב לומר שהוא סובר כדעה זו שאין זיקה.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	
אח ג'	
אח א' מת	
אח ב'	קידש את אחות אשת אח א' - הדין הוא: שאסור לו לישא אותה כי היא אחות זקוקתו. ועל כן ימתין שאח ג' ייבם את אשת אח א', ואז תפקע זיקתה לאח ב', ויוכל לשאת את אחותה.

עונה הגמרא: **אִי הֲוָה אָמַר הָכִי** - אם רב היה אומר כך, **הֲוָה אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי** - הייתי אומר שמה שרב אומר 'אין זיקה' היינו רק **בְּתָרֵי** - כשנפלה לפני שני יבמים (כגון הנידון הנ"ל שהיא נפלה לפני אח ב' ולפני אח ג') שכיון שאין יודעים מי ייבם אותה, על כן אין זיקה זו 'חזקה' לאסור קרובותיה. **אֲבָל בְּחַד יֵשׁ זִיקָּה** - אבל אם נופלת רק לפני אח אחד, הייתי אומר שכיון שהיא ודאי נופלת לפניו הרי היא ככנוסה, ויאסר באמה.

שואלת הגמרא: **וְלֵימָא** - ויאמר רב: **הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר אֵין זִיקָּה אֲפִילּוּ בְּחַד** [כשיטת רבי עקיבא לקמן שאמר: שומרת יבם, אין יבמה מיפר נדריה, בין שנפלה לפני יבם אחד, בין שנפלה לפני שנים, שהזיקה אינה מחשיבה להיות כאשתו].

עונה הגמרא: **אִי אָמַר הָכִי הֲוָה אָמֵינָא** - אם רב היה אומר כך, הייתי אומר שאין זיקה **אֲפִילּוּ**

מֵחַיִּים - אפילו כאשר השומרת יבם חיה, ומותר לאדם להינשא לאם השומרת יבם, ותצא היבמה לשוק משום בת אשתו. **קָמַשְׁמַע לַן לְאַחַר מִיתָה, אִין. מֵחַיִּים לָא** - לכן השמיעונו שרק אם השומרת יבם מתה, אין זיקה, ומותר להינשא לאמה, אבל אם היא חיה אסור לישא את אמה, **מִשּׁוּם דְּאָסוּר לְבַטֵּל מִצְוַת יְבָמִין,** שהרי אם ישא את אמה, היבמה תהיה 'בת אמו' ויהיה אסור לו לייבם אותה.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	
אח א' מת	
אח ב'	אסור לישא את האמא של אשת אח א', כי אם ישא אותה, יהיה אסור לו לייבם את אשת אח א' שהיא בתה

שאלה: במשנה משמע ששומרת יבם שמתה אסור באמה

הגמרא שואלת מברייתא על דעת רב: **תְּנַן יְבִמְתּוֹ שֶׁמֵּתָה מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ,** ומשמע: **בַּאֲחוֹתָהּ, אִין** - באחותה, כן, היא מותרת. **בְּאִמָּהּ לָא** - באמה, אינה מותרת, [והטעם בזה הוא שאחות אשה הוא איסור שמצאנו בו קולא, שהרי אשתו שמתה מותר באחותה. ובאמה של אשתו (חמותו) לא מצאנו קולא זו, שהרי היא אסורה גם לאחר מיתת אשתו].

תשובה: אין לדייק כך מהמשנה

הגמרא דוחה את השאלה: **הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ בְּאִמָּהּ,** שיבמתו שמתה מותר אפילו באמה, **וְאַיְּידֵי דִּתְנָא רֵישָׁא** - ואגב ששנו שם ברישא: **אִשְׁתּוֹ שֶׁמֵּתָה מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ, בַּאֲחוֹתָהּ, אִין** - באחות כן שמותר לשאת אחות אשתו לאחר שאשתו מתה. **אֲבָל בְּאִמָּהּ לָא,** - אבל באם אשתו (חמותו) אסור אף לאחר מיתת אשתו, **דְּהָוְיָא לַהּ אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא** - שהוא איסור דאורייתא שהתורה לא חילקה באיסור זה בין אם אשתו חיה או לא, (ורק באחות אשתו נאמר 'עליה בחייה'),

תָּנָא נָמֵי סֵיפָא מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ - על כן גם בסיפא שנו 'מותר באחותה' אף שבאמת בשומרת יבם שמתה מותר גם באמה.

◆◆◆

וְרַב יְהוּדָה אָמַר: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁמֵּתָה אָסוּר בְּאִמָּהּ. אַלְמָא קָסָבַר יֵשׁ זִיקָה. וְלֵימָא הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר יֵשׁ זִיקָה. אִי הֲוָה אָמַר הָכִי הֲוָה אָמִינָא הָנֵי מִילֵּי בְּחַד, אֲבָל בִּתְרֵי אֵין זִיקָה, וְהָא כִּי פְּלִיגִי בִּתְרֵי פְּלִיגִי, אֶלָּא אִי אָמַר הָכִי. [יתבאר בדף הבא]

נאסוסה אין. לפיכך כגוסה שמתה מותר באחותה: **עשה בה מאמר.** מתני' היא (ג): **מחלן חלה.** נכרית: **יבומי לא מייבמה.** דהויא צרת עריות בזיקה שכשבפלה לפני אחיו קודם מותו ומזקקה לו נעשית צרה לאשתו בזיקה והויא אשתו אשתו הך נכרית לגביה צרת עריות בשביל זיקה שהיתה לאחיו בה: **מדב"ש.** בפ' ד' אחין (לקמן ד' כט.) ב"ש אומרים אשתו עמו והלוו תצא משום אחות אשה כו': **קנין גמור.** ותיהוי צרת עריות ותיפטר אף מן הפליטה קמ"ל: **עד שנולד לו אח ומת.** אותו שני שיו ולו אשה אחרת ונפלו שניהן לפני הגולה: **בזיקה.** שמזקקה לשני לפני מותו ונעשית צרה לאשתו: **ר"מ היא.** ר"מ קאמר לה לרב בריית'א בפירקין (ג) דאחר תניא כוותיה דרב חלא ומייתי לה לרב מתניתא וקתני פיקח דברי ר"מ: **ומפו הגשואין שפי פאחיות.** ונפלו שניהן יחד לפני האחין: **ולא מחיימנות.** משום דמרוייהו זקיקי ליה לאחי ומרוייהו זקיקי ליה לאחי ולאחי כמיב חד חדא [1] (קמן) פגע באחות זקוקתו: **מפרי בפי.** משני אחין נפלו: **נעולה אין זיקה.** והא דקאמר לא מתייבמות משום דאסור לבטל מצות יבמין ואי אמרת ליבמה אחי חדא למצות מייב אחד ומת אחד מהן בלא ולד ועמד השני הזה לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות בה מאמר עד שנולד לו אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה אי חולצת או מתייבמת ואי אמרת יש זיקה הויא לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה הא מני ר"מ היא דאמר אין זיקה ומי סבירא ליה לרבי מאיר אין זיקה והתנן [2] ארבעה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות ומתו הנשואין האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואי ס"ד סבר ר"מ אין זיקה [3] הני מתרי בתי קאתיין האי לייבם הדא והאי לייבם הדא לעולם אין זיקה משום דקסבר [4] אסור לבטל מצות יבמין דדלמא אדמייבם חד מיית אידך וקא בטלת מצות יבמין ואי אין זיקה תיבטל דהא ר"ג אמר אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין דתנן [5] ר"ג אומר אם מאנה מאנה ואם לא מאנה תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה אמר ליה דרבן גמליאל אדרבי מאיר קרמית לא הכי [6] קאמרינן ר"מ חייש אפי' לספיקא ר"ג אפילו לודאי לא חייש ומאן דלא חייש אפי' לודאי לא חייש ומאן דחייש אפי' לספיקא חייש [7] א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דתנן

שומרת

הוה אמינא מחיים אבל לאחר מיתה פקעה לה זיקה קמ"ל דזיקה בכדי לא פקעה לימא מסייע ליה יבמתו שמתה מותר באחותה באחותה אין באמה לא ה"ה דאפי' באמה ואיידי דתנא רישא אשתו שמתה מותר באחותה דוקא באחותה אבל באמה לא דהויא לה איסורא דאורייתא תנא נמי סיפא מותר באחותה מתיב רב הונא בר חייא עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת טעמא דעבד בה מאמר הא לא עבד בה מאמר שניה נמי יבומי מייבמה ואי אמרת יש זיקה הויא לה [8] צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה אמר רבה הוא הדין דאע"ג דלא עבד בה מאמר שניה מחלץ חלצה יבומי לא מייבמה והא דקתני מאמר [9] לאפוקי מב"ש דאמרי מאמר קונה קנין גמור קמ"ל איתיביה אביי [10] שני אחין בעולם אחד ומת אחד מהן בלא ולד ועמד השני הזה לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות בה מאמר עד שנולד לו אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה אי חולצת או מתייבמת ואי אמרת יש זיקה הויא לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה הא מני ר"מ היא דאמר אין זיקה ומי סבירא ליה לרבי מאיר אין זיקה והתנן [11] ארבעה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות ומתו הנשואין האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואי ס"ד סבר ר"מ אין זיקה [12] הני מתרי בתי קאתיין האי לייבם הדא והאי לייבם הדא לעולם אין זיקה משום דקסבר [13] אסור לבטל מצות יבמין דדלמא אדמייבם חד מיית אידך וקא בטלת מצות יבמין ואי אין זיקה תיבטל דהא ר"ג אמר אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין דתנן [14] ר"ג אומר אם מאנה מאנה ואם לא מאנה תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה אמר ליה דרבן גמליאל אדרבי מאיר קרמית לא הכי [15] קאמרינן ר"מ חייש אפי' לספיקא ר"ג אפילו לודאי לא חייש ומאן דלא חייש אפי' לודאי לא חייש ומאן דחייש אפי' לספיקא חייש [16] א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דתנן

שומרת

הקטנה מלבעול עד שתגדיל [17] אבל בקטנות אסור לבעול אע"ג דסבר אין זיקה דמכוער הדבר כיון דבהאי ביאה לא מיפטרה גדולה [18]:

שומרת

והאי דקתני מאמר לאפוקי מב"ש. תימה דמה צריך למיתני בשני מקומות לאפוקי מב"ש דלקמן בפ' ד' אחין (דף ב.), גבי ג' אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות כו' קתני נמי עשה בה מאמר ומת (ד) חולצת ולא מתייבמת ומקמר כו' אמר בגמ' דה"מ אע"ג דלא עשה בה מאמר דיש זיקה סבר דמסכיא ה"מ דיש זיקה ולי לאו מענה יתיבה הוה אמרי' דקתני עשה בה מאמר לאפוקי מב"ש:

הא מני ר"מ. דקתני בסיפא דבני ר"מ לעיל דפרק ממתני' ה"מ לשניי נמי הא מני רבי מאיר אלא דניחא ליה לתרוצי קמא דמתני' כוותיה:

הני מתרי בתי קאתיין. הלשון מגומגם דמשמע דאפקיר להם להיות מצית אחד ולא ה"ל למימר טפי אלא ולי אין זיקה הלי ליימם חדא כו':

משום דקסבר אסור לבטל מצות יבמין. הא דלא כר"ש דלרבי עקיבא כי חליץ נמי בטיל מצות יבמין (ה) (מהלידן) דדרש בפרק החולץ (לקמן מד. וסס) בית חלוץ הכתוב קרלו ביתו ומדלוייתא אחות חלוצה הויא כאחות אשה:

דלמא אדמייבם חד מיית אידך כו'. וא"ת הא דבן בנין למיתה לא חשו לית שמתקנין לו אשה אחרת שמא תמות אשתו (יומא ב.) ור"מ נופיה לא חייש לשמא יבקע הגוד ולא לשמא יפות בפרק כל הגט (גיטין דף כח. וסס) [19] וי"ל דלאלתר דוקא לא חייש [20] אבל הכא פעמים שמאחר זמן גדול מלחלון ומלייבם אחר חכרו וזמנן מרובה חיישינן שמא ימות לכ"ע ואע"ג דאפשי מדמה שמא מת לשמא ימות ולשמא מת לא חייש ר"מ אפי' לזמן מרובה דתנן (שם) בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קייס ושמעתין אמיתי כאביי דמשמע דקבלה מייבה אביי לא מדמי להו לגמרי אלא שמא ימות לאלתר לשמא מת לזמן מרובה תדע דלא לגמרי מדמי דהא לר' יהודה חייש לשמא ימות לאלתר אי הוה חייש נמי לשמא מת לאלתר א"כ אשת כהן שילא בעלה מפתח ביתו לא תאכל בתרומה אלא כשרואה בעלה בפיה אי ולא"ת ולימלון חד והדר ליימם אידך דתו ליכא למיחש לזיקה ומותר לבטל מצות יבמין דכיון דבגיטין דלמא אחר ליימם כרישא ולית"ל דגזרינן דלמא אחר ליימם אלא דלא לגזור אם יבעל לה חזו תרוייהו כל זמן שלא חלץ לאחת [21] וקשיא לפירושו לאותה שנפלה תחילה שתמרי כי חלץ לשניה דהוה לה יבמה שהותרה ונאסרה דתחזור להתיר הראשון: **מיאנה** מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל. ופי' בקונטרס תמתין גדולה עד שתגדיל הקטנה ואין הלשון משמע כן דלא הוה ליה למימר הלזו אלא ותצא משום אחות אשה דומיא דגדולה קאי אלא נראה דתמתין תמתין גמי אגדולה דמשמע דגדולה [22]:

נר מצוה

ד א טוש"ע אה"ע סימן קנב סעיף יב:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אדרב מאיר קדמיק לא הכי קאמינא ר' מאיר הכי ורבן גמליאל: (ו) רש"י ד"ה עשה וכו' מתני' היא, נ"ב בדף ח ע"ש: (ז) ד"ה ר' מאיר וכו' בפיקרקין דף יט ע"א דאמר תניא כוותיה דרב חלא ומייתי: (ח) תוס' ד"ה ובאי וכו' ומת בגרייתא חולצת: (ט) ד"ה משום וכו' בטיל מצות יבמין אי מת אייבד דלריש כר"ל לתניה:

תוספות ישנים

ליבא משוע ליה יבמתו שמתה כו' אע"ג דפליגי תנאי בה ס"מ מיתה שפיר דהלכה כן משום דסרי מתלוקת ואח"כ קתם ל"ל מייתי מכאן דאפילו לאחר מיתה לא פקעה ליה זיקה וכבר לא אירבו בגיטין אבל: **ואי** אמרת יש זיקה הוה בעולמו דוקא. וא"ת מייתי מכאן דאפילו הוה בעולמו מוקה. וא"ל דאפילו תנאי דסבר אין זיקה. וי"ל דהכי פרך אח"כ דאפי' לר"ש יש זיקה לאחר מיתה פקעה לה זיקה שפיר דאמרינן אי אמרת יש זיקה. אלא כיון דאמרת דמתה פקעה לה זיקה דמתה פקעה לה זיקה דמתה מהר לי סברת יש זיקה ל"ל דמתה חזקה היא ואפ"ג דאמרינן דמתה פקעה לה זיקה. אלא כיון דאמרת דמתה פקעה לה זיקה דמתה מהר לי סברת יש זיקה ל"ל דמתה חזקה היא ואפ"ג דאמרינן דמתה פקעה לה: **לאפוקי** מב"ש. ואע"ג דאמרינן דמתה פקעה לה זיקה ל"ל דמתה חזקה היא ואפ"ג דאמרינן דמתה פקעה לה: **אמר** לה. הלכך בבי בקיעת הגוד (דוחפן סוכה דיום הכפורים אין חרששין שמא תמות ויבקע בו ביום וכן גבי גט כיון דאמר שנה אחת קודם למיתתי אין אומרים תיאסר עכשיו שמא ימות לאחר שעה הילכך אוכלת בתרומה לעולם. מהר"ן. ג. הר"ל כיבמה שאיני קורא בשעת נפילה יבמה יבא עליה. ר"ש. ד. ואז הם נישואין דאורייתא ואתו נישואין דאורייתא ופקעי זיקה שאינה אלא דרבנן ואז תצא הלזו דהיינו הגדולה, והשתא ניחא דלעולם ס"ל דיש זיקה כדמוכח לקמן אבל הכא ה"ק כיון דאי המתינה עד שיהיו הנישואין דאורייתא אין כח בזיקה, והיינו פי' דאין זיקה, דאתי נישואין דאורייתא ומבטלי זיקה דרבנן. ר"פ. ה. והרב נתנאל פי' אם מיאנה מיאנה טוב היה המיאון, ואם לאו תמתין מליבעל אולי מתוך כך תמאן. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ס

(א) [לקמן כט: ל. נח:], (ב) [לקמן יט.], (ג) [לקמן כב. כו. ס: עדיות פ"ב מ"ח], (ד) [לקמן כו.], (ה) [לקמן ח: לקמן כד. כז. כח.], (ו) לקמן עט: קט., (ז) כ"ש כדפרי"ר, (ח) רש"ל מ"ז,

גליון הש"ס

גמ' א"ל אביי לרב יוסף הא דה"ל דשמואל היא. עיריוכן דף ז ע"ל ד' סס ע"ל כתובות ד' יב ע"ב:

מוסף רש"י

מאמר קונה קנין גמור. לעשות אחיסה גמורה (לקמן נח:). **ושניה.** אשתו של שני (לקמן יט.). **הרי אלו חולצות ולא מתייבמות.** מפרש טעמא בגמרא משום זיקה, דכיון דתרוייהו זקיקין לאחי ולכאן, קמא למייבם פגע באחות זקוקתו דהוי אחותו (לקמן נח:). **מתרי בתי.** מתני אחין נפלו: **נעולה אין זיקה.** והא דקאמר לא מתייבמות משום דאסור לבטל מצות יבמין ואי אמרת ליבמה אחי דלמא מייב אחד ומת אחד מהן בלא ולד ועמד הלכך אם מיאנה מיאנה. ותתיבם גדולה, ואם לאו תמתין. קטנה אלו, עד שתגדיל. והיו נשואים גמורין. **ותצא הלזו משום אחות אשה.** אבל מיאנה לגדולה לא, דפסל את הקטנה עליו משום אחות חלוצה (לקמן קפ:).

מוסף תוספות

א. דהאומר לאשתו הרי זה גיטיך שנה אחת קודם למיתתי מותרת לאכול בתרומה הר"מ. המב"ן. ב. הילכך בבי בקיעת הגוד (דוחפן סוכה דיום הכפורים אין חרששין שמא תמות ויבקע בו ביום וכן גבי גט כיון דאמר שנה אחת קודם למיתתי אין אומרים תיאסר עכשיו שמא ימות לאחר שעה הילכך אוכלת בתרומה לעולם. המב"ן. ג. הר"ל כיבמה שאיני קורא בשעת נפילה יבמה יבא עליה. ר"ש. ד. ואז הם נישואין דאורייתא ואתו נישואין דאורייתא ופקעי זיקה שאינה אלא דרבנן ואז תצא הלזו דהיינו הגדולה, והשתא ניחא דלעולם ס"ל דיש זיקה כדמוכח לקמן אבל הכא ה"ק כיון דאי המתינה עד שיהיו הנישואין דאורייתא אין כח בזיקה, והיינו פי' דאין זיקה, דאתי נישואין דאורייתא ומבטלי זיקה דרבנן. ר"פ. ה. והרב נתנאל פי' אם מיאנה מיאנה טוב היה המיאון, ואם לאו תמתין מליבעל אולי מתוך כך תמאן. תוס' הרא"ש.

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו'. פר"י דדוקא קידש אומריס לו המתן מלישא משום דבשעת ניסואין נראה כנושא אחות זקוקתו אצל כגר שהיא אשתו גמורה[א] פקע לה זיקה לגמרי ואין צריך להמתין מלנשוא[ב] ודוקא קידש אחר נפילה כדמוכח בהמוקץ (לקמן מא. ושם) דבקידש בפיטור איירי דמסיק עלה מתה אשתו מותר מיד כיצמתו משום דהואי יבמה שהותרה ונאסרה ומזרה והותרה אצל מי קידש בהיתר קודם נפילה אצל מי היתה אחות זקוקתו בשעת קידושין ש"מ להמתין מלנשוא: **אומרים** לו המתן. וש"מ למה צריך להמתין דכיון דקדשה פקעה לה זיקה לגמרי[ג] כדמוכח בפ' ד' אחים (לקמן כט. ושם) גבי הא דש"ר אלעזר אומר נב"ש אינו קונה קנין גמור אצל לדמות בגרה בלבד ש"ר אבין אף אין נמי מנינא ב"ש אומר יקיימו דיעבד אין לכתחלה נא ומי ס"ד דמאמר קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה חה יעשה מאמר ויקנה ומאי קושיא אפי' קני קנין גמור הא אמרי' הכא דצריך להמתין בקידושין דאורייתא[ד] ולפי מאי דפריכית לעיל (ג) דמש"ה מציא לר"י בן בתירה יחידאה ב"ש וי"ל דלר"י בן בתירה דסבר יש זיקה אין הקידושין מפקיעים זזיקה אבל ר' אבין סבר אין זיקה ולא אסור ליישב אצל מי משום ביטול מצות יבמין ולהכי פריך אי מאמר קונה לב"ש קנין גמור זה יעשה קנין גמור ויקנה חה יעשה מאמר ויקנה[ה] ויכולים לעשות ע"י שליח בנת אחת דליכא ביטול מצות יבמין והא דשרי הכא לקיימה אפי' לרבי יהודה בן בתירה ובפ' ד' אחין (ג) שמניחה בטופיס ג' אחיות דאיתני לעיל קתני מיפא קדמו וכנסו יוצאין אר"י ר"ש דאתי גבי ד' אחיס שבאחיות לא היו נחות בעולה לבלבל היתר שכל אחת אחות זקוקתו[ו] אבל היכא דאחות יבמה אחיה לבלבל היתר לאחר שיעשה אחיו מעשה לא החמירו להולידו: **דאי דרב מא.** וא"ת דבסוף פ"ק דכתובות (דף יב:) נמי אמריינן דא' דרב יהודה דשמואל היא ולא פריך דאי דרב מאי וי"ל דהכא משמע דרב יהודה משמיה דרב קאמר כל הקאי אדרב הוא דקאמר שמיה דרב שומרת יבם שמרת מותר בתמיה:

משכחת לה בחד אחא. וא"ת לעיל בפ"ק (דף ט: ושם) בשמעתא דלוי קאמר בפלוגתא לא קמיירי ופריך והא ר"ל אושעיא תנוק היה ר"ש אף בראשונה לא לרבי אושעיא נמי משכחת לה בחד אחא ולבסוף נרתה ונרת נרתה נמי משכחת לה לנמאי דאמר לקמן דמודי ר"ש בזיקת שני יבמין דלאו כבנוסה דמיא ול"ל דמתני' דפרקין אמא לפרושי פרקין קמא דקתני כילד אשת אחיו אצל הי' בעולמו ונר' אושעיא דאתנה ר"ש אף בראשונה לא לרבי אושעיא דפרקין קמא דקתני כילד אשת אחיו אצל הי' בעולמו ונר' מתני' דאתנה אשת אחיו אצל הי' בעולמו אינו אלא בנוסה דמיא ומיבעיא מאי היא דתנן שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות ומת אחד מהם ועשה בה שני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר אחיו אשת אחד מהם יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין רבי שמעון אומר מייבם לאיזהו מהן שירצה וחולץ לשניה יבומי תרוייהו לא דדלמא יש זיקה והוו שני יבמות הבאות מבית

שומרים יבם. ממתנת לייבום יבמה: **שקדש אחיו.** שלא יבם את אחותה אחר שנפלה זז לפניו: **אומרים לו.** למארס המתן מלכנוס לפי שאחות זקוקתו היא: **עד שיעשה אחיך מעשה.** עד שייבם אחיך את היבמה ויקפה אחותו: **ת"ל.** רב יוסף מקרא לאחותה: **ר"ל.** רב יוסף לתני ולי משמייה דרב אמרה מלי קא"ל לך: **דרב אחדיב.** דת"ל דאמר רב לעיל (יז:) מותר בתמה: **אמורלי ניעזו.** רב הונא ורב יהודה תלמידי דרב הוו ופליגי אליביה: **כיון דאיפסר משמיה דשמואל בכדיא.** דיש זיקה לשמואל עצמו אמרה ולא מתלמידו משמו ומצינו למימר דרב יהודה תלמידו מקלל אותה שמועה אמר להיא דליה: **ומשמיה דרב איפסר לאמורלי.** בפלוגתא דהא פליג רב הונא לא שבקינן כו': **הכי קמפייסו לה.** לרב יהודה לעיל בסמתא שלא הזכיר שם רבו ומרימו למידק הא דרב יהודה דשמואל היא: ה"ג **אגן בכדיא מתניגן לה: ואוזדא שמואל נטעמיה.** הולא רב בהגא אמרה: **ס"מ מחיים.** כל זמן שיבמתו קיימת: **מתני' ומס.** המייבם: **מייבם לאיזו שירצה.** ופטורה מבכתה. ולאו מעשה בה מאמר קאי אלא מרישא דקתני הראשונה יוצאה כו' דקאמר ר"ש דמיון דבמנולד כבר מתיימה ולא היתה על זיקת יבם בזיקת ניעזו אחיו הראשון מעולה מותרת לו: **גמ' אף בראשונה.** וקא סבר נולד ואמ"כ ייבם: **מדקתני מעכב יפיה.** לכולה הכיא בנת דריש למאמר קתני לה אי לאו דפלוגתא דר"ש עלה קיימא ולהכי תנייה לאמעוניין לפפי' בהכיא שרי: **ומאן דקני לה.** לאמעוניין מילתיה דמאן אינקטריכא: **איומא לרבנן.** לאמעוניין אסורה לרבנן דלא אי איסור ולא היתר לר"ש שמעת מינה בריש דהא לא אחיו אצל הי' בעולמו דפרקין קמא דלבנו פוטרות ולקוחין ולצות לחתיכון ולו לא ייבם לא מעכבת כנוס לרבי:

מסורת הש"ס

מגילה יח: לקמן מא., א. בדמשמיה לעיל המתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה. עם. שהבניסה מההא מעקרת הזיקה לגמרי ליעסר מכל וכל. תוס'. וא"ת אפי' לדברי רבותינו בעלי התוס' ד"ל בד"ה אומרים (דר"ש בן בתירא סבר דיש זיקה) עדיין שאלתנו במקומה מה יש בין נשואין לקדושין, אפי' לכ"ד יש זיקה, או אלו ואלו יהדו ביבמה או אלו ואלו לא יהדו, ר"ל דלדברי האומר יש זיקה הרי היא כמקודשת אצלו וכשיקדש אחותה תאיך תוציא מקודשת מקמייתא, אבל נשואה שהיא כנוסה אצלו אינו בדין שתוציא המקודשת לוד מביתה אחר שכנסה אצלו. כנ' תיר"ן הרמב"ן נר"ו. רשב"ם. ג. כיון שקושרה הלזה אחות אשה היא מיד ותצא דס"ש נשואין מארוסין בתרוייהו אחות אשה היא מראורייתא. תמ"ן.

מוסף תוספות

א. אע"פ שהנשואין הם באיסור. מ"ש הש"ס. ב. כדמשמע לעיל המתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה. עם. ג. כיון דהוי מקור. וא"ת אפי' לדברי רבותינו בעלי התוס' ד"ל בד"ה אומרים (דר"ש בן בתירא סבר דיש זיקה) עדיין שאלתנו במקומה מה יש בין נשואין לקדושין, אפי' לכ"ד יש זיקה, או אלו ואלו יהדו ביבמה או אלו ואלו לא יהדו, ר"ל דלדברי האומר יש זיקה הרי היא כמקודשת אצלו וכשיקדש אחותה תאיך תוציא מקודשת מקמייתא, אבל נשואה שהיא כנוסה אצלו אינו בדין שתוציא המקודשת לוד מביתה אחר שכנסה אצלו. כנ' תיר"ן הרמב"ן נר"ו. רשב"ם. ג. כיון שקושרה הלזה אחות אשה היא מיד ותצא דס"ש נשואין מארוסין בתרוייהו אחות אשה היא מראורייתא. תמ"ן.

מוסף רש"י

שומרת יבם. מלקה לעמה, ומלוה בגדול לייבם, שקידש אחיו **את אחותה.** בא אחר מן אחאין וקידש אח אחותה של יבמה אחר שנפלה היבמה לפניהן ש"מ מגילה יח:) ותלה היבום באחיו (לעיל יז:). **אומרים** לו המתן. מלבנות, לפי שאחות זקוקתו היא, הואיל ולאחר שנקקה אחותה לו קודם אח זו צריך להמתין עד שתתייבם היבמה לאחיו, דשקקה זקוקה (לעיל יז:). **עד שיעשה אחיך.** הבגדול, מעשה. ביבמתו, לו לתלוך לו ליבם, אבל בעוד היבמה לפני סולן לתלוך לו ליבם כדי היא לבל אחד מאתנו על ידי זיקה יפוס ואחות באחותה משום אחות אשה, דקפגר יבם דאמר לעיל (ג) דמש"ה מציא לר"י בן בתירה יחידאה ב"ש ויל"ל דלר"י בן בתירה אין זיקה אין הקידושין מפקיעים זזיקה אבל ר' אבין סבר אין זיקה ולא אסור ליישב אצל מי משום ביטול מצות יבמין ולהכי פריך אי מאמר קונה לב"ש קנין גמור זה יעשה קנין גמור ויקנה חה יעשה מאמר ויקנה[ה] ויכולים לעשות ע"י שליח בנת אחת דליכא ביטול מצות יבמין והא דשרי הכא לקיימה אפי' לרבי יהודה בן בתירה ובפ' ד' אחין (ג) שמניחה בטופיס ג' אחיות דאיתני לעיל קתני מיפא קדמו וכנסו יוצאין אר"י ר"ש דאתי גבי ד' אחיס שבאחיות לא היו נחות בעולה לבלבל היתר שכל אחת אחות זקוקתו[ו] אבל היכא דאחות יבמה אחיה לבלבל היתר לאחר שיעשה אחיו מעשה לא החמירו להולידו: **דאי דרב מא.** וא"ת דבסוף פ"ק דכתובות (דף יב:) נמי אמריינן דא' דרב יהודה דשמואל היא ולא פריך דאי דרב מאי וי"ל דהכא משמע דרב יהודה משמיה דרב קאמר כל הקאי אדרב הוא דקאמר שמיה דרב שומרת יבם שמרת מותר בתמה:

משכחת לה בחד אחא. וא"ת לעיל בפ"ק (דף ט: ושם) בשמעתא דלוי קאמר בפלוגתא לא קמיירי ופריך והא ר"ל אושעיא תנוק היה ר"ש אף בראשונה לא לרבי אושעיא נמי משכחת לה בחד אחא ולבסוף נרתה ונרת נרתה נמי משכחת לה לנמאי דאמר לקמן דמודי ר"ש בזיקת שני יבמין דלאו כבנוסה דמיא ול"ל דמתני' דפרקין אמא לפרושי פרקין קמא דקתני כילד אשת אחיו אצל הי' בעולמו ונר' אושעיא דאתנה ר"ש אף בראשונה לא לרבי אושעיא דפרקין קמא דקתני כילד אשת אחיו אצל הי' בעולמו אינו אלא בנוסה דמיא ומיבעיא מאי היא דתנן שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות ומת אחד מהם ועשה בה שני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר אחיו אשת אחד מהם יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין רבי שמעון אומר מייבם לאיזהו מהן שירצה וחולץ לשניה יבומי תרוייהו לא דדלמא יש זיקה והוו שני יבמות הבאות מבית

מגיה לא פקעא) זיקתה מן הראשון ולכתה אשת אשה אמורה משום דידה[ט]: **מייבם לאיזו שירצה.** בלוה לה דכשהן בזיקת אחי אינו מייבם הרי היא אשת אחיו ואין כאן אלא זיקתו ואם אין קונה אחיו ואין כאן אלא זיקת ראשון: **ומולץ לשניה.** דאין לומר דמן הדין לא היה צריך להמתין וחומרא בעלמא הוא, זה אינו דלקמן ס' בית שמאי (קט.), מוכח דמן הדין הוא דקאמר דבשיא חליצה ובמתו, אלמא שלא הפקיע בזה הזיקה. ר"ש. ה. וא"ת אי"כ היאך רבי' ד. ואין לומר דמן הדין לא היה צריך להמתין וחומרא בעלמא הוא, זה אינו דלקמן ס' בית שמאי (קט.), מוכח דמן הדין הוא דקאמר דבשיא חליצה ובמתו, אלמא שלא הפקיע בזה הזיקה. ר"ש. ה. וא"ת אי"כ היאך רבי' זה יעשה מאמר ויקנה והא איכא למיחש דלמא אדמיידם האי מיית אדיך. רשב"ם. והא מבטלא מצות יבמין, ה"ק ורבי. מקנ"ן. ו. ואין אחד מהם יבמה יבא עליה. תוס' רא"ש לקמן מא. ז. דכיון דר' שמעון פליג אף ברישא א"כ איירי בפרקא קמא בהחוא דפליגי. תוס' רא"ש.

ה א טוש"ע אה"ע סימן קנט פעיף ה:
ו ב מיי' פ"ט מהלכות יבום וחלצה ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קנב פעיף יב:

תורה אור השלם

ג. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה. דברים כה ה

הגהות הב"ח

(א) גב' בהגיה מתניגן לה אמר: (ב) תוס' ד"ה אומרים וכו' דפריסיא לעיל. ג"ב דף ח בד"ה ולימה: (ג) בא"ד וכפ' ד' אחין ששנים מהן נשואין כ':

תוספות ישנים

מאי טעמא דקפגר יש זיקה וזיקה כבנוסה. וכלי (דקמלמר) (דקמכר) כתבי דיש ייבם ולא מיתי מעמנו לאין זיקה דלי זיקה כבנוסה אפי' לא בא יום הוי מיתי אבל במיתי משום דלא מיתי אבל במיתי משום דלא כבנוסה. וה"ק כיון דזיקה כבנוסה. ולא מיתי משום דלא מיתי אבל במיתי משום דלא כבנוסה אפי' לא בא יום הוי מיתי אבל במיתי משום דלא כבנוסה. ומתני' דהוי כבנוסה אמתי' נקט בתמני' יבם בלא יבם נמי שייך לא לר' שמעון דהוי כמו יבם ר"ש ואפי' ר"ל נקטו יבם משום דמפרש הכא לאחר אחיו שלא היה בעולמו דפרקין קמא דלבנו פוטרות וקמא דלבנו פוטרות ולקוחין ולצות לחתיכון ולו לא ייבם לא מעכבת כנוס לרבי:

מוסף תוספות

א. אע"פ שהנשואין הם באיסור. מ"ש הש"ס. ב. כדמשמע לעיל המתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה. עם. ג. כיון דהוי מקור. וא"ת אפי' לדברי רבותינו בעלי התוס' ד"ל בד"ה אומרים (דר"ש בן בתירא סבר דיש זיקה) עדיין שאלתנו במקומה מה יש בין נשואין לקדושין, אפי' לכ"ד יש זיקה, או אלו ואלו יהדו ביבמה או אלו ואלו לא יהדו, ר"ל דלדברי האומר יש זיקה הרי היא כמקודשת אצלו וכשיקדש אחותה תאיך תוציא מקודשת מקמייתא, אבל נשואה שהיא כנוסה אצלו אינו בדין שתוציא המקודשת לוד מביתה אחר שכנסה אצלו. כנ' תיר"ן הרמב"ן נר"ו. רשב"ם. ג. כיון שקושרה הלזה אחות אשה היא מיד ותצא דס"ש נשואין מארוסין בתרוייהו אחות אשה היא מראורייתא. תמ"ן.

יום שישי כב אדר ב תשפ"ב יבמות דף יח

רב יהודה: שומרת יבם שמתה אסור באמה

לאחר שהביאה הגמרא את דעת רב ששומרת יבם שמתה מותר באמה. הגמרא מביאה דעה החולקת. **וְרַב יְהוּדָה אָמַר: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁמֵּתָה אָסוּר בְּאִמָּהּ.**

אַלְמָא קָסָבַר יֵשׁ זִיקָה - הרי מוכח שהוא סובר שהזיקה היא דבר חזק להחשיבה כנשואה, וממילא אמה אסורה על היבם משום חמותו.

שואלת הגמרא: **וְלֵימָא** - ויאמר רב יהודה: **הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר יֵשׁ זִיקָה.**

עונה הגמרא: **אִי הֲוָה אָמַר הָכִי** - אם רב יהודה היה אומר כך, **הֲוָה אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי בְּחַד** - הייתי אומר שאלו הדברים נאמרו רק כשהיא נופלת לפני יבם אחד, **אֲבָל בִּתְרֵי אֵין זִיקָה** - אבל אם היא נופלת לפני שני אחים, שלא יודעים מי ייבם אותה, אין זיקה.

הגמרא דוחה את התשובה: **וְהָא כִּי פְּלִיגִי בִּתְרֵי פְּלִיגִי** - והרי מחלוקת התנאים בדין זיקה היא באופן שנפלה לפני שני יבמים, כמבואר להלן (דף מא), ואם רב יהודה היה אומר הלכה כדברי האומר יש זיקה, היה ברור לנו שהיינו אף כשנופלת לפני שני יבמים.

עונה הגמרא תשובה חדשה: **אֶלָּא אִי אָמַר הָכִי** - אלא אם רב יהודה היה אומר הלכה כדברי האומר יש זיקה, (דף יח) **הֲוָה אָמֵינָא** - הייתי אומר שאלו הדברים שאסור ליבם לשאת את אם יבמתו נאמרו **מֵחַיִּים** - כאשר השומרת יבם חיה, **אֲבָל לְאַחַר מִיתָה** - אבל לאחר מיתת השומרת יבם, **פָּקְעָה לַהּ זִיקָה,** ואזי מותר לשאת את אמה, **קָא מַשְׁמַע לַן דְּזִיקָה בִּכְדִי לָא פָּקְעָה** - לכן השמיענו שיש זיקה, ואף לאחר מיתת השומרת יבם הזיקה 'בחינם' לא פוקעת, (שרק אם עשה חליצה מחיים יכול להפקיע את הזיקה, ואינה פוקעת מעצמה), ועל כן אף אם השומרת יבם מתה, אסור באמה.

הצעת ראיה לרבי יהודה ששומרת יבם שמתה אסור באמה

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ, יְבִמְתּוֹ שֶׁמֵּתָה, מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. ומשמע: **בַּאֲחוֹתָהּ. אִין** - כן מותר, אבל **בְּאִמָּהּ לָא.** [והטעם בזה הוא שאחות אשה הוא איסור שמצאנו בו קולא, שהרי אשתו שמתה מותר באחותה. ובאמה של אשתו (חמותו) לא מצאנו קולא זו, שהרי היא אסורה גם לאחר מיתת אשתו].

דחיית הראיה:

הגמרא דוחה את הראיה: **הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ בְּאִמָּהּ** - כן הדין בשומרת יבם שמתה שמותר גם באמה, **וְאַיְּידֵי דִּתְנָא רֵישָׁא** - ואגב ששנו שם ברישא: **אִשְׁתּוֹ שֶׁמֵּתָה מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ, דַּוְקָא בַּאֲחוֹתָהּ,** שאיסור אחות אשה הוא רק בעוד אשתו בחיים. **אֲבָל בְּאִמָּהּ לָא, דְּהָוְיָא לַהּ אִיסּוּרָא דְּאוֹרְיְיתָא** - שהוא איסור מהתורה לישא את חמותו אף לאחר מיתת אשתו, **תְּנָא נָמֵי סֵיפָא** - לכן גם בסיפא שנינו **מוּתָּר בַּאֲחוֹתָהּ,** אף שבאמת מותר גם באמה.

שאלה על רב יהודה: במשנה משמע שאין זיקה, כי אם יש זיקה, היה אסור לאח לייבם את צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו

מֵתִיב רַב הוּנָא בַּר חִיָּיא, שנינו במשנה (לעיל יז.): **עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר** - עשה אח ב' מאמר באשת אח א', **וּמֵת** גם אח ב', **שְׁנִיָּה** - אשתו השניה של אח ב', **חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת,**

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב' עשה מאמר	לאשת אח א'
אח ב' מת	
אח ג' לא מייבם	את אשת אח ב' (שהיתה אשת אח א'), כי היא אשת אח שלא היה בעולמו. אבל עושה חליצה לאשת אח ב', כי מהתורה המאמר אינו מועיל, ואח ב' אינו נשוי לאשת אח א', ואשתו אינה צרתה.

מדייקת הגמרא: **טַעְמָא דַּעֲבַד בַּהּ מַאֲמָר** - הטעם שאינו מייבם את אשתו השניה של אח ב' הוא מפני שאח ב' עשה מאמר באשת אח א', ואשת אח ב' היא צרתה, **הָא לָא עֲבַד בַּהּ מַאֲמָר** - אבל אם לא עשה בה מאמר, **שְׁנִיָּה נָמֵי יַבּוֹמֵי מְיַיבְּמָה** - צריך לייבם את אשתו של אח ב',

וְאִי אָמְרַתְּ יֵשׁ זִיקָה, הרי אשת אח א' זקוקה לאח ב', ואם כן אשתו של אח ב' **הָוְיָא לַהּ צָרַת אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ בְּזִיקָה.**

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב' מת	
אח ג'	לא מייבם את אשת אח א', כי היא אשת אח שלא היה בעולמו. אבל מייבם את אשת אח ב', וקשה: אם יש זיקה, הרי אשת אח א' זקוקה לאח ב', ונמצא שאשת אח ב', היא צרת אשת אח א', שהיא זקוקה לאח ב'.

תשובה: אכן אסור לאח לייבם את צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו, אף אם האח לא עשה מאמר באשת אח א'

אָמַר רַבָּה: הוּא הַדִּין דְּאַף עַל גַּב דְּלָא עֲבַד בַּהּ מַאֲמָר - אף אם האח לא עשה מאמר באשת

אח א', **שְׁנִיָּה מִחֲלָץ חֲלִצָה, יַבּוֹמֵי לָא מִיַּיבְּמָה** - אשת אח ב' רק חולצת ולא מתייבמת, כיון שאשת אח א' זקוקה לאח ב', וממילא אשת אח ב' היא צרתה.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב' מת	
אח ג'	לא מייבם את אשת אח א', כי היא אשת אח שלא היה בעולמו. וכן אינו מייבם את אשת אח ב', כי אשת אח א' זקוקה לאח ב', ונמצא שאשת אח ב', היא צרת אשת אח א'.

וְהָא דְּקָתָנֵי מַאֲמָר - ומה ששנינו דין זה במשנה דוקא באופן שהאח עשה מאמר, **לְאַפּוֹקֵי מִבֵּית שַׁמַּאי, דְּאָמְרִי** - הוא להוציא משיטת בית שמאי שאמרו: **מַאֲמָר קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר,** ולשיטתם אח ג' אינו צריך אפילו לחלוץ את אשתו השניה של אח ב', כי היא ממש צרת ערוה, **קָא מַשְׁמַע לַן,** שמאמר הוא רק קניין מדרבנן, ועל כן מהתורה אשת אח ב' אינה צרת אשת אח א', והיא צריכה חליצה.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב' עשה מאמר	לאשת אח א'
אח ב' מת	
אח ג' לא מייבם	את אשת אח ב' (שהיתה אשת אח א'), כי היא אשת אח שלא היה בעולמו. אבל עושה חליצה לאשת אח ב', כי מהתורה המאמר אינו מועיל ואח ב' אינו נשוי לאשת אח א', ואשתו אינה צרתה.

שאלה נוספת על רב יהודה:

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי, שנינו בברייתא: **שְׁנֵי אַחִין בְּעוֹלָם אֶחָד,** כל אחד נשוי אשה, **וָמֵת אֶחָד מֵהֶן בְּלֹא וָלָד,**

וְעָמַד הַשֵּׁנִי הַזֶּה לַעֲשׂוֹת מַאֲמָר בִּיבִמְתּוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לַעֲשׂוֹת בָּהּ מַאֲמָר עַד שֶׁנּוֹלַד לוֹ אָח, וּמֵת גם האח שני, ולו אשה אחרת ונפלו שניהם לפני הנולד.

הָרִאשׁוֹנָה, יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ. וּשְׁנִיָּה אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַיבֶּמֶת,

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב' מת (לפני שהספיק לעשות מאמר לאשת אח א')	
אח ג'	לא מייבם את אשת אח א', כי היא אשת אח שלא היה בעולמו. וצריך לייבם או לחלוץ את אשת אח ב'

וְאִי אָמְרַתְּ יֵשׁ זִיקָה, הָוְיָא לַהּ - הרי אשת אח א' זקוקה לאח ב', וממילא אשת אח ב' היא **צָרַת אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ בְּזִיקָה,** ואיך מייבם אותה.

תשובה: ברייתא זו היא דעת רבי מאיר שסובר אין זיקה

הגמרא דוחה את הראייה **הָא מַנִּי** - ברייתא זו דעת מי היא, **רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּאָמַר אֵין זִיקָה,** ועל כן אח ג' מייבם את אשת אח ב', שאשת אח א' לא היתה זקוקה לו. אבל תנאים אחרים סוברים שיש זיקה [ורב יהודה סובר כשיטתם].

שאלה: אם רבי מאיר סובר אין זיקה מדוע סובר רבי מאיר ששני אחיות שנופלות לפני שני אחים אינם מתייבמות

שואלת הגמרא: **וּמִי סְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר אֵין זִיקָה,**

וְהָתְנַן: אַרְבָּעָה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וּמֵתוּ הַנְּשׂוּאִין הָאֲחָיוֹת, ונפלו שתיהן יחד לפני ב' אחים, **הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַיבְּמוֹת,** משום ששניהם זקוקות לכל אחד מהאחים, ונמצא שכל אחת מהם היא אחות זקוקתו.

אח א'	נשוי לאחות
אח ב'	נשוי לאחות
אח ג'	
אח ד'	
אח א' מת	
אח ב' מת	
אח ג' ואח ד'	לא מייבמים את אשת אח א' ואת אשת אח ב', כי כל אחת היא אחות זקוקתו

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ סָבַר רַבִּי מֵאִיר - ואם עולה על דעתך שרבי מאיר סבר: **אֵין זִיקָה, הָנֵי מִתְּרֵי בְּתֵי קָאָתְיָין** - הרי אחיות אלו באות משני בתים, כי כל אחת היתה אשתו של אח אחר ואם כן, **הַאי לְיַיבֵּם חֲדָא וְהַאי לְיַיבֵּם חֲדָא** - זה ייבם אחת, וזה ייבם אחת. [נקודת השאלה: אם אין זיקה, כל אח יכול לייבם את אחת האחיות, ואינו פוגע באחות זקוקתו].

תשובה: רבי מאיר סובר שאינם מתייבמות מחשש שאם תתייבם, והאח השני ימות, תתבטל מצות יבום

עונה הגמרא: **לְעוֹלָם** סבר רבי מאיר **אֵין זִיקָה,** והטעם שאמר כאן חולצות ולא מתייבמות, **מִשּׁוּם דְּקָסָבַר אָסוּר לְבַטֵּל מִצְוַת יְבָמִין,** ורבי מאיר סבר שיש לחשוש **דְּדִלְמָא אַדְּמְיַיבֵּם חַד** - שמא עד שייבם אחת, **מָיֵת אִידַּךְ** - ימות האח השני, **וְקָא בָטְלָת מִצְוַת יְבָמִין** - ותתבטל מצוות יבום, שהרי כיון שיבם אחת אין 'מצוות יבום' בשניה שהיא ערוה עליו (אחות אשתו). ולכן אמר רבי מאיר שיחלוץ את האחת, כדי שאם השני ימות, יוכל לחלוץ את השניה.

אח א'	נשוי לאחות
אח ב'	נשוי לאחות
אח ג'	
אח ד'	
אח א' מת	
אח ב' מת	
חוששים שאח ג' - ייבם את אשת אח א'. ואח ד' ימות. ותתבטל מצוות יבום או חליצה באשת אח ב', כי היא אסורה על אח ג' מדין אחות אשתו. ולכן אמרו שיחלוץ את אשת אח א', וכך יוכל גם לחלוץ את אשת אח ב'	

שאלה: והרי רבן גמליאל אומר שלא חוששים שמצוות יבום תתבטל

שואלת הגמרא: **וְאִי אֵין זִיקָה, תִּיבְטַל** מצוות יבום, **דְּהָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל אָמַר אֵין זִיקָה, וּמוּתָּר לְבַטֵּל מִצְוַת יְבָמִין,**

דְּתָנֵי, שני אחין נשואין שתי אחיות, אחת גדולה ואחת קטנה, ומת בעלה של גדולה, ונפלה לפני בעל הקטנה, דעת רבי אליעזר שמלמדים את הקטנה למאן בבעלה ולעקור את נשואיה, כדי שיוכל היבם לייבם את האחות הגדולה.

וזאת מפני ששחוששים שמא לא ייבם את הגדולה כי היא אחות אשתו, ואחר כך הקטנה תמאן ויתברר שהגדולה אינה אחות אשתו והיה צריך לייבם אותה.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם מֵאֲנָה הקטנה, **מֵאֲנָה,** ומותר לו לייבם את הגדולה. **וְאִם לֹא מֵאֲנָה, תַּמְתִּין** הגדולה **עַד שֶׁתַּגְדִּיל** הקטנה, ויבעל את הקטנה ויהיו קידושין גמורין, **וְתֵצֵא הַלָּזוּ מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה** - ותצא הגדולה משום אחות אשה, ומכך שרבן גמליאל הוא זה שסובר אין זיקה (להלן נא.) והוא סובר גם שמותר לבטל מצוות יבמין (שמותר לבעל הקטנה לבעול את אשתו הקטנה ולהפקיע בזה את מצוות היבום מהגדולה, שהיא נהיית אחות אשתו),

וכמו כן רבי מאיר שסובר אין זיקה, מסתבר שהוא סובר מותר לבטל מצוות יבמים.

דחיית השאלה: אין להקשות מדברי רבן גמליאל על דברי רבי מאיר

אֲמַר לֵיהּ רבה לאביי: **דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל אַדְּרַבִּי מֵאִיר קָרְמֵית** - וכי אתה שואל מדברי רבן גמליאל

על רבי מאיר, אמנם שניהם סוברים שאין זיקה, ומכל מקום לענין ביטול מצות יבמים הם חולקים, ורבי מאיר סובר שאסור לבטל מצוות יבמים.

יישוב השאלה: איך יתכן שרבי מאיר חושש אף לספק שמא תתבטל מצות יבום ורבן גמליאל לא חושש אף כשודאי תתבטל מצות יבום

אמר לו אביי לרבה: **לָא, הָכִי קָאָמְרִינַן** - כך אמרתי: **רַבִּי מֵאִיר חָיֵיש אֲפִילּוּ לִסְפֵיקָא** - כיצד יתכן שרבי מאיר חושש אפילו לספק, שמא תתבטל מצוות יבמים, (שלאחר שהאח ייבם את הראשונה, אחיו ימות, ולא יוכל האח שייבם את הראשונה לייבם את השניה), ולעומת זאת **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֲפִילּוּ לְוַדַּאי לָא חָיֵיש,** שרבן גמליאל אומר שבעל הקטנה יבעל אותה כשתגדיל אף שעל ידי זה בודאי מתבטלת מצוות יבום בגדולה.

תשובה: יתכן שמי שלא חושש לביטול מצוות יבום, לא חושש אף כשודאי המצוה תתבטל. ומי שחושש לביטול מצוות יבום, חושש אף לספק

אמר לו רבה: **דִּלְמָא מַאן דְּלָא חָיֵיש** - אין זה קשה, שאולי מי שלא חושש לביטול מצוות יבמים, **אֲפִילּוּ לְוַדַּאי לָא חָיֵיש. וּמַאן דְּחָיֵיש** - ומי שחושש לביטול מצוות יבמים, **אֲפִילּוּ לִסְפֵיקָא חָיֵיש** - אפילו לספק הוא חושש, והיינו שיתכן שרבן גמליאל לא חושש כלל לביטול מצוות יבמים, ורבי מאיר חושש אפילו לספק ביטול מצוות יבום.

◆◆◆

אביי: מה שרב יהודה אמר הוא דעת שמואל

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: הָא דְּרַב יְהוּדָה - מה שרב יהודה אמר לעיל ששומרת יבם שמתה אסור באמה מפני שיש זיקה, **דְּשְׁמוּאֵל הִיא** - בשם שמואל רבו אמר זאת, ולא בשם רב (שגם היה רבו).

דִּתְנַן, [עמוד ב] **שׁוֹמֶרֶת יָבָם** - ממתנת לייבום, **שֶׁקִּדֵּשׁ אָחִיו** של יבם **אֶת אֲחוֹתָהּ,** אחר שנפלה היבמה לפניו, **מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אָמְרוּ: אוֹמְרִים לוֹ** למקדש: **הַמְתֵּן** ואל תישאנה, לפי שאחות זקוקתך היא, **עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אָחִיךָ מַעֲשֶׂה** - עד שייבם אחיך את היבמה ותפקע זיקתה ממך. **וְאָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה.** הרי ששמואל סובר יש זיקה.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	
אח ג'	
אח א' מת	
אח ב'	קידש את אחותה של אשת אח א'
אומרים לאח ב', כעת אחות אשת אח א' אסורה לך, כי היא אחות זקוקתך (כי אשת אח א' ממתינה לך לייבום). ולכן תמתין שאח ג' ייבם את אשת אח א'. ואזי היא לא תהיה זקוקה לאח ב', והוא יוכל לשאת את אחותה.	

אֲמַר לֵיהּ רב יוסף לאביי: **דְּאִי דְּרַב מַאי** - מה ההכרח לומר שרב יהודה אמר זאת בשם שמואל, ואם אמר זאת בשם רב מה קשה על כך, **קַשְׁיָא דְּרַב אַדְּרַב** - שיש סתירה בין דברי רב כאן למה שרב הונא אמר בשם רב ששומרת יבם שמתה מותר באמה, **דִּלְמָא אָמוֹרָאֵי נִינְהוּ וְאַלִּיבָּא דְּרַב** - והרי אין זה קשה שאולי זה אמוראים שנחלקו בדעת רב, רב הונא סבר כך בשם רב ורב יהודה סבר כך בשם רב.

אמר לו אביי: **כֵּיוָן דְּאִיתְּמַר מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל בְּהֶדְיָא** - כיון ששנינו בשם שמואל במפורש שיש זיקה שמאמר זה שמואל עצמו אמר ולא תלמידו בשמו, **וּמִשְּׁמֵיהּ דְּרַב כְּאָמוֹרָאֵי** - ואם נאמר שרב אמר שיש זיקה, נצטרך לומר שעניין זה הוא מחלוקת אמוראים בדעת רב, שהרי שנינו שרב הונא אמר בשם רב שאין זיקה, **לָא שָׁבְקִינַן מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל בְּהֶדְיָא וּמוֹקְמִינַן כְּאָמוֹרָאֵי וְאַלִּיבָּא דְּרַב** - איננו מניחים מאמר מפורש ששנינו בשם שמואל שיש זיקה, [ואנו מבארים שרב יהודה אמר זאת בשם שמואל], ואיננו אומרים שרב יהודה אמר זאת בשם רב כשעל ידי זה יוצא שיש מחלוקת אמוראים מה היא דעת רב.

רב כהנא: אנו שנינו כך במפורש שרב יהודה אמר זאת בשם שמואל

אָמַר רַב כָּהֲנָא: אַמְרִיתַהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב זְבִיד מִנְּהַרְדְּעָא, אָמַר: אַתּוּן הָכִי מַתְנִיתוּ לַהּ - אתם שונים מאמר זה של רב יהודה כך, שלא מוזכר במאמר בשם מי אמר רב יהודה את הדברים, ועל כן הוצרכתם לפרש שהוא מדברי שמואל.

אֲנַן בְּהֶדְיָא מַתְנֵינַן - אנחנו שונים זאת במפורש: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁמֵּתָה אָסוּר בְּאִמָּהּ. אַלְמָא קָסָבַר יֵשׁ זִיקָה,** הרי מפורש שמאמר זה אמר רב יהודה בשם שמואל.

והוסיף רב כהנא ואמר: **וְאַזְדָּא שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ** - ושמואל הולך לשיטתו, **דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה** ששומרת יבם שקידש אחיו את אחותה אומרים לו המתן, לפי שאחות זקוקתך היא, עד שיעשה אחיך מעשה.

וּצְרִיכִי - ושמואל הוצרך להשמיענו את שני המאמרים האלו, **דְּאִי אַשְׁמְעִינַן יֵשׁ זִיקָה** - שאם היה משמיע רק את המאמר ששומרת יבם שמתה אסורה באמה מפני שיש זיקה, **הָוָה אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי בְּחַד** - הייתי אומר שאלו הדברים נאמרו רק כשנפלה לפני יבם אחד, **אֲבָל בְּתְרֵי לָא** - אבל אם נפלה לפני שנים אין זיקה, **קָא מַשְׁמַע לַן** - לכן הוצרכו להשמיענו גם את המאמר השני שאמר שמואל שהלכה כרבי יהודה בן בתירא, שבו מבואר שיש זיקה אפילו כשנפה לייבום לפני שנים.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן - ואם שמואל היה משמיע לנו רק ש**הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה, הָוָה אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי מֵחַיִּים** - הייתי אומר שאלו הדברים נאמרו רק כאשר יבמתו בחיים, **אֲבָל לְאַחַר מִיתָה** - אבל לאחר מיתתה **פָּקְעָה לַהּ זִיקָה, קָא מַשְׁמַע לַן** - לכן הוצרכו להשמיענו גם את המאמר השני ששומרת יבם שמתה אסורה באמה, **דְּזִיקָה בִּכְדֵי לָא פָּקְעָה** - שהזיקה אינה פוקעת בחינם (ללא חליצה וכדומה) ועל כן אסור באמה.

◆◆◆

משנה

יבם ונולד ומת, דעת תנא קמא: יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו

שְׁנֵי אַחִים, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן,

וְיִבֵּם הַשֵּׁנִי אֶת אֵשֶׁת אָחִיו,

וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לָהֶן אָח,

וּמֵת [האח שייבם].

הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ,

וְהַשְּׁנִיָּה מִשּׁוּם צָרָתָהּ.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
נולד אח ג'	
אח ב' מת	
אח ג' אינו מייבם את זו שהיתה אשת אח א' (שכעת אח ב' ייבם אותה) כי היא אשת אחיו שלא היה בעולמו. וכן אינו מייבם את אשת אח ב' שהיא צרתה.	

עָשָׂה בָּהּ האח **מַאֲמָר, וּמֵת** האח, **הַשְּׁנִיָּה חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת,** שמאמר הוא קנין מדרבנן, ומהתורה אין זה מועיל וממילא אינה נחשבת צרתה.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב'	עשה מאמר באשת אח א'
נולד אח ג'	
אח ב' מת	
אח ג' אינו מייבם את אשת אח א' (שאח ב' עשה בה מאמר) כי היא אשת אחיו שלא היה בעולמו. אבל חולץ את אשת אח ב', כיון שאינה צרתה, כי הרי לא 'ייבם' את אשת אח א'	

יבם ונולד ומת, דעת רבי שמעון: מייבם לאיזה מהם שירצה

המשנה מביאה את דעת רבי שמעון שחולק על הרישא, באופן שהאח ייבם את אשת אחיו, ואחר כך נולד האח: **רַבִּי שִׁמְעוֹן** חולק **וְאוֹמֵר: מְיַיבֵּם לְאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה, אוֹ חוֹלֵץ לְאֵיזוֹ מֵהֶן**

שֶׁיִּרְצֶה, כיון שכאשר נולד כבר נתייבמה אשת האח, נמצא שהיא לא נפלה כלל ליבום לפני האח שנולד אחר כך.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
נולד אח ג'	
אח ב' מת	
אח ג' יכול לייבם את זו שהיתה אשת אח א' (שכעת אח ב' ייבם אותה) כי היא לא נאסרה עליו מעולם בדין אשת אחיו שלא היה בעולמו. וכן יכול לייבם את אשת אח ב'.	

גמרא

דעת רב אושעיא: רבי שמעון מתיר גם בנולד ואח"כ ייבם

אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: חָלוּק הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אַף בְּרִאשׁוֹנָה, והתיר גם בנולד ואח"כ ייבם.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
אח ב' מת	
אח ג' מייבם את זו שהיתה אשת אח א' (שכעת אח ב' ייבם אותה) כי היא לא אסורה עליו באיסור אשת אחיו שלא היה בעולמו, כי הרי אח ב' ייבם אותה, וכעת היא נופלת לייבום מכח האח הב'. וכן מייבם את אשת אח ב'.	

מִמַּאי - מה הראיה לכך, **מִדְּקָתָנֵי מִשְׁנָה יתירה** - מכך שיש משנה יתירה, המשנה הקודמת בדף יז שהיא **בָּבָא דְּרֵישָׁא,** ושם שנינו דין אשת אחיו שלא היה בעולמו, בנולד ואחר כך ייבם. **לְמַאן קָתָנֵי לַהּ** - לדעת מי שנו זאת,

אִילֵימָא לְרַבָּנַן - אם תאמר לשיטת רבנן, **הַשְׁתָּא** - כעת נתבונן, באופן של משנתינו **שִׁיבֵּם וּלְבַסּוֹף נוֹלַד, דְּכִי אַשְׁכְּחַהּ בְּהֶתֵּירָא אַשְׁכְּחַהּ** - שכאשר מצא אותה, בהיתר מצאה, שהרי כאשר נולד כבר ייבמה, **אָסְרִי רַבָּנַן** - מבואר במשנתינו שהאח שנולד אסור לחולצה או לייבם אותה. אם כן כאשר **נוֹלַד וְאַחַר כָּךְ יִבֵּם מִיבַּעְיָא** - וכי צריך לומר שבאופן שהאח נולד לפני שייבמו את אשת אחיו, הרי אסורה עליו.

אֶלָּא, לָאו לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אִיצְטְרִיךְ - אלא, אין לבאר אלא שמשנה זו נצרכה לדעת רבי

שמעון, **וּתְנָא רֵישָׁא** - והתנא שנה את הרישא **לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן,** שמתיר גם אם נולד ואחר כך ייבם. **וּתְנָא סֵיפָא** - והתנא שנה את הסיפא **לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּרַבָּנַן,** שאוסרים אפילו אם ייבם ואחר כך נולד.

וּבְדִין הוּא דְּנִפְלוּג רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵישָׁא - ובדין היה שיחלוק רבי שמעון גם ברישא באופן שנולד ואחר כך ייבם, **אֶלָּא נָטַר לְהוּ לְרַבָּנַן עַד דִּמְסַיְּימִי לְמִילְּתַיְּיהוּ** - אלא רבי שמעון המתין להם לרבנן עד שיסיימו דבריהם, שהם אוסרים בין בנולד ואחר כך ייבם ובין בייבם ואחר כך נולד. **וַהֲדַר פְּלִיג עֲלַיְּיהוּ** - ואחר כך חלק עליהם רבי שמעון בכל הדברים.

באיזה אופן רבי שמעון סובר דין אשת אחיו שלא היה בעולמו

מבררת הגמרא: **אֶלָּא אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ** - באיזה אופן אתה מוצא זאת.

מבארת הגמרא: **בְּחַד אַחָא, וּמִית** - באח אחד ומת, **וְנוֹלַד לוֹ אָח.**

אח א'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ב'	
אח ב'	אסור לייבם את אשת אח א', כי היא אשת אחיו שלא היה בעולמו

אִי נָמֵי, בִּתְרֵי - בשני אחים ומת האחד, ונולד להם אח השלישי, **וְלָא יַבֵּם** זה השני את יבמתו, **וְלָא מִית.**

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ג'	אסור לייבם את אשת אח א', כי היא אשת אחיו שלא היה בעולמו

[שאם אח הב' ייבם את אשת אח א', הרי אחר כך כאשר אח ב' מת, הרי היא נופלת לייבום לפני אח הג' מכח אח ב' ולא מכח אח הא'. ואפילו אם אח ב' לא ייבם אותה, הרי רבי שמעון סובר 'יש זיקה' והרי היא ככנוסה לאח ב', וכאשר אח ב' מת, הרי היא נופלת לפני אח הג' מכח אח ב' ולא מכח אח א' - כפי שיבואר כל זה להלן].

טעמו של רבי אושעיא: רבי שמעון מתיר בנולד ואח"כ ייבם כי זיקה ככנוסה

שואלת הגמרא: **בִּשְׁלָמָא יִבֵּם וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד, כִּי אַשְׁכְּחַהּ בְּהֶתֵּירָא אַשְׁכְּחַהּ** - כאשר מצאה בהיתר מצאה, שלא נאסרה עליו שעה אחת, שלא נזקקה לו מכח הראשון כלום, **אֶלָּא נוֹלַד וְאַחַר כָּךְ יִבֵּם, מַאי טַעְמָא** - מה הטעם שרבי שמעון מתירה.

עונה הגמרא: **קָסָבַר** רבי שמעון **יֵשׁ זִיקָה, וְזִיקָה כִּכְנוּסָה דָּמְיָא** - וכשנפלה לפני השני קודם

לידתו של אח הג' נזקקה לו לשני, והזיקה 'חזקה' להחשיבה ככנוסה לאח הב', והרי זה כייבם ולבסוף נולד. וכאשר אח ב' מת, הרי היא נופלת לפני האח הג' מכח אח ב' ולא מכח אח א'.

◆◆◆

מַתְקִיף לַהּ רַב יוֹסֵף, הַשְׁתָּא זִיקָה וּמַאֲמָר מְסַפְּקָא לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אִי כִּכְנוּסָה דָּמְיָא אִי לָאו כִּכְנוּסָה דָּמְיָא, זִיקָה לְחוֹדַהּ מִיבַּעְיָא. מַאי הִיא, דִּתְנַן שְׁלֹשָׁה אַחִין נְשׂוּאִין שָׁלֹשׁ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת, וּמֵת אֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה בָּהּ שֵׁנִי מַאֲמָר, וּמֵת, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַיבְּמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר 'וּמֵת אֶחָד מֵהֶם יִבְמָה יָבֹא עָלֶיהָ', מִי שֶׁעָלֶיהָ זִיקַת יָבָם אֶחָד וְלֹא שֶׁעָלֶיהָ זִיקַת שְׁנֵי יְבָמִין, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְיַיבֵּם לְאֵיזֶהוּ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה וְחוֹלֵץ לַשְּׁנִיָּה [יתבאר בדף הבא].

מכים אחד. וקשה לר"ת אמר לא בית אחיו (דברים כה) בית אחד הוא בונה [לקמן מד.] ואינו בונה שני בתים: **ולמיפטרא לידך.** דזיקה כבנוסה דמיא וכ"ש זיקה ומקמר: **גזירה שמא יאמרו שני יבמות הבאות בתים.** ומעלו בבת אחת בלמעלה לליבא דמימר שהראשונה החזקה לבעל השניה ואחר למימר נמי תמייבם הדא ומיפטר לידך: **משום מאמר ולא מאמר.** ספק מאמר קונה ספק אינו קונה: **כיצד אחד.** כגון מתני' דהוו שני אחין וכי מיית חד זקוקה להאי לחולייה וכמיא עליה הלכך אע"פ שלא נכנסה עד שנולד השלישי הוה ליה כייבם ולנכסוף נולד: **אבל בשני יבמים.** כגון הך דשלשה אחין דפשו להו תרי לא: **ומי שני ניה.** ושרי ליה בנולד ולנכסוף יבם: **והפגיה.** כל שהגיעה של שליש קודמת לגיטושין של שני לא הוי מולגת אלמא מודה ר"ש בהא: **מאי ולו כיבם אחד.** שכשמת ראשון לא נשאר אלא לא אחד ואח"כ נולד זה: **לא בשני יבמין.** שהיו אלשה אחים ומת אחד מהן ונפלה לפני השניים ונולד הסם לא הסיל ולדי אסיל עליו דהאי בתרא אפילו לאחר שייבמוה שניים הראשונים ומתו דהא ולדי נולד ולנכסוף יבם הוא דהסיל זיקה דהוא לה גבי הני קודם לידתו של זה לא אלימא לשויה כבנוסה למיטי ליבם ולנכסוף נולד: **הולד בשני יבמין קמייני.** בשני יבמין בעי לאשמועינן איסורא והיתרא: **אלא מאי אלגלא.** הואיל ואיבם אחד אפילו לידה קודמת לגיטושין שרי הייט מלי למימרי כי שהגיעה קודמת לגשואין לא הוגלת ולא מתייבמת וקתני כלל ל"ר שמעון הא זמנין דלא הוי הכי: **הוגלות.** אם מתו הנשואין את הקרובות ונפלו לפני השליש הרי אלו הוגלות: **ולא מתייבמות.** הואיל ותרוייהו זקיקן ליה קא פגע בקרובת זקוקתו: **רבי שמעון פוטר.** אף מן הסלילה דלקתני לקמן בשמעתין מלגרור: **לייבמה ולמייבה.** הסיל דעבלה בריאה ואפי' לא הספיק לכונסה עד שנפלה אחותה מאי איכפת לן לחוי זיקה קמייתא כבנוסה ומיפטר בתרייתא משום אחות אשה וקמייתא תמייבם דכיבם אחד דומה ט) (דהא כי נפלה מעיקרא לא נפלה אלא קמי חד דלגבי אידך עדוה היא משום אחות אשה ולא רמיא קמיה כלל): **בשניה.** שנפלה אחרונה: **שניה שבוגז זה.** אם היו אלשה אחין שניים מהן נשואין שתי אחיות ואשה ובתה ומתו שניהם ונפלו לפני השלישי אחת מן הראשונות מתייבמת ושניה אחרונות פטורות דחדא מן הראשונות משום כבנוסה ומתייבמת והשניות פטורות אחת משום עדוה דהי מינייהו מן הראשונות דחשבת כבנוסה אית לה חדא קרובה בשניה השניות נמצאת האחת יוצאת משום עדוה ושניה משום צרתה: **וקטני רבא בהגך ארבעה וזגי.** דמתני' דס"ד דרבא דמיירי כשנפלו כולן לפני יבם אחד מדמתרץ שניה שבוגז זה ושניה שבוגז זה ונעשת הוא בידיה חדא דלו לו קמני אי אשה ובתה כו' אלמא לאו טולהו בחד בתיתא עפקינן: **ועוד.** אי"כ דכולהו בחד בתיתא עפקינן אהיו ג' אחים שניים מהם נשואין שתי אחיות ואשה ובתה ואשה ובת בתה ואשה ובת בת בת כל אחד נשוי ארבע נשים ומתו ונפלו לפני השלישי וקא"ר שמעון דאחת מן הראשונות מתייבמת והשניות פטורות דאחת מן הראשונות משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת עשה בה מאמר ואח"כ נולד אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה חולצת ולא מתייבמת ר'

מבית אחד יבומי הדא ואיפטור אידך לא דדלמא אין זיקה כבנוסה והוו להו שתי יבמות הבאות משני בתים אלמא מספקא ליה וכי תימא מדאורייתא ה"נ דמייבמא הדא ומפטרא הדא ומדרבנן הוא דאסור גזירה משום שמא יאמרו ב' יבמות הבאות משני בתים הדא מייבמא ואידך מיפטרא בולא כלום והא טעמא דר"ש משום מאמר ולאו מאמר הוא דתניא אמר להם רבי שמעון לחכמים אם מאמרו של שני מאמר אשה שני הוא בועל ואם מאמרו של שני אינו מאמר אשת ראשון הוא בועל אמר ליה אביי ולא שני לך בין זיקת יבם אחד לזיקת שני יבמים דלמא כי אר"ש זיקה כבנוסה דמיא ביבם אחד אבל בשני יבמין לא ומי שני ליה לר"ש והתניא כלל אר"ש כל שהלידה קודמת לנשואין לא חולצת ולא מתייבמת נשואין קודם ללידה או חולצת או מתייבמת מאי לאו ביבם אחד וקתני לא חולצת ולא מתייבמת לא בשני יבמים אבל ביבם אחד מאי הכי נמי או חולצת או מתייבמת אי הכי אדתני נשואין קודמין ללידה או חולצת או מתייבמת ליפלוג וליתני בדידה בד"א בשני יבמים אבל ביבם אחד או חולצת או מתייבמת כולה בשני יבמין קמיירי ואלא מאי כללא ועוד מתיב רב אושעיא [ג] ג' אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובת בנה הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ור"ש פוטר ואי ס"ד קסבר ר"ש זיקה כבנוסה דמיא לייבם לקמייתא ותיפטר אידך אמר רב עמרם מאי פוטר נמי פוטר בשניה והתניא [ד] ר"ש פוטר בשתיהן אמר רבא שניה שבוגז זה והשניה שבוגז זה קא טעי רבא בארבעה זוגי הדא דאו או קתני ועוד ר' שמעון פוטר בארבעתן מיבעי ליה ועוד תניא ר"ש פוטר בשתיהן מן החליצה ומן הייבום שנא' [ה] ואשה אל אחותה לא תקח לצרור * בשעה שנעשת צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחין אפי' באחת מהן אלא אמר רב אשי אי דנפול בזה אחר זה הכי נמי הכא במאי עסקינן דנפול בבת אחת ורבי שמעון סבר לה [ו] כרבי יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם רב פפא אמר בייבם ואח"כ נולד פליג ר"ש בנולד ואח"כ ייבם לא פליג ותרוייהו לרבנן איצטריך [ז] ולא זו אף זו קתני תניא כוותיה דרב פפא ותיובתא דר' אושעיא שני אחים בעולם אחד ומת אחד מהם בלא ולד ועמד השני הזה לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות בה מאמר עד שנולד לו אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת עשה בה מאמר ואח"כ נולד אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה חולצת ולא מתייבמת ר'

שמא יאמרו שתי יבמות בו'. [א] פירש בקונטרס שנפלו בבת אחת כר' יוסי הגלילי דאמר לעיל [ב] ועי"ל כגון שהלשלשה היו עדוה לאחיו השני שמת שלא היתה זקוקה לו כלל [ג]:

והא טעמא דר"ש משום מאמר ולאו מאמר הוא דתניא וכו'. הו"מ לשניי דלדבריהם דרבנן קש"ל [ד]: **דתניא אמר להם ר"ש בו'.** וסל"ל דאמר בפ' ר"ג (לקמן נא:) דר"ש סבר דמאמר קונה קנין גמור היינו לענין שאין ביאה ומאמר אחריו אבל לא עביד לה בכנוסה:

ועוד מתיב רב אושעיא. כאן מוכיח בפר"ת דדברי אושעיא לאו היינו רב אושעיא [ה] דהיה דפ' הדר בעיבורין (ד' סח. וסט) דקסבר התם ר' אושעיא דאין בריה ובפרק בתרא דגיטין (ד' לו: וסז) אית ליה לר' אושעיא בריה [ו]:

רבי

פושר בתרבעתן. תימה אמאי לא קתני בשבעתן דהא כי לקח אחת מן נשי לאחון לא יקח מנשי שתעון כלום ולא מנשי דאחון. מנשי דאחון לא יקח לפי שמבית אחת אין לו ליבום אלא אחת ואחותה פטורות. ואם מנשי שתעון לא יקח כי אי"כ כל נשי שתעון הם לרת עדוה. ומזה טעל לתרץ דלא משום למתני פטור בשלש הגרות שנפלו עם אותה שייבום דשניות הוא שאין לו ליבום מתרבעתן אלא אחת ואותה שילקח יקח לו הכלכו חוץ ליבו. אבל הר' האחרונות כלהו אסורות לו ובהגר מר"ל למתבה פוטר בתרבעתן מ"ע לתלש"י אבל מ"מ קשה דסיני קאמר אי דנפול אחד אחד זה הכי נמי דר' שמעון אבר הכא יש זיקה וזיקה כבנוסה דמיא הא אמרינן דבשני יבמין לא אמרינן זיקה כבנוסה וה"ל לא לומר לר' שמעון כיון ב' אחיות הדבר כבנוסה דמיא אבל בשני יבמין לא ידעינן אחד מהם יקח ואין זיקה מיוחדת וש"ל אמאי נקט דנשואין ד' זוגי (פוטר) כי נמי אינם נשואין רק ב' אחיות ושאר נשותיהן נכריות אמת הדבר בכשיבם ג' מהן כולן פטורות. ונראה אל הקדוש דמי קאמר שניה שבוגז זו ושניה שבוגז אחין מייבי שיש שמונה אחין נשואים לאחם שתעה נשים אבי אחיות ואשה ובתה ובתה ובת בנה כל ג' וא' אחת מהן. והשתא הרשאון שמת אשתו מתייבמת ושניה ינקח משום (אחות) עדוה אשה מי שמת אבי עדוה לאשת הראשון וכן כולן אשה מי שמת לאשון מתייבמת ואשה מי שמת אחריו עדוה. והשתא אינה ד' מהם לאחיות ליבום לזה האח שנפלו כלם לפניו ו' מהן יש שאינן לאחיות לאחיהם פוטר בתרבעתן וכן כלהו קושיות מתוכן (ממגל) [כזכ]:

מבורת הרשב"ם

1. ואשה אל אחותה לא תקח לצרר לגלות ערותה עליה בחייה: ויקרא יח יח

גליון הש"ס

גמ' בשעה שנעשו צרות. ע' קדושין דף ג ע"ב תד"ה לו הכי:

מוסף רש"י

ג' אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות הגר'. ומתו ונפלו לפני השליש, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות. לפי שמתיהן זקוקות לו מקודמי שני אחיו, ויזקה הוי נקלט קדושין, ואי מייבם חדא מניהו קנסוך אחות זקוקתו בחייה, וזקוקתו הוא שאסתר. אבל חלפה בעיא דלא אלגס למיהי אחות אשה ממש לספטר בגלא לגוס (לעיל ח:).

מוסף תוספות

א. ראי"ת כיון דזיקה כבנוסה דמיא איך תמצא משני בתים מיד שמת הראשון נעשית אשתו של שני משעם הזיקה. כי"ם. ב. אבל לא בהיא דמשום מלתא דלא שכיחה כי האי לא גזרו רבנן. מוס' הרש"ש. ג. דנמצאו שתיהן זקוקות לזה בלבד ומשני בתים ממש הם ושתיהם חולצות או מתיבמות, א"נ כגון שקדם זה וכגם את הראשונה ואח"כ נפלה שניה מבית אחיו השני. רשב"ם. ד. לדידי ראי בלא מאמר קני משום זיקה ראשון של שני היא, ראשון היא אז של שני היא. כי"ם. ה"ל דעדיפא מינה קא מתרץ ליה דאפי' תמצי לומר דמאמר ולא מאמר עיקר טעמיה דר"ש הוא לא קשיא דשני ליה לר"ש בין יבם אחד לשני יבמין, ועוד דקושטא הכי הוא ובקושטא ניחא ליה. רשב"ם. ה. דרב אושעיא לחוד ורבי אושעיא לחוד. עיריכון סח. תוד"ה אומר. ו. [דנעל מילתיה דרב אושעיא דאמר חלוק היה ר"ש אף בראשונה אמר מתיב ר' אושעיא. שם. ועי' לעיל ממוה"ל. ז. דהכא (בעירובין) גרס בכל הספרים רב אושעיא, והתם (בביצה) גרסינן רבי אושעיא, ומצינו רב אושעיא שהיה באמוראים אחרונים. שם.

מבית אחד יבומי הדא ואיפטור לא דדלמא אין זיקה כבנוסה והוו להו שתי יבמות הבאות משני בתים אלמא מספקא ליה וכי תימא מדאורייתא ה"נ דמייבמא הדא ומפטרא הדא ומדרבנן הוא דאסור גזירה משום שמא יאמרו ב' יבמות הבאות משני בתים הדא מייבמא ואידך מיפטרא בולא כלום והא טעמא דר"ש משום מאמר ולאו מאמר הוא דתניא אמר להם רבי שמעון לחכמים אם מאמרו של שני מאמר אשה שני הוא בועל ואם מאמרו של שני אינו מאמר אשת ראשון הוא בועל אמר ליה אביי ולא שני לך בין זיקת יבם אחד לזיקת שני יבמים דלמא כי אר"ש זיקה כבנוסה דמיא ביבם אחד אבל בשני יבמין לא ומי שני ליה לר"ש והתניא כלל אר"ש כל שהלידה קודמת לנשואין לא חולצת ולא מתייבמת נשואין קודם ללידה או חולצת או מתייבמת מאי לאו ביבם אחד וקתני לא חולצת ולא מתייבמת לא בשני יבמים אבל ביבם אחד מאי הכי נמי או חולצת או מתייבמת אי הכי אדתני נשואין קודמין ללידה או חולצת או מתייבמת ליפלוג וליתני בדידה בד"א בשני יבמים אבל ביבם אחד או חולצת או מתייבמת כולה בשני יבמין קמיירי ואלא מאי כללא ועוד מתיב רב אושעיא [ג] ג' אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובת בנה הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ור"ש פוטר ואי ס"ד קסבר ר"ש זיקה כבנוסה דמיא לייבם לקמייתא ותיפטר אידך אמר רב עמרם מאי פוטר נמי פוטר בשניה והתניא [ד] ר"ש פוטר בשתיהן אמר רבא שניה שבוגז זה והשניה שבוגז זה קא טעי רבא בארבעה זוגי הדא דאו או קתני ועוד ר' שמעון פוטר בארבעתן מיבעי ליה ועוד תניא ר"ש פוטר בשתיהן מן החליצה ומן הייבום שנא' [ה] ואשה אל אחותה לא תקח לצרור * בשעה שנעשת צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחין אפי' באחת מהן אלא אמר רב אשי אי דנפול בזה אחר זה הכי נמי הכא במאי עסקינן דנפול בבת אחת ורבי שמעון סבר לה [ו] כרבי יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם רב פפא אמר בייבם ואח"כ נולד פליג ר"ש בנולד ואח"כ ייבם לא פליג ותרוייהו לרבנן איצטריך [ז] ולא זו אף זו קתני תניא כוותיה דרב פפא ותיובתא דר' אושעיא שני אחים בעולם אחד ומת אחד מהם בלא ולד ועמד השני הזה לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות בה מאמר עד שנולד לו אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת עשה בה מאמר ואח"כ נולד אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה חולצת ולא מתייבמת

ר"ש

יט: ביצד פרק שני יבמות

רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה כו'. פי' בקונטרס דקסבר מהם פוטרת צרתה חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ כנסה ומת שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום כנסה ונולד לו אח ואח"כ מת שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום דברי ר"מ ור' שמעון אומר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור מייבם לאיזו מהן שירצה או חולץ לאיזו מהן שירצה הא בבא דסיפא למאן קתני לה אילימא לר' מאיר קתני לה מכדי לא שני ליה לרבי מאיר בין ייבם ואח"כ נולד בין נולד ואח"כ ייבם לערבינהו ולתנינהו אלא לאו רבי שמעון ובייבם ואח"כ נולד פליג בנולד ואחר כך ייבם לא פליג ש"מ אמר מר עמד השני לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שנולד לו אח ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת מאי עמד ומאי לא הספיק אי עבד עבד ואי לא עבד לא עבד אלא עמד מדעתה ולא הספיק מדעתה אלא בעל כרחה ודלא כרבי דתניא [6]העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה ר' אומר קנה [7]וח"א לא קנה מ"ט דר' גמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בעל כרחה אף קדושין דיבמה בעל כרחה ורבנן גמרי מקדושין דעלמא מה קדושין דעלמא מדעתה אף קדושין דיבמה מדעתה במאי קמיפלגי מר סבר מילי דיבמה ממילי דיבמה הוה ליה למילף ומר סבר מילי דקדושין ממילי דקדושין הוה ליה למילף עשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה חולצת ולא מתייבמת ר"ש אומר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה ר"ש אהייא קאי אילימא אנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר הא אמרת בנולד ולבסוף ייבם לא פליג ר"ש אלא אעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה מ"ט משום דהואי צרה ודאי ובעלת מאמר ספק [8]ואין ספק מוציא מידי ודאי יתיב רב מנשה בר זביד קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר מאי טעמא דר"ש מ"ט דר"ש כדאמר טעמא דהואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור אלא מאי טעמא דרבנן אמר קרא [9]ולקחה לו לאשה [10]ויבמה עדיין יבומים הראשונים עליה אלא הא דתנן [11]כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר [12]ואמר רבי יוסי בר חנינא מלמד שמוגרשה

ר' שמעון אומר ביאתה או חליצתה כו'. מפרש לקמיה דלעשה בה מאמר וחמ"כ נולד לו אח קאי ומשום דקסבר מאמר ספק קונה ספק אינו קונה כדאמר לעיל[1] ומפרש ר"ש וחזיל: **אלא נבעלה מאחר לא נפטרה צרה.** כלומר הא דקאמינא ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה כגון שיהא מולץ או מייבם לשניה והכא דאמרינא פטורה ממ"נ אי מאמר קני הוי ליה ייבם ולבסוף נולד ואפי' לאמוראי מותרת לר' שמעון ובחליצה לחידן מיפטרה דהא מאמר ככנוסה והוו להו מבית אחד ואי מאמר לא קני הרי שפיר ייבם לשניה דלשם אחיו שהיה בעולמו היא ואינה צרת עכוה ולאמוראי תנא משום דשם אחיו שלא היה בעולמו אבל מלץ לבעלת מאמר שהיא לאמוראי נפטרה צרה דדלמא מאמר לא קני וממילא פטורה משום אשת אחיו שלא היה בעולם וחליצתה איהי מליצה והכי מפרש לקמן: **או שנולד לו אח.** דה"ל נולד ולבסוף ייבם: **שפיון פטורות.** דהא לא פליג ר"ש וכרב פפא[2]: **כך נבא דסיפא.** ייבם ולבסוף נולד: **למאן קתני לה.** כלומר להודיע כמו שלא מי קתני לה בפני עצמה ולא עיברה עם נולד ולבסוף ייבם: **אילימא לר"מ.** לשמועינן דבהא נמי אסר ולאו למימר דר"ש אהך דאורייתא הוא דפליג: **לערבינהו.** לבני ולימני בריש[3] הכי בכנסה ומת וחמ"כ נולד לו אח או שנולד לו אח וחמ"כ כנסה ומת או שתיהן פטורות אלא מדפליגינהו ש"מ משום דאיירי בה ר"ש הוא דאשמועינן דבהא לחודה פליג משום דבא ומצאה בהיתר אבל בריש מודה: **אלא בעל כרחה.** וקמ"ל דאמאמר בע"כ ואפילו למקנת לה קני ושניה יבומי נמי מייבמה: **ביאה דיבמה.** אמרי' בפ"ק (דף ח:) ויבמה[4] בעל כרחה דאם כן אין עליה אפי' בגופא קנאה: **קדושין דעלמא.** ותלכה ויתיה לאיש אחר (דברים כד) מדעתה משמע: **אי נימא אנולד לו אח.** קודם מאמר בהא לימא ר"ש ביאת הבעל כשרה והא דייקת מסיפא דבולד ולבסוף ייבם לא פליג והוה ליה אשת אחיו שלא היה בעולמו ודלמא מאמר קני וה"ל שניה לרת עכוה ועוד מאי פוטרת לרבה איכא דא מיפטרה וקיימא לשמא אחיו שלא היה בעולמו היא: **אלא דעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח.** ומשמועינן בריש דמאמר ספק קונה לגמרי ספק לא קונה [5]אפי' מקנת לא מהני הלכך מייבם לא מוחלץ לשניה ממ"נ אי מאמר המת קנין גמור הוא ולבסוף נולד ואפילו קמייתא חזיא ליבומי ואי לא קנין גמור הוא בתרייתא שהיא דלאו לרת עכוה היא דקנין מקנת במאמר ליה ליה לר"ש ובספיפא אשמועינן דייבם ולבסוף

ר"ש אומר ביאתה כו'. מפרש לקמיה דלעשה בה מאמר וחמ"כ נולד לו אח קאי ומשום דקסבר מאמר ספק קונה ספק אינו קונה כדאמר לעיל[1] ומפרש ר"ש וחזיל: **אלא נבעלה מאחר לא נפטרה צרה.** כלומר הא דקאמינא ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה כגון שיהא מולץ או מייבם לשניה והכא דאמרינא פטורה ממ"נ אי מאמר קני הוי ליה ייבם ולבסוף נולד ואפי' לאמוראי מותרת לר' שמעון ובחליצה לחידן מיפטרה דהא מאמר ככנוסה והוו להו מבית אחד ואי מאמר לא קני הרי שפיר ייבם לשניה דלשם אחיו שהיה בעולמו היא ואינה צרת עכוה ולאמוראי תנא משום דשם אחיו שלא היה בעולמו היא אבל כשחולץ לשניה לא מוחלץ לשניה ולבסוף ייבם לא פליג והוה ליה אשת אחיו שלא היה בעולמו ודלמא מאמר קני וה"ל שניה לרת עכוה ועוד מאי פוטרת לרבה איכא דא מיפטרה וקיימא לשמא אחיו שלא היה בעולמו היא: **אלא דעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח.** ומשמועינן בריש דמאמר ספק קונה לגמרי ספק לא קונה [5]אפי' מקנת לא מהני הלכך מייבם לא מוחלץ לשניה ממ"נ אי מאמר המת קנין גמור הוא ולבסוף נולד ואפילו קמייתא חזיא ליבומי ואי לא קנין גמור הוא בתרייתא שהיא דלאו לרת עכוה היא דקנין מקנת במאמר ליה ליה לר"ש ובספיפא אשמועינן דייבם ולבסוף

רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה כו'. פי' בקונטרס דקסבר מהם פוטרת צרתה חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ כנסה ומת שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום כנסה ונולד לו אח ואח"כ מת שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום דברי ר"מ ור' שמעון אומר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור מייבם לאיזו מהן שירצה או חולץ לאיזו מהן שירצה הא בבא דסיפא למאן קתני לה אילימא לר' מאיר קתני לה מכדי לא שני ליה לרבי מאיר בין ייבם ואח"כ נולד בין נולד ואח"כ ייבם לערבינהו ולתנינהו אלא לאו רבי שמעון ובייבם ואח"כ נולד פליג בנולד ואחר כך ייבם לא פליג ש"מ אמר מר עמד השני לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שנולד לו אח ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת מאי עמד ומאי לא הספיק אי עבד עבד ואי לא עבד לא עבד אלא עמד מדעתה ולא הספיק מדעתה אלא בעל כרחה ודלא כרבי דתניא [6]העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה ר' אומר קנה [7]וח"א לא קנה מ"ט דר' גמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בעל כרחה אף קדושין דיבמה בעל כרחה ורבנן גמרי מקדושין דעלמא מה קדושין דעלמא מדעתה אף קדושין דיבמה מדעתה במאי קמיפלגי מר סבר מילי דיבמה ממילי דיבמה הוה ליה למילף ומר סבר מילי דקדושין ממילי דקדושין הוה ליה למילף עשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה חולצת ולא מתייבמת ר"ש אומר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה ר"ש אהייא קאי אילימא אנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר הא אמרת בנולד ולבסוף ייבם לא פליג ר"ש אלא אעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה מ"ט משום דהואי צרה ודאי ובעלת מאמר ספק [8]ואין ספק מוציא מידי ודאי יתיב רב מנשה בר זביד קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר מאי טעמא דר"ש מ"ט דר"ש כדאמר טעמא דהואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור אלא מאי טעמא דרבנן אמר קרא [9]ולקחה לו לאשה [10]ויבמה עדיין יבומים הראשונים עליה אלא הא דתנן [11]כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר [12]ואמר רבי יוסי בר חנינא מלמד שמוגרשה

אי נימא אנולד לו אח לא נפטרה צרה. מפרש דאי נולד לו אח לא נפטרה צרה כנסה ומת ואח

שבת קודש כג אדר ב תשפ"ב יבמות דף יט

שאלת רב יוסף על שיטת רבי אושעיא בדעת רבי שמעון: במקום אחר משמע שלרבי שמעון זיקה לאו ככנוסה

הגמרא ביארה את דעת רב אושעיא שרבי שמעון מתיר אף בנולד ואחר כך ייבם, כי רבי שמעון סובר שיש זיקה וזיקה ככנוסה דמיא. הגמרא להלן מקשה על כך:

מַתְקִיף לַהּ רַב יוֹסֵף, הַשְׁתָּא זִיקָה וּמַאֲמָר מְסַפְּקָא לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אִי כִּכְנוּסָה דָּמְיָא אִי לָאו כִּכְנוּסָה דָּמְיָא - הנה בזיקה ומאמר רבי שמעון מסתפק אם היא נחשבת ככנוסה או לא, **זִיקָה לְחוֹדָהּ מִיבַּעְיָא** - וכי בזיקה לבדה צריך לומר שלרבי שמעון אינה נחשבת ככנוסה.

מַאי הִיא - היכן רבי שמעון מסתפק בזיקה ומאמר, **דִּתְנַן שְׁלֹשָׁה אַחִין, נְשׂוּאִין שָׁלֹשׁ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת,**

וּמֵת אֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה בָּהּ שֵׁנִי מַאֲמָר, וּמֵת,

הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַיבְּמוֹת,

שֶׁנֶּאֱמַר 'וּמֵת אֶחָד מֵהֶם יְבָמָה יָבֹא עָלֶיהָ', מִי שֶׁעָלֶיהָ זִיקַת יָבָם אֶחָד - מצוות יבום הוא באופן שאח אחד מת ואשתו נופלת לפני האחים לייבום.

או שאח אחד מת, ואשתו נופלת לפני האחים לייבום, ואחד האחים ייבם אותה, ופקעה זיקה ראשונה, ואחר כך מת השני, וכעת היא שוב נופלת 'מזיקה אחת' לייבום,

וְלֹא שֶׁעָלֶיהָ זִיקַת שְׁנֵי יְבָמִין - ולא באופן שאח אחד מת, ואשתו נופלת לייבום, ואחד האחים עשה בה מאמר, ואין די בזה כדי להפקיע את זיקת הראשון, וכאשר האח שעשה מאמר מת, הרי היא נופלת לייבום 'משני זיקות', מהאח הראשון שמת, ומהאח השני שעשה בה מאמר. ובאופן זה אין בה מצוות יבום, וכיון שבה אין ייבום - גם בצרתה אין ייבום.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח ג'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב' עשה מאמר באשת אח א'	
אח ב' מת	
אח ג'	לא מייבם את אשת אח א' כי יש עליה זיקה משנים, גם מאח א' וגם מאח ב'. וכן אינו מייבם את אשת אח ב' שהיא צרתה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְיַיבֵּם לְאֵיזֶהוּ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה, כיון שאם מאמר קונה קניין גמור הרי היא אשת שני ואין כאן אלא זיקתו, ואם מאמר אינו קונה הרי הוא כמו שאינו ואין כאן אלא זיקת הראשון,

וְחוֹלֵץ לַשְּׁנִיָּה - לאשת האח השני,

והגמרא מבארת את הטעם: (דף יט) **יַבּוֹמֵי תַּרְוַיְיהוּ לָא** - אינו מייבם את שניהם [את אשת אח א' שאח ב' עשה בה מאמר, ואת אשת אח ב'], **דִּדְלְמָא יֵשׁ זִיקָה** - ואשת האח שמת, נחשבת כעת אשת אח ב', **וְהָווּ** - ואם כן שני נשים אלו הם **שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד** - ששניהם נחשבות נשותיו של אח ב', והתורה אמרה 'את בית אחיו' בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח ג'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב' עשה מאמר באשת אח א'	
אח ב' מת	
אח ג'	לא מייבם את גם את אשת אח א' וגם את אשת אח ב', כי יתכן ששניהם נחשבות כנשותיו של אח ב', כי אחת היא ודאי אשתו. ולאשת אח א' יש לו זיקה - ואין מייבמים שני נשים הנשואות או הזקוקות לאח אחד.

יַבּוֹמֵי חֲדָא וְאִיפְּטוֹרֵ[י] אִידַךְ - לייבם אחת ולפטור את השניה בלא כלום, כיון שיש לה זיקה לשני וגם עשה מאמר, הרי היא נחשבת בזה כאשת השני, ודי אם מייבם אחת מהם, **לָא** - לא אומרים כך, **דִּדְלְמָא אֵין זִיקָה כִּכְנוּסָה, וְהָווּ לְהוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִשְּׁנֵי בָתִּים.**

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח ג'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב' עשה מאמר באשת אח א'	
אח ב' מת	
אח ג'	לייבם רק אחת אין זה מועיל, כי יתכן שאין זיקה, והרי אחת נחשבת רק כאשת אח א' והשניה נחשבת רק כאשת אח ב', והם שני נשים הבאות משני בתים

אַלְמָא מְסַפְּקָא לֵיהּ - הרי שרבי שמעון מסתפק אפילו בזיקה ומאמר אם ככנוסה דמיא או לא. ומדוע כאן אמרנו לגבי נולד ואחר כך ייבם שרבי שמעון סובר שיש זיקה, והרי היא ככנוסה.

הצעת תשובה לשאלת רב יוסף:

וְכִי תֵּימָא מִדְּאוֹרָיְיתָא הָכִי נָמֵי דְּמִיַּיבְּמָא חֲדָא וּמִפַּטְרָא חֲדָא - ואם תאמר שמהתורה אכן יש זיקה, ושניהם נחשבות כנשותיו של אח ב', וצריך לייבם אחת והשניה פטורה בלא כלום, **וּמִדְּרַבָּנַן הוּא דְּאָסוּר** - ורבנן אסרו לייבם אפילו אחת מהם, **גְּזֵירָה מִשּׁוּם שֶׁמָּא יֹאמְרוּ שְׁתֵּי**

יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִשְּׁנֵי בָתִּים חֵדָא מִיַּיבְמָא וְאִידַּךְ מִיפַּטְרָא בִּוְלֹא כְּלוּם - שמא יאמר ובב' יבמות שנפלו בבת אחת בצמצום, [שאי אפשר לומר שרק אחת זקוקה לו], שגם כן רק אחת מתייבמת והשניה פטורה בלא כלום,

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח ג'	נשוי לאשה
אח א' מת ואח ב' מתו בדיוק באותו שניה	
אח ג'	צריך לייבם את שניהם, שהרי ודאי שהם שני יבמות הבאות משני בתים (ואין זה כמו האופן שאח אחד מת לפני אחיו השני, שאז האשה של האח הראשון זקוקה לאח השני, ושניהם נחשבות נשותיו של האח השני - והם שני יבמות מבית אחד)

דחיית הצעת התשובה על שאלת רב יוסף:

וְהָא טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מִשּׁוּם מַאֲמָר וְלָאו מַאֲמָר הוּא - והרי רבי שמעון אמר שהטעם הוא מפני שיש ספק אם מאמר קונה או לא, ולא מצד גזירה מדרבנן.

דְּתַנְיָא, אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן לַחֲכָמִים: אִם מַאֲמָרוֹ שֶׁל שֵׁנִי 'מַאֲמָר', אֵשֶׁת שֵׁנִי הוּא בּוֹעֵל. וְאִם מַאֲמָרוֹ שֶׁל שֵׁנִי אֵינוֹ מַאֲמָר, אֵשֶׁת רִאשׁוֹן הוּא בּוֹעֵל. כלומר: אם מאמר קונה, הרי היא אשת שני ואין כאן אלא זיקת השני. ואם מאמר אינו קונה יש עליה רק זיקת הראשון.

תשובת אביי (לשאלת רב יוסף): אפשר לחלק בין זיקת אחד (שבזה סובר רבי שמעון שזיקה ככנוסה) לשנים (שבזה סובר רבי שמעון לאו ככנוסה)

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְלָא שָׁנֵי לָךְ בֵּין זִיקַת יָבָם אֶחָד לְזִיקַת שְׁנֵי יְבָמִים, דִּלְמָא כִּי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן זִיקָה כִּכְנוּסָה דָּמְיָא - אולי מה שאמר רבי שמעון זיקה ככנוסה, היינו רק **בְּיָבָם אֶחָד,** כגון האופן של המשנה שהיו שני אחים, וכשאחד מת, הרי האשה זקוקה רק לו, הלכך אע"פ שלא כנסה עד שנולד השלישי הרי זה כייבם ולבסוף נולד.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
אח ב' מת	
אח ג' מייבם את זו שהיתה אשת אח א' (שכעת אח ב' ייבם אותה) כי היא לא נאסרה עליו בדין אשת אחיו שלא היה בעולמו, כי היא היתה זקוקה מיד לאח ב'.	

אֲבָל בִּשְׁנֵי יְבָמִין - אבל באופן שהיא נפלה לפני שני יבמים, **לָא** אמר רבי שמעון שזיקה ככנוסה.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח ג'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב' עשה מאמר באשת אח א'	
אח ב' מת	
אח ג'	לא מייבם את גם את אשת אח א' וגם את אשת אח ב', כי יתכן ששניהם נחשבות כנשותיו של אח ב' (מחמת שלאשת אח א' יש זיקה לאח ב' וזיקה ככנוסה). ולייבם רק אחת אין זה מועיל, כי יתכן שאין זיקה ככנוסה, והרי אחת נחשבת רק כאשת אח א' והשניה נחשבת רק כאשת אח ב', והם שני נשים הבאות משני בתים

שאלה על תשובת אביי: רבי שמעון לא מחלק בין זיקת יבם אחד לשני יבמים

הגמרא דוחה את דברי אביי, ושואלת על דבריו: **וּמִי שָׁנֵי לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן** - וכי לרבי שמעון יש הבדל אם הוא זיקת אחד או שנים,

וְהָתַנְיָא, כְּלָל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּל שֶׁהַלֵּידָה של שלישי **קוֹדֶמֶת לַנִּשּׂוּאִין** של שני **לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת.**

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
אח ב' מת	
אח ג' לא חולץ ולא מייבם את זו שהיתה אשת אח א' (שכעת אח ב' ייבם אותה) כי היא נאסרה עליו בדין אשת אחיו שלא היה בעולמו.	

נִשּׂוּאִין (קודם) [קוֹדְמִין] לַלֵּידָה, אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַיבֶּמֶת.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
נולד אח ג'	
אח ב' מת	
אח ג' חולץ או מייבם את זו שהיתה אשת אח א' (שכעת אח ב' ייבם אותה) כי היא לא נאסרה עליו בדין אשת אחיו שלא היה בעולמו.	

מַאי לָאו בְּיָבָם אֶחָד - שכשמת אח א' לא נשאר אלא אח אחד (אח ב') ואח"כ נולד האח הג', **וְקָתָנֵי** שאם הלידה של שלישי קודמת ליבום של השני, **לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת,** הרי שרבי שמעון סובר שזיקה ללאו ככנוסה אפילו כשנפלה לפני יבם אחד.

הצעת יישוב תשובת אביי: הברייתא מדברת רק בשני יבמים, אבל ביבם אחד סובר רבי שמעון זיקה ככנוסה

הגמרא מנסה לדחות את השאלה על אביי: **לָא,** הברייתא לא מדברת ביבם אחד אלא מדברת **בִּשְׁנֵי יְבָמִים** - שהיו שלשה אחים ומת אחד מהן ונפלה לפני השנים, ואחר כך נולד להם אח, ועליו אמרה הברייתא שהרי היא אסורה עליו, כיון שהיא נפלה לפני שנים ואזי לא אומרים שזיקה ככנוסה.

אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח ג'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ד'	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
אח ב' מת	
אח ד' לא חולץ או מייבם את זו שהיתה אשת אח א' (שכעת אח ב' ייבם אותה) כי היא נאסרה עליו בדין אשת אחיו שלא היה בעולמו, שכיון שהיא נפלה לפני ב' ייבמים (אח ב' ואח ג') לא אומרים זיקה ככנוסה.	

דחיית יישוב דברי אביי: בברייתא משמע שאפילו ביבם אחד זיקה לאו ככנוסה

שואלת הגמרא: **אֲבָל בְּיָבָם אֶחָד מַאי** - אבל אם היא נפלה לפני יבם אחד, מה הדין, **הָכִי נָמֵי אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַיבֶּמֶת,**

אִי הָכִי - אם כך: **אַדְּתָנֵי** - עד שהברייתא שונה מקרה אחר: **נִשּׂוּאִין קוֹדְמִין לַלֵּידָה, אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַיבֶּמֶת, לִיפְלוּג וְלִיתְנֵי בְּדִידַהּ** - היה לברייתא לחלק בעניין זה עצמו באופן שהלידה קודמת לנשואין ולומר: **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** [שלא חולצת ולא מתייבמת] **בִּשְׁנֵי יְבָמִים, אֲבָל בְּיָבָם אֶחָד אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַיבֶּמֶת,** כי כשנפלה לפני יבם אחד זיקה ככנוסה.

מנסה הגמרא ליישב: **כּוּלָּהּ בִּשְׁנֵי יְבָמִין קָמַיְירֵי** - כל הברייתא מדברת בשני יבמין, שהברייתא רצתה לבאר בשני יבמין מתי היא מותרת ומתי היא אסורה, והברייתא לא עוסקת כלל בנפלה לפני יבם אחד.

הגמרא דוחה את היישוב: **וְאֶלָּא מַאי כְּלָלָא** - אם כן איך הברייתא אומרת 'כלל אמר רבי שמעון' כל שהלידה קודמת לנשואין לא חולצת ולא מתייבמת, והרי אין זה כלל, שלפי ביאור זה ביבם אחד אפילו אם הלידה קודמת לנישואין - רבי שמעון מתירה.

אלא מוכרח שרבי שמעון לא מחלק בין זיקת ייבם אחד לשני יבם, ובשניהם זיקה לאו

ככנוסה, וכל שהלידה קודמת ליבום, גם לרבי שמעון אשת המת אסורה לאחר שנולד, ונדחה אם כן תשובתו של אביי ביישוב דברי רבי אושעיא, שמוכח שרבי שמעון לא מתיר בנולד ואחר כך ייבם.

◆◆◆

שאלת רב אושעיא על שיטת רבי אושעיא שרבי שמעון מתיר גם בנולד ואחר כך ייבם

וְעוֹד מֵתִיב רַב אוֹשַׁעְיָא על פירושו של רבי אושעיא בדעת רבי שמעון שמתיר אף בנולד ואחר כך ייבם כי זיקה ככנוסה: שנינו במשנה להלן: **שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בִּתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בְּנָהּ** - ומתו שני האחים שנשואים לקרובות, ונפלו לפני השלישי, **הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַיבְּמוֹת,** כיון ששניהם זקוקות לו ואם מייבם אחת פוגע באחות זקוקתו,

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר אף מן החליצה כפי שיבואר טעמו להלן,

רב אושעיא מבאר את שאלתו מהברייתא: **וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ קָסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן** - ואם עולה על דעתך לבאר שרבי שמעון סובר **זִיקָה כִּכְנוּסָה דָּמְיָא, לְיַיבֵּם לְקַמַּיְיתָא** - שייבם אח זה את זו שנפלה לפניו ראשונה, **וְתִיפְּטַר אִידַּךְ** - והשניה תפטר משום אחות אשה - שהשניה אינה נופלת לייבום לפניו, כיון שזו שנפלה ראשונה הרי היא ככנוסה לו, שזיקה ככנוסה. והשניה היא ערוה עליו ואינה נופלת לייבום.

תשובת רב עמרם (לשאלת רב אושעיא): אכן כוונת הברייתא לומר שרבי שמעון פוטר רק את השניה

אָמַר רַב עַמְרָם: מַאי פּוֹטֵר נָמֵי, פּוֹטֵר בַּשְׁנִיָּה - אכן גם כוונת הברייתא 'רבי שמעון פוטר' שהשניה פטורה. אמנם הראשונה צריכה יבום או חליצה.

שאלה על תשובת רב עמרם: שנינו במפורש שרבי שמעון פוטר את שניהם

הגמרא דוחה תירוץ זה: **וְהָתַנְיָא רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בִּשְׁתֵּיהֶן.**

[יישוב רבא לדברי רב עמרם:] באופן ששני אחים נשאו שני זוגות קרובות אמר רבי שמעון לפטור שנים מתוך הארבעה

אָמַר רָבָא: הברייתא מדברת שזוג אחד [כגון: שתי אחיות] היו נשואות לשני אחים, וזוג שני [שתי קרובות אחרות, כגון: אמא ובתה] היו גם נשואות לשני אחים,

ומת אח א'. אח ב' אינו יכול לייבם את נשות אח א', כי הרי הם עריות עליו [כי אחת היא אחות אשתו, והשניה היא אם אשתו],

הרי אח ג' צריך לייבם את אחת מנשות אח א' - נמצא שאחת מהם זקוקה לו, וזיקה ככנוסה.

לאחר מכן מת אח ב' מת, ועל זה אמרו **שְׁנִיָּה שֶׁבְּזוּג זֶה, וְהַשְׁנִיָּה שֶׁבְּזוּג זֶה** פטורות מייבום - שאח ג' אינו מייבם את שני נשותיו של אח ב' - שהרי אחת היא אחות זקוקתו [והיא שניה בזוג האחיות], והשניה היא צרתה [והיא שניה בזוג אמא ובתה].

אח א'	נשוי לאשה	נשוי לאשה נוספת
אח ב'	נשוי לאשה [אחות של אשת אח א]	נשוי לאשה נוספת [בת של אשת אח ב]
אח א' מת		
אח ב'	אינו מייבם את נשות אח א' כיון שהם ערוה עליו (אחת היא אחות אשתו והשניה אם אשתו)	
אח ג'	צריך לייבם את אחת מנשותיו של אח א', והרי זיקה ככנוסה	
אח ב' מת		
אח ג'	אינו מייבם את נשות אח ב', אחת היא אחות זקוקתו, והשניה היא צרתה	

[דחייה א' ליישובו של רבא:] במשנה לא משמע שמדובר באופן זה

הגמרא דוחה את דברי רבא: **קָא טָעֵי רָבָא בְּאַרְבְּעָה זוּגֵי** - רבא טעה בארבעה זוגות של המשנה במה שהמשנה אמרה 'שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות או אשה ובתה', שרבא ביאר שמדובר שאח אחד נשוי לשתי אחיות והאח השני נשוי לאשה ובתה,

חֲדָא, דְּאוֹ אוֹ קָתָנֵי - דבר אחד, שהרי המשנה אומרת ששתים היו נשואות לשתי אחיות 'או' לאשה ובתה. הרי משמע שלא מדובר בשתים ועוד שתים, אלא או בשתים אלו או בשתים אלו.

וְעוֹד, רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בְּאַרְבַּעְתָּן מִיבְּעֵי לֵיהּ - היה לפי ביאור זה לברייתא לומר שרבי שמעון פוטר בד' נשים, שהרי בברייתא שנינו 'שנים מהם נשואין שתי אחיות או אשה ובתה, או אשה ובת בתה, או אשה ובת בנה', ואם ביאור המשנה ששתי אחים נשואין גם לשתי אחיות וגם לאשה ובתה וגם לאשה ובת בתה וגם לאשה ובת בנה, נמצא שלכל אחד יש ד' נשים, והיה לברייתא לומר 'רבי שמעון פוטר בארבעתן'.

[דחייה ב' ליישובו של רבא:] מפורש בברייתא שרבי שמעון פוטר את שניהם

וְעוֹד, תַּנְיָא - שנינו בברייתא: **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בִּשְׁתֵּיהֶן מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר', בְּשָׁעָה שֶׁנַּעֲשׂוּ** [ב' האחיות] **צָרוֹת זוֹ לָזוֹ** [כאשר נפלו לייבום לפני אח אחד], **לֹא יְהֵא לְךָ לִיקּוּחִין אֲפִילּוּ בְּאַחַת מֵהֶן,** הרי שרבי שמעון פוטר את שני האחיות, [ולא כביאורו של רבא שרבי שמעון מתיר לייבם את אחת האחיות כי זיקה ככנוסה (ורק אוסר את האחרות, כי אחת היא ערוה עליו והשניה היא צרתה)].

תשובת רב אשי (לשאלת רב אושעיא): מה ששנינו בברייתא שרבי שמעון פוטר את שניהם הוא כשנפלו בבת אחת

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: אִי דִּנְפוּל בְּזֶה אַחַר זֶה הָכִי נָמֵי - אם מדובר ששני האחיות נפלו בזה אחר זה, אכן אחת מותרת כיון שזיקה ככנוסה, והראשונה שנפלה מתייבמת, אפילו לאחר שהשניה גם נפלה לפניו.

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - וכאן במשנה במה אנו עוסקים, **דִּנְפוּל בְּבַת אַחַת** - בב' אחיות שנפלו

בבת אחת, **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי דְּאָמַר אֶפְשָׁר לְצַמְּצֵם** - אפשר לצמצם מיתת שני אחים כאחד והיות ושתי האחיות נפלו בבת אחת, שניהם פטורות, כפי שלומדים זאת מ'לצרור'. [שכיון שנפלו יחד, אי אפשר לומר שהראשונה תתייבם כי 'זיקה ככנוסה', הרי שניהם נפלו בבת אחת, ושניהם נעשו צרות זו לזו מחמת זיקתם, ופטורות מחליצה ומייבום].

◆◆◆

דעת רב פפא: רבי שמעון לא חולק בנולד ואחר כך ייבם

לעיל הביאה הגמרא את דעת רבי אושעיא שרבי שמעון חולק גם בנולד ואחר כך ייבם. **רַב פָּפָּא אָמַר: בְּיִיבֵּם וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד פְּלִיג רַבִּי שִׁמְעוֹן. בְּנוֹלַד וְאַחַר כָּךְ יִיבֵּם לָא פְּלִיג.**

וְתַרְוַיְיהוּ - ומה ששאלת אם כן למה הוצרכנו לשני המשניות, משנה אחת על ייבם ואחר כך נולד, ומשנה אחת על נולד ואחר כך ייבום, יש לתרץ ולומר ששני המשניות, **לְרַבָּנַן אִיצְטְרִיךְ** - הוצרכו לשיטת רבנן, **וְלֹא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי,** לומר לך שלא זו בלבד שבנולד ולבסוף ייבם, הרי אשת המת אסורה על האח שנולד אחר כך, אלא אף ייבם ולבסוף נולד גם כן הרי היא אסורה.

ושני המשניות לא באו לומר [כפי הסברו של רבי אושעיא] שרבי שמעון חולק בשני האופנים, אלא כאמור שני המשניות באו לשיטת רבנן, ורבי שמעון אינו חולק אלא במשנה השניה באופן שייבם ואחר כך נולד, שהרי היא מותרת.

ראיה כרב פפא מברייתא שמבואר בה ו' אופנים, ורבי שמעון חולק שם רק באופן ו' [ייבם ואחר כך נולד]

הגמרא מביאה ראיה לרב פפא: **תַּנְיָא כְּוֹתֵיהּ דְּרַב פָּפָּא** שרבי שמעון מודה בנולד ולבסוף ייבם שהאי אסורה, **וּתְיוּבְתָּא דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא** שסובר שרבי שמעון מתירה גם בנולד ולבסוף ייבם,

שכך שנינו בברייתא: [אופן א] **שְׁנֵי אַחִים בְּעוֹלָם אֶחָד, וּמֵת אֶחָד מֵהֶם בְּלֹא וָלָד, וְעָמַד הַשֵּׁנִי הַזֶּה לַעֲשׂוֹת מַאֲמָר בִּיבִמְתּוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לַעֲשׂוֹת בָּהּ מַאֲמָר עַד שֶׁנּוֹלַד לוֹ אָח וּמֵת,**

אופן א': מת, נולד, ומת	
אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב' מת	
אח ג'	לא מייבם את אשת אח א' כי היא אשת אחיו שלא היה בעולם. אבל מייבם או חולץ את אשת אח ב'

הָרִאשׁוֹנָה - אשת אח א', **יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ. וּשְׁנִיָּה** - אשתו של שני **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַיבֶּמֶת,**

[אופן ב] **עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד אָח,**

[אופן ג] **אוֹ שֶׁנּוֹלַד לוֹ אָח וְאַחַר כָּךְ עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר וּמֵת,**

הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ, וּשְׁנִיָּה חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת, שהמאמר אין בו מספיק כח להחשיבה לצרת ערוה לצאת אף בלא חליצה. [עמוד ב]

רַבִּי שִׁמְעוֹן חולק על תנא קמא בנידון אופן ב' [שעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח], וכך **אוֹמֵר: בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶם פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ** - האח שנולד מייבם או חולץ את אשת אח ב' (ולא את זו שעשה בה מאמר), ובזה פוטר גם את השניה - שהרי אם המאמר שעשה אח ב' הועיל, הרי אשת אח א' אינה אסורה על אח ג', שהייבום שלה חל לפני שהוא נולד, [ורבי שמעון סובר שביבם ואחר כך נולד, אין הנולד נקרא אשת אח שלא היה בעולם], ולכן כאשר אח ב' מת, מייבם אח ג' את אחת מנשותיו של אח' ב'

ואם מאמר אינו קונה, הרי אשת אח א' אסורה על אח ג' מדין אשת אחיו שלא היה בעולמו. וכשאח ב' מת אינה נופלת לפני אח ג' ליבום, שהיא אסורה עליו, ואשת אח ב' נופלת לפניו לייבום (ואינה צרת אשת אח א', שהרי לפי צד זה המאמר אינו קונה כלל),

אבל אם **חָלַץ לְבַעֲלַת מַאֲמָר** - אבל אם חלץ לבעלת מאמר (למי שהיתה בתחילה אשת אח א') **לֹא נִפְטְרָה צָרָה** - לא פטר בזה את צרתה (דהיינו את אשת אח ב'), שאם מאמר אינו קונה, הרי אשת אח א' פטורה מדין 'אשת אחיו שלא היה בעולם', וחליצתה אינה חליצה, ואין זה מועיל לאשת אח ב'.

אופן ב': מת, עשה מאמר, נולד, ומת	
אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב'	עשה מאמר באשת אח א'
נולד אח ג'	
אח ב' מת	
אח ג'	לדעת תנא קמא: לא מייבם את זו שהיתה אשת אח א' כי היא אשת אחיו שלא היה בעולם. אבל חולץ את אשת אח ב' כי המאמר אינו מחשבה כאשתו ממש שאשת ב' תחשב לצרתה
	לדעת רבי שמעון: מייבם או חולץ את אשת אח ב', כי אם מאמר קונה הרי אשת אח א' גם נשואה לאח ב' (ומייבם את אחת מנשותיו, ופוטר בזה את השניה). ואם מאמר אינו קונה, הרי אשת אח א' אינה נופלת לפני אח ג' ליבום (שהיא אסורה עליו), ורק אשת אח ב' נופלת לפניו לייבום.

אופן ג: מת, נולד, עשה מאמר, ומת	
אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
נולד אח ג'	
אח ב'	עשה מאמר באשת אח א'
אח ב' מת	
אח ג'	לא מייבם את זו שהיתה אשת אח א' כי היא אשת אחיו שלא היה בעולם. אבל חולץ את אשת אח ב' כי המאמר אינו מחשבה כאשתו ממש שאשת ב' תחשב לצרתה

[אופן ד'] **כְּנָסָהּ, וָמֵת** - אם האח הב' ייבם את אשת אח א', ואחר כך מת אח ב', **וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לוֹ אָח** ג',

[אופן ה'] **אוֹ שֶׁנּוֹלַד לוֹ אָח, וְאַחַר כָּךְ כְּנָסָהּ** - ואחר כך ייבם אח ב' את אשת אח א', **וָמֵת** אח ב',

שְׁתֵּיהֶן פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם - שבאופן ד' (כנסה ומת ונולד) אח ג' לא היה בעולם עם אח ב', ועל כן אינו מייבם את אשתו, ואינו מייבם את צרתה (אשת אח א' שאח ב' ייבם אותה).

ובאופן ה' (נולד וכנסה ומת) כאשר נולד אח ג' - אשת אח א' עדיין לא התייבמה, והרי היא נאסרת עליו בדין אשת אח שלא היה בעולם (שאח ג' לא היה בעולם עם אח א').

אופן ד': מת, כנס, ומת, ונולד	
אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
אח ב' מת	
נולד אח ג'	
אח ג'	אינו מייבם אשת את אח ב' כי היא אשת אחיו שלא היה בעולמו ואינו מייבם את צרתה.

אופן ה': מת, נולד, כנס, ומת	
אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	

נולד אח ג'	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
אח ב' מת	
אח ג'	אח ג' אינו מייבם את זו שהיתה אשת אח א', (שכעת היא אשת אח ב') כי כאשר הוא נולד היא עדיין לא התייבמה, והיא אשת אחיו שלא היה בעולם. וכן אינו מייבם את צרתה (אשת אח ב')

[אופן ו'] **כְּנָסָהּ, וְנוֹלַד לוֹ אָח, וְאַחַר כָּךְ מֵת, שְׁתֵּיהֶן פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּיבּוּם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.**

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הוֹאִיל וּבָא וּמְצָאָהּ בְּהֶיתֵּר וְלֹא עָמְדָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת בְּאִיסּוּר מְיַיבֵּם לְאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה אוֹ חוֹלֵץ לְאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה.

אופן ו': מת, כנס, נולד, ומת	
אח א'	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב'	ייבם את אשת אח א'
נולד אח ג'	
אח ב' מת	
אח ג'	לר"מ אינו מייבם את זו שהיתה אשת אח א' (שכעת היא אשת אח א'), כי היא אשת אחיו שלא היה בעולם, וכן אין מייבם את צרתה (אשת אח ב').
	לר"ש מייבם את זו שהיתה אשת אח א' כי כאשר אח ג' נולד היא כבר התייבמה, וממילא מייבם גם את אשת אח ב'.

לאחר שהביאה הגמרא את כל הברייתא, מבארת הגמרא את הראיה: **הָא בָּבָא דְּסֵיפָא** - אופן ו', ייבם ולבסוף נולד, **לְמַאן קָתָנֵי לַהּ** - כלומר להודיע כחו של מי שנינו זאת בפני עצמו, ולמה לא שנו זאת יחד עם אופן ה', נולד ולבסוף ייבם,

אִילֵימָא לְרַבִּי מֵאִיר קָתָנֵי לַהּ - אם תאמר לדעת רבי מאיר, שסובר שאסור לאח ג' לייבם או לחלוץ את אשת אח א' (שכעת היא אשת אח ב') אפילו כשאח ג' נולד לאחר שאח ב' ייבם את אשת אח א', [ואין כוונת הברייתא לומר שרבי שמעון חולק רק באופן זה], והרי אין מסתבר לומר כך, **מִכְּדֵי לָא שָׁנֵי לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר** - שהרי לרבי מאיר אין הבדל **בֵּין יִיבֵּם וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד, בֵּין נוֹלַד וְאַחַר כָּךְ יִיבֵּם,** ואם כן **לְעָרְבִינְהוּ וְלִתְנִינְהוּ** - שהברייתא תערב את שלשת האופנים (אופן ד', אופן ה', ואופן ו') ותאמר שבכל אלו רבי מאיר סובר שאינה חולצת ואינה מייבמת,

אֶלָּא לָאו רַבִּי שִׁמְעוֹן - אלא אין לבאר אלא שהברייתא כתבה אופן ו' (ייבם ואחר כך נולד) בפני עצמו, שבזה חולק רבי שמעון, **וּבְיִיבֵּם וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד** (שהוא אופן ו') **פְּלִיג** - חולק רבי

שמעון, וסובר שאח ג' צריך לייבמה, שכאשר הא נולד היא כבר התייבמה. אבל **בְּנוֹלַד וְאַחַר כָּךְ יִיבֵּם** (אופן ה) **לָא פְּלִיג** - רבי שמעון לא חולק,

שְׁמַע מִינַּהּ - הרי הוכחה ברורה כדעת רב פפא שרבי שמעון חולק רב בייבם ולבסוף נולד. ולא כדעת רבי אושעיא שרבי שמעון חולק גם בנולד ולבסוף ייבם.

◆◆◆

בירור בלשון הברייתא באופן א': מה הפירוש עמד לעשות בה מאמר ולא הספיק

אָמַר מָר - שנינו בברייתא: **עָמַד הַשֵּׁנִי לַעֲשׂוֹת מַאֲמָר בִּיבִמְתּוֹ** (אשת אח א'), **וְלֹא הִסְפִּיק לַעֲשׂוֹת מַאֲמָר בִּיבִמְתּוֹ עַד שֶׁנּוֹלַד לוֹ אָח** (אח ג'), **וָמֵת** (אח ב'), **רִאשׁוֹנָה** (אשת אח א') **יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ, וּשְׁנִיָּה** (אשת אח ב') **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַיבֶּמֶת.**

מבררת הגמרא: **מַאי עָמַד וּמַאי לֹא הִסְפִּיק, אִי עֲבַד עֲבַד** - אם עשה, עשה, **וְאִי לָא עֲבַד לָא עֲבַד** - ואם לא עשה, לא עשה.

ביאור: כוונת הברייתא שעמד לעשות בה מאמר מדעתה ולא הספיק לעשות מאמר מדעתה אלא בעל כרחה, והחידוש הוא שמאמר בעל כרחה אינו מועיל

מבארת הגמרא: **אֶלָּא עָמַד** לעשות מאמר **מִדַּעְתָּהּ, וְלֹא הִסְפִּיק מִדַּעְתָּהּ אֶלָּא בְּעַל כָּרְחָהּ,** וקמ"ל שמאמר בעל כרחו אינו קונה כלל, ועל כן אשת אח א' אינה נחשבת כלל אשת אח ב', ואשתו השניה של אח ב' אינה צרתה, והרי היא חולצת או מתייבמת.

וּדְלָא כְּרַבִּי, דְּתַנְיָא: הָעוֹשֶׂה מַאֲמָר בִּיבִמְתּוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ, רַבִּי אוֹמֵר: קָנָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא קָנָה.

ביאור מחלוקת רבי ורבנן אם מאמר בעל כרחה מועיל

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי.

גָּמַר מִבִּיאָה דִּיבָמָה, מָה בִּיאָה דִּיבָמָה, בְּעַל כָּרְחָהּ, כדאמרינן לעיל (דף ח) 'ויבמה' בעל כרחה, שאם בא עליה באונס קנאה, **אַף קִדּוּשִׁין דִּיבָמָה בְּעַל כָּרְחָהּ.**

וְרַבָּנַן גָּמְרִי מִקִּדּוּשִׁין דְּעָלְמָא, מָה קִדּוּשִׁין דְּעָלְמָא, מִדַּעְתָּהּ -שנאמר 'והלכה והיתה לאיש אחר' (דברים כד), מדעתה משמע, **אַף קִדּוּשִׁין דִּיבָמָה, מִדַּעְתָּהּ.**

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי, מָר סָבַר מִילֵּי דִּיבָמָה מִמִּילֵּי דִּיבָמָה הֲוָה לֵיהּ לְמֵילַף. וּמָר סָבַר מִילֵּי דְּקִדּוּשִׁין מִמִּילֵּי דְּקִדּוּשִׁין הֲוָה לֵיהּ לְמֵילַף.

◆◆◆

ביאור אופן ב' ואופן ג' בברייתא:

שנינו בברייתא: [אופן ב':] **עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לוֹ אָח,**

[אופן ג':] **אוֹ שֶׁנּוֹלַד לוֹ אָח, וְאַחַר כָּךְ עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר וָמֵת,**

רִאשׁוֹנָה יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ, וּשְׁנִיָּה חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ.

מבררת הגמרא: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אַהֵיָיא קָאֵי** - על איזה אופן רבי שמעון חולק על אופן ב' או על אופן ג'.

אִילֵימָא אַנּוֹלַד לוֹ אָח וְאַחַר כָּךְ עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר - אם תאמר על אופן ג', נולד ואחר כך עשה מאמר, וכי בזה אומר רבי שמעון 'ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה', **הָא אָמְרַתְּ בְּנוֹלַד וּלְבַסּוֹף יִיבֵּם לָא פְּלִיג רַבִּי שִׁמְעוֹן,** וממילא אח ג' אסור לייבם את אשת אח א' שהיא אשת אחיו שלא היה בעולמו, ואם המאמר שעשה אח ב' קונה הרי נמצא שאשת אח ב' היא צרתה ואף היא אסורה עליו.

אֶלָּא אַעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לוֹ אָח - אלא דברי רבי שמעון אמורים על אופן ב', עשה מאמר ואחר כך נולד, שרק באופן זה סובר רבי שמעון שאינה אסורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, אבל נולד ולבסוף ייבם גם רבי שמעון סובר שהיא אסורה.

בסיום הברייתא אומר רבי שמעון: באופן שעשה בה מאמר ואחר כך נולד לו אח, **חָלַץ** [אח ג] **לְבַעֲלַת מַאֲמָר** [זו שהיתה אשת אח א, ואח ב' עשה בה מאמר], **לֹא נִפְטְרָה צָרָה** [לא נפטרה אשת אח ב'].

מבארת הגמרא: **מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דַּהֲוַאי צָרָה וַדַּאי** - מפני שהצרה (אשת אח ב) היא ודאי זקוקה לאח ג', **וּבַעֲלַת מַאֲמָר סָפֵק** אם היא זקוקה, כי אם המאמר לא חל, הרי היא אסורה על אח ג' מדין אשת אח שלא היה בעולם, **וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי.**

◆◆◆

יָתֵיב רַב מְנַשֶּׁה בַּר זְבִיד קַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא וְיָתֵיב וְקָאָמַר מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן כִּדְאָמַר טַעְמָא הוֹאִיל וּבָא וּמְצָאָהּ בְּהֶיתֵּר וְלֹא עָמְדָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת בְּאִיסּוּר. אֶלָּא מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן אָמַר קְרָא וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ עַדַיִּין יְבוּמִים הָרִאשׁוֹנִים עָלֶיהָ אֶלָּא הָא דְּתָנַן כְּנָסָהּ הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא מְלַמֵּד [יתבאר בדף הבא]

כיצד פרק שני יבמות

שמגרשה בגט. ואינה צריכה חליצה ואם רצה להמחיר מחזירה ולא אמרינן מלוה רמיא למחמנא עליה ומכשמא מיקרו עליה בפיקור אשת איש: **ד"ה** עדיין יבומין הראשונים עליה ומיהבי חליצה: **ד"ה** מדרכם ולקרה דלא מיהבי חליצה: **אפילפא.** היכא דכולה מילתא דיתר כגון במייבם אשת אח: **ודי איסורא.** למדרכ ומבמה עדיין יבומין עליה: **אפילפא.** היכא דאיכא לד איסור כמו בשאת אחיו שלא היה בעולמו: **אחוהו מאמו שנשאה אחיו מאביו.** קודש לידמו של זה וכשנולד זה מלאה נשואה לאחיו תתייבם לו כשימות זה דהא מלאה בהיתר ייבום: איסור אחותו לית ליה דיתר אבל איסור אחות אם אינה ליה דיתר כשלן אם אינה פקע הילכך כשמת לאשון בלא בנים פקע איסורו לגבי שני ונשאה והשלישי מכח שני בא: **מתני' לא חולצת ולא מייבמת.** לרחה וכ"ש היא: **איסור מלוה.** מפרש לה ואזל: **אחותה.** של עכוה כשהיא יבמתה כגון שנפלו שתי אחיות משני אחין האחת אסורה משום עכוה כגון שהיא בלבד אי מחמותו: **לו חולצת לו מייבמת.** אחות הערוה דלא פגע באחות זקוקתו משום דערוה לאו זקוקתו היא: **שיוט.** שיוט לעריות שנזרו קופרים עליהם ובגמ'[1] מפרש לה: לשון מלוה וקדושה מפרש בגמרא: **אלמנה לכ"ג.** שמת אחיו הכהיגול ונפלה אלמנתו לפניו: **גרושה וחלוצה לכהן הדיוט.** שעבר אחיו שמת ונשא חלוצה וגרושה וכשמת צריכה חליצה שהרי הופסדה לו בה קדושין הקודשין הופסדה כמייבי לאוין אבל יבומי לא שהרי אסורה לו לזה שהוא כהן והפסורי בולא כלום לא דלא אלים לאו כמיפטרה דליפי' מאחות בלא כפ"ק (דף ג.): **גמ' נאיפוי לרם אילוניס לרב אסי.** בפ"ק (דף יב.) דלא חולצת ולא מתייבמת דעיזה קרינן בה באילונית דמיעטה קרא מאשר תלד[2] וקיימא עליה באיסור אשת אח הילכך לרחה לרת עריה: **אלה המצות.** כסוף ספר תורת הכהיס ומשמע דאסולה בפקרא קאי וכל אזהכת הכהיס אתם כתיבא: **קדש עצמך.** לענוות ולהזהר: **אף במומר לך.** לוסיף עליהם שיות המומר לך על העריות כדי שלא תבא לידי עריות האסורות גם המורה: **רבי אליעזר אומרים כל ר"ג לא שבא נפלה לפניו מן הנשואין לכהן הדיוט תרמי לגרישותא מדא דאלמנה היא ואיכא לאו דאלמנה לא דאלמנה[3] ועוד דבעולה היא דאיכא איסור עשה לגבייה דכתיב אשה בתולה יקחו[4] ולא בעולה ולאו הבא בעבר מכלל עשה עשה: ולא שבא.** נפלה לפניו מן האילוניות ועודה בתולה לליכה אלא לאו דאלמנה: **יבא עשה.** דיבמה יבא עליה[5]: ועולה הטערה מלי למכתב דהא כתיב בריאשון דקרא דקתם אם יקחנה מן הנשואין ועלתה הטערה הוה קרא דקא מגלרה דחמנא דיש לך יבמה כו'. דאם כתב ולא יחפוץ האיש לקחת אשה אשר לא יבמה אין לקחת אם יבמתו ועלתה הטערה הוה קרא דקא מגלרה דחמנא דיש לך יבמה אחרת שעולה הטערה לאלון ולא כתיב בה לקחת אם לא קרינן בה ועלתה לך יבמה אחרת שעולה הטערה לאלון ולא כתיב בה לקחת אם לא קרינן בה ועלתה לך יבמה אחרת שעולה הטערה לאלון ולא כתיב בה לקחת אם לא קרינן בה **בה קידושין.** הילכך קרינן ביה לקחת בדיעבד אבל מייבי כריתות ואפי' עבר אפי' יבם ונסבה לאו קיחה היא: לגלדין

האי איסורא דאית ליה התירא. דפקע איסור אשת אח דיכול להמחיר לאחר שגרשה וכי היכי דפקע ליה לגבי דידיה איסור אשת אח פקע נמי לגבי אחיו הגולה[6] ול"ל אשת אחיו שהיה בעולמו[7]: **לאתויי צרת אילונית.** אע"ג דמתמי' לא קתני צרה מ"מ הוי כבולל דכל שאיסורה איסור בא מתמת ערוה דהייגו הלרה ולא הולכך לחזיר הלרה בהיתי משום דאפילו לעולם קאי ולא הלא קאמר לאיתויי צרת סוטה ולרת מחזיר גרושה משום דאילונית דמיא מחזיר גרושה משום דמת ומאקורות בייבם[8]: **בשלמא** מן הנשואין כו'. תימה דמן הנשואין נמי תיקשי ליה דאמאי מולגת כיון דאין עולה ליייבם דלא אתי עשה ולהי לא תעשה ועשה דאין לקחנה מן הנשואין לא תעשה ורידחה לא תעשה אמר רב גידל אמר רב אמר קרא[4] ועלתה במבוא השערה שאין ר"ל יבמתו מה תלמוד לומר יבמתו יש לך יבמה[9] אחת שעולה לחליצה ואינה עולה לייבום ואיזו זו חייבי לאוין ואימא חייבי כריתות אמר קרא[4] אם לא יחפוץ האיש לקחת הא חפץ מייבם[10] הכל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה א"ה חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו ומה ראית מתברא

ראין עשה. יבמה רבא עליה (שם יב.). **כל הטולה לייבום.** לוקח יבום, **עולה לחליצה.** לוקח חליצה (לעיל ג.), **וכל שאינה עולה.** לבת דין, **לייבום.** שלוקח זקוקה לבתיבום (לקמן מד.), **אינה עולה.** הטערה לפני הקנוים לחליצה (לקמן מא.).

שמגרשה בגט ומחזירה התם נמי לימא ויבמה עדיין יבומין הראשונים עליה ותיבעי חליצה שאני התם דאמר קרא[1] ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר אי הכי הכא נמי הא כתב רחמנא[1] ויבמה ומה ראית מסתברא שדי היתירא אהיתירא ושדי איסורא אאיסורא ולר' שמעון דאמר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור אלא מעתה אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו ואחר כך נולד אח ומת תתייבם הואיל ובא ומצאה בהיתר איסור אחותו לחיכון אזל הכא נמי איסור אחיו שלא היה בעולם לחיכון אזל האי איסורא דלית ליה היתירא האי איסורא דאית ליה היתירא: **מתני' כלל אמרו** בייבמה כל[6] שהיא איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת[6] איסור מצוה ואיסור קדושה[7] חולצת ולא מתייבמת[8] אחותה שהיא יבמתה חולצת או מתייבמת[2] איסור מצוה שניות מדברי סופרים איסור קדושה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין וממזור: **גמ' כלל לאתויי מאי אמר רפרם** בר פפא לאתויי צרת אילונית[9] וכדרב אסי ואיכא דאמרי כל שאיסורה איסור ערוה הוא דאסירא צרתה הא לא איסורה איסור ערוה צרתה לא אסירא למעוטי מאי אמר רפרם למעוטי צרת אילונית ודלא כרב אסי: אחותה שהיא יבמתה: אחותה דמאן אילימא דאיסור מצוה כיון דמדאורייתא רמיא קמיה פגע באחות זקוקתו אלא אחותה דאיסור ערוה: איסור מצוה שניות:[7] אמאי קרי ליה איסור מצוה אמר אביי[8] מצוה לשמוע דברי חכמים: איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט: ואמאי קרי להו איסור קדושה דכתיב[2] קדושים יהיו לאלהיהם תניא רבי יהודה מחליף[10] איסור מצוה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואמאי קרי ליה איסור מצוה דכתי[3] אלה המצות איסור קדושה שניות מדברי סופרים ואמאי קרי ליה איסור קדוש' אמר אביי כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש א"ל רבא וכל שאינו מקיים דברי חכמים קדוש הוא דלא מיקרי רשע נמי לא מיקרי אלא אמר רבא קדש עצמך במותר לך: אלמנה לכהן גדול: [11]קפסיק ותני לא שנא מן הנשואין ולא שנא מן האירוסין[12] בשלמא מן הנשואין עשה ולא תעשה [13]ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין לא תעשה גרידא הוא יבא עשה ודחה לא תעשה אמר רב גידל אמר רב אמר קרא[4] ועלתה במבוא השערה שאין ר"ל יבמתו מה תלמוד לומר יבמתו יש לך יבמה[9] אחת שעולה לחליצה ואינה עולה לייבום ואיזו זו חייבי לאוין ואימא חייבי כריתות אמר קרא[4] אם לא יחפוץ האיש לקחת הא חפץ מייבם[10] הכל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה א"ה חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו ומה ראית מסתברא

ד"ה איסורא דאית ליה התירא. דפקע איסור אשת אח דיכול להמחיר לאחר שגרשה וכי היכי דפקע ליה לגבי דידיה איסור אשת אח פקע נמי לגבי אחיו הגולה[8] ול"ל אשת אחיו שהיה בעולמו[7]: **לאתויי צרת אילונית.** אע"ג דמתמי' לא קתני צרה מ"מ הוי כבולל דכל שאיסורה איסור בא מתמת ערוה דהייגו הלרה ולא הולכך לחזיר הלרה בהיתי משום דאילונית דמיא מחזיר גרושה משום דאילונית דמיא טפי לערוה ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין[2]:

גליון הש"ם

מתני' חולצת ולא מתייבמת. עיין בר"ש פ"ב דחלה:

הגהות הב"ח

(א) בשבשה כל שאיסורה איסור ערוה לא: (ב) גמ' ומ' יבמה אחרת שעולה לחליצה: (ג) תוס' ד"ה יבא וכו' ולא קשה מידי דלא בעינן ביאה שתחה:

מוסף רש"י

שמגרשה בגט. לאחר שנשאה נגשים אשתו ואם לא לגרשה מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה. ומחזירה. אם רצה להחזיר לא מגרשן מלוה כמה דחמנא עליה ובעבדה ומכשמא מיקרו עליה באיסור אשת אח (לעיל ח: ובגיר"ז דקמן לא). תרי מילי דאמעטן מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה דאמעטן שאם רצה להחזיר מחזירה כשאר אשה (בתובות 39ב). איסור מצוה ואיסור קדושה. יבמה שנפלה לפני יבם וכיון דאמרה עליו מצוה מלוה לא מקום קדושה, חולצת. ואינה מיפקה בלא כלום. לף בעל גב דבני חייבי כריתות קי"ל מגזרה שוה דעליה דיוצאה ליתנו בלא כלום בלא חליצה, הכם הוא דאמרינה ליה איסור תמוד לבא דאפקי ביה קדושי, אבל איסור מצוה לא קדושה דבעית דעתה קדושין ניטרו מרבנן דעיכמתו יבמתו, יש לך אחרת שעולה הטערה לאלון ומשמע דאסולה בפקרא קאי וכל אזהכת הכהיס אתם כתיבא: **קדש עצמך.** לענוות ולהזהר: **אף במומר לך.** לוסיף עליהם שיות המומר לך על העריות כדי שלא תבא לידי עריות האסורות גם המורה: **רבי אליעזר אומרים** כל"ג לא שבא נפלה לפניו מן הנשואין לכהן הדיוט תרמי לגרישותא מדא דאלמנה היא ואיכא לאו דאלמנה לא דאלמנה היא ואיכא לאו דאלמנה לא דאלמנה[3] ועוד דבעולה היא דאיכא איסור עשה לגבייה דכתיב אשה בתולה יקחו[4] ולא בעולה ולאו הבא בעבר מכלל עשה עשה: **ולא שבא.** נפלה לפניו מן האילוניות ועודה בתולה לליכה אלא לאו דאלמנה: **יבא עשה.** דיבמה יבא עליה[5]: ועולה הטערה מלי למכתב דהא כתיב בריאשון דקרא דקתם אם יקחנה מן הנשואין ועלתה הטערה הוה קרא דקא מגלרה דחמנא דיש לך יבמה אחרת שעולה הטערה לאלון ולא כתיב בה לקחת אם לא קרינן בה ועלתה לך יבמה אחרת שעולה הטערה לאלון ולא כתיב בה לקחת אם לא קרינן בה ועלתה לך יבמה אחרת שעולה הטערה לאלון ולא כתיב בה לקחת אם לא קרינן בה **בה קידושין.** הילכך קרינן ביה לקחת בדיעבד אבל מייבי כריתות ואפי' עבר אפי' יבם ונסבה לאו קיחה היא: לגלדין

בשלמא מן הנשואין נמי תיקשי ליה דאמאי מולגת כיון דאין עולה ליייבום דלא אתי עשה ולהי לא תעשה ועשה דאין לקחנה מן הנשואין לא תעשה ורידחה לא תעשה אמר רב גידל אמר רב אמר קרא[4] ועלתה במבוא השערה שאין ר"ל יבמתו מה תלמוד לומר יבמתו יש לך יבמה[9] אחת שעולה לחליצה ואינה עולה לייבום ואיזו זו חייבי לאוין ואימא חייבי כריתות אמר קרא[4] אם לא יחפוץ האיש לקחת הא חפץ מייבם[10] הכל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה א"ה חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו ומה ראית מסתברא

ד"ה מ"מ אשה ר"ש מהלכות יבום הלכה ז טור"ש אה"ע סי' קנד סעיף ח:

ב מ"מ שם ס"ז הלכה ח טור"ש שם סימן קעה סעיף ב ופעיף ד:

ג מ"מ ר"ש מהלכות אישות הלכה ו ומגיד לאיון קי טור"ש שם סימן מו:

יא ד מ"מ ר"ש מהלכות יבום הלכה יא:

יב ה מ"מ שם ס"ז הלכה יט:

תורה אור השלם

1. כי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה
2. קְדֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת אִשֵּׁי יְיָ לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ קֹדֶשׁ: ויקרא כא ו
3. אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי: ויקרא כז לד
4. וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקֶחַת אֶת יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעֲרָה אֶל הַזְّקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי: דברים כה ז

תוספות ישנים

א) ואע"ג דלקמן אמנלינן קרא דקמן לגמרי שתגדלנו שמא מיעיה לפיגו בעגלמא ל"ג שאמר קמן דאיכו כר הקמת סם כגון בעתנו קמן אבל אוחה הכמולה נאחר ביאה דאיכה כה הקמת סם. וא"ל מיכי קאמר בשלמא מן הנשואין לא אתי עשה ודחי לא תעשה. הא ולאו יש לי ועשה. הא ולאו יש לי לומר דהכא דחי לי' ועשה מ"ע דמעלגמא לא דחי מצוה דהוי לאו אלמא דהוי לאו אשאינו שוה בכל (כדלעיל דף ה.). וי"ל דסריך הכי אפי' לר אמרינן דאין שאינו שוה בכל (מ"מ) ולא מקשי לך מידי מן הנשואין מ"מ מקשי לך מן האילוניות דיש עשה ודחה ל"ת: ומשני רבי דחמנא יבמתו. ותא"ל מ"ל מגלן מיהי לאון גרידי דלא מיימנא עוקי יבמתו בלאו ועשה ותחיי לאון גרידי עדיין ול"ל שמעינן ד"ל דמתפרנ לא אתמא יבמתו לחדש ולאמור ל"ת ועשה ב) ול"ל אתא לאסור מייבי לאון גרידי לאון עשה אפי' מלגה לא מיכוס. ול"ת ומעמ דמייבי לאון ועשה אפי' מלגה לא גרידי דמשמע דמלגה ומיהו עוקי יבמתו לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי: דברים כה ז

תוספות ישנים

א) ואע"ג דלקמן אמנלינן קרא דקמן לגמרי שתגדלנו שמא מיעיה לפיגו בעגלמא ל"ג שאמר קמן דאיכו כר הקמת סם כגון בעתנו קמן אבל אוחה הכמולה נאחר ביאה דאיכה כה הקמת סם. וא"ל מיכי קאמר בשלמא מן הנשואין לא אתי עשה ודחי לא תעשה. הא ולאו יש לי ועשה. הא ולאו יש לי לומר דהכא דחי לי' ועשה מ"ע דמעלגמא לא דחי מצוה דהוי לאו אלמא דהוי לאו אשאינו שוה בכל (כדלעיל דף ה.). וי"ל דסריך הכי אפי' לר אמרינן דאין שאינו שוה בכל (מ"מ) ולא מקשי לך מידי מן הנשואין מ"מ מקשי לך מן האילוניות דיש עשה ודחה ל"ת: ומשני רבי דחמנא יבמתו. ותא"ל מ"ל מגלן מיהי לאון גרידי דלא מיימנא עוקי יבמתו בלאו ועשה ותחיי לאון גרידי עדיין ול"ל שמעינן ד"ל דמתפרנ לא אתמא יבמתו לחדש ולאמור ל"ת ועשה ב) ול"ל אתא לאסור מייבי לאון גרידי לאון עשה אפי' מלגה לא מיכוס. ול"ת ומעמ דמייבי לאון ועשה אפי' מלגה לא גרידי דמשמע דמלגה ומיהו עוקי יבמתו לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי: דברים כה ז

ב) קל"ש דלפי שמ"ב בתחלה שפיר אלעזר דלקי דלא דהוי לאו ועשה שאינו שוה בכל ולא"ל לא דמי.

מוסף תוספות

א. דוה מכה השני שהוא בעולמו כונס אותה. ר"ש. **ב.** והוא הנכון ולא כדפירש ר"ש ז"ל. ריטב"א (ע"י"ש וכר"ש). **ג.** מדקאמר כל

ח) מ"ל מלגה אם מ"ב בתולה אינה עולה לחליצה. דפקע איסור אשת אח דיכול להמחיר לאחר שגרשה וכי היכי דפקע ליה לגבי דידיה איסור אשת אח פקע נמי לגבי אחיו הגולה[8] ול"ל אשת אחיו שהיה בעולמו[7]: **לאתויי צרת אילונית.** אע"ג דמתמי' לא קתני צרה מ"מ הוי כבולל דכל שאיסורה איסור בא מתמת ערוה דהייגו הלרה ולא הולכך לחזיר הלרה בהיתי משום דאילונית דמיא מחזיר גרושה משום דאילונית דמיא טפי לערוה ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין[2]:

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

יג) א מר"י ש"ו אמרי יוסף הלכה י: סמג עשין קמ עוש"ע אה"ע סימן קמד סעי' ב:

יד) ב מרי' שם:

טו) ג מרי' שם עוש"ע שם: טז) ד מרי' מ"ע מהלי' ממלה הלכה ו:

יז) ה מרי' שם וס"ע מהלכות טומאת צרעת הלכה ה: וס"ע ומהלכות יסוד הלכה י:

תורה אור השלם

1. לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל יי׳:
דברים כג ב

2. קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את אשי יי׳ לחם אלהיהם הם מקריבים והיו קדש:
ויקרא כא ו

3. כי אני יי׳ אלהיהם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרמש על האדמה:
ויקרא יא מד

גליון הש"ס

גמ' סרים אדם. ע' פוטיס דף כו ע"א תד"ה אפס פחם סרים: שם נזירה באה ראשונה. ע' לקמן דף ע"א רש"י ד"ה והא מלה מלה מיקמן וש"ע: תוס' ד"ה אם בעלו וכו' בחיבוכה לקמן. ע' לקמן דף מד ע"ב תד"ה שיר פגוע בכמה לקמן: ד"ה אמנו באה שנית וכו' אלא היכא דשרי לי' בלא החיר. עין לעיל דף מ ע"ב תד"ה מלמד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בגיא מלמ מתו ולהם נשים ולהם אחיו ומתו אחין: (ב) שם אלמנה לבה"ג מן מאיומון ומי: (ג) שם אמר לבה"ג מן מאיומון ומי: (ד) תוס' ד"ה אלא וכו' אלמנה לבה"ג מן מאיומון ומי: (ד) תוס' ד"ה (בע"א) אי כסי וכו' אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (י) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (יא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (יב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (יג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (יד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (טו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (טז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (יז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (יח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (יט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (כט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ל) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (לא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (לב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (לג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (לד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (לה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (לו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (לז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (לח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (לט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (מט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (נט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ס) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (סא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (סב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (סג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (סד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (סה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (סו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (סז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (סח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (סט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ע) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (עא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (עב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (עג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (עד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (עה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (עו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (עז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (עח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (עט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (פט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (צט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ק) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קי) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קיא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קיב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קיג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קיד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קטו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קטז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קיז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קיח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קיט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קכט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קל) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קלא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קלב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קלג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קלד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קלה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קלו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קלז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קלח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קלט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קמט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קנט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קס) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קסא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קסב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קסג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קסד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קסה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קסו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קסז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קסח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קסט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קע) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קעא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קעב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קעג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קעד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קעה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קעו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קעז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קעח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קעט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קפט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצ) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (קצט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ר) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רד) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רה) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רו) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רז) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רח) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רט) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (רי) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ריא) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ריב) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקדשתם. אע"ג דהשתי עשה ומי אלמנה בה"ג מן מאיומון ומי: (ריג) תוס' ד"ה (בע"ב) אמר קרא וחתקד

יום ראשון כד אדר ב תשפ"ב יבמות דף כ

טעמם של רבנן שאוסרים בייבם ולבסוף נולד

יָתֵיב רַב מְנַשֶּׁה בַּר זְבִיד קַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא וְיָתֵיב וְקָאָמַר - ישב רב מנשה בר זביד לפני רב הונא וישב ואמר: **מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן** - מה טעמו של רבי שמעון שמתיר בייבם ולבסוף נולד.

הגמרא מעירה על השאלה: **מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, כִּדְאָמַר טַעְמָא** - והרי טעמו מבואר כמו שאמר: **הוֹאִיל וּבָא וּמְצָאָהּ בְּהֶיתֵּר, וְלֹא עָמְדָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת בְּאִיסּוּר.**

אֶלָּא כך אמר רב מנשה בר זביד: **מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן** - מה טעמם של רבנן שאוסרים בייבם ולבסוף נולד, הרי אשת אח זו לא היתה בזיקת יבום לפני אח זה שלא היה בעולם,

אָמַר קְרָא 'וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ' - אף לאחר שכנסה ולקחה לאשה, הפסוק קורא לה 'ויבמה', ומכך שהיא קרויה בלשון 'יבמה' לומדים: **עֲדַיִין יְבוּמִים הָרִאשׁוֹנִים עָלֶיהָ,** ועל כן אף שייבם ואחר כך נולד, הרי היא עדיין קרויה יבמה, ואסורה על האח שנולד כיון שהיא אשת אח שלא היה בעולמו (של האח שמת).

שואלת הגמרא: **אֶלָּא הָא דִּתְנַן, כְּנָסָהּ, הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: מְלַמֵּד** (דף כ) **שֶׁמְּגָרְשָׁהּ בְּגֵט** - לאחר שייבמה אם רוצה היבם לגרשה, מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה, **וּמַחְזִירָהּ** - ואם לאחר שגירשה רוצה להחזירה, מחזירה, ולא אומרים שלאחר שקיים מצות יבום, אם רוצה לשוב להחזירה הרי באיסור איסור אשת אח, וקשה על כך שאף לאחר שכנסה היא נקראת יבמה, אם כן **הָתָם נָמֵי** - שם גם **לֵימָא** - נאמר **'וְיִבְּמָהּ' עֲדַיִין יְבוּמִין הָרִאשׁוֹנִים עָלֶיהָ, וְתִיבְעֵי חֲלִיצָה** - ואם רוצה לגרשה תצטרך חליצה, שאף לאחר היבום עדיין יש את הזיקה הראשונה.

עונה הגמרא: **שָׁאנֵי הָתָם** - שונה העניין שם, **דְּאָמַר קְרָא 'וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה', כֵּיוָן שֶׁלְּקָחָהּ נַעֲשֵׂית כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר,** ואם מגרשה אין צריכה חליצה.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי הָכָא נָמֵי** - אם כן, כאן גם נאמר שאם ייבמה האח, ואחר כך נולד האח השני, אינה נקראת 'אשת אחיו שלא היה בעולמו', שלאחר שייבמה שוב אינה נקראת 'יבמה'.

עונה הגמרא: **הָא כְּתַב רַחֲמָנָא** - הרי התורה כתבה **'וְיִבְּמָהּ',** אם כן הרי היא נקראת 'יבמה' אף לאחר שכנסה.

מבררת הגמרא: **וּמָה רָאִיתָ** - למה לגבי אשת אחיו שלא היה בעולמו אנו אומרים שהיא נקראת יבמה, ולגבי להצריכה חליצה אנו אומרים שאינה צריכה חליצה שאינה נקראת יבמה.

מבארת הגמרא: **מִסְתַּבְּרָא שֶׁדֵּי הֶיתֵּירָא אַהֶיתֵּירָא** - מסתבר לתת את ההיתר על ההיתר, ולדרוש מתיבת 'ולקחה' להיתר שאינה צריכה חליצה כאשר היה היתר וייבם את אשת אחיו

כדין. **וּשְׁדִי אִיסּוּרָא אַאִיסּוּרָא** - ולתת את האיסור על האיסור, ולדרוש 'ויבמה', עדיין יבומין עליה, שיש צד איסור כמו באשת אחיו שלא היה בעולמו.

◆◆◆

בירור בדעת רבי שמעון: מדוע אין מתירים אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו ונולד לו אח, הואיל ומצאה בהיתר

שואלת הגמרא: **וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר הוֹאִיל וּבָא וּמְצָאָהּ בְּהֶיתֵּר וְלֹא עָמְדָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת בְּאִיסּוּר,** הרי היא בהיתר ואינה באיסור 'אשת אח שלא היה בעולמו', **אֶלָּא מֵעַתָּה אֲחוֹתוֹ מֵאִמּוֹ שֶׁנִּשְׂאָהּ אָחִיו מֵאָבִיו, וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד אָח,** וכשנולד אח זה מצאה נשואה לאחיו, **וָמֵת, תִּתְיַיבֵּם** לו כשימות זה **הוֹאִיל וּבָא וּמְצָאָהּ בְּהֶיתֵּר.**

עונה הגמרא: **אִיסּוּר אֲחוֹתוֹ לְהֵיכָן אֲזַל** - איסור אחותו להיכן הלך.

שואלת הגמרא: **הָכָא נָמֵי אִיסּוּר אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בָּעוֹלָם לְהֵיכָן אֲזַל** - כאן גם איסור אחיו שלא היה בעולם להיכן הלך.

עונה הגמרא: **הַאי** - זה, איסור אחותו, הוא **אִיסּוּרָא דְּלֵית לֵיהּ הֶיתֵּירָא** - איסור שאין לו היתר. **הַאי** - זה, איסור אשת אח, הוא **אִיסּוּרָא דְּאִית לֵיהּ הֶיתֵּירָא** - איסור שיש לו היתר, שהרי כשאין לאח בנים, מותר לו לשאת את אשת אחיו, הילכך כשמת האח הראשון בלא בנים, פקע איסורו לגבי האח השני, וכיון שהאיסור פקע לגביו, הרי גם היתר זה הוא גם לאח השלישי, (שכאשר האח השני מת, האח השלישי מייבם את אשת הראשון שכעת היא אשת השני, נמצא שהשלישי בא בכוחו של האח השני, וההיתר של השני הוא גם אצל השלישי).

משנה

איסור ערוה

כְּלָל אָמְרוּ בִּיבָמָה: כֹּל שֶׁהִיא אִיסּוּר עֶרְוָה, לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת, לא היא ולא צרתה, כמבואר בפרק א משנה א.

איסור מצוה ואיסור קדושה

כל שהיא **אִיסּוּר מִצְוָה, וְאִיסּוּר קְדוּשָּׁה, חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת** [כפי שהמשנה תבאר להלן מה זה איסור מצוה ואיסור קדושה].

נפלו שני אחיות משני אחים לפני אח שלישי, ואחת מהאחיות ערוה על האח השלישי

נפלו לפני אח שלישי שתי אחיות משני אחים, אינו מייבם את שניהם, כי כאשר שני אחיות זקוקות לו לייבום, כל אחת היא אחות זקוקתו, ואם מיבם אותם הרי זה כנושא שתי אחיות. אבל **אֲחוֹתָהּ** [של ערוה] **שֶׁהִיא יְבִמְתָּהּ** - שני אחיות שנפלו ליבום ואחתמהאחיות אסורה עליו משום ערוה, האחות שאינה ערוה עליו **חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַיבֶּמֶת,** כיון שנמצא שרק אחת מהאחיות זקוקה לו.

אח א'	נשוי לאשה (בת של אח ג')
אח ב'	נשוי לאחותה
אח א' ואח ב' מתו	
אח ג'	חולץ או מייבם את אשת אח ב', כי אחותה (אשת אח א') שהיא יבמתה (שהיא גם נפלה לייבום לפני אח ג') ערוה על אח ג' (כי היא בתו)

מהו איסור מצוה ואיסור קדושה

המשנה מבארת מהו **אִיסּוּר מִצְוָה: שְׁנִיּוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים** - האח (שמת) עבר ונשא שניות לעריות שגזרו רבנן עליהם.

אִיסּוּר קְדוּשָּׁה: אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל - האח שמת עבר ונשא **גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט,** או **מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, וּבַת יִשְׂרָאֵל לְנָתִין וּמַמְזֵר,** שבנישואין אלו יש איסור לאו, וקידושין אלו תופסים אף שיש בהם איסור, ועל כן כשמת בעל זה בלא בנים צריכה אשתו חליצה. אבל לייבם אסור כי שיבואר הטעם בגמרא.

גמרא

דיוק מלשון המשנה, מה הדין בצרת איילונית

מבררת הגמרא: **כְּלָל לְאֵתוּיֵי מַאי** - מה באה המשנה לרבות באומרה 'כלל אמרו ביבמה כל שהיא איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת'.

מבארת הגמרא: **אָמַר רַפְרָם בַּר פַּפָּא: לְאֵתוּיֵי** - להביא ולרבות **צָרַת אַיְלוֹנִית, וְכִדְרַב אַסִּי,** שאינה חולצת ואינה מתייבמת, שאין מצות יבום באיילונית (שנאמר 'אשר תלד' פרט לאיילונית שאינה יולדת), נמצא שדין האיילונית כדין ערוה, שהרי היא אשת אח שלא במקום מצוה, וצרתה היא צרת ערוה ואסורה.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, כָּל שֶׁאִיסּוּרָהּ אִיסּוּר עֶרְוָה הוּא דַּאֲסִירָא צָרָתַהּ, הָא לָא אִיסּוּרָהּ אִיסּוּר עֶרְוָה, צָרָתַהּ לָא אֲסִירָא. לְמַעוּטֵי מַאי - מה באה המשנה למעט בזה. **אָמַר רַפְרָם: לְמַעוּטֵי צָרַת אַיְלוֹנִית וּדְלָא כְּרַב אַסִּי,** שאמנם האיילונית אינה מתייבמת, אבל אינה נקראת ערוה, שהיא לא אסורה בגלל שהיא ערוה, אלא שיש מיעוט שאינה מתייבמת, וצרתה אינה נקראת צרת ערוה.

◆◆◆

ביאור המשנה: אחותה שהיא יבמתה, היינו אחותה של ערוה דאורייתא

שנינו במשנה: **אֲחוֹתָהּ שֶׁהִיא יְבִמְתָּהּ** חולצת או מתייבמת.

מבררת הגמרא: **אֲחוֹתָהּ דְּמַאן** - על אחות של מי מדברת המשנה, **אִילֵימָא דְּאִיסּוּר מִצְוָה** - אם תאמר שהכונה לאחות של האסורה באיסור מצוה, והרי **כֵּיוָן דְּמִדְּאוֹרָיְיתָא רַמְיָא קַמֵּיהּ** - כיון שמהתורה היא עומדת לפניו, שהרי כל איסורה הוא מדרבנן, הרי מהתורה **פָּגַע בַּאֲחוֹת זְקוּקָתוֹ,** שמהתורה יש לפניו שתי אחיות שעומדות לפניו לייבום, נמצא שכל אחת היא אחות זקוקתו,

אֶלָּא אֲחוֹתָהּ דְּאִיסּוּר עֶרְוָה - אלא כוונת המשנה שאם נפלו לפניו שתי אחיות, [אף שבדרך כלל שניהם אסורות על היבם שכל אחת היא אחות זקוקתו, מכל מקום] אם אחת אסורה עליו כי היא ערוה עליו, הרי אינה נופלת לפניו לייבום, ורק השניה נופלת לפניו, ואין כאן שני אחיות אלא אחות אחת שזקוקה לו, והרי היא חולצת או מתייבמת.

◆◆◆

פירוש א': מצוה - שניות. קדושה - אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה להדיוט

שנינו במשנה: **אִיסּוּר מִצְוָה - שְׁנִיּוֹת,**

מבארת הגמרא: **אַמַּאי קָרֵי לֵיהּ** - למה קוראים לשניות **'אִיסּוּר מִצְוָה'.**

אֲמַר אַבָּיֵי: מִצְוָה לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים.

עוד שנינו במשנה: **אִיסּוּר קְדוּשָּׁה - אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט,**

מבארת הגמרא: **וְאַמַּאי קָרֵי לְהוּ אִיסּוּר קְדוּשָּׁה. דִּכְתִיב 'קְדוֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם'.**

פירוש ב': מצוה - אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה להדיוט. שניות - קדושה

תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה מַחְלִיף, אִיסּוּר מִצְוָה, היינו: **אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט.**

מבארת הגמרא: **וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ אִיסּוּר מִצְוָה. דִּכְתִיב** [בסוף ספר ויקרא שבו נאמרו דיני הכהנים, ואיסור אלמנה לכהן גדול וכו'], **'אֵלֶּה הַמִּצְוֹת'.**

ומה שנינו **אִיסּוּר קְדוּשָּׁה,** היינו: **שְׁנִיּוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ אִיסּוּר קְדוּשָּׁה. אָמַר אַבָּיֵי: כָּל הַמְקַיֵּים דִּבְרֵי חֲכָמִים נִקְרָא קָדוֹשׁ.**

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּים דִּבְרֵי חֲכָמִים, קָדוֹשׁ הוּא דְּלָא מִיקְרֵי, רָשָׁע נָמֵי לָא מִיקְרֵי.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: הטעם ששניות מדרבנן נקראים 'איסור קדושה', הוא מפני שאומרים לאדם: **קַדֵּשׁ עַצְמְךָ** [לעמוד ולהזהר, אף] **בַּמּוּתָּר לָךְ,** להוסיף על העריות 'שניות' המותרות לך מהתורה, כדי שלא תבא לידי עריות האסורות מן התורה.

שאלה: מדוע עשה של יבום לא דוחה לא תעשה של אלמנה מאירוסין

שנינו במשנה: **'אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל', קָפְסִיק וְתָנֵי** - התנא אמר זאת כ'כלל' בלא חילוקים, **לָא שְׁנָא מִן הַנִּשּׂוּאִין וְלָא שְׁנָא מִן הָאֵירוּסִין** - ומשמע שאין הבדל אם היא אלמנה מהנשואין או שהיא אלמנה מהאירוסין, חולצת ולא מתייבמת.

שואלת על כך הגמרא: **בִּשְׁלָמָא** - בשלום, כלומר: נוח ומבואר דין זה, באופן שהיא אלמנה **מִן הַנִּשּׂוּאִין,** שיש בזה **עֲשֵׂה** שהיא בעולה, שנאמר 'והוא אשה בבתוליה יקח', **וְלֹא תַעֲשֶׂה,** שנאמר 'אלמנה וכו' לא יקח'), **וְאֵין עֲשֵׂה** [של 'יבמה יבא עליה'] **דּוֹחֶה לֹא תַעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה.**

אֶלָּא אם היא אלמנה **מִן הָאֵירוּסִין,** ועדיין היא בתולה, והרי **לֹא תַעֲשֶׂה גָּרִידָא הוּא** - יש בזה רק לא תעשה, ואם כן **יָבֹא עֲשֵׂה** (של יבום) **וְיִדְחֶה לֹא תַעֲשֶׂה** (של אלמנה מהאירוסין).

מהלך א' (רב): יש לימוד מהתורה שאין ייבום בחייבי לאוין

אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: אָמַר קְרָא: 'ואם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו **וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה', שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר 'יְבִמְתּוֹ',** שכבר כתוב לפני כן 'יבמתו', **מָה תַּלְמוּד לוֹמַר** שוב **'יְבִמְתּוֹ'** לגבי היבמה שחולצת ואינה מתייבמת, לומר: **יֵשׁ לְךָ יְבָמָה אַחַת שֶׁעוֹלָה לַחֲלִיצָה וְאֵינָהּ עוֹלָה לְיִיבּוּם,** ולכן נאמר שוב 'יבמתו' לומר לך שזו שחולצת היא לא זו שמתייבמת, **וְאֵיזוֹ: זוֹ חַיָּבֵי לָאוִין.**

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא** - ותאמר שפסוק זה נאמר על **חַיָּבֵי כְרֵיתוֹת,** שצריכות חליצה.

עולה הגמרא: **אָמַר קְרָא: 'וְאִם לֹא יַחְפּוֹץ הָאִישׁ לָקַחַת',** ומשמע: **הָא חָפֵץ מְיַיבֵּם** - אבל אם הוא רוצה יכול לייבם, מכך לומדים: **כָּל הָעוֹלָה לְיִיבּוּם עוֹלָה לַחֲלִיצָה, וְכֹל שֶׁאֵין עוֹלָה לְיִיבּוּם אֵינוֹ עוֹלֶה לַחֲלִיצָה,** על כן חייבי כריתות שאינם עולות ליבום אינם עולות לחליצה.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי חַיָּבֵי לָאוִין נָמֵי** - אם כן תאמר כך גם לגבי חייבי לאוין שכיון שאינם עולות ליבום אינם עולות לחליצה.

עונה הגמרא: **הָא רַבִּי רַחֲמָנָא** - הרי הפסוק ריבה זאת במה שאמר שוב **'יְבִמְתּוֹ',** לומר שיש שעולה לחליצה ולא לייבום כמבואר לעיל.

שואלת הגמרא: **וּמָה רָאִיתָ** ללמוד שחייבי לאוין צריכות חליצה ועליהם נאמר הלימוד 'יש שעולה לחליצה ולא ליבום'. וחייבי כריתות אין צריכות חליצה ועליהם נאמר הלימוד 'כל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה'. [עמוד ב]

עונה הגמרא: **מִסְתַּבְּרָא, חַיָּבֵי לָאוִין תָּפְסִי בְּהוּ קִדּוּשִׁין,** ומסתבר שהם צריכות עכ"פ חליצה. אבל **חַיָּבֵי כְרֵיתוֹת לָא תָּפְסִי בְּהוּ קִדּוּשִׁין,** ומסתבר שאינם עולות לא לייבום ולא לחליצה.

שאלה א' על דברי רב: אם חייבי לאוין אין מתייבמות מהתורה, למה אם ייבם אותה נפטרה צרתה

מֵתִיב רָבָא, אִיסּוּר מִצְוָה וְאִיסּוּר קְדוּשָּׁה, בָּא עָלֶיהָ אוֹ חָלַץ לָהּ, נִפְטְרָה צָרָתָהּ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ חַיָּבֵי לָאוִין מִדְּאוֹרְיְיתָא לַחֲלִיצָה רַמְיָא, לְיִיבּוּם לָא רַמְיָא - ואם עולה על דעתך שחייבי לאוין מהתורה עולה לחליצה ולא ליבום, **כִּי בָּא עָלֶיהָ אַמַּאי נִפְטְרָה צָרָתָהּ** - אם ייבם אותה למה נפטרה צרתה, הרי בחייבי לאוין - מהתורה אין ייבום.

תשובה: אכן בחייבי לאוין אם ייבם אותה אין נפטרת צרתה, וכונת הברייתא על האסורה באיסור דרבנן שאם היא התייבמה הרי היא פוטרת צרתה

עונה הגמרא: **הוּא מוֹתֵיב לַהּ וְהוּא מְפָרֵק לַהּ** - הוא (רבא) שאל ענה, והוא ענה: **לִצְדָדִין קָתָנֵי** - דברי הברייתא 'בא עליה' לא נאמרו גם על איסור מצוה וגם על איסור קדושה, אלא חלק מדדברי הברייתא נאמרו על איסור מצוה, וחלק על איסור קדושה,

דברי הברייתא **'בָּא עָלֶיהָ',** נאמרו רק **אַאִיסּוּר מִצְוָה,** דהיינו שניות מדברי סופרים, שמהתורה היא עולה ליבום ולחליצה, ולכן אם עבר על דברי חכמים וייבמה, הרי זה מועיל מהתורה, ונפטרה בזה צרתה. אבל באיסור קדושה אין ביאה מועלת לפטור רתה שהרי היא אסורה מהתורה.

ודברי הברייתא **'חָלַץ לָהּ'** נאמרו **אַאִיסּוּר קְדוּשָּׁה** - שאם חלץ לה, פטר בזה את צרתה. [אבל יבום אין מועיל לה כלל כמבואר כיון שהיא אסורה מהתורה].

שאלה ב' על דברי רב: בברייתא מבואר שיבום מועיל מהתורה בחייבי לאוין

מֵתִיב רָבָא, פְּצוּעַ דַּכָּא, וּכְרוּת שָׁפְכָה [שנכרת גידו], **סָרִיס אָדָם** [מה שנאמר 'פצוע דכא' היינו שאדם סירסו ולא מחמת חולי], **וְהַזָּקֵן** [שאין יכול להוליד], **אוֹ חוֹלְצִין אוֹ מְיַיבְּמִין,** אף שבסריס אדם וכרות שפכה יש איסור לאו בביאתם, מ"מ אם הם עברו וייבמו, היבום עולה. [ובזקן אין איסור, אלא החידוש הוא שהוא חולץ או מייבם אף שאינו יכול ללדת].

כֵּיצַד, מֵתוּ [כרות שפכה וכדומה], **וְלָהֶם אַחִים, וְלָהֶם נָשִׁים, וְעָמְדוּ אַחִין וְעָשׂוּ מַאֲמָר בִּנְשׂוֹתֵיהֶן, וְנָתְנוּ גֵּט** - או נתנו גט, **וְחָלְצוּ** - או חלצו, **מַה שֶּׁעָשׂוּ עָשׂוּ,** אם עשה מאמר, צריך לכונסה. אם נתן גט, הרי נאסרת מדרבנן מלהתייבם (ואף שגט אינו מועיל כלום ביבמה, מכל מקום מדרבנן הרי היא נאסרת ליבום, וצריכה חליצה) **וְאִם בְּעֲלוּ קָנוּ,** ויוצאות בגט בלא חליצה.

אח א' (פצוע דכא וכדומה)	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח א' מת	
אח ב'	עשה מאמר באשת אח א' - מועיל כדין מאמר. נתן גט לאשת אח א' - נאסרת ליבום וצריכה חליצה. חלץ את אשת אח א' - יוצאת לשוק. בעל את אשת א' - הרי ייבמה כדין, ואם רוצה לגרשה יוצאת בגט ככל הנשים

מֵתוּ אַחִים, וְעָמְדוּ הֵם, וְעָשׂוּ מַאֲמָר בִּנְשׂוֹתֵיהֶן, וְנָתְנוּ גֵּט, אוֹ שֶׁחָלְצוּ, מַה שֶּׁעָשׂוּ עָשׂוּ. וְאִם בְּעֲלוּ [הפצוע דכא או הכרות שפכה] **קָנוּ, וְאָסוּר לְקַיְּימָן, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא יָבֹא פְּצוּעַ דַּכָּא',**

אח א' (פצוע דכא או כרות שפכה)	נשוי לאשה
אח ב'	נשוי לאשה
אח ב' מת	
אח א' (פצוע דכא או כרות שפכה)	עשה מאמר באשת אח ב' - כונסה. נתן גט לאשת אח ב' - נאסרת ליבום וצריכה חליצה. חלץ את אשת אח ב' - יוצאת לשוק. בעל את אשת אח ב' - הייבום חל, וצריך לגרשה כי יש בזה איסור לאו.

רבא מבאר את השאלה מהברייתא: **וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ, חַיָּיבֵי לָאוִין מִדְּאוֹרָיְיתָא לַחֲלִיצָה רַמְיָא, לְייבּוּם לָא רַמְיָא** - ואם עולה על דעתך שחייבי לאוין מהתורה עולים לחליצה ולא עולים לייבום, אם כך **'אִם בָּעֲלוּ', אַמַּאי קָנוּ**- למה קנו, הרי אין מהתורה אין הייבום מועיל בהם.

מהלך ב' (רבא): עשה של יבום לא דוחה לא תעשה של אלמנה מאירוסין, כי יש בזה גם עשה

אֶלָּא אָמַר רָבָא: הטעם שעשה של יבום לא דוחה את הלאו של אלמנה מאירוסין, מפני ש**אַלְמָנָה מִן הָאֵירוּסִין נָמֵי עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה הוּא, דִּכְתִיב 'קְדוֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם'**, ואין עשה (של יבום) דוחה לא תעשה ועשה.

דחיית המהלך: מדוע עשה של יבום לא דוחה לאו של ממזרת ונתינה

שואלת הגמרא: **מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר**, הרי בהם יש רק לאו ואין עשה, ומדוע עשה של יבום לא דוחה לאו זה.

עונה הגמרא: **כְּתִיב 'וְהִתְקַדַּשְׁתֶּם'.**

דוחה הגמרא: **אִי הָכִי כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ נָמֵי עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה הוּא, דִּכְתִיב 'וְהִתְקַדַּשְׁתֶּם'.**

מהלך ג' (רבא): איסור יבום באלמנה מאירוסין, הוא גזירה מדרבנן אטו אלמנה מנשואין

אֶלָּא אָמַר רָבָא: גְּזֵירָה אַלְמָנָה מִן הָאֵירוּסִין, אַטּוּ אַלְמָנָה מִן הַנִּשּׂוּאִין, שבה כאמור יש עשה ולא תעשה.

דחיית המהלך: מה הטעם שגזרו בממזרת ונתינה

שואלת הגמרא: **מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר.**

עונה הגמרא: **גְּזֵירָה בִּמְקוֹם מִצְוָה, אַטּוּ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִצְוָה,** שמא יבואו להתיר ממזרת ונתינה גם שלא במקום מצוות יבום.

שואלת הגמרא: **אֶלָּא מֵעַתָּה אֵשֶׁת אָחִיו מֵאָבִיו לֹא תִּתְיַיבֵּם, גְּזֵירָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו מֵאִמּוֹ.**

עונה הגמרא: **יִיבּוּם בְּנַחֲלָה תְּלָא רַחְמָנָא, מִידָּע יְדִיעַ** - אנשים יודעים שמצוות יבום היא באח מאב, שיורש אותו, ולא יבואו לטעות ולהתיר גם באח מאם שאינם יורשים זה את זה.

שואלת הגמרא: **אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ בָּנִים לֹא תִּתְיַיבֵּם, גְּזֵירָה מִשּׁוּם אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בָּנִים.**

עונה הגמרא: **בְּבָנִים תְּלָא רַחְמָנָא מִידָּע יְדִיעַ** - אנשים יודעים שמצוות יבום היא באשה שאין לה בנים, ולא יבואו לטעות ולהתיר גם אשת אח שיש להם בנים.

שואלת הגמרא: **אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁהָיָה בְּעוֹלָמוֹ לֹא תִּתְיַיבֵּם, גְּזֵרָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ.**

עונה הגמרא: **בִּישִׁיבָה תְּלָא רַחְמָנָא מִידָּע יְדִיעַ** - אנשים יודעים שמצוות ייבום היא באשת אח שהיתה בעולמו, כמפורש בפסוק 'כי ישבו אחים יחדיו' ולא חוששים שיבואו לטעות בזה.

שואלת הגמרא: **כָּל הַנָּשִׁים לֹא תִּתְיַיבֵּמְנָה גְּזֵרָה מִשּׁוּם אֵילוֹנִית.**

עונה הגמרא: איילונית **לָא שְׁכִיחָא.**

שואלת הגמרא: **מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה נָמֵי לָא שְׁכִיחָא,** ואם כן למה גזרו שאסור לייבם ממזרת ונתינה שמא יבואו להתירם גם שלא במקום מצוות יבום.

מהלך ד׳ (רבא): איסור יבום באלמנה מאירוסין, הוא גזירה מדרבנן אטו ביאה שניה

אֶלָּא אָמַר רָבָא: אכן באלמנה מאירוסין, עשה של יבום דוחה לא תעשה של אלמנה מאירוסין, אבל זה רק בביאה הראשונה, שבביאה שניה אין מצוות יבום, ויש בזה לאו, וחכמים גזרו בזה **גְּזֵרָה, בִּיאָה רִאשׁוֹנָה אַטּוּ בִּיאָה שְׁנִיָּה,** ולכן אסרו לייבם חייבי לאוין.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, אִם בָּעֲלוּ קָנוּ בְּבִיאָה רִאשׁוֹנָה. וְאָסוּר לְקַיְּימָן בְּבִיאָה שְׁנִיָּה.

מהלך ה׳ (רבא): איסור יבום באלמנה מאירוסין, הוא גזירה מדרבנן, שאין עשה של יבום דוחה לא תעשה של אלמנה מאירוסין, כיון שאפשר לקיים שניהם

הֲדַר אָמַר רָבָא וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי: לָאו מִילְּתָא הִיא דַּאֲמַרִי - אין זה נכון מה שאמרתי שאלמנה מאירוסין מתייבמת מהתורה, אלא מהתורה אינה מתייבמת, מפני שלא אומרים בזה עשה דוחה לא תעשה, **דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, אִם אַתָּה יָכוֹל לְקַיֵּים שְׁנֵיהֶם, מוּטָב. וְאִם לָאו, יָבֹא עֲשֵׂה וְיִדְחֶה אֶת לֹא תַעֲשֶׂה, הָכָא נָמֵי אֶפְשָׁר בַּחֲלִיצָה דִּמְקַיֵּים עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה,** וכיון שיכול לקיים את המצוה בחליצה, אין עשה של יבום דוחה איסור לאו של אלמנה.

דחיית מהלך ה׳: בברייתא מבואר שהיבום בחייבי לאוין חל מהתורה, ומשמע שהאיסור הוא מדרבנן (כמהלך ד׳)

הגמרא דוחה את דברי רבא: **מֵיתִיבִי, וְאִם בָּעֲלוּ קָנוּ** - הרי מוכח שמהתורה הייבום מועיל בחייבי לאוין, ואומרים בזה עשה דוחה לא תעשה. הגמרא לא מיישבת את הקושיא, ונשארת ב**תְּיוּבְתָּא** על ביאורו של רבא.

◆◆◆

מחלוקת אמוראים בנידון הנ״ל [אלמנה מהאירוסין אם האיסור מהתורה ואין זה מועיל כלל, או לא]

אִיתְּמַר, בִּיאַת כֹּהֵן גָּדוֹל בְּאַלְמָנָה - כהן גדול שבא על יבמתו שהיא אלמנה נחלקו בזה **רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר,**

חַד אָמַר: אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ. וְחַד אָמַר: פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ - פוטרת אותה ואת צרתה מן החליצה. (דף כא)

הגמרא מבארת באיזה אופן נחלקו: **בְּאַלְמָנָה מִן הַנִּשּׂוּאִין כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא פָּטְרָה, דְּאֵין עֲשֵׂה** - שאין עשה של יבום **דּוֹחֶה לֹא תַעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה** [של כהן גדול באלמנה], והרי זה ביאת איסור שאינה פוטרת, כמבואר לעיל.

כִּי פְּלִיגִי - ומה שנחלקו הוא **בְּאַלְמָנָה מִן הָאֵרוּסִין, מַאן דְּאָמַר פּוֹטֶרֶת, אָתֵי עֲשֵׂה וְדָחֵי אֶת לֹא תַעֲשֶׂה,** והרי זה ביאת היתר.

וּמַאן דְּאָמַר אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת, לָא אָתֵי עֲשֵׂה וְדָחֵי אֶת לֹא תַעֲשֶׂה, כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר בַּחֲלִיצָה - שהרי יכול לקיים את העשה על ידי חליצה בלא לעבור איסור, (כמבואר לעיל בדברי ריש לקיש).

שאלה: בברייתא מבואר שהיבום בחייבי לאוין חל מהתורה

מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא: **וְאִם בָּעֲלוּ** - באיסור לאו, אם עבר המייבם וייבמה, אף שעבר בזה איסור, **קָנוּ** - הרי הייבום מועיל, שעשה דוחה לא תעשה, ולא אומרים שבאופן כזה אין עשה דוחה לא תעשה, כיון שאפשר בחליצה.

הגמרא לא מיישבת את הקושיא ונשארת ב**תְּיוּבְתָּא.**

בירור: האם מברייתא זו יש גם קושיא על ריש לקיש שאמר לעיל שאם אפשר לקיים את העשה בלא לעבור על הלאו אין עשה דוחה לא תעשה

מבררת הגמרא: **לֵימָא תִּיהְוֵי נָמֵי תְּיוּבְתָּא דְּרֵישׁ לָקִישׁ** - אולי נאמר שמברייתא זו יש גם קושיא על ריש לקיש [שאמר בנוגע לעשה ולא תעשה שאם יכול לקיים את העשה בלא דחיית הלאו לא אומרים עשה דוחה לא תעשה], שכאן הרי יכול לחלוץ וקיים בזה את מצוות יבום בלא לעבור על האיסור של ביאת כהן גדול באלמנה, ולמה שנינו שאם בעלו ועברו על הלאו קנו, ועשה דוחה לא תעשה, הרי יכול היה לחלוץ.

ביאור: ריש לקיש יאמר שעל ידי חליצה אין זה נחשב שמקיים את מצוות ייבום

מבארת הגמרא: **אָמַר לְךָ רֵישׁ לָקִישׁ: כִּי אָמֵינָא אָנָא** - מה שאמרתי אני, היינו רק **הֵיכָא דִּמְקַיֵּימִי מִצְוָה** - במקום שמקיים את המצוות עשה. **אֲבָל הָכָא** - אבל כאן **חֲלִיצָה בִּמְקוֹם יִיבּוּם, לָאו מִצְוָה הִיא,** ואין זה נחשב אפשר לקיים את שניהם, ועל כן עשה דוחה לא תעשה.

כיצד פרק שני יבמות

כא.

רב יהודה אמר (ד) **ואין** וחכך. והא דתמר פרק שני דעירובין (דף כח:): בשעה שאין עלמה נטילת ידים ועירובין יצאת מן דוד קול ותמרה כי׳ ולא תביב שניות אמת אחר בת קול תקנה[א]: **ומורך באשת חמיו.** ירושלמי אשת חמיו. מרמלת העין ות״ת תורה כתיב בת אחיה[ב] וקתמר נמי שני מוקרן שגדלו בבית אחיה[ג] אסורה מפני מרמלת העין[ד] כיי מגיעה לומר יסבון בתמתא לא תמיכמי להו[ה] בפרוזיגיא בתמת סהיה עכמו טבוח ויינו מזוג ליאת אשת חמיו ואסהיה ר״ש לאסוריה ותא״ג דשמעתן אי״ר לאו אשת חמיו ומוהנו אמת[ו] אחר כך אסרוה ומיהו בסוף מסוה מלמתה בה[ז] מוכיח סוגיא דלא מיייבן למרמלת העין גבי מורגה הגדילה בין האחין[ח]: **אי הכי אשת חמיו נמי.** מאס (ט) אם תמיו לא מלי לאיסיקר דתימא ליה אי מתמת לך כו׳ דבעיא היא לקמן אם שניות דרבי חייא יש להן הפסק או לא[ו]: לא

כי אם כל הסועבות האל. גבי עריות כתיב ומשמע התועבות הקשות: **מכלל דיש רכות.** וקלות מהן דאמר מתיב: **אלה.** במדות כתיב: כי תועבת ה׳ כל עושה אלה כל עושה עול ומדקתמר יותר מכל עריות מכלל דהתם[ט] ולא קשה הוא: **כתיבי אלה.** מכל התועבות האלה ונכרתו[י]: **עריות אפשר בקשה.** כל זמן שלא הוליד ממזר יכולה היתמה ויתחבטו אבל מדות גזל את הכרכים הוא ואינו יודע למי יחזיר ואע״ג דקיימת לן[יא] יתקן בהם לכרי כרים לאו דתוסה מעלייתא הוא: **ואון.** לשון חוזים בים אחיתה כדאמר בעירובין[יב] לימד דעת אל העם דלגמרת בסימני טעמא ולאסרה בדדמי גמר מילתא ממילתא וזהיהיי אין בדבי קופיים בדבריי ויותר מהמה בני הזהר[יג] הזהר בדבני קופיים יותר מדבני תורה וגזר על הבעיות: **חוזים.** של קופה לאחוז בהן הקופה ומשמתמש בלא תפול ה״ע ע״ש שניות מתרתקין מן העריות.[יד] **פרעון.** הגיגלו לאיסור וחוסיף עליו כדי שלא יעבור בו. כמו גדל פרע[טו]: **ומרמרים אם אמרתי.** גבי עריות כתיב: **אם אמו.** אמו כתיב[טו] וגזרו רבנן על אם אמו כדי שלא יפגע באמו. וגזרו נמי בשם אביו משום שם אמו ואע״ג דגזירה לגזירה הוא בדאמר לקמן[טו] משום דתרוייהו אימת רבנן קרו לה: **ואשת אבי אביו.** משום שלא אביו הכתובה[טו]: **ואשת אבי אמו.** ואע״ג דאשת אבי (אם) אמו אבי אביו הכתובה[טו] ד״ש רב יהודה אמר מהבא ואידך[טו] (פ) ד״ה לר׳ יהודה אמר מהבא אם אם אמו לא. כ״ב בן הגיה מהבא״ל ועיין בש״ס הכ״ר פר׳ ז:

אלה אפשר בשבועה. דאין יודע למי משלם ולאו דלא לקרבות יעשה מהן לרבי כרים (כ״ב לא:) ד״מ: אין לו שובה מלם בתקונה כיון דלאיש משלם לאותו שנה: **הני אפשר בשבועה ונלמד שלא יוליד בן אחר בן מעוות לא יוכל לתקון (לקמן כב:): עד שבא שלמה ועשה לה תנים.** ות״ת התם פרק עושין פסק (עירובין נח:): תניא עירובין ועבר״ר דקתמר בשבא שתקן עלמה עירובין ודים ותמלא לא תנא שניות דהכא ות״ל דלא תנא שניות דהכא אלא אחר דבר תנאי בתמתא הכא. אבל הכא אין הדבר תנאי בתמתא אלא לתמתיר ולעשות מיא לעוזרה:

תום׳ חד מקמאי

תני רבנן מה הן שניות אם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו אי״ר כל הני אין לתן הפסק ואם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו (אבי) אמו (אמור) עד סוף כל הדורות. **אבר רב [ארבע נשים] יש לתן הפסק.** ונקט רב בריה תלת אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האם בן (האב) ובלא [האם] בתי אבל כלה בנו ובלא בן בנו עד סוף כל הדורות אין לתן הפסק. ותיריה מוסיף אף אשת אבי אמו.

מוסף תוספות

א. דלאו בבת אחת תיקן וכו׳ ומכדתיב אינון ותקר תיקן

ב) נבמלמות פ׳ אתמי פר׳ ל׳ מיתא כ״ב ד״ה כל הנה: **ג)** ב״ב דף פה:, **ד)** עירובין מא:, **ה)** נדר פפמים יא, **ו)** ומ״ש שם פל הגמלין, **ז)** [מ״ק ה.], **ח)** [מנ״ל ד״ה ד״ה ע״ש], **ט)** [בכרים כט:], **י)** [ברכות ד״ה ד״ה ע״ש], **יא)** [ויקרא יח], **יב)** [בילה כט:], **יג)** דף כה:, **יד)** [ויקרא יח], **טו)** [ב״ב ד״ה ד״ה ע״ש], **טו)** [ויקרא יח], **ז)** [ויקרא יח], **ח)** [ויקרא יח], **ט)** דף נד:, **י)** [ב״מ ד״ה], **יא)** [ויקרא יח], **יב)** ובכיה בתרן דבר רבה פ״ח ומפיש ובתה מומתת לו, **יג)** [נמתמת דבר אחר פרק פרק בחי״ל אבל אחרי חכמים אסור אמו אבי אמו. **יד)** [ויקרא יח], **טו)** [ויקרא יח], **טו)** [ויקרא יח], **ז)** [ויקרא יח], **ח)** [ויקרא יח], **ט)** [ויקרא יח], **י)** [ויקרא יח], **יא)** [ויקרא יח], **יב)** [ויקרא יח], **יג)** [ויקרא יח], **יד)** [ויקרא יח], **טו)** [ויקרא יח], **טו)** [ויקרא יח], **ז)** [ויקרא יח], **ח)** [ויקרא יח], **ט)** [ויקרא יח], **י)** [ויקרא יח], **יא)** [ויקרא יח], **יב)** [ויקרא יח], **יג)** [ויקרא יח], **יד

לא אסרו כלת בתו אלא משום כלת בנו. ותימה דאמאי לא אמרינן לה משום כל שבנקבה ערוה בזכר גזרו על אשתו משום שייה כדלקמן[8] דטעם גמור הוא ולא סיימה בעצמה מדפריך עלה מ"מ הני ומ"ש (ג) הני מ"ד קדושי מקרב כו' ועוד[ב] מדפשיט מינה אשת אחי האש מן האש ולא מוקי לה בכלה בתו ואור"י דתנא דבריישתא לית ליה הכא טעמא אבל בדורות האחרונים גזרו[ג] ולהכי כי פריך מאי שייר דהאי שייר לא מהאי טעמא[ד] וי"ל דקיס לקמן ולישנמיך שבאחי דויין אע"ג דבתר הכי גזרו בדפי' יודע הוא לשנויא דמר בריה דרבינא בדורות אחרונים הוה[1]: **רב אשי אמר בגון כלה דבי רב מרי בר איסק.** כל חד נקיט אותו שהיה בימיו ול"ל דתרי מרי בר איסק הוו אחד בימי רב אשי דכמעט הכא ופברק אלו מלישות (ב"מ דף כב.) אמיימר וכב אשי ומר זוטרא איקלעו לבוסתני דבי מרי בר איסק ואחד היה בימי רב הסדא דאמר כהמפקיד (שם דף לט: ושם) מרי בר איסק[ו] ואיכא דאמרי תנה בר איסק אחת ליה אחוה מני חוזאי אחת לקמייה דרב הסדא ורב הסדא נפטר בימי רבא דכתיב בפ' בתרא דיומא (ד' עט. ושם) ויביום שמת רבא נולד רב אשי דכתיבא בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עב.): **אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב מהו.** סוס מלי למיבעי אחות אם האם[ד] והיא בכולן אחות אבי האב דלמעוטי דילה ערוה[ה] ואיתא בפרקים דגרסינן לה בהיא: **מאי שייר דהאי שייר.** אף על גב דתרתי מינהו[ז] חדא משיב להו[ח] דדקאמר בסמוך הגיהו תרתי דדמיין לחדדי[ט] חדא משיב להו ופירש בקונטרס דהכי תרתי דיינו אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב גם שפיר דיינו ליתר דקאי אשת אחי האם מן האם ואשת אחי האם מן האב דכולהו אחי אמו קרו להו[יא]:

אמימר אכשר כו'. פסק דיינו מנהגא דהלכה כאמימר וכן בשאלתות דרב אחאי[יב] וכן משמע דסבר רב אשי דקאמר השתא נמי דכתיבי לאיסורא לאו מר בריה דרבינא חתים עלייהו ולר"י נראה דאין הלכה כאמימר דקונית דגמרא בהסולן (לקמן דף מ: ושם) [יג] דלא כוותיה[יד] (ד) וקאמר נמי אמימר מוקי לה משום מולן וקסבר גזרו שניות בחלוצה ואין הלמוד רוצה לפשוט בעיא שלו מדברי אמימר (ט): שניות

דאורייתא היא דכתיב[1] ערוה כלתך לא תגלה אימא כלת בנו וכלת בנו יש לה הפסק[ב] והא תניא כלתו ערוה כלת בנו שניה וכן אתה אומר[א] בבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות אלא אימא כלת בתו דאמר רב חסדא הא מילתא מגברא רבה שמיע לי ומנו רבי אמי לא אסרו כלה אלא מפני כלה ואמרו לי כלדאי מלפנא הוית אמינא אי גברא רבה הוינא אסברא מדעתי אי מקרי דרדקי הוינא אשיילה מרבנן דאתו לבי כנישתא השתא סברתה מדעתי לא אסרו כלת בתו אלא משום כלת בנו אמר ליה אביי לרבא אסברה לך כגון כלתה דבי בר ציתאי רב פפא אמר כגון כלתה דבי רב פפא בר אבא רב אשי אמר כגון כלתה דבי מרי בר איסק: איבעיא להו[ג] אשת אחי האם מן האם מהו אשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב דאיכא צד אב הוא דגזרו רבנן אבל היכא דליכא צד אב לא גזרו בהו רבנן או דלמא ל"ש אמר רב ספרא היא[ד] גופה גזירה ואגן ניקום ונגזור גזירה לגזירה אמר רבא אטו כולהו לאו גזירה לגזירה נינהו אמו ערוה[ה] אם אמו שניה וגזרו על אם אביו משום אם אמו ומעמא מאי כולהו דבי אימא רבתי קרו ליה[ו] אשת אביו ערוה אשת אבי אביו שניה וגזרו על אשת אבי אמו משום אשת אבי אביו ומעמא מאי כולהו דבי אבא רבה קרו ליה אשת אחי האב מן האב ערוה אשת אחי האב מן האם שניה וגזרו על אשת אחי האם מן האב משום אשת אחי האב מן האם ומעמא מאי משום דכולהו דבי דודי קרי להו מאי תא שמע דכי אתא רב יהודה בר שילא אמר אמרי במערבא כל שבנקבה ערוה בזכר גזרו על אשתו משום שניה ואמר רבא וכללא הוא[ז] חמותו ערוה אשת חמיו מותרת בת חמותו ערוה אשת בן חמותו מותרת בת חמיו ערוה אשת בן חמיו מותרת בת חמיו ערוה אשת חורגו מותרת בת חורגתו חורגתו ערוה אשת חורגו מותרת בת חורגתו ערוה אשת בן חורגו מותרת והא דרב יהודה בר שילא לאיתויי מאי לאו לאיתויי אשת אחי האם מן האם דכל שבנקבה ערוה בזכר גזרו[ח] אשתו משום שניה מאי שנא הני ומאי שנא הא הא בחד קידושין מקרב לה הני עד דאיכא תרי קידושין לא מקרב להו שלח ליה רב משרשיא מתוסנייא לרב פפי ילמדנו רבינו אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב מהו מדלמטה ערוה למעלה נמי גזרו ביה או דלמא הא איתפליג דרתא ת"ש מה הן שניות ולא קחשיב להו בהדייהו[ט] תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר שייר שניות דבי רבי חייא[י] אמימר[יא] אכשר באשת אחי אבי אביו ובאחות אבי אביו א"ל רב הלל לרב אשי לדידי חזיא לי שניות מר בריה דרבנא וכתיבן שיתסרי לאיסורא מאי לאו תמני דמתניתא ושית דבי רבי חייא והנך תרתי הא שיתסרי ולטעמיך הויין דהא איכא אשת אחי האם מן האם דפשטינן לאיסורא הא לא קשיא הנך

דאורייתא היא. והיכי משיב לה רב בהדי שניות: **אלא אימא כלת בתו.** וטעמא פרישנא לעיל[ו] לפי שאין בכלה כל כלות דאורייתא: **לא אסרו כלה.** סתם משמע[ז] **אמרו לי כלדאי.** המחזיק בכוכבים: **מלפנא טוים.** חכם תהיה: **ואמינא.** אי מאי מלפנא דאמרו לי גברא רבא בתלמוד משמע אסברא לה דר' אמי דלא אסרו כלה מדעתי ולא אשאלנה בבית המדרש: ואי הלי מלפנא מקרי דדקין הוא ולאו תלמיד אשיילה מרבנן לומר אהיה צריך לשאול דלא אייתה מדעתי: **לא אסרו כלה בתו.** דהא ליתא בבת ד' כלה דאורייתא אלא משום כלת בנו דבן בן כלה דאורייתא כגון בנו דיש בבן בן כלה דאורייתא כגון אשת בנו: **כגון דאיכא צד אב.** שהיתה לו כלה הבן וכלה הבת ואתו לאיתלופי וכן כולהו: **דאיכא צד אב.** ואיכא למיגזר משום אשת אחי האב מן האב דאורייתא: **או דלמא לא שנא.** אשת אחי האם מן האם מאשת אחי האם מן האב: **היא גופה.** אשת אחי האם מן האב: **אתו כולהו כו'.** הא כולהו לאו דוקא: **אם אמו שניה.** שסמוכה לערוה: **וגזרו רבנן על אם אביו.** אתין בה לד ערוה משום אם אמו: **וטעמא מאי וכו'.** אשת אבי אביו שייה שסמוכה לאשת אב: **וגזרו רבנן על אשת אבי אמו.** אע"ג דלא שייך לד לישות אב דאורייתא לא למעלה ולא למטה משום אשת אבי אביו: ה"ג **כולהו דבי דודי קרו להו** ול"ג רבתי: **כל שבנקבה ערוה.** שאם היתה נקבה היתה ערוה לזה גזרו בזכר על אשתו וכולהו מפרש ואזיל להו: ה"ג **ואמר רבא** ובלבלא הוא. בתמיה: **בת חמותו ערוה.** שהיא אחות אשתו: **לאו נלאיתוי אשת אחי האם מן האם דבנקבה ערוה.** דאמתו האם מן האם ערוה דכתיב[ב] ערוה אחות אמך ודרשינן בהכא על יבמתו[ג] בין מן האב בין מן האם הילכך בזכר גזרו על אשתו: **מאי שנא הא ומאי שנא הכי.** דלעולא אשת חמיו ואשת בן חמיו וכן חמותו ואשת חורגו וכן חורגתו ולע"ג דנקבה ערוה בזכר מותר בשאמו: **הא אשת אחי האם בחד קידושין מיקרבא.** לגבי דהאי בקדושין שקדשה אחי אמו אבל כל הכי לעולא לא אתיקרבו לגבייה עד דאיכא תרתי קידושין כגון אשת חמיו בקידושין שקדש[ד] את אשתו נתקרב חמיו אצלו ועליין אשת חמיו רחוקה לזה כל זמן שלא קדשה חמיו וכן אשת בן חמיו בקדושין שלו בשאמו נתקרב בן חמיו וקדושין בן חמיו בשאמו וכן כולם: **אשת אחי אבי האב מן האב.** דלמאן דעולי[ה] אשת אחי האב מן האם יש לה הפסק דהיינו אימיה דאשת אחי אבי האב מן האם לעולא דילה ערוה היא אלא דלמאן דאמר דלא הויין אלא בחד קידושין אשת אחי אבי האב מן האב וכי קמיבעיא ליה בחד אשת אחי אבי האב מן האב דלמעוטי דילה ערוה אשת אחי אבי האב מן האב וכן אחות אבי האב מן האב בין מן האם בין מן האב דלמעוטי דילה ערוה כגון אחות האב: **איפכא.** בריש דלעיל: **קרוב.** בתרתי דלעיל: **שניות דרבי חייא.** לקמן בשמעתין: הנך

לא. מ"ר מ"ש מהגי' מ"ש מהגי' מ"ש מ"ש מ"ש

יום שני כה אדר ב תשפ"ב יבמות דף כא

בְּאַלְמָנָה מִן הַנִּשּׂוּאִין כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא פָּטְרָה, דְּאֵין עֲשֵׂה דּוֹחֶה לֹא תַעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה. כִּי פְּלִיגִי בְּאַלְמָנָה מִן הָאֵרוּסִין, מַאן דְּאָמַר פּוֹטֶרֶת, אָתֵי עֲשֵׂה וְדָחֵי אֶת לֹא תַעֲשֶׂה, וּמַאן דְּאָמַר אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת, לָא אָתֵי עֲשֵׂה וְדָחֵי אֶת לֹא תַעֲשֶׂה, כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר בַּחֲלִיצָה. מֵיתִיבִי, וְאִם בָּעֲלוּ קָנוּ, תְּיוּבְתָּא. לֵימָא תִּיהְוֵי נָמֵי תְּיוּבְתָּא דְּרֵישׁ לָקִישׁ, אָמַר לָךְ רֵישׁ לָקִישׁ: כִּי אָמֵינָא אֲנָא הֵיכָא דִּמְקַיְּימִי מִצְוָה אֲבָל הָכָא חֲלִיצָה בִּמְקוֹם יִיבּוּם, לָאו מִצְוָה הִיא. [התבאר בדף הקודם].

◆◆◆

רמז לשניות מן התורה, מקור א' (רבא): התועבות 'האל'

אָמַר רָבָא: רֶמֶז לִשְׁנִיּוֹת [רמז לעריות שחכמים אסרום] **מִן הַתּוֹרָה, מִנַּיִן,**

שֶׁנֶּאֱמַר [גבי עריות] **'כִּי אֶת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ הָאֵל',** 'האל' הוא לשון **קָשׁוֹת, מִכְּלָל דְּאִיכָּא רַכּוֹת** - מכך משמע שיש רכות, **וּמַאי נִינְהוּ, שְׁנִיּוֹת.**

מבררת הגמרא: **וּמַאי מַשְׁמַע דְּ'הָאֵל' לִישָׁנָא דְּקָשֶׁה הוּא,**

מבארת הגמרא: **דִּכְתִיב 'וְאֶת אֵילֵי הָאָרֶץ** (את החזקים שבארץ) **לָקָח'.**

מבררת הגמרא: **לֵימָא פְּלִיגָא דְּרַבִּי לֵוִי** - האם נאמר שרבא חולק על רבי לוי במשמעות תיבת 'האל', **דְּאָמַר רַבִּי לֵוִי: קָשֶׁה עוֹנְשָׁן שֶׁל מִדּוֹת, יוֹתֵר מֵעוֹנְשָׁן שֶׁל עֲרָיוֹת, שֶׁזֶּה** (שבעריות) **נֶאֱמַר בָּהֶן 'אֵל', וְזֶה** (ובמדות) **נֶאֱמַר בָּהֶן 'אֵלֶּה',** הרי משמע ש'אל' אינו לשון קשה.

מבארת הגמרא: **'אֵל' קָשֶׁה, וְ'אֵלֶּה' קָשֶׁה מֵ'אֵל',** כלומר: גם רבי לוי מודה ש'אל' הוא לשון קשה, אלא שאמר ש'אלה' הוא יותר קשה מ'אל'.

שואלת הגמרא: **גַּבֵּי עֲרָיוֹת נָמֵי הָא כְּתִיב אֵלֶּה,** שכתוב 'מכל התועבות האלה ונכרתו', ואם כן למה אמר רבי לוי שמידות חמורים יותר כי כתוב בהם 'אלה', הרי גם בעריות כתוב 'אלה'].

עונה הגמרא: **הָהוּא לְמַעוֹטֵי מִדּוֹת מִכָּרֵת** - מנה שנאמר בעריות 'אלה' לא בא ללמד על חומרתם, אלא בא למעט שרק באלה (בעריות) יש כרת, ולא במידות.

אם כך חוזרת הגמרא: **אֶלָּא מַאי חוּמְרַיְיהוּ** - אלא אם כך מה החומרא של מדות, הלא לכאורה עריות חמורים יותר שבהם יש כרת.

עונה הגמרא: **הָנֵי אֶפְשָׁר בִּתְשׁוּבָה** - בעריות אפשר לחזור בתשובה, כל זמן שלא הוליד ממזר יפרוש מהערווה ויתחרט. אבל **הָנֵי** - מדות **לָא אֶפְשָׁר בִּתְשׁוּבָה,** שהרי מי שמרמה במידות ומשקלות גזל את הרבים ואינו יודע למי יחזיר, ואע"ג ששנינו שמי שגזל את הרבים יתקן בהם צרכי רבים, אין זה תשובה מעלייתא.

מקור ב' (רב יהודה): 'ואזן וחקר משלים הרבה'

רַב יְהוּדָה אָמַר: מֵהָכָא 'וְאַזֵּן וְחִקֵּר תִּקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה', וְאָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: קוֹדֶם

שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה הָיְתָה תּוֹרָה דּוֹמָה לִכְפִיפָה שֶׁאֵין לָהּ אָזְנַיִם, עַד שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה וְעָשָׂה לָהּ אָזְנַיִם, וזהו שנאמר 'ואזן', לשון אזנים, בית אחיזה של קופה לאחוז בהן הקופה ומשתמרת שלא תפול, כך גם שלמה המלך הזהיר על השניות ועל ידי שניות מתרחקים מן העריות.

[רש"י מוסיף ששלמה המלך לימד את התורה בסימנים, והסביר בדברים דומים, למד מענין לענין, והזהיר על דברי סופרים כדכתיב 'ויותר מהמה בני הזהר', הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה, שגזר על השניות שהם דברי סופרים].

מקור ג' (רבי אושעיא): פרעהו אל תעבר בו

רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר: מֵהָכָא 'פְּרָעֵהוּ אַל תַּעֲבָר בּוֹ שְׁטֵה מֵעָלָיו וַעֲבוֹר' - תגלה את האיסור ותוסיף עליו כדי שלא תעבור בו. ['פרעהו' מלשון תגלה, כמו 'גדל פרע'].

אָמַר רַב אָשֵׁי: מָשָׁל דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְאָדָם מְשַׁמֵּר פַּרְדֵּס, מְשַׁמְּרוֹ מִבַּחוּץ - כּוּלּוֹ מִשְׁתַּמֵּר. מְשַׁמְּרוֹ מִבִּפְנִים - שֶׁלְּפָנָיו מִשְׁתַּמֵּר, שֶׁלְּאַחֲרָיו אֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּר.

וְהָא דְּרַב אָשֵׁי בְּדוּתָא הִיא - והמשל שאמרו בשם רב אשי בדוי הוא, שאין זה דומה, שהרי: **הָתָם שֶׁלְּפָנָיו מִיהָא מִשְׁתַּמֵּר** - שם, במשל של הפרדס, לפניו עכ"פ נשמר, **הָכָא אִי לָאו שְׁנִיּוֹת** - אבל כאן ללא גזירת חז"ל של שניות, **פָּגַע בְּעֶרְוָה גּוּפַהּ,** וכלום לא נשמר.

מקור ד' (רב כהנא): ושמרתם את משמרתי

רַב כָּהֲנָא אָמַר: מֵהָכָא - נאמר בעריות: **'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי', עֲשׂוּ מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי.**

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: הָא דְּאוֹרָיְיתָא הִיא - לפי מקור זה נמצא ששניות הם מהתורה, ולא מתקנה דרבנן.

עונה הגמרא: **דְּאוֹרָיְיתָא, וּפֵירְשׁוּ רַבָּנַן.**

שואלת הגמרא: **כָּל הַתּוֹרָה נָמֵי פֵּירְשׁוּ רַבָּנַן.**

אֶלָּא מִדְּרַבָּנַן, וּקְרָא - והפסוק שלומדים ממנו עשו משמרת למשמרתי, הוא **אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.**

◆◆◆

ח' עריות שאסורות מדרבנן (שניות)

תָּנוּ רַבָּנַן, מָה הֵם שְׁנִיּוֹת:

א. **אֵם אִמּוֹ.** גזרו רבנן על אם אמו, כדי שלא יפגע באמו הכתובה בתורה.

אם אמו (סבתא)
אמא
בן

ב. **וְאֵם אָבִיו.** גזרו גם באם אביו משום אם אמו, ואע"ג שלכאורה הוא גזירה לגזירה, גזרו בזה משום שלשניהם (גם לאם אמו, וגם לאם אביו) קוראים סבתא.

אם אביו (סבתא)
אבא
בן

ג. **וְאֵשֶׁת אֲבִי אָבִיו,** משום אשת אביו הכתובה.

אבי אביו (סבא)	אשת אבי אביו
אבא	אשת אביו
בן	

ד. **וְאֵשֶׁת אֲבִי אִמּוֹ.** [ואע"ג שאשת אבי אמו הוא גזירה משום אשת אבי אביו, והוא לכאורה גזירה לגזירה, מכל מקום גזרו זאת, כי לבעלי שניהם קוראים סבא].

אבי אמו (סבא)	אשת אבי אמו
אמא	
בן	

ה. **וְאֵשֶׁת אֲחִי הָאָב מִן הָאֵם,** מן התורה 'ערות אחי אביך' כתיב, והיינו אחי אביו מן האב (כפי שהגמרא מוכיחה להלן),

וגזרו רבנן על אשת אחי האב מן האם (שיש בזה צד אב):

אבא (בן אברהם ושרה)	אחי האב (בן יצחק ושרה)	אשת אחי האב (מאם)
בן - אסור להתחתן עם אשת אחי האב (דודה)		

משום אשת אחי אביו מן האב.

אבא (בן אברהם ושרה)	אחי האב (בן אברהם ורבקה)	אשת אחי האב (מאב)
בן - אסור להתחתן עם אשת אחי האב (דודה)		

ו. **וְאֵשֶׁת אֲחִי הָאֵם מִן הָאָב,** גזירה משום אשת אחי אביו מן האם (לעיל אות ה) שהיא גם שניה, (ובשניהם יש צד אב).

אמא (בן אברהם ושרה)	אחי האם (בן אברהם ורבקה)	אשת אחי האם (מאב)
בן - אסור להתחתן עם אשת אחי האם (דודה)		

ז. **וְכַלַּת בְּנוֹ.** גזור משום כלתו.

אבא	
בן	כלה
בן	כלת בנו

ח. **וְכַלַּת בִּתּוֹ.** משום כלת בנו.

אבא	
בתו	
	כלת בתו

אשת חמיו ואשת חורגו מותרות

וּמוּתָּר אָדָם בְּאֵשֶׁת חָמִיו וּבְאֵשֶׁת חוֹרְגוֹ - אשת בן אשתו.

חמיו	אשת חמיו
איש	

איש	אשתו	
	בן אשתו (חורגו)	אשת חורגו

וְאָסוּר בְּבַת חוֹרְגוֹ. [להלן מקשה הגמרא שהוא מדאורייתא].

איש	אשתו
	בן אשתו (חורגו)
	בת חורגו

וְחוֹרְגוֹ מוּתָּר בְּאִשְׁתּוֹ וּבְתּוֹ.

חורגו מותר באשתו		
איש	נשוי לאשה	נשוי לאשה שניה
		חורגו (בן אשתו השניה)

חורגו מותר בבתו		
איש	נשוי לאשה	נשוי לאשה שניה
	בתו	חורגו (בן אשתו)

וְאֵשֶׁת חוֹרְגוֹ אוֹמֶרֶת לוֹ: אֲנִי מוּתֶּרֶת לְךָ, וּבִתִּי אֲסוּרָה לָךְ.

איש [מותר באשת חורגו, ואסור בבת חורגו]	אשתו	
	חורגו (בן אשתו)	אשת חורגו
	בת חורגו	

שואלת הגמרא: **בַּת חוֹרְגוֹ דְּאוֹרָיְיתָא הִיא, דִּכְתִיב ״אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ״.**

איש	אשתו
	חורגו (בן אשתו)
	בת חורגו

עונה הגמרא: **מִשּׁוּם דְּקָבְעֵי לְמִיתְנֵי סֵיפָא** - בגלל שרצו לשנות בסיפא: **אֵשֶׁת חוֹרְגוֹ אוֹמֶרֶת לוֹ: אֲנִי מוּתֶּרֶת לְךָ, וּבִתִּי אֲסוּרָה לְךָ, וְאַף עַל גַּב דְּבִתִּי אֲסוּרָה לְךָ מִדְּאוֹרַיְיתָא, בְּדִידִי לָא גְּזוּר בִּיהּ רַבָּנַן, תָּנָא רֵישָׁא נָמֵי ״בַּת חוֹרְגוֹ״.**

שואלת הגמרא: אם המשנה רצתה לומר אופן שאשה אומרת אני מותרת ובתי אסורה לך, **אִי הָכִי** - אם כן, **אֵשֶׁת חָמִיו נָמֵי תֵּימָא** - שהמשנה תאמר שגם אשת חמיו אומרת: **אֲנִי מוּתֶּרֶת לְךָ, וּבִתִּי אֲסוּרָה לְךָ, דְּהָוְיָא אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ.**

חמיו	חמותו	אשת חמיו
איש - אשתו [מותר באשת חמיו, ואסור בבתה, שהיא אחות אשתו]		בת

עונה הגמרא: **הָא פְּסִיקָא לֵיהּ** - בת חורגו הוא איסור קבוע, שלעולם היא אסורה לו. **הָא לָא פְּסִיקָא לֵיהּ** - אבל בת אשת חמיו האסורה לו משום אחות אשה, אין זה איסור קבוע, שאינה אסורה לעולם, שהרי לאחר מיתת אשתו היא מותרת.

◆◆◆

ד' 'שניות' יש להם הפסק, ורב מנה ג' מהם

אָמַר רַב: אַרְבַּע נָשִׁים יֵשׁ לָהֶן הֶפְסֵק - ד' מהעריות שאסרו חכמים, לא אסרו אלא אותם, אבל לא אסרו קורבה כזאת בדורות שלמעלה מהם או למטה מהם,

נָקֵיט רַב בִּידֵיהּ תְּלָת - רב אחז בידו שלש, כלומר: הוא ידע ג' מהם, אבל את הרביעית לא ידע מי היא. ואלו הם השלשה:

1. **אֵשֶׁת אָחִי הָאֵם מִן הָאָב** (לעיל ערוה ו'), היא לבדה שנייה, אבל אשת אחי אם אמו מותרת, [והטעם: משום שהערוה שלמטה מהם (אשת אחי האם מהאב) אינה מהתורה].

אם אמו	אחי אם אמו (מהאב)	אשת אחי אם אמו (מהאב)
אמא (בן אברהם ושרה) אחי האם (בן אברהם ורבקה)		אשת אחי האם (מאב)
בן - אסור להתחתן עם אשת אחי האם (דודה). אבל מותר להתחתן עם אשת אחי אם אמו		

2. **וְאֵשֶׁת אָחִי הָאָב מִן הָאֵם** (לעיל ערוה ה'), היא לבדה שנייה, אבל אשת אחי אבי אביו מן האם מותרת, [והטעם: משום שהערוה שלמטה מהם (אשת אחי האב מהאם) אינה מהתורה].

אבי אביו	אחי אבי אביו (מהאבא)	אשת אחי אבי אביו
אבא (בן אברהם ושרה)	אחי האב (בן יצחק ושרה)	אשת אחי האב (מאם)
בן - אסור להתחתן עם אשת אחי האב (דודה). אבל מותר להתחתן עם אשת אחי אבי אביו		

[אבל בעריות האחרות, אין הפסק, כגון אם אמו (לעיל ערוה א') שאסרו מדרבנן, בכלל האיסור גם 'אם אם אמו'. היות ושייך בדורותיה ערוה דאורייתא, שהרי 'אמו' אסורה מהתורה.

וכן לגבי 'אשת אבי אביו', (לעיל ערוה ג') אסרו גם את 'אשת אבי אבי אביו', כיון שיש בדורותיה ערוה דאורייתא, שהרי 'אשת אב' אסורה מהתורה.

אמנם ב'אם אביו' (לעיל ערוה ב') שאסורה מדרבנן, אסרו גם את 'אם אבי אביו', אף שאין בה ערוה דאורייתא, משום שחששו שיחליפוה ב'אם אם אמו']

3. **וְכַלָּתוֹ** - הגמרא להלן תבאר את הדברים שהרי כלתו היא מהתורה.

זעירי מנה את הרביעית שיש לה הפסק (אשת אבי אמו)

4. **וּזְעֵירִי מוֹסִיף אַף אֵשֶׁת אֲבִי אִמּוֹ** (לעיל ערוה ד'), יש לה הפסק, ואשת אבי אבי אמו מותרת, הואיל ולא שייך בדורות שלמטה הימנה אישות אב דאורייתא.

אבי אבי אמו	אשת אבי אבי אמו
אבי אמו (סבא)	אשת אבי אמו
אמא	
בן - אסור להתחתן עם אשת אבי אמו אבל מותר להתחתן עם אשת אבי אבי אמו	

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וְסִימָנֵיךָ - והסימן לזכור מה הוסיף זעירי: **דְּעִילַּאי דְּרַב** - הקירבה שזעירי מנה היא דור אחד למעלה מהשניות שרב מנה, שרב מנה קירבות שהם דור אחד מעל האב והאם (שהם מותרות), וזעירי מנה שתי דורות מעל האם.

רב חשש שאם נתיר את אשת אבי אמו יבואו להתיר את אשת אבי אביו, וזעירי סבר שאדם יודע שבצד של האב יותר קורבה

מבררת הגמרא: **וְרַב מַאי טַעְמָא לָא חָשֵׁיב לֵיהּ** - ומה טעמו של רב שלא החשיב קירבה זו בכלל העריות שיש להם הפסק.

מבארת הגמרא: **מִיחַלְּפָא לֵיהּ בְּאֵשֶׁת אֲבִי אָבִיו** - רב חשש שאם נתיר את אשת אבי אמו, אפשר לטעות ולהחליף ולהתיר גם את אשת אבי אביו.

וּזְעֵירִי, לא חשש לזה, שהרי **לְהָתָם שְׁכִיחַ וְאָזֵיל** - לשם, למשפחת אביו אדם רגיל לילך, ויודע שיש שם קורבה יותר מבצד של אמו, **לְהָכָא לָא שְׁכִיחַ וְאָזֵיל** - אבל לכאן, למשפחת אמו אינו רגיל ללכת, ויודע שיש שם פחות קורבה, ולא יטעה לומר שאם נתיר את אשת אבי אמו יבואו גם להתיר את אשת אביו אביו.

◆◆◆

מדוע שנינו לעיל בין השניות 'כלתו'

לעיל שנינו בין השניות שיש להם הפסק: **כַּלָּתוֹ.** שואלת הגמרא: [עמוד ב] **דְּאוֹרָיְיתָא הִיא, דִּכְתִיב 'עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֶּה',** ואיך רב מחשיב זאת בין השניות.

הצעת תשובה: רב דיבר על כלת בנו

עונה הגמרא: **אֵימָא** - תאמר: **כַּלַּת בְּנוֹ** (לעיל ערוה ז'), עליה אמר רב שיש לה הפסק.

דחיית התשובה: לכלת בנו אין הפסק וגם כלת בן בנו וכן הלאה אסורות

הגמרא דוחה את התשובה: **וְכַלַּת בְּנוֹ יֵשׁ לָהּ הֶפְסֵק. וְהָא תַּנְיָא כַּלָּתוֹ, עֶרְוָה. כַּלַּת בְּנוֹ, שְׁנִיָּה. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בִּבְנוֹ וּבֶן בְּנוֹ עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת,** שגם כלת בן בנו (שהיא כלתו של בנו) וגם כלת בן בן בנו (שהיא כלת בן בנו), וכן הלאה, אסורות.

תשובה חדשה: רב דיבר על כלת בתו, שיש לה הפסק

אֶלָּא אֵימָא - אלא תאמר שרב דיבר על **כַּלַּת בִּתּוֹ** (לעיל ערוה ח'), בה אמר רב שיש לה הפסק, והטעם הוא: לפי שאין בצדה צד כלה שהיא אסורה מהתורה, כי רק כלת בנו היא מהתורה, [שהרי אין דבר כזה אשת בתו].

דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: הָא מִילְּתָא מִגַּבְרָא רַבָּה שְׁמִיעַ לִי - דבר זה שמעתי מאדם גדול, **וּמַנּוּ** - ומי הוא, **רַבִּי אַמִּי,** שאמר: **לֹא אָסְרוּ כַּלָּה אֶלָּא מִפְּנֵי כַּלָּה,** וכדי להסביר מאמר זה ממשיך רב חסדא ומבאר: **וַאֲמַרוּ לִי כַּלְדָּאֵי** - ואמרו לי החוזים בכוכבים, **מַלְפָּנָא הֲוֵית** - חכם תהיה,

אָמֵינָא - ואמרתי בדעתי: **אִי גַּבְרָא רַבָּה הֲוֵינָא** - אם הכונה שאהיה אדם גדול בתלמוד, **אֶסְבְּרָא מִדַּעְתַּי** - הרי אסביר את דברי רב אמי מדעתי, ולא אצטרך לשאול פירוש דבריו בבית המדרש,

אִי מַקְרֵי דַּרְדְּקֵי הֲוֵינָא - ואם הכונה שאהיה מלמד תינוקות, **אֶשַּׁיְּילַהּ מֵרַבָּנַן דְּאָתוּ לְבֵי כְּנִישְׁתָּא** - אהיה צריך לשאול זאת מהחכמים שבאים לבית הכנסת, שלא אבין זאת מדעתי,

הַשְׁתָּא סְבַרְתַּהּ מִדַּעְתַּי - כעת הבנתי זאת מדעתי, שבבתו אין צד כלה דאורייתא, שכאמור אין דבר כזה אשת בתו, **ולֹא אָסְרוּ כַּלַּת בִּתּוֹ, אֶלָּא מִשּׁוּם כַּלַּת בְּנוֹ,** שיש בה צד איסור דאורייתא שהרי כלתו אסורה מהתורה. ולכן בבתו לא אסרו גם את כלתו של בן בתו.

אבא - מותר לישא כלת בן בן בתו	
בתו	
בן בתו	כלת בתו (משום כלת בנו)
בן בן בתו	כלת בן בן בתו

אבא - אסור לישא כלת בן בנו	
בן	כלה
בן בנו	כלת בן בנו

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא, אַסְבְּרַהּ לָךְ: כְּגוֹן כַּלָּתֵהּ דְּבֵי בַּר צֵיתַאי - שכגון הכלות של בית בר ציתאי, שהיתה לו כלת הבן, וכלת הבת, וחששו שיבואו להחליף בזה.

רַב פָּפָּא אָמַר: כְּגוֹן כַּלָּתֵהּ דְּבֵי רַב פָּפָּא בַּר אַבָּא - שהיתה לו כלת הבן, וכלת הבת וחששו שיבואו להחליף בזה.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כְּגוֹן כַּלָּתֵהּ דְּבֵי מָרִי בַּר אִיסַּק - שהיתה לו כלת הבן, וכלת הבת וחששו שיבואו להחליף בזה.

◆◆◆

ספק: האם גזרו באשת אחי האם מן האם

אִיבַּעְיָא לְהוּ, 'אֵשֶׁת אֲחִי הָאֵם מִן הָאֵם' מַהוּ,

אמא (בן אברהם ושרה)	אחי האם (בן יצחק ושרה)	אשת אחי האם (מאם)
בן - האם מותר להתחתן עם אשת אחי האם מן האם (דודה)		

הגמרא מבארת את צדדי הספק: **אֵשֶׁת אֲחִי הָאָב מִן הָאֵם, וְאֵשֶׁת אֲחִי הָאֵם מִן הָאָב, דְּאִיכָּא צַד אָב** - שיש בהם צד אב, **הוּא דִּגְזַרוּ רַבָּנַן,** גזירה משום אשת אחי האב מן האב שהוא דאורייתא, **אֲבָל הֵיכָא דְּלֵיכָּא צַד אָב** - אבל במקום שאין צד אב [דהיינו באשת אחי האם מן האם], **לָא גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן. אוֹ דִּלְמָא לָא שְׁנָא** - או שמא אין הבדל וגזרו גם באשת אחי האם מן האם, גזירה משום אשת אחי האם מן האב.

רב ספרא: לא גזרו באשת אחי האם מן האם

אָמַר רַב סְפְרָא: הִיא גּוּפַהּ - אשת אחי האם מן האב היא עצמה **גְּזֵירָה, וַאֲנַן נֵיקוּם וְנִגְזוֹר גְּזֵירָה לִגְזֵירָה.**

רבא: גזרו באשת אחי האם מן האם

אָמַר רָבָא: אַטּוּ כּוּלְּהוּ לָאו גְּזֵירָה לִגְזֵירָה נִינְהוּ - וכי כל גזירת שניות אינם גזירה לגזירה, והרי כמה מהם הם גזירה לגזירה, כדלהלן:

[אם אביו:] **אִמּוֹ** - **עֶרְוָה** מהתורה. **אֵם אִמּוֹ** - **שְׁנִיָּה.**

וּגְזַרוּ עַל 'אֵם אָבִיו' מִשּׁוּם 'אֵם אִמּוֹ', כלומר: אמו אסורה מהתורה, [ובאביו לא שייך איסור זה- שהרי האיסור הוא ב'אמו'], אלא שגזרו על 'אם אביו' משום 'אם אמו'. **וְטַעְמָא מַאי כּוּלְּהוּ דְּבֵי אִימָּא רַבְּתִי קָרוּ לַיֵּהּ** -ומה הטעם שגזרו באם אביו, מפני שלכל אלו קוראים סבתא.

[אשת אבי אמו:] וכמו כן: **אֵשֶׁת אָבִיו, עֶרְוָה** מהתורה. **'אֵשֶׁת אֲבִי אָבִיו', שְׁנִיָּה** [משום אשת אב]. [ובאמו לא שייך איסור זה- שהרי האיסור הוא ב'אשת אביו'],

וּגְזַרוּ עַל 'אֵשֶׁת אֲבִי אִמּוֹ', מִשּׁוּם אֵשֶׁת אֲבִי אָבִיו, וְטַעְמָא מַאי כּוּלְּהוּ דְּבֵי אַבָּא רַבָּה קָרוּ לַיֵּהּ - והטעם שגזרו בזה משום שלכולם קוראים [אשת הסבא].

[אשת אחי האם מן האב:] וכמו כן **'אֵשֶׁת אֲחִי הָאָב מִן הָאָב', עֶרְוָה** מהתורה. **'אֵשֶׁת אֲחִי הָאָב מִן הָאֵם', שְׁנִיָּה.**

וְגְזַרוּ עַל 'אֵשֶׁת אֲחִי הָאֵם מִן הָאָב', מִשּׁוּם 'אֵשֶׁת אֲחִי הָאָב מִן הָאֵם', וְטַעְמָא מַאי מִשּׁוּם דְּכוּלְּהוּ דְּבֵי דּוֹדֵי קָרֵי לְהוּ - והטעם שגזרו בזה משום שלכולם קוראים אשת הדוד.

ולפי זה אפשר לומר גם בנידונינו שגזרו באשת האם מן האם, היות וזה בכלל הגזירה על אשת אחי האב מן האם, שגזרו על כל אלו שנקראות אשת הדוד.

ראיה שגזרו על אשת אחי האם מן האם, שהרי אמרו כל שבנקבה (באחות האם מן האם) ערוה - בזכר (באחי האם מן האם) גזרו על אשתו (אשת אחי האם מן האם)

מַאי - מה נשאר בעניין זה האם גזרו באשת אחי האם מן האם. **תָּא שְׁמַע, דְּכִי אֲתָא רַב יְהוּדָה בַּר שֵׁילָא אֲמַר: אָמְרִי בְּמַעְרְבָא** - אמרו בארץ ישראל: **כֹּל שֶׁבִּנְקֵבָה עֶרְוָה, בְּזָכָר, גְּזְרוּ עַל אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם 'שְׁנִיָּה'** - כל זכר שאם היה נקבה היתה אסורה, בזכר גזרו על אשתו משום ערוה.

וְאָמַר רָבָא: וּכְלָלָא הוּא, והרי **חֲמוֹתוֹ, עֶרְוָה. אֵשֶׁת חָמִיו מוּתֶּרֶת.**

בַּת חֲמוֹתוֹ, עֶרְוָה - שהיא אחות אשתו. **אֵשֶׁת בֶּן חֲמוֹתוֹ, מוּתֶּרֶת.**

בַּת חָמִיו, עֶרְוָה - שהיא אחות אשתו. **אֵשֶׁת בֶּן חָמִיו, מוּתֶּרֶת.**

חוֹרַגְתּוֹ, עֶרְוָה. אֵשֶׁת חוֹרְגוֹ, מוּתֶּרֶת.

בַּת חוֹרַגְתּוֹ, עֶרְוָה. אֵשֶׁת בֶּן חוֹרְגוֹ, מוּתֶּרֶת.

וְהָא דְּרַב יְהוּדָה בַּר שֵׁילָא לְאֵיתוֹיֵי מַאי - ואם כל הנשים האלו מותרות, מה בא רב יהודה בר שילא לרבות, איזו ערוה הוא בא לומר שהיא אסורה, **לָאו לְאֵיתוֹיֵי אֵשֶׁת אֲחִי הָאֵם מִן הָאֵם דְּכֹל שֶׁבִּנְקֵבָה עֶרְוָה,** שאחות האם מן האם ערוה, דכתיב ערות אחות אמך, הילכך **בְּזָכָר** - באחי האם מן האם **גְּזְרוּ** [על] **אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שְׁנִיָּה,** נמצא שאשת אחי האם מן האם אסורה משום שניה.

הטעם שבאשת אחי האם מן האם גזרו: כי הקירבה נעשית על ידי מעשה קדושין אחד

מבררת הגמרא: **מַאי שְׁנָא הָנֵי, וּמַאי שְׁנָא הָא** - מה שונה זה (אשת אחי האם מן האם) שגזרו בה, ולעומת זאת בכל האחרים שהוזכרו לעיל (אשת חמיו ואשת בן חמיו ובן חמותו ואשת חורגו ובן חורגו) לא גזרו, ולא אמרו כל שבנקבה ערוה בזכר גזרו על אשתו ואע"ג דנקבה ערוה בזכר מותר באשתו.

מבארת הגמרא: **הָא** - זה, אשת אחי האם מן האם, **בְּחַד קִידּוּשִׁין מְקָרֵב לַהּ** - הקירבה היא ע"י מעשה קדושין אחד, שקידשה אחי אמו. אבל **הָנֵי** - כל אלו שהוזכרו לעיל **עַד דְּאִיכָּא תְּרֵי קִידּוּשִׁין לָא מְקָרֵב לְהוּ,** כגון אשת חמיו, בקידושין שקידש את אשתו נתקרב חמיו אצלו, וכאשר חמיו קידש את אשתו, נעשית אשת חמיו קרובה - ולכן אשת חמיו מותרת, וכן הוא בשאר הנשים המותרות שלא גזרו עליהם כשהקירבה נעשית על ידי שני קידושין.

◆◆◆

ספק: אשת אחי אבי האב, אחות אבי האב

שְׁלַח לֵיהּ רַב מְשַׁרְשְׁיָא מִתּוֹסַנְיָיא לְרַב פַּפִּי: יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּינוּ, אֵשֶׁת אֲחִי אֲבִי הָאָב, וַאֲחוֹת אֲבִי הָאָב, מַהוּ, האם גזרו גם עליהם.

הגמרא מבארת את צדדי הספק: **מִדְּלְמַטָּה, עֶרְוָה,** שהרי אשת אחי האב מן האב, וכן אחות

האב הם ערוה מהתורה. **לְמַעְלָה, נָמֵי גְּזַרוּ בֵּיהּ. אוֹ דִּלְמָא הָא אִיתְּפְּלִיג דָּרְתָא** - או שמא נתרחקה הקורבה ולא גזרו בדור שלמעלה מהם.

הצעת ראיה: בברייתא של שניות לא שנינו שנים אלו

תָּא שְׁמַע, שנינו בברייתא: **מָה הֵן שְׁנִיּוֹת, וְלָא קָחָשֵׁיב לְהוּ בַּהֲדֵיהוּ** - והברייתא לא החשיבה ב' עריות אלו.

דחיית הראיה: התנא לא מנה את כל העריות

הגמרא דוחה את הראיה: **תְּנָא וְשַׁיֵּיר.**

שואלת הגמרא: **מַאי שַׁיֵּיר דְּהַאי שַׁיֵּיר** - מה עוד שיירה הברייתא ששיירה את אלו, שבדרך כלל הברייתא לא משיירת רק דבר אחד (ושנים אלו נחשבים לדבר אחד שעניינם אחד - קורבה שמצד אח או אחות אבי האב).

עונה הגמרא: **שַׁיֵּיר שְׁנִיּוֹת דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא** - הברייתא שיירה גם את השניות שרבי חייא שנה (שיובאו להלן בגמרא).

דעת אמימר: אשת אחי אבי האב, ואחות אבי האב - מותרות

אַמֵּימָר אַכְּשַׁר בְּאֵשֶׁת אֲחִי אֲבִי אָבִיו, וּבַאֲחוֹת אֲבִי אָבִיו.

הצעת ראיה מדברי 'מר בריה דרבינא'

אָמַר לֵיהּ רַב הִלֵּל לְרַב אָשֵׁי: לְדִידִי חַזְיָא לִי - אני ראיתי את המאמר על 'שְׁנִיּוֹת' של **'מָר בְּרֵיהּ דְּרַבְנָא', וּכְתִיבָן שִׁיתַּסְרֵי לְאִיסּוּרָא** - וכתובות שם 16 עריות לאיסור,

מַאי לָאו תַּמְנֵי דְּמַתְנִיתָא - וכן אין הכונה ל8 שהובאו בברייתא לעיל **וְשֵׁית דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא** - ו6 ששנו בבית מדרשו של רבי חייא, **וְהָנָךְ תַּרְתֵּי** - ואלו ה2, **הָא שִׁיתַּסְרֵי** - הרי 16.

אמר לו רב אשי: **וּלְטַעְמָיךְ שִׁיבְסְרֵי הָוְיָין** - ולשיטתך הרי יש 17, **דְּהָא אִיכָּא** - שהרי יש גם את **אֵשֶׁת אֲחִי הָאֵם מִן הָאֵם דְּפָשְׁטִינַן לְאִיסּוּרָא** - שפשטנו שהיא אסורה.

אמר לו רב הלל: **הָא לָא קַשְׁיָא** (דף כב) **הָנָךְ תַּרְתֵּי דְּדָמְיָין לַהֲדָדֵי כַּחֲדָא חָשֵׁיב לְהוּ** - זה לא קשה, אלו שדומים זה לזה החשבנו כאחד, ואשת אחי אבי האב, ואחות אבי האב - נחשבים לאחד ששניהם מצד שהם אח או אחות האב, **וְהָא שִׁיתַּסְרֵי** - וכך יחד עולה שיש 16 עריות.

רב הלל חזר לראיה שהביא: **וְהָא מִכָּל מָקוֹם לְדִידִי חַזְיָין לַן דִּכְתִיבָן לְאִיסּוּרָא** - והרי עכ"פ ראיתי שכתובים 16 לאיסור, ונמצא לפי חשבון העריות ששני אלו אסורים.

אָמַר לֵיהּ רב אשי: **וְלִיטַעְמָיךְ** - ולשיטתך, **אִי הֲוָה כְּתִיב לְהֵיתֵירָא מִי הֲוֵית סָמְכַתְּ עֲלַיְיהוּ** אם היה כתוב במאמרו של מר בריה דרבנא להיתר וכי הייתי סומך על כך, **דְּמָר בְּרֵיהּ דְּרַבְנָא מִי חָתִים עֲלַיְיהוּ** - וכי מר בריה דרבנא חתום על מאמר זה שהוא זה שאמר את הדברים וכך הכריע למעשה, **הַשְׁתָּא נָמֵי דִּכְתִיב לְאִיסּוּרָא לָאו מָר בְּרֵיהּ דְּרַבְנָא חָתִים עֲלַיְיהוּ** - כעת גם שכתוב לאיסור, אין לך לסמוך על זה, שמר בריה דרבנא לא חתום על הדברים.

שניות דרבי חייא יש להן הפסק או לא. א מימה דלעיל תנא דכלא בן בנו אסורה על סוף כל הדורות ודומה דכ"ש בת בן בנו עד סוף כל הדורות שהן קורבי עצמו ולא מממזר קדושין וי"ל דכלא בן בנו יש (ג) לאוסרו שהן בני ירושה ב ושכיחת בניה אבל בת בני בניה לאו בת ירושה היא ולא שכיחת בניה:

ערוה לכל מסורה. מימה דלעיל קאמר דטעמא דגריס שלא יאמרו באנו מקדושה כו' והכא משמע דמשום שמלה לאמיה לאימלופי ביראל כדפי' בקונטרס וכן בפ' נושאין (לקמן דף נז: ושם) משמע דטעמא דמשום אימלופי גבי בני יודן אמתא איסתמרוה שהא לזו רב אחא בר יעקב לגמיגב נשי דהדדי וקאמר מן האם ולא מן האב כולי עלמא לא פליגי דאסור [מן האב ולא מן האם כולי עלמא לא פליגי דמותר כי פליגי מן האב ומן האם] ואי משום שמא יאמרו אמאי שרי האם מן האב ומן האם ג אבל אי משום אימלופי ניחא דכיון דאיכא נמי לא אב לא אחי דאימלופי דבמר אב שדי להו ד ומצרים ה אין להם קורבה אב דבמיב וזרמתם קוסים וזרמתם ולא שייך למיגזר אטו ישראל ו ויש לומר דהני תרי טעמי צריכין דבקורבה אב שהיו אסורין קודם ז לא שייך טעמא דאימלופי שהכל יודעים דרמתנא אפקריה לזרעיה כגון אשת לגיעזי ד דאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נח.) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ר' אליעזר אומר אמות אביו וי"ע אומר אשת אביו הוי טעמא שלא יאמרו כו' אבל אשת לרבי אליעזר ד אחות אביו לרבי עקיבא שרי דלא משום שמא יאמרו איכא אבל עריות שמצד שם שלא היו אסורות קודם ז יש לאסור משום אימלופי דמשום שמא יאמרו ליכא ד והא דאמר בפרק ד' מיתות (נ"ז סס) נשא אמותו מן האם יולא היינו משום אימלופי דשמא יאמרו ליכא שלא היו נאסרות בגיותם ומן האב יקיים דמשום אימלופי ליכא בלא אב כדפרישית והיינו טעמא נמי דאמר אחין מן האם לא יעדו לכתמלה דלמא אתי לאימלופי אבל מן האב יעידו לכתמלה: **מי שיש לו אח מ"מ** זוקק **אשת אחיו.** בגמרא מפרש לאמוראי ממזר וא"ת מריש שמעינן לה בת ישראל נתפיין וממזר דחולצת ולא מתיבמת ויש לומר דאי מהתם הוי אמינא כשמיכה ממזרים אבל כשאחיו המת כשר אין אחיו ממזר זוקק לשמו: **פשיטא** אחיו הוא. מימה אמאי פשיטא ליה הא אינטריך שפיר לאשמועינן דמחייבי כריתות הוי אחיו ולא ממעטינן ליה למי שיש אישות לאחיך בה לכפריך לקמן (דף כג.) לרבי יוסי בר יהודה ואימא נמי שיש אישות לאחיך בה למעוטי מייבי כריתות ה וי"ל דה"מ לשויי לאינטרוי משום דהוה ליפוקי אחות אחות מבני יעקב דמשום האי טעמא אינטריך בן אין לו עיין עליו דממזר הוא לכל דלא נימא דצילף אחות אחות מבני יעקב דלא זקיק ומדלא זקיק מיפטר נמי לא פטר ועוד אור"י דהכי פריך פשיטא כיון דאני אחיו הוא לכל דבר פשיטא דזוקק נמי ליבום ו ומשני דס"ד אע"ג דאחיו הוא לכל דבר ה"א [ליבום] לא זוקק משום דילפינן אחות אחות מבני יעקב ובתר הכי פריך ואחיו הוא לכל דבר דהיינו ליורה וליטמא לו פשיטא ז כיון דזוקק ליבום אף על גב דהוה ס"ד למילף מבני יעקב כ"ש לשאר דבריה. ח אינו מיבמה דלעיל תנא דכלא בן בנו אסורה על סוף כל הדורות ודומה דכ"ש בת בן בנו עד סוף כל הדורות שהן קורבי עצמו ולא מממזר קדושין וי"ל דכלא בן בנו יש (ג) לאוסרו שהן בני ירושה ב ושכיחת בניה אבל בת בני בניה לאו בת ירושה היא ולא שכיחת בניה:

ערוה לכל מסורה. מימה דלעיל קאמר דטעמא דגריס שלא יאמרו באנו מקדושה כו' והכא משמע דמשום שמלה לאמיה לאימלופי ביראל כדפי' בקונטרס וכן בפ' נושאין (לקמן דף נז: ושם) משמע דטעמא דמשום אימלופי גבי בני יודן אמתא איסתמרוה שהא לזו רב אחא בר יעקב לגמיגב נשי דהדדי וקאמר מן האם ולא מן האב כולי עלמא לא פליגי דאסור [מן האב ולא מן האם כולי עלמא לא פליגי דמותר כי פליגי מן האב ומן האם] ואי משום שמא יאמרו אמאי שרי האם מן האב ומן האם ג אבל אי משום אימלופי ניחא דכיון דאיכא נמי לא אב לא אחי דאימלופי דבמר אב שדי להו ד ומצרים ה אין להם קורבה אב דבמיב וזרמתם קוסים וזרמתם ולא שייך למיגזר אטו ישראל ו ויש לומר דהני תרי טעמי צריכין דבקורבה אב שהיו אסורין קודם ז לא שייך טעמא דאימלופי שהכל יודעים דרמתנא אפקריה לזרעיה כגון אשת לגיעזי ד דאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נח.) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ר' אליעזר אומר אמות אביו וי"ע אומר אשת אביו הוי טעמא שלא יאמרו כו' אבל אשת לרבי אליעזר ד אחות אביו לרבי עקיבא שרי דלא משום שמא יאמרו איכא אבל עריות שמצד שם שלא היו אסורות קודם ז יש לאסור משום אימלופי דמשום שמא יאמרו ליכא ד והא דאמר בפרק ד' מיתות (נ"ז סס) נשא אמותו מן האם יולא היינו משום אימלופי דשמא יאמרו ליכא שלא היו נאסרות בגיותם ומן האב יקיים דמשום אימלופי ליכא בלא אב כדפרישית והיינו טעמא נמי דאמר אחין מן האם לא יעדו לכתמלה דלמא אתי לאימלופי אבל מן האב יעידו לכתמלה: **מי שיש לו אח מ"מ** זוקק **אשת אחיו.** בגמרא מפרש לאמוראי ממזר וא"ת מריש שמעינן לה בת ישראל נתפיין וממזר דחולצת ולא מתיבמת ויש לומר דאי מהתם הוי אמינא כשמיכה ממזרים אבל כשאחיו המת כשר אין אחיו ממזר זוקק לשמו: **פשיטא** אחיו הוא. מימה אמאי פשיטא ליה הא אינטריך שפיר לאשמועינן דמחייבי כריתות הוי אחיו ולא ממעטינן ליה למי שיש אישות לאחיך בה לכפריך לקמן

הנך תרתי דדמיין להדדי חשיב כחדא חשיב להו והא שיתסרי והא מכל מקום לדידי חזיין לן דכתיבן לאיסורא אמר ליה וליטעמיך אי הוה כתיב להיתירא מי הוות סמכת עלייהו דמר בריה דרבנא מי חתים עלייהו השתא נמי דכתיב לאיסורא לאו מר בריה דרבנא חתים עלייהו תני דבי רבי חייא א שלישי שבבנו ושבבתו ב ושבבן אשתו ושבבת אשתו שניה ג רביעי שבחמיו ושבחמותו שניה א"ל רבינא לרב אשי מאי שנא למעלה דקחשיב לה לאשתו ומאי שנא למטה דלא קחשיב לה לאשתו למעלה דאיסורא מכח אשתו קא אתי חשיב לה למטה דאיסורא לאו מכח אשתו קאתי לא קחשיב לה והא [א] בן אשתו ובת אשתו דאיסורא מכח אשתו קאתי ולא חשיב לה איידי דתנא שלשה דורות למטה [ב] דידיה ולא חשבה תנא נמי ג' דורות למטה דידה ולא חשבה א"ל רב אשי לרב כהנא ד שניות דבי רבי חייא יש להן הפסק או אין להם הפסק ת"ש דאמר רב ד' נשים יש להם הפסק ותו לא דלמא כי קאמר רב לההיא מתניתא ת"ש שלישי ורביעי שלישי ורביעי אין טפי לא דלמא משלישי ואילך מרביעי ואילך אמר ליה רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר בעו במערבא גזרו שניות בגרים או לא גזרו שניות בגרים אמר ליה השתא ומה ערוה גופה ה אי לאו שלא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בהו רבנן ו שניות מיבעיא אמר רב נחמן גרים ז הואיל ואתו לידן נימא בהו מלתא אחין מן האם לא יעידו ואם העידו עדותן עדות אחין מן האב מעידין לכתחלה ח אמימר אמר אפילו אחין מן האם נמי מעידין לכתחלה ומ"ש מערעות ערוה לכל מסורה ט עדות לבית דין מסורה י ח יוגר שנתגייר כקטן שנולד דמי: **מתני' מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואחיו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן העובדת כוכבים מי שיש לו בן מכל מקום פוטר אשת אביו מן היבום ב וחייב על מכתו ועל קללתו ובנו לכל דבר ל חוץ ממי שיש לו בן מן השפחה ומן העובדת כוכבים: **גמ'** מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה מ לאתויי ממזר פשיטא אחיו הוא מהו דתימא ליקף נ אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן כשרין ולא פסולין אף כאן כשרין ולא פסולין קמ"ל ס ואימא הכי נמי כיון דלענין יבום מיפטר נפטר**

שלא יאמרו בגרים שלא יאמרו באנו מקדושה כו' וכל מאמר בגרים ע"ל בגרים ד"ה אי לאו שלא יאמרו. **אי לאו שלא יאמרו** באין מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בהו רבנן. **שניות** מיבעיא אמר רב נחמן גרים. **הואיל** ואתו לידן נימא בהו מלתא אחין מן האם לא יעידו ואם העידו עדותן עדות אחין מן האב מעידין לכתחלה. **אמימר אמר אפילו אחין** מן האם נמי מעידין לכתחלה ומ"ש מערעות ערוה לכל מסורה. **עדות לבית דין מסורה** ר"ת דאי לא הוה דמן האב לגר. **יוגר שנתגייר כקטן שנולד דמי:** מעכו"ם. **מתני' מי שיש לו אח מכל מקום** ר"ת דאי לא הוה דמן האב לגר. **זוקק את אשת אחיו ליבום** ר"ת דאי לא הוה דמן האב לגר. **ואחיו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן העובדת כוכבים** ר"ת דאי לא הוה דמן האב לגר. **מי שיש לו בן מכל מקום פוטר אשת אביו מן היבום** ר"ת דאי לא הוה דמן האב לגר. **וחייב על מכתו ועל קלקלתו ובנו לכל דבר** ר"ת דאי לא הוה דמן האב לגר. **חוץ ממי שיש לו בן מן השפחה ומן העובדת כוכבים** ר"ת דאי לא הוה דמן האב לגר. **מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר פשיטא אחיו הוא מהו דתימא ליקף אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן כשרין ולא פסולין אף כאן כשרין ולא פסולין קמ"ל ואימא הכי נמי כיון דלענין יבום מיפטר נפטר** (דף כג.) לרבי יוסי בר יהודה ואימא נמי שיש אישות לאחיך בה למעוטי מייבי כריתות ה וי"ל דה"מ לשויי לאינטרוי משום דהוה ליפוקי אחות אחות מבני יעקב דמשום האי טעמא אינטריך בן אין לו עיין עליו דממזר הוא לכל דלא נימא דצילף אחות אחות מבני יעקב דלא זקיק ומדלא זקיק מיפטר נמי לא פטר ועוד אור"י דהכי פריך פשיטא כיון דאני אחיו הוא לכל דבר פשיטא דזוקק נמי ליבום ו ומשני דס"ד אע"ג דאחיו הוא לכל דבר ה"א [ליבום] לא זוקק משום דילפינן אחות אחות מבני יעקב ובתר הכי פריך ואחיו הוא לכל דבר דהיינו ליורה וליטמא לו פשיטא ז כיון דזוקק ליבום אף על גב דהוה ס"ד למילף מבני יעקב כ"ש לשאר דבריה. ח אינו מיבמה

מזיקק

מזיקק

מסורת הש"ס

א) [מיכה ה:], ב) [לקמן מח: סב. בכורות מז.], ג) [לעיל ח: כ"ש קי:], ד) [עי' תוספות סוטה כו. ד"ה חוץ], ה) [מתס כש"ס], ו) [דף כח:], ז) [לעיל כח.], ח) כס"ל: [כמכר, ט) [ע"ש], י) [מס], כ) [מס], ל) [כמ"ל: מ) [כמ"ל: נ) [כמ"ל: נגיעים], ס) [כמ"ל: בגיעים],

גליון הש"ס

גמ' הואיל ואתו לידן. שבת פפ ע"ב וש"נ:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שניות וכו' לאוסרה יותר שהן בני ירושה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' בן אשתו ובת אשתו. נ"ב בן הממזר"ס בנו ובתו דאסורות כו' ופי' מכח כו' שכל כל מיבה אסור (ועמ"ש רבינו בתה"מ סימן טו ס"ק כב); [ב] שם למטה דידיה כו' נ"ב גיסמא הממנ"ס ליסוף לידי דמני כו' למטה דידה כו' למטה דידיה:

מוסף רש"י

אחוה אחוה מבני יעקב. כי שבו אחוים. שנים עשר אחים בני אביהו (לעיל יז:).

מוסף תוספות

א. נראה בפי' רש"י ד"ל שאפי' משלישי שבבנו ושבבתו מובינא ליה. ביעבי"ל. ב. דאין הפסק בת בנתיים. מ"ש הגלס. ג. דמ"ט הוא דמן האב ומן האם יהיה יותר מותר ממן האם ולא מן האב. ר"ש. ד. הלכך לא מסקי אינשי אדעתייהו שהן אחין מן האם ומודע ידעי דהאי דשרינן להו משום דאין אחוה מן האב לגר. תש"י לקמן נז: ד"ה מתה. ה. ותימה למה לי הני תרי טעמי. תוס' הרא"ש. ו. דאסורי לבני נח. סנהדרין נח. תוד"ש נפא. ז. שלא היתה אסורה לו בנעות. תוס' הרא"ש. ח. באיסור אחותו, [נ"אינצטרך מולדת חוץ לרבות אחותה מחייבי כריתות. ריטב"א. ט. מאי שנא דיקח יבום משאר מילי. תוס' הרא"ש. י. אע"ג דבירושה כתיב אחים ואיכא למימר דגיגמר אחוה אחוה מבני יעקב כדאמרינן בפי' יש נוחלין (ב"ב קי:) מ"מ פריך שפיר וכו'. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פ"א מהל' אישות ומ"ב ד' סמג לאוין קי טוש"ע אה"ע סי' מו סעיף יב:

לח ב מיי' שם ומיי' שם טוש"ע שם סעיף יח:

לט ג מיי' שם ומיי' ש"ע שם סעיף יח:

מ ד מיי' שם טוש"ע שם:

מא ה מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה יב טוש"ע י"ד סימן רסט סעיף ג:

מב ו מיי' שם שם סעיף ח:

מג ז מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה ב טוש"ע ח"מ סימן לג סעיף יא ומיי' ש"ע ר"ד סימן רסט סעיף י:

מד ח מיי' שם ופי"ד מהל' איסורי ביאה הלכה יא טוש"ע אה"ע שם:

מה ט מיי' פ"ח מהל' יבום הלכה ו סמג עשין נא ולאוין קא טור ש"ע אה"ע סימן קמ סעיף ג:

מו י מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סי' קמ סעיף ב:

מז כ מיי' פ"ב מהלכות ממרים הל' ט טור ש"ע י"ד סימן רמא סעיף ח:

מח ל מיי' שם ופ"ח מהל' יבום הלכה ד טוש"ע אה"ע סימן קמ סעיף ב:

מט מ מיי' פ"ח מהלכות יבום הלכה ו טור ש"ע אה"ע סימן קמ סעיף ג:

תוספות ישנים

מעידין לכתחלה ומ"מ מעליות. ופי' הקונט' דלקמן אמרי' נשא אחותו מן האם יוציא והכא אמרי' מעידין לכתחלה. ותימה לגבי אבא ונשא דגבי עדות לא שייך האי טעמא דשמא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה ולהכי מעידין אבל גבי ערוה יוציא שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה. וי"ל דקא בעי משום דאמרינן דלקמן (נז:) טעמא משום דאחיו לאימלופי ואם כן היה לו לגמור בעדות כמו ערוה: יבום משמע סטר. מדאמרינן לקמן וכן אין לו עיין עליו ואחיו הכא אמאמרא כאילו ידע הדבשא דלקמן אע"ג דלקמן קאמר מכל מקום נאמרו מאי כן דרך הסמגמוד בכמה מקומות:

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

מאי שבמא. הכא לא פריך פשיטא דצנו הוא כדפריך לעיל פשיטא מחיי הוא אלא מחיי טעמא דאיכא בעי מאי טעמא דאיכא דאמרי לעיל גילף אחוה אחוה מבני יעקב כו' ולהכי בעי מאי טעמא לא גלפינן מבני יעקב דלא זקוקין ואם כן מיפטר ממי לא ליפטר[א]:

בן אין לו עיין עליו. אע"ג דסתם אח זן הוי אפילו ממזר כדפריך לעיל פשיטא מחיי הוא והכא ממי לא אינטריך וכן אין לו עיין עליו אלא מטוס דאמר מבני יעקב [ב] [והא דאינטריך וזרע אין לו עיין עליו אלא מטוס] דסתם זרע לו הוי אלא זרע כשר כדאמר בריש קדושין (קף ד.) אין לו אלא זרע כשר זרע פסול מנין ולענין בני בניס הוי איפכא דזרע משמע [ג] אפי' בני בניס כדתמצא ממי התם דקאמר זרע וזרעה לא צריך קרא דבני בניס הרי הן כבניס [ד] וכן לא משמע אלא בן לבדו כדאמר בים וחזלין (כ"ב דף קטו. וסס) אין לי אלא בן [ה] וכן בתו וכן בתו בתו בת בתו מנין [ו] וגלרתה לר"י דמעיין עליו דהכא גבי יבום אין לדרום בן בתו בתו בתו וכן [שיפסוק] מן היבום כיון דאפקיון לאמוי ממזר [ז] ולהכי אינטריך לאמוי דמן הבן ובת הבן לענין נחלה [ח] ולא לענין יבום וסס) אין לי אלא בן [ט] וכן בתו ובת הבן בת בת הבן מנין [י] ואינטריך לאיפכא גבי נחלה לאמוי ממזר ומאן דאמר [יא] לענין יבום אין לדרום בן בתו בתו בתו וכן [יב] ת"ל דגבי נחלה לא לאמוי ממזר דלכל מילי בנו הוא [יג] אלא לענין יבום וסס) ולהכי ע"כ הכוח דנחלה אחת לרבות בן הבן והא דפשיט לית בים נוחלין דלענין יבום בן ובת כי הדדי ניהו' נלאה לר"י דנפקא לן מנלא יומה פרט לזה שאין שמו מחוי [יא] א"ל דבת וממזר שקולים בהו ומי נפקא מעיין עליו דהכא [יב] ומיהו קשה לר"י דהיכי נוכל לומר דשקולים הם בת וממזר הא כיון דמעיין לגוזקומי עיין עליו בבת מהיכי מיתי לגוזקומי אלא מבמזר דמעמוד ממזר וא"ל כיון דאחוה לגוזקומי אינטריך לרבות אחוה דאחוה דהא אינטריך לגוזקומי אלא מבמזר דמעמוד ממזר דמעמוד ממזר תדע דהא ריש לקיש דריש לה בריש המולך (לקמן לה: וסס) דמילתא דאחיתי אלא מבמזר דמעמוד ממזר [יג]:

בשעשה תשובה. והא דאמר בפ' המנקין (סנהדרין דף פח: וסס) לכל אין הכן נעשה שליח לאחיו לכהנות ולקבלו חוץ ממקום כו' התם בשעשה תשובה ופ"ש בשלמא מלקות משכבת דמחיי אע"פ שעשה תשובה אלא דקבלו אחר כו' דאמר דאם בשעשה תשובה אלא דאם הזכיר בה שמים לבעולה לו עשה דבר שנתחייב בו נדוי אלא אף על פי שעשה תשובה חייב ולא מיפטרי:

מיזקק נמי זקיק. ואחיו הוא לכל דבר: למאי הלכתא [א]איורשו וליטמא לו בשיטא אחיו הוא סד"א הואיל וכתיב [ב] כי אם לשארו הקרוב אליו [ג]ואמר מר [ד]שארו [ה]זו אשתו וכתיב [ו]לא יטמא בעל בעמיו להחלו יש בעל שמטמא ויש בעל שאין ממטמא הא ביצד [ז]ממטמא הוא לאשתו בשרה ואין ממטמא לאשתו פסולה ה"נ ממטמא הוא לאח כשר ואין ממטמא לאח פסול קמ"ל [ח]ואימא ה"נ התם לאפוקי קיימא הכא אחיו הוא: [ט]חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן העובדת כוכבים: [י]מ"מ אמר קרא [יא]האשה וילדיה תהיה לאדוניה: מי שיש לו בן מ"מ פוטר וכו': מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה [יב]לאתויי ממזר מאי טעמא דאמר קרא [יג]בן [יד]אין לו [טו]עיין עליו: וחייב על מכתו: אמאי קרי כאן [טז]נשיא בעמך לא תאור [יז]בעושה מעשה עמך [יח] כדאמר רב פנחס משמיה דרב פפא בעושה תשובה [יט]הכא נמי כשעשה תשובה והאי בר תשובה הוא והתנן [כ]שמעון בן מנסיא אומר איזהו [כא]מעוות לא יוכל לתקון זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר השתא מיהא עושה מעשה עמך הוא: תנו רבנן [כב]הבא על אחותו והיא בת אשת אביו חייב משום אחותו ומשום בת אשת אביו רבי יוסי: [כג]בן יהודה אומר אינו חייב אלא משום אחותו בלבד ולא מפני בת אשת אביו מאי טעמייהו דרבנן אמרי מכדי כתיב [כד]ערות אחותך בת אביך או בת אמך [כה]ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא למה לי ש"מ לחייבו משום אחותו ומשום בת אשת אביו ורבי יוסי בר' יהודה אמר קרא אחותך היא משום אחותו מאתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו ורבנן האי אחותך היא מאי עבדי ליה מיבעי להו לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר [כו]שאין מזהירין מן הדין ורבי יוסי בר' יהודה אם כן לכתוב רחמנא אחותך היא למה לי משום אחותך אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו ורבנן אם כתיב אחותך איצטריך למכתב היא שלא תאמר בעלמא מזהירין מן הדין וכ"ת אחותך דכתב רחמנא למה לי [כז]מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא כתב רחמנא היא ורבי יוסי בר' יהודה אם כן ליכתביה רחמנא לאחותך היא באידך קרא ור' יוסי בר' יהודה האי בת אשת אביך מאי עביד ליה מיבעי ליה מי שיש לו אישות לאביך בה [כח]פרט לאחותו משפחה ועובדת כוכבים שאין אישות לאביך בה ואימא [כט]פרט לאחותו מאנוסה והיא לא מצית אמרת מדרבא [ל]דרבא רמי כתיב [לא]ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה את בת בנה דידה ובת בתה דידה שרי [לב]וכתיב [לג]ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערוותה שארה הנה זמה הוא: [לד]ורבי יוסי אומר:

בנו ובתו בן בנו ובן בתו בנו בתו בת בנו [לה]בנו ובתו לא כתיב אלא בנו בתו. ג"ע קנו. תוס"ש ס: **ג.** דמאי דכתיב (ויקרא יח) ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה אין ראיה מדאיצטריך לכתוב בת בנה דבני בנים לא הוו כבנים, דאיכא למימר דאי לא כתב בת בנה הוה אסרינן עד סוף כל הדורות משום דבני בנים הרי הן כבנים. **ס.** [ד.] [אלא] דבר אחר שבמא נקיא לן התם בחר קדרמת לאת לנחלה. תוס' סה"ש. **ז.** [ה]לפי אב דפרישית דבן אין לו דהכא דרשינן לאחויי ממזר דמסתבר טפי מלאחויי בן הבן, א"כ מההוא דנחלה שכתוב תחלה נדרוש לאחויי ממזר ומאן דאמר לו דבני יבום דכתיב לבטוח נדרוש בן הבן. תוס' סה"ש. **ח.** [ח]אין שום טעם למעוטי ממזר שלא יירש כמו כשר שיצטרך לרבותו. תוס' סה"ש. **ט.** אי לאו ריבויא הוה ממעטינן ממזר שלא יפטר לחכי דרשינן בן אין לו דגבי יבום לאחויי ממזר. תוס' סה"ש. **י.** והא מנלן. ריש מ' שאומר דאם לא אחיה דלא מדרשא דבן אין לו אחיה דלא מרבינן מאין לו אלא דרעו של הנוכר בפסוק דהיינו זרעו של בן, וכדסמיכ בפ' יש נחלקין גבי ירושה. אלא בת מק"ו דבת הבן בת הבן דירושה תוכיח שירושת בן הבנים משא"כ בבתו ממש. דבפ"ש. **יא.** אבל בן הבן לא מצינו למילף ב"כ בפשט מהאי מחיי פסוק דלא שייך למימר ב"כ שאין שמו מחוי לגבי בן הבן כמו לגבי בת. ריש. ועי' תמנ"ן. [וקן] ממזר איצטריך ריבוי משום דבזרע פסול אכתי לא שמו מחוי. ג"ע קנו. תוס"ש קנו. **יב.** דאי לאו דבת רחמנא אין לו הו"א דיוקא בן ולא בת כדאשכחן בבן סורר ומורה (סנהדרין מח:) השתא דכתב הוה אמינא דלא יירש דגבי בן הבן. תוס' סה"ש. **יג.** דאע"ג דבמה אלמנה לכ"ג (יבמות ע.), גבי דזרע אין לה דבת בהן שניסת לישראל, משמע דלא דרשינן מיניה תרתי, דקאמר אין לי אלא דזרעה, דזרע דזרעה מנין ת"ל דזרע שו"ר אין לי אלא דזרע דזרע דזרעה, דאיכא מיעוטא לדזרע דזרעה, הינו משום דקמרבי דזרע אין לה דבת בהן שניסת לישראל, ומשמע דלא דרשינן מיניה תרתי, דקאמר אין לי אלא דזרעה, דזרע דזרעה מנין ת"ל דזרע שו"ר אין לי אלא דזרע דזרע דזרעה, דאיכא מיעוטא לדזרע דזרעה, הינו משום דקמרבי דזרע דזרעה פסול, דאילו דזרע דזרע דזרעה פסול, ולהכי פריך שפיר דאיצטריך קרא לדזרע דזרעה כשר הכי מו ליף דזרע דזרעה פסול. ג"ע קנו. תוס"ש קנו.

ד. [ט]אמר אמר קרא האשה וילדיה. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

ה. [י]אמר אמר קרא האשה וילדיה. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

ו. [יא]לא יטמא בעל בעמיו להחלו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

ז. [יב]בן. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

ח. [יג]בן. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

ט. [יד]אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

י. [טו]עיין עליו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

יא. [טז]נשיא בעמך לא תאור. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

יב. [יח]בעושה מעשה עמך. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

יג. [יט]הכא נמי כשעשה תשובה. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

יד. [כ]שמעון בן מנסיא אומר איזהו מעוות לא יוכל לתקון. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

טו. [כא]מעוות. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

טז. [כב]הבא על אחותו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

יז. [כג]בן יהודה אומר אינו חייב אלא משום אחותו בלבד. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

יח. [כד]ערות אחותך בת אביך. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

יט. [כה]ערות בת אשת אביך. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כ. [כו]שאין מזהירין מן הדין. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כא. [כז]מילתא דאתיא בק"ו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כב. [כח]פרט לאחותו משפחה. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כג. [כט]פרט לאחותו מאנוסה. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כד. [ל]דרבא רמי כתיב. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כה. [לא]ערות בת בנך. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כו. [לב]ערות בת בנה ובת בתה לא תגלה את בת בנה ובת בתה דידה. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כז. [לג]ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערוותה שארה הנה זמה הוא. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כח. [לד]ורבי יוסי אומר. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

כט. [לה]בנו ובתו לא כתיב אלא בנו בתו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

ל. [לו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

לא. [לז]אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

לב. [לח]אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

לג. [לט]אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

לד. [מ]אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

לה. [מא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

לו. [מב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

לז. [מג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

לח. [מד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

לט. [מה]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מ. [מו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מא. [מז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מב. [מח]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מג. [מט]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מד. [נ]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מה. [נא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מו. [נב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מז. [נג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מח. [נד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

מט. [נה]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נ. [נו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נא. [נז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נב. [נח]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נג. [נט]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נד. [ס]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נה. [סא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נו. [סב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נז. [סג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נח. [סד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

נט. [סה]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

ס. [סו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

סא. [סז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

סב. [סח]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

סג. [סט]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

סד. [ע]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

סה. [עא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

סו. [עב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

סז. [עג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

סח. [עד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

סט. [עה]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

ע. [עו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

עא. [עז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

עב. [עח]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

עג. [עט]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

עד. [פ]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

עה. [פא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

עו. [פב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

עז. [פג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

עח. [פד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

עט. [פה]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פ. [פו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פא. [פז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פב. [פח]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פג. [פט]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פד. [צ]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פה. [צא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פו. [צב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פז. [צג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פח. [צד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

פט. [צה]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צ. [צו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צא. [צז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צב. [צח]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צג. [צט]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צד. [ק]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צה. [קא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צו. [קב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צז. [קג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צח. [קד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

צט. [קה]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

ק. [קו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קא. [קז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קב. [קח]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קג. [קט]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קד. [קי]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קה. [קיא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קו. [קיב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קז. [קיג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קח. [קיד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קט. [קטו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קי. [קטז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קיא. [קיז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קיב. [קיח]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קיג. [קיט]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קיד. [קכ]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קטו. [קכא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קטז. [קכב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קיז. [קכג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קיח. [קכד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קיט. [קכה]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכ. [קכו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכא. [קכז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכב. [קכח]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכג. [קכט]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכד. [קל]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכה. [קלא]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכו. [קלב]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכז. [קלג]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכח. [קלד]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קכט. [קלה]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קל. [קלו]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בי בנים בדשמעת נבי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

קלא. [קלז]בן אין לו. לקמן עמ' ש"מ: תוס' ד"ה בן אין לו וכ

יום שלישי כו אדר ב תשפ"ב יבמות דף כב

הָנָךְ תַּרְתֵּי דְּדָמְיָין לַהֲדָדֵי כַּחֲדָא חָשֵׁיב לְהוּ, וְהָא שִׁיתַּסְרֵי, וְהָא מִכָּל מָקוֹם לְדִידִי חַזְיָין לַן דִּכְתִיבָן לְאִיסּוּרָא. אֲמַר לֵיהּ וְלִיטַעְמָיךְ אִי הֲוָה כְּתִיב לְהֵיתֵירָא מִי הֲוֵוֹת סָמְכַתְּ עֲלַיְיהוּ דְּמָר בְּרֵיהּ דְּרַבְּנָא מִי חָתִים עֲלַיְיהוּ הַשְׁתָּא נָמֵי דִּכְתִיב לְאִיסּוּרָא לָאו מָר בְּרֵיהּ דְּרַבְּנָא חָתִים עֲלַיְיהוּ. [התבאר בדף הקודם].

◆◆◆

שניות דרבי חייא

תָּנֵי דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא, (א) **שְׁלִישֵׁי שֶׁבִּבְנוֹ** - בת בן בנו [נינה], שהרי בת בנו [נכדה] היא ערוה דאורייתא.

סבא
1 בנו
2. בן בנו (או בת בנו)
3. בת בן בנו

(ב) **וְשֶׁבִּבְתּוֹ** - בת בן בתו [נינה], שהרי בת בתו [נכדתו] היא ערוה מדאורייתא.

סבא
1. בתו
2. בן בנו (או בת בתו)
3. בת בן בתו

(ג) **וְשֶׁבְּבֶן אִשְׁתּוֹ** - וכן בת בן בנה [נינה] של אשתו.

סבא	אשתו
	1. בן
	2. בן בנו (או בת בנה)
	3. בת בן בנו

(ד) **וְשֶׁבְּבַת אִשְׁתּוֹ** - או בת בן בתה [נינה] של אשתו,

סבא	אשתו
	1. בת
	2. בן בתו (או בת בתו)
	3. בת בן בתו

כל אלו הם **שְׁנִיָּה** - שניות לעריות.

(ה) **רְבִיעִי שֶׁבְּחָמִיו** - דור רביעי שבחמיו, היינו אם אם חמיו (סבתא רבה של אשתו), והוא דור רביעי לאשתו ואשתו בכלל.

	1. אם אם חמיו
	2. אם חמיו
	3. חמיו
איש	4. אשתו

(ו) **וְשֶׁבַּחֲמוֹתוֹ,** דור רביעי שבחמותו, היינו אם אם חמותו (סבתא רבה של אשתו).

	1. אם אם חמותו
	2. אם חמותו
	3. חמותו
איש	4. אשתו

כל אלו הם **שְׁנִיָּה** - שניות לעריות, שאם חמיו ואם חמותו ערוה [שהן בכלל אשה ובת בנה, אשה ובת בתה], הלכך אמותיהם שניות.

שאלה: מדוע בחשבון הדורות שלמעלה מחשיבים גם את אשתו

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: מַאי שְׁנָא לְמַעְלָה דְּקָחָשֵׁיב לָהּ לְאִשְׁתּוֹ - מה שונה למעלה שמחשיבים את אשתו, שאם אם חמיו ואם אם חמותו נקראים 'רביעי', כולל אשתו. **וּמַאי שְׁנָא לְמַטָּה דְּלָא קָחָשֵׁיב לָהּ לְאִשְׁתּוֹ** - ומה שונה למטה שלא מחשיבים את אשתו, שהברייתא קוראת בת בן בן אשתו 'שלישי', שלא כוללים גם את אשתו.

תשובה: למעלה מחשיבים את אשתו, כי האיסור מגיע מכחה

עונה הגמרא: **לְמַעְלָה דְּאִיסּוּרָא מִכֹּחַ אִשְׁתּוֹ קָא אָתֵי חָשֵׁיב לַהּ** - בדורות למעלה, (באם אם חמיו) שהאיסור מגיע מכח אשתו, מחשיבים אותה. **לְמַטָּה דְּאִיסּוּרָא לָאו מִכֹּחַ אִשְׁתּוֹ קָאָתֵי** - למטה (בבת בן בן אשתו) שדין זה נוגע בבנו מאנוסה הרי שהאיסור אינו מכח אשתו, אלא מכוחו, **לָא קָחָשֵׁיב לַהּ** - לא מחשיבים אותה.

שואלת הגמרא: **וְהָא בֶּן אִשְׁתּוֹ וּבַת אִשְׁתּוֹ דְּאִיסּוּרָא מִכֹּחַ אִשְׁתּוֹ קָאָתֵי וְלָא חָשֵׁיב לַהּ** - והרי בבן אשתו ובבת אשתו שהאיסור מכח אשתו, ולא מחשיבים אותה.

עונה הגמרא: **אַיְּידֵי דִּתְנָא שְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת לְמַטָּה דִּידֵיהּ וְלָא חַשְׁבַהּ** - אגב ששנו שלשה דורות למטה מצידה ולא החשיבוה, **תְּנָא נָמֵי שְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת לְמַטָּה דִּידַהּ וְלָא חַשְׁבַהּ** - שנו גם שלשה דורות למטה מצידה ולא החשיבוה.

◆◆◆

ספק: שניות דרב חייא אם יש להם הפסק

אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא: שְׁנִיּוֹת דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא - העריות שרבי חייא מנה (שלישי

שבבנו ובתו וכו', ורביעי בחמיו ובחמותו), **יֵשׁ לָהֶן הֶפְסֵק,** ורביעי שבבנו ובתו, וחמישי בחמיו וחמותו מותרים, **אוֹ אֵין לָהֶם הֶפְסֵק.**

הצעת פשיטת הספק: מדברי רב משמע ששניות דרבי חייא אין להם הפסק

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב: אַרְבַּע נָשִׁים יֵשׁ לָהֶם הֶפְסֵק. ומשמע רק ארבע **וְתוּ לָא** - ויותר מכך לא. ולפי זה שניות דרבי חייא אין להם הפסק.

דחייה: רב לא דיבר על שניות דרבי חייא

הגמרא דוחה את הראיה: **דִּלְמָא כִּי קָאָמַר רַב** - אולי מה שרב אמר 'ארבע יש להן הפסק', הוא רק **לְהַהִיא מַתְנִיתָא** - לברייתא ההיא ששנינו בתחילה 'מה הן שניות', אבל באלו של רבי חייא יש הפסק.

הצעת פשיטת הספק: בברייתא משמע ששניות דרבי חייא יש להם הפסק

תָּא שְׁמַע, ששנינו בשניות דרבי חייא: **שְׁלִישֵׁי וּרְבִיעִי.** ומשמע: **שְׁלִישֵׁי וּרְבִיעִי, אִין** - כן. **טְפֵי לָא** - יותר לא, הרי משמע שיש להם הפסק.

דחייה: אולי הכונה משלישי ואילך

הגמרא דוחה את הראיה: **דִּלְמָא** - אולי כונת רבי חייא: **מִשְּׁלִישֵׁי וְאֵילָךְ, מֵרְבִיעִי וְאֵילָךְ,** וגם רביעי שבבנו ובתו אסורים, וכן חמישי בחמיו וחמותו.

◆◆◆

ספק: אם גזרו שניות בגרים

אֲמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: חֲזִי מָר הַאי מַרְבָּנַן דַּאֲתָא מִמַּעְרְבָא - יראה כבודו, את החכם הזה שבא מארץ ישראל **וְאָמַר: בְּעוֹ בְּמַעְרְבָא** - בארץ ישראל הסתפקו: האם **גָּזְרוּ שְׁנִיּוֹת בְּגֵרִים, אוֹ לֹא גָּזְרוּ שְׁנִיּוֹת בְּגֵרִים** - גוי שהתגייר, וגם אם אמו התגיירה, ואחר כך הם נישאו, האם יכולים להשאר נשואים, או שיגרשה.

פשיטת הספק: לא גזרו בגרים שניות, שגם ערוה עצמה בגר היא רק גזירה שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה

אֲמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא - כעת נתבונן: **וּמָה עֶרְוָה גּוּפַהּ** - ומה ערוה עצמה, **אִי לָאו שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בָּאִין מִקְּדוּשָׁה חֲמוּרָה לִקְדוּשָׁה קַלָּה** - שבהיותנו גוים היינו מוזהרים על העריות וכעת איננו מוזהרים, בלא זה **לָא גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן** - שהרי 'קטן שנתגייר כקטן שנולד דמי', ואין להם קורבה, **שְׁנִיּוֹת מִיבַּעְיָא** - וכי הוצרכו לגזור גם שניות.

◆◆◆

דעה א': גרים אחים מהאם לא יעידו

אָמַר רַב נַחְמָן: גֵּרִים הוֹאִיל וַאֲתוֹ לְיָדָן נַיְמָא בְּהוּ מִלְּתָא - כיון שבא לידנו עניין 'גרים' נאמר

בזה דבר: **אַחִין מִן הָאֵם,** שני אחים (מאם) גויים שהתגיירו, **לֹא יָעִידוּ** לכתחלה, שקורבת אם בגרים קורבה היא, שהרי היא ודאי אמו.

וְאִם הֵעִידוּ, עֵדוּתָן עֵדוּת, שגר שנתגייר כקטן שנולד.

אבל אם הם **אַחִין מִן הָאָב, מְעִידִין לְכַתְּחִלָּה,** שהתורה הפקירה את זרעו של הגוי, הלכך קורבת אב אינה קורבה.

דעה ב': גרים אחים מהאם יעידו

אַמֵּימָר אָמַר: אֲפִילּוּ אַחִין מִן הָאֵם, נָמֵי מְעִידִין לְכַתְּחִלָּה.

שואלת הגמרא: **וּמַאי שְׁנָא** - ומה שונה עדות **מֵעֲרָיוֹת,** ששנינו להלן: 'גר שהיה נשוי אחותו מן האם יוציא', הרי שאף בדיעבד אם נשא אחותו מהאם צריך להוציאה, ולמה לגבי עדות אנו אומרים שאם העיד עדותו עדות.

עונה הגמרא: **עֲרָוָה לַכֹּל מְסוּרָה,** שהרי כולים נושאין נשים, הלכך חששו שאם נתיר לגר שעבר ונשא את אחותו מאם להשאירה ולא נצריכו לגרשה, יבואו להתיר גם ערוה בישראל, שלא כולם יודעים את הטעם שגר מותר בדיעבד באחותו משום שכקטן שנולד דמי, ויש כאלו שיטעו ויסברו שהדין הוא גם בישראל שאם עבר ונשא אחותו בדיעבד אינו צריך להוציאה.

אבל **עֵדוּת, לְבֵית דִּין מְסוּרָה, וְגֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּר כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד דָּמֵי,** ואף אם אתה מכשיר עדות אחים גרים לא יבואו להתיר אחים ישראל שבית דין יודעים שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

משנה

כל אח זוקק ליבום, חוץ מאח משפחה וגויה

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָח מִכָּל מָקוֹם, זוֹקֵק אֶת אֵשֶׁת אָחִיו לְיִבּוּם, ואם אחיו מת בלא בנים, הרי הוא צריך לייבמה.

וְאָחִיו הוּא לְכָל דָּבָר,

חוּץ מִמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָח מִן הַשִּׁפְחָה וּמִן הַגּוֹיָה שאינו אח, ואינו מייבם את אשתו.

כל בן פוטר מיבום, חוץ מבן משפחה וגויה

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן מִכָּל מָקוֹם, פּוֹטֵר אֵשֶׁת אָבִיו מִן הַיִּבּוּם.

וְחַיָּיב עַל מַכָּתוֹ וְעַל קִלְלָתוֹ - והרי הוא חייב מיתה אם הכה או קלל את אביו.

וּבְנוֹ לְכָל דָּבָר,

חוּץ מִמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן מִן הַשִּׁפְחָה וּמִן הַגּוֹיָה שאינו בן, ואינו פוטר את אשתו מן הייבום.

גמרא

כל אח זוקק ליבום, אפילו ממזר

מבררת הגמרא: **מִכָּל מָקוֹם לְאֵתוֹיֵי מַאי** - מה באה המשנה לרבות במה שאמרה 'מי שיש לו אח מכל מקום'.

מבארת הגמרא: **אָמַר רַב יְהוּדָה: לְאֵתוֹיֵי** - להביא ולרבות אח **מַמְזֵר,** שאם הוא מת צריך אחיו (שאינו ממזר) לייבם את אשתו.

שואלת הגמרא: **פְּשִׁיטָא, אָחִיו הוּא.**

עונה הגמרא: **מַהוּ דְּתֵימָא לֵילַף** - הייתי אומר שנלמד **'אַחְוָה' 'אַחְוָה' מִבְּנֵי יַעֲקֹב, מָה לְהַלָּן כְּשֵׁרִין וְלֹא פְּסוּלִין** - מה להלן אצל יעקב אבינו האחים היו כשרים ולא פסולים, **אַף כָּאן** [לגבי **כְּשֵׁרִין וְלֹא פְּסוּלִין, קָא מַשְׁמַע לַן.**

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא הָכִי נָמֵי** - ונאמר שאכן כך הוא ולומדים מבני יעקב שצריך להיות דוקא אח כשר.

עונה הגמרא **כֵּיוָן דִּלְעִנְיַן יִבּוּם מִיפְּטַר נִפְטָר** - כיון שלגבי יבום אם יש לאח שמת בן ממזר אשתו פטורה מייבום (כפי שלומדים זאת בגמרא להלן), [עמוד ב] **מִיזְקַק נָמֵי זָקֵיק** - על כן גם אח ממזר זוקק את אשת אחיו לחליצה.

◆◆◆

החידוש שיורש את אחיו הממזר ומיטמא לו

שנינו במשנה: **וְאָחִיו הוּא לְכָל דָּבָר.**

מבארת הגמרא: **לְמַאי הִלְכְתָּא** - לאיזה הלכות זה נוגע.

לְיוֹרְשׁוֹ - שיורש את אחיו אף אם הוא ממזר, **וְלִיטָּמֵא לוֹ** - וכן אם כהן הוא, ואחיו הממזר מת, מותר לו להיטמא.

שואלת הגמרא: **פְּשִׁיטָא, אָחִיו הוּא.**

עונה הגמרא: **סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא** - היה על דעתך לומר: **הוֹאִיל וּכְתִיב 'כִּי אִם לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרוֹב אֵלָיו', וְאָמַר מָר: שְׁאֵרוֹ זוֹ אִשְׁתּוֹ,** הרי שנטמא לאשתו.

וּכְתִיב 'לֹא יִטַּמָּא בַּעַל בְּעַמָּיו לְהֵחָלוֹ', הרי שלא נטמא לאשתו.

הא כיצד, **יֵשׁ בַּעַל שֶׁמִּטַּמֵּא, וְיֵשׁ בַּעַל שֶׁאֵין מִטַּמֵּא,**

הָא כֵּיצַד, מִטַּמֵּא הוּא לְאִשְׁתּוֹ כְּשֵׁרָה. וְאֵין מִטַּמֵּא לְאִשְׁתּוֹ פְּסוּלָה.

הָכִי נָמֵי - הייתי אומר **מִטַּמֵּא הוּא לְאָח כָּשֵׁר, וְאֵין מִטַּמֵּא לְאָח פְּסוּל. קָא מַשְׁמַע לַן.**

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא הָכִי נָמֵי** - ונאמר שאכן כך הוא שאסור להיטמא לאחיו פסול.

עונה הגמרא: **הָתָם** - שם, לגבי אשתו הפסולה, **לְאַפּוֹקֵי קָיְיָמָא** - עומדת היא להוצאה, שהרי היא אסורה לו. **הָכָא** - כאן, לגבי אחיו הממזר, **אָחִיו הוּא** ומותר לו להיטמא לו.

◆◆◆

המקור שאח משפחה וגויה אינו אח

שנינו במשנה: **חוץ מִמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָח מִן הַשִּׁפְחָה וּמִן הַגּוֹיָה.**

מַאי טַעְמָא.

אָמַר קְרָא [לגבי שפחה] **'הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדוֹנֶיהָ'.**

◆◆◆

כל בן פוטר מיבום, אפילו ממזר

שנינו במשנה: **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן מִכָּל מָקוֹם פּוֹטֵר וְכוּ'.**

מבררת הגמרא: **מִכָּל מָקוֹם לְאֵתוּיֵי מַאי** - מה באה המשנה לרבות במה שאמרה 'מכל מקום'.

מבארת הגמרא: **אָמַר רַב יְהוּדָה: לְאֵיתוּיֵי** - להביא בן **מַמְזֵר. מַאי טַעְמָא** - מה הטעם, **דְּאָמַר קְרָא 'וּבֵן אֵין לוֹ',** שהפסוק יכל לומר 'ובן אן לו', [כמו שנאמר בקדושין 'אן כסף', וכמו 'מאן יבמי', 'מאן בלעם'], ולהכי כתב 'ובן אין לו' לדרוש: **'עַיֵּין עָלָיו',** שאם יש לו בן בעולם פוטר.

◆◆◆

שנינו במשנה: **וְחַיָּיב עַל מַכָּתוֹ.**

שאלה: והרי אביו רשע ומותר להכותו

שואלת הגמרא: **אַמַּאי** - למה חייב על מכתו: **קְרִי כָּאן 'וְנָשִׂיא בְּעַמְּךָ לֹא תָאוֹר'** - **בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עַמְּךָ,** ואב זה לא עושה מעשה עמך הוא, שהרי בא על הערוה והוליד ממנה ממזר.

תשובה: מדובר שעשה תשובה

עונה הגמרא: **כִּדְאָמַר רַב פִּנְחָס מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב פָּפָּא: בְּעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה. הָכָא נָמֵי** - כאן גם מדובר **כְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה.**

שואלת הגמרא: **וְהַאי בַּר תְּשׁוּבָה הוּא** - וכי אדם זה שהוליד בן ממזר יכול לחזור בתשובה, **וְהָתְנַן שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: אֵיזֶהוּ מְעֻוָּוֹת לֹא יוּכַל לִתְקוֹן, זֶה הַבָּא עַל הָעֶרְוָה וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה מַמְזֵר.**

עונה הגמרא: אף שעוונו גלוי ונזכר כל זמן שהממזר קיים, מכל מקום כיון שעשה תשובה, **הַשְׁתָּא מִיהָא** - כעת עכ"פ **עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עַמְּךָ הוּא.**

◆◆◆

הבא על אחותו והיא בת אשתו, אם חייב שתים או אחת

תָּנוּ רַבָּנַן, הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְהִיא בַּת אֵשֶׁת אָבִיו, שנולדה לאביו מהאשה הנשואה לו ולא מאנוסה, **חַיָּיב מִשּׁוּם אֲחוֹתוֹ, וּמִשּׁוּם בַּת אֵשֶׁת אָבִיו.**

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא מִשּׁוּם אֲחוֹתוֹ בִּלְבַד, וְלֹא מִפְּנֵי בַּת אֵשֶׁת אָבִיו.

טעמם של רבנן שחייב שנים: שכתוב גם 'בת אשת אביך'

מבררת הגמרא: **מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן,**

אָמְרִי, מִכְּדֵי כְּתִיב - הנה כתוב: **'עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַּת אָבִיךָ אוֹ בַּת אִמֶּךָ'** - ובלשון זו משמע כל בת אביו או בת אמו אסורים, ואם כן: **'עֶרְוַת בַּת אֵשֶׁת אָבִיךָ מוֹלֶדֶת אָבִיךָ, אֲחוֹתְךָ הִיא' לְמָה לִי** - למה הפסוק הוצרך לומר 'בת אשת אביך', הרי כבר למדנו שבת אביו או בת אמו אסורה, **שְׁמַע מִינַּהּ** שהפסוק בא לומר שחייב עליה שתים: **לְחַיְּבוֹ מִשּׁוּם אֲחוֹתוֹ, וּמִשּׁוּם בַּת אֵשֶׁת אָבִיו.**

טעמם של רבי יוסי ברבי יהודה שחייב אחת: שכתוב 'אחותך היא'

וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה מה טעמו שחייב רק אחת.

אָמַר קְרָא: 'אֲחוֹתְךָ הִיא', מִשּׁוּם אֲחוֹתוֹ אַתָּה מְחַיְּבוֹ, וְאִי אַתָּה מְחַיְּבוֹ מִשּׁוּם בַּת אֵשֶׁת אָבִיו.

מה רבנן לומדים מ'אחותך היא'

מבררת הגמרא: **וְרַבָּנַן הַאי 'אֲחוֹתְךָ הִיא' מַאי עָבְדִי לֵיהּ** - מה הם עושים עם מה שנאמר 'אחותך היא'.

מבארת הגמרא: **מִיבְּעֵי לְהוּ לְחַיְּבוֹ עַל אֲחוֹתוֹ** שהיא **בַּת אָבִיו וּבַת אִמּוֹ, לוֹמַר שֶׁאֵין מַזְהִירִין מִן הַדִּין** - אם היה כתוב רק 'בת אביך או בת אמך' הייתי אומר שחייבים רק על בת אביו שאינה בת אמו, או בת אמו שאינה בת אביו, אבל אין חייבים על בת אביו שהיא גם בת אמו, ואף שהוא קל וחומר, נאמר פסוק נוסף על זה ('אחותך היא') לרבות בת אביו שהיא גם בת אמו - ללמדנו שאין לומדים 'אזהרה' (לאו) מקל וחומר.

וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, מניין הוא יודע דין זה,

אִם כֵּן שהפסוק בא רק לחייבו על אחותו שהיא בת אביו ובת אמו, **לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא 'אֲחוֹתְךָ',** ובזה כבר נדע לרבות אחותו שהיא בת אביו וגם בת אמו. **'הִיא' לְמָה לִי** - למה נאמר בפסוק גם תיבת 'היא' -ללמדך: **מִשּׁוּם אֲחוֹתְךָ אַתָּה מְחַיְּבוֹ, וְאִי אַתָּה מְחַיְּבוֹ מִשּׁוּם בַּת אֵשֶׁת אָבִיו.**

וְרַבָּנַן, אַף עַל גַּב דִּכְתִיב 'אֲחוֹתְךָ', אִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב 'הִיא', שֶׁלֹּא תֹּאמַר בְּעָלְמָא מַזְהִירִין מִן הַדִּין. וְכִי תֵּימָא 'אֲחוֹתְךָ' דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי - ואם תאמר אם מזהירים מן הדין, למה נאמר 'אחותך' ללמד על אחותו שהיא בת אביו ובת אמו, והרי אפשר ללמוד זאת בקל וחומר, הייתי אומר: **מִילְּתָא דְּאָתְיָא בְּקַל וְחוֹמֶר טָרַח וְכָתֵב לַהּ קְרָא,** על כן **כְּתַב רַחֲמָנָא 'הִיא',** ללמדנו שהפסוק לא טרח וכתב דבר זה אף שאפשר ללומדו מקל וחומר. אלא אי אפשר ללומדו מק"ו, שאין מזהירים מן הדין (אין לומדים לאו מק"ו), וצריך לימוד מיוחד לחייב את אחותו בת אביו ובת אמו.

וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אומר: **אִם כֵּן** שהמילים 'אחותך היא' מלמדים על אחותו בת אביו ובת אמו, **לִיכְתְּבֵיהּ רַחֲמָנָא לַ'אֲחוֹתְךָ הִיא' בְּאִידַּךְ קְרָא** - תכתוב התורה 'אחותך היא' בפסוק

האוסר את אחותו בת אביו, ומזה ש'אחותך היא' נאמר בפסוק האוסר את בת אשת אביו, משמע שהפסוק בא ללמד שאינו חייב עליה אלא משום אחותו ולא משום בת אשת אביו.

◆◆◆

מה רבי יוסי ברבי יהודה לומר ממה שכתוב 'בת אשת אביך'

מבררת הגמרא: **וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה** שסובר שאינו חייב על בת אשת אביו אלא משום אחותו, **הַאי 'בַּת אֵשֶׁת אָבִיךָ' מַאי עָבֵיד לֵיהּ** - מה הוא עושה בפסוק זה.

מבארת הגמרא: **מִיבְּעֵי לֵיהּ: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִישׁוּת לְאָבִיךָ בָּהּ, פְּרָט לַאֲחוֹתוֹ מִשִּׁפְחָה וְגוֹיָה שֶׁאֵין אִישׁוּת לְאָבִיךָ בָּהּ.**

שאלה א': מדוע אין אומרים שהפסוק בא למעט אחותו מאנוסה

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא** - ונאמר שהפסוק בא ללמד: **פְּרָט לַאֲחוֹתוֹ מֵאָנוּסָה.**

תשובה: אחותו מאנוסתו יש לימוד מפסוק אחר שהיא נקראת אחותו

עונה הגמרא: **הַהִיא לָא מְצֵית אָמְרַתְּ, מִדְּרָבָא,**

דְּרָבָא רָמֵי, כְּתִיב 'עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה', ומשמע: **הָא בַּת בְּנָהּ דִּידַהּ וּבַת בִּתָּהּ דִּידַהּ שָׁרֵי** - בת בנה שלה, ובת בתה שלך, מותר. **וּכְתִיב 'עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ',**

הָא כֵּיצַד,

כָּאן - הפסוק 'ערות בת בנך או בת בתך', נאמר **בְּאוֹנָסִין** - שבת בנה ובת בתה של אנוסתו מאיש אחר, מותרות, שהרי אינה אשתו.

כָּאן - הפסוק ערות אשה ובתה', נאמר **בְּנִשּׂוּאִין** - שבת בנה ובת בתה מאדם אחר, אסורות, שהרי היא אשתו.

נמצא שהפסוק 'ערות בת בנך' מדבר על אנוסתו, וגם הם קרויים בניו, וכן אחותו מאנוסתו נקראת אחותו, והרי היא אסורה.

פרט לחייבי לאוין. אם נשא אביו ממזרת והולד בת לאו אמותו היא ואימא דלא תפסי בר"ל **יש אחותכם לפני המקום.** אורך היה לו לכתוב שאם זה היה אוהב את זו ושונא את זו אין הכבוה משמעה בכך פשיטא שאם זה שונאה אין המקום שונאה: **שונאה בנישואים.** בעבירה: **כי פסייעה.** דאית בהו הויה: **ואימא.** דהאי מ"ד מאי אביו פרט לאמותו מחייבי כריתות דאין אישות אבל בהא דקדושין אין המקום שונאה: **אבל בנישואין.** אין אדם מחבב בנישואין אשה שאינה ראויה לו: **אלא אמר קרא.** אם אמר מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומרים לו לאבדך קיים בין שאומרים לו לאבדך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא אימא בין שאומר לו אבך קיים בין שאומר לו אבך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא לרבות אחותו משפחה ועובדת כוכבים אמר קרא בת אשת אבך מי שיש לו אישות לאבדך בה פרט לאחותו משפחה ועובדת כוכבים ומה ראית מסתברא חייבי כריתות הוה ליה לרבות שכן תפסי בהן קדושין לעלמא אדרבה שפחה ועובדת כוכבים הוה ליה לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי תפסי בה קדושין לבי שפחה ועובדת כוכבים מנא להו נפקא להו מהאשה וילדיה תהיה לאדוניה ורבי יוסי בר' יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי דאי אשמעינן שפחה משום דאין לה חיים אבל עובדת כוכבים דאית לה חיים אימא לא ואי אשמעינן עובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות אבל שפחה דשייכא במצות אימא לא צריכא ורבנן אשכחן שפחה עובדת כוכבים מנא להו וכ"ת נילף משפחה דנהו מצרך צריכי [מ]א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי אמר קרא [5]כי יסיר את בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה אמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך [7]לימא קסבר רבינא [8]עובד כוכבי' ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר נהי דממזר לא הוי שבר נמי לא הוי ישראל פסול מיקרי האי בשבעה אומות כתיב כי יסיר לרבות כל המסירים הניחא לרבי שמעון דדריש טעמא דקרא אלא לרבנן מנא להו מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי ברבי יהודה רבי שמעון היא.

מתני'

וכי יש אהובה לפני המקום. דפשיטא דכשביל אהבת ונאת הבעל לא יקפיד המקום זכות בנה ולא תמצאי ומיהא שונאה היינו דשנאה דהיא שונאה לפני המקום[א] וי"ל דמשמע דאם יש לה אהובה ושונאה מיניאוהי[ב] ואם בדשנאה מדבר בלא מיניאוהי נמי יש לנשואים[ג]: **ורבי יוסי ברבי יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים.** וא"ת

לא יקפיד המקום זכות בנה ולא תמצאי ומיהא שונאה היינו דשנאה דהיא שונאה לפני המקום[א] וי"ל דמשמע דאם יש לה אהובה ושונאה מיניאוהי[ב] ואם בדשנאה מדבר בלא מיניאוהי נמי יש לנשואים[ג]: **שונאה בנישואים.**

אימא פרט לחייבי לאוין [6]אמר [3]רב פפא [4]חייבי לאוין תפשי בהו קדושין דכתיב [1]כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש אהובה לפני המקום ויש שנואה לפני המקום אלא אהובה אהובה בנישואיה שנואה שנואה בנישואיה ואמר רחמנא כי תהיין ואימא פרט לחייבי כריתות אמר רבא אמר קרא [2]ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ [3]בין שאומרים לו לאבדך קיים בין שאומרים לו לאבדך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא אימא בין שאומר לו אבך קיים בין שאומר לו אבך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא לרבות אחותו משפחה ועובדת כוכבים אמר קרא [3]בת אשת אבך מי שיש לו אישות לאבדך בה פרט לאחותו משפחה ועובדת כוכבים ומה ראית מסתברא חייבי כריתות הוה ליה לרבות שכן תפסי בהן קדושין לעלמא אדרבה שפחה ועובדת כוכבים הוה ליה לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי תפסי בה קדושין לבי שפחה ועובדת כוכבים מנא להו [3]נפקא להו [4]מהאשה וילדיה תהיה לאדוניה ורבי יוסי בר' יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי דאי אשמעינן שפחה משום דאין לה חיים אבל עובדת כוכבים דאית לה חיים אימא לא ואי אשמעינן עובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות אבל שפחה דשייכא במצות אימא לא צריכא ורבנן אשכחן שפחה עובדת כוכבים מנא להו וכ"ת נילף משפחה דנהו מצרך צריכי [מ]א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי אמר קרא [5]כי יסיר את בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה אמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך [7]לימא קסבר רבינא [8]עובד כוכבי' ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר נהי דממזר לא הוי שבר נמי לא הוי ישראל פסול מיקרי האי בשבעה אומות כתיב כי יסיר לרבות כל המסירים הניחא לרבי שמעון דדריש טעמא דקרא אלא לרבנן מנא להו מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי ברבי יהודה רבי שמעון היא.

מתני'

פרט לחייבי לאוין. אם נשא אביו ממזרת והולד בת לאו אמותו היא ואימא דלא תפסי בר"ל **יש אחותכם לפני המקום.** אורך היה לו לכתוב שאם זה היה אוהב את זו ושונא את זו אין הכבוה משמעה בכך פשיטא שאם זה שונאה אין המקום שונאה: **שונאה בנישואים.** בעבירה: **כי פסייעה.** דאית בהו הויה: **ואימא.** דהאי מ"ד מאי אביו פרט לאמותו מחייבי כריתות דאין אישות אבל בהא דקדושין אין המקום שונאה: **אבל בנישואין.** אין אדם מחבב בנישואין אשה שאינה ראויה לו: **אלא אמר קרא.** אם אמר מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה אז בת אמך מולדת בית אז בת מולדת חוץ לא תגלה ערותן. ויקרא יח ט 3. ערות בת אשת אבך מולדת אבך אחותך הוא לא תגלה ערותה. ויקרא יח יא 4. אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגופו. שמות כא ד 5. כי יסיר את בנך מאחרי ועבדו אלהים אחרים והרה אף יי בכם והשמידך מהר. דברים ז ד

תורה אור השלם

1. כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשניאה. דברים כא טו
2. ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה ערותן. ויקרא יח ט
3. ערות בת אשת אבך מולדת אבך אחותך הוא לא תגלה ערותה. ויקרא יח יא
4. אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגופו. שמות כא ד
5. כי יסיר את בנך מאחרי ועבדו אלהים אחרים והרה אף יי בכם והשמידך מהר. דברים ז ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לימא וכו' ולי נלפה ניב זה אינו מדבר רש"י: (ב) ד"ה לר' שמעון וכו' עשירה ממקמנן אותה שלין: (ג) תוספות ד"ה לימא קסבר רבינא: (ד) ד"ה הטוח וכו' משום הסרת הטוח מקרבי הוסר:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) תוספות ד"ה ולא אמשמעינן כו' ולפ"ז נג בעשמא דעובדת כוכבים עדיף לו כ"ה כוכ מה לפ"ל:

מוסף רש"י

וכי יש אהובה לפני המקום. לומר וכי הלכתו לו שאמר של בעל הסוכה לפני המקום לשנות דין הנולה בשבילם, שהוקרב הכתוב לכתוב לא יוכל לבכר אם בן הלהוכה, לא הוי לומרכם בלא מקום אלא לומר לה לומרכם לא אם בן הלהוכה, לא הוי אעשנה

סב א מיי׳ פ״ט מהל׳ אישות הל״ג סמג עשין מצוה טוש״ע אה״ע סימן מז סעיף ב:
סג ב מיי׳ פ״ח מהלכות יבום הלכה ו סמג עשין נג טוש״ע אה״ע סימן קיג סעיף ב:
סד ג מיי׳ שם הלכה כ טוש״ע אה״ע שם סעיף ב:
סה ד מיי׳ פ״ט מהל׳ אישות הלכה ג סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סימן מז סעיף ב ופ״ז קיג סעיף ב:
סו ה מיי׳ פ״ט מהל׳ יבום הלכה ח:

תוספות ישנים

כוכבים ופריכ. ומימה דבפרק האומר (קידושין סח:) משמע דלא צריך רק חד קרא לשפחה ועובדת כוכבים דפרק אלו האשה יולדת לפח לו ולא קתמר חד לשפחה וחד לעובדת כוכבי׳ וי״ל דהכא הייט בעמת דאלעזר תרי קראי משום דחזיג הכא דאף מייבי כריתות דלית בהו קדושין מרבינן מדכתיב מולדת מזן בן שלמודים לגמרי הוצ״ל. פ״כ לר ליכא תרי קראי לשפחה לעובדת כוכבים לא הוה מתמעטיג רק חד מייהיו כריתות אבל אם הם אין נמלק ביאיסם ומיהה כי קאמר הכא שפחתן שעובדת כוכבים מנגן אמתי לא משמע דנפקא מדמתיב מ הפייהם ולדו כל סיגא דקרינא ביה כי הפייהם ועובדת כוכבים הלו לו ושפחה ועובדת כוכבים לא נמי דהיי ניטרו דהכי קאמר מגמולת בפרק האומר וי״ל לכל דפריטיה ניתא דהכא לא מני לגמרי כן משום דאף מייבי כריתות דלא קרינן בהו מולדת הכא לא נמי מ הפייהם מרבינן הכא ממולדת מזן:

בהו דמיתה דאמת ייבם בלא מלינה. וא״ת ואם דעדיין מלבעל לא מגיע לגמרא ליבם קודם מלינה וי״ל דשפחי הכא דכל הסתים מתיימנים שהרי זה מייבם מלינתו של בן חם מייבם מלינתו של בן חם מייבם ומאמרו אחר שזה מייבם מייבם ומאמרם מגיעמת מה לו לשיכם ומאמרם אבל בעל אין מגיע לגמרא ומ

שאלה ב': מדוע אין אומרים שהפסוק בא למעט אחותו מחייבי לאוין שהקידושין לא תופסים בהם ואינו קרויה אחותו

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא פְּרָט לְחַיָּבֵי לָאוִין** - ונאמר שהפסוק 'בת אשת אביך', בא למעט אחותו מחייבי לאוין (שאם נשא אביו ממזרת שהוא איסור לאו שאין בו כרת, הקידושין לא תופסים, ואם הוליד ממנה בת, אינה אחותו).

תשובה: יש לימוד שקידושין תופסים בחייבי לאוין

אָמַר רַב פָּפָּא: חַיָּבֵי לָאוִין תָּפְשֵׁי בְּהוּ קִדּוּשִׁין, דִּכְתִיב 'כִּי תִהְיֶיָן לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה', וְכִי יֵשׁ אֲהוּבָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם וְיֵשׁ שְׂנוּאָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם, כלומר: וכי היה לפסוק צורך להזכיר שאם אוהב את זו ושונא את זו אין דין ירושת הבכורה משתנה, והרי זה פשיטא, שהרי אם זה שונאה אין המקום שונאה, **אֶלָּא אֲהוּבָה - אֲהוּבָה בְּנִישׂוּאֶיהָ, שְׂנוּאָה - שְׂנוּאָה בְּנִישׂוּאֶיהָ** - בעבירה, **וְאָמַר רַחֲמָנָא 'כִּי תִהְיֶיָן'** - שאף שיש עבירה בנישואיה יש בה 'הויה', והקידושין תופסים.

שאלה ג': מדוע אין אומרים שהפסוק בא למעט אחותו מחייבי כריתות שהקידושין לא תופסים בהם ואינה קרויה אחותו

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא פְּרָט לְחַיָּבֵי כָרֵיתוֹת** - ונאמר שהפסוק 'בת אשת אביך', בא למעט אחותו מחייבי כריתות, שאם אביו בא על חייבי כריתות, שהקידושין לא תופסים, ואם נולד לו בת ממנה אינה אחותו.

תשובה: יש לימוד שאחותו מחייבי כריתות נקראת אחותו

אָמַר רָבָא: אָמַר קְרָא 'עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַּת אָבִיךָ אוֹ בַת אִמֶּךָ מוֹלֶדֶת בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ', בֵּין שֶׁאוֹמְרִים לוֹ לְאָבִיךָ קַיֵּים, בֵּין שֶׁאוֹמְרִים לוֹ לְאָבִיךָ הוֹצֵא, וְאָמַר רַחֲמָנָא: 'אֲחוֹתְךָ הִיא', הרי שאף אחותו מחייבי כריתות קרויה אחותו.

שואלת הגמרא אם כן גם לגבי אחותו משפחה וגויה, **אֵימָא** - נאמר: **בֵּין שֶׁאוֹמֵר לוֹ אָבִיךָ קַיֵּים, בֵּין שֶׁאוֹמֵר לוֹ אָבִיךָ הוֹצֵא, וְאָמַר רַחֲמָנָא 'אֲחוֹתְךָ הִיא' לְרַבּוֹת אֲחוֹתוֹ מִשִּׁפְחָה וְגוֹיָה,** שהיא גם נקראת אחותו.

עונה הגמרא: **אָמַר קְרָא: 'בַּת אֵשֶׁת אָבִיךָ', מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִישׁוּת לְאָבִיךָ בָּהּ, פְּרָט לַאֲחוֹתוֹ מִשִּׁפְחָה וְגוֹיָה.**

נמצא שהגמרא מעדיפה ללמוד מ'אחותך היא' שמרבים אחותו מחייבי כריתות, ולמעט מ'בת אשת אביך' אחותו משפחה וגויה. שואלת הגמרא: **וּמָה רָאִיתָ** ללמוד כך, ולא להיפך, לומר שמ'אחותך היא' מרבים אחותו משפחה וגויה, ומ'בת אשת אביך' ממעטים אחותו מחייבי כריתות.

עונה הגמרא: **מִסְתַּבְּרָא: חַיָּבֵי כָרֵיתוֹת הֲוָה לֵיהּ לְרַבּוֹת, שֶׁכֵּן תָּפְסִי בָּהֶן קִדּוּשִׁין לְעָלְמָא** - שאם אחרים קידשום, תופסים בהם הקידושין, ולעומת זאת שפחה וגויה לא תופסים בהם קדושין כלל.

שואלת הגמרא: **אַדְּרַבָּה, שִׁפְחָה וְגוֹיָה הֲוָה לֵיהּ לְרַבּוֹת, דְּאִי מִגַּיְּירָה לְדִידֵיהּ נָמֵי תָּפְסִי בַּהּ קִדּוּשִׁין** - שאם הם יתגיירו גם קידושיו יתפסו בהם.

עונה הגמרא: **לְכִי מִגַּיְּירָה גּוּפָא אַחֲרִינָא הִיא** - אם הם מתגיירות הרי זה גוף אחר, שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

◆◆◆

מנין לומדים רבנן שאין חייב על אחותו משפחה וגויה משום אחותו

לעיל שנינו שרבי יוסי ברבי יהודה לומד מ'בת אשת אביך' שאחותו משפחה ומכנענית אינה אחותו. ורבנן לומדים מפסוק זה שהבא על אשת אביו חייב שנים.

שואלת הגמרא: **וְרַבָּנַן, לְמַעוֹטֵי שִׁפְחָה וְגוֹיָה מְנָא לְהוּ** - מנין רבנן לומדים שאחותו משפחה וגויה אינה נקראת אחותו.

עונה הגמרא: **נָפְקָא לְהוּ מֵ'הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדוֹנֶיהָ'** - רבנן לומדים זאת ממה שנאמר בעבד עברי שנשא שפחה כנענית ש'האשה וילדיה תהיה לאדוניה', הרי שבנים משפחה אינה נקראים בניו, וממילא אינה נקראת 'אחותו'.

וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אומר: **חַד בְּשִׁפְחָה וְחַד בְּגוֹיָה** - פסוק אחד ('האשה וילדיה תהיה לאדוניה') נאמר על אחותו משפחה. ופסוק אחד ('בת אשת אחיך') נאמר על אחותו מגויה.

וּצְרִיכִי - ושני הפסוקים נצרכים, **דְּאִי אַשְׁמְעִינַן שִׁפְחָה** - שאם היה לנו רק פסוק אחד ללמד שאחותו משפחה לא נקראת אחותו, הייתי אומר שכך הדין רק בה **מִשּׁוּם דְּאֵין לָהּ חַיֵּיס** - משום שלשפחה אין יחס, שכתוב בהם 'עם החמור' - עם הדומה לחמור, **אֲבָל גּוֹיָה דְּאִית לַהּ חַיֵּיס** - שיש לה יחס, שעובדת כוכבים מתייחסת על שם אביה, [שנאמר 'בלאדן בן בלאדן'], **אֵימָא לָא** - הייתי אומר שהיא נקראת אחותו ואסור לאח לישאנה.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן גּוֹיָה - ואם היה לנו רק פסוק אחד ללמד שאחותו מגויה נחשבת אחותו, הייתי אומר שכך הדין רק באחותו מגויה, **מִשּׁוּם דְּלָא שָׁיְיכָא בְּמִצְוֹת** - משום שגויה לא שייכת במצוות. **אֲבָל שִׁפְחָה דְּשָׁיְיכָא בְּמִצְוֹת,** שכל מצוה שהאשה חייבת בה, עבד חייב בה, **אֵימָא לָא** - הייתי אומר שהיא נקראת אחותו ואסור לאח לישאנה.

צְרִיכָא - לכן צריכים את שני הפסוקים, ללמד שבין אחותו מגויה ובן אחותו משפחה אינה נקראת אחותו.

◆◆◆

מנין לומדים רבנן שאין חייב על אחותו מגויה משום אחותו

אחר שביארה הגמרא את דעת רבי יוסי ברבי יהודה שיש שני פסוקים ללמד שאחותו

מגויה ואחותו משפחה אינה קרויה אחותו, חוזרת הגמרא לבאר את דעת רבנן: **וְרַבָּנַן, אַשְׁכְּחַן שִׁפְחָה** - מצאנו מקור לאחותו משפחה שאינה נקראת אחותו (שכתוב 'האשה וילדיה תהיה לאדוניה'). **גּוֹיָה מְנָא לְהוּ** - מנין לנו שאחותו מגויה אינה נחשבת אחותו.

וְכִי תֵּימָא נֵילַף מִשִּׁפְחָה - ואם תאמר שנלמד גויה משפחה, והרי: **הָנְהוּ מִצְּרָךְ צְרִיכִי** - אלו יש בהם צריכותא כפי שהגמרא ביארה, ואי אפשר ללמוד זו מזו.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: אָמַר קְרָא 'בתך לא תתן לבנו, ובתו לא תקח לבנך **כִּי יָסִיר אֶת בִּנְךָ מֵאַחֲרַי',** מכך שלא כתוב 'כי תסיר' משמע שהפסוק לא מדבר על בנך שנישא לגויה, שהוא לא נקרא 'בנך'. אלא כתוב 'כי יסיר' שהפסוק מדבר על בתך שנישאה לגוי, שהוא נקרא 'בנך', **בִּנְךָ מִיִּשְׂרְאֵלִית** שנשאת לגוי **קָרוּי 'בִּנְךָ'. וְאֵין בִּנְךָ הַבָּא מִן הַגּוֹיָה** שנשאת לישראל **קָרוּי בִּנְךָ אֶלָּא בְּנָהּ.** הרי שבן הנולד לישראל מגויה אינו מתייחס אחר אביו, ואינה קרויה אחותו.

	רבנן	רבי יוסי בן יהודה
ערות בת אשת אביך וכו'	**לחייב על אחותו שהיא בת אשתו שתים (גם משום בת אשת אביו)**	מי שיש לו אישות לאביך בה, פרט לאחותו מוגויה
אחותך היא	לחייב על אחותו שהיא בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מהדין	לחייב על אחותו שהיא בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מהדין
אחותך **היא**	שלא תאמר בעלמא מזהירין מהדין, וכתוב אחותך כי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, לכן כתוב ריבוי ללמד שיש ריבוי מיוחד ובלא זה אין מזהירין מק"ו	**משום אחותו אתה מחייב, ולא משום בת אשתו** [אם הפסוק מגיע לדברי רבנן מדוע לא כתוב 'אחותך היא' בפסוק שאסור אחותו]
האשה וילדיה תהיה לאדוניה	פרט לאחותו משפחה (בן משפחה הוא בנה)	פרט לאחותו משפחה (בן משפחה הוא בנה)
כי יסיר את בנך	פרט לאחותו מגויה (לא כתוב כי 'תסיר', הרי שבן מגויה אינו קרוי בנך)	

✦✦✦

בן הנולד לגוי מישראלית קרוי 'בנו', הצעה: בן זה הוא ולד כשר

במאמר הנ"ל של רבי יוחנן מבואר שמה שנאמר 'כי יסיר את בנך' נאמר על בן שנולד מגוי וישראלית שהוא קרוי 'בנך'. **אָמַר רָבִינָא: שְׁמַע מִינַּהּ: בֶּן בִּתְּךָ הַבָּא מִן הַגּוֹי, קָרוּי 'בִּנְךָ'.**

מציעה הגמרא: **לֵימָא קָסָבַר רָבִינָא** - נאמר שרבינא סובר: **גּוֹי וְעֶבֶד הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל, הַוָּלָד כָּשֵׁר.**

דחיית ההצעה: בן זה אינו ממזר, אבל אינו ישראל כשר

הגמרא דוחה את ההצעה: **נְהִי דְּמַמְזֵר לָא הָוֵי** - אף שבן זה אינו ממזר, **כְּשֵׁר נָמֵי לָא הָוֵי** - מכל מקום גם אינו נקרא בן כשר, **יִשְׂרָאֵל פָּסוּל מִיקְּרֵי** - אלא הוא נקרא ישראל פסול.

◆◆◆

שאלה על הדרשה: הרי פסוק זה נאמר בשבעה גוים

במאמר הנ"ל של רבי יוחנן מבואר שממה שלא נאמר 'כי תסיר את בנך' לומדים שבן הנולד מישראל וגויה, אינו קרויה בנך אלא בנה.

שואלת הגמרא: **הַאי בְּשִׁבְעָה גּוֹיִם כְּתִיב** - הרי פסוק זה נאמר בשבעה גוים, ומנין שגם בשאר עובדות כוכבים הדין כך, שהולד כמותה.

תשובה: נאמר 'כי יסיר', הרי שהפסוק מדבר בכל הגוים

עונה הגמרא: ממה שנאמר **'כִּי יָסִיר'**, לומדים: **לְרַבּוֹת כָּל הַמְּסִירִים** - לרבות כל הגוים שמסירים מה'.

שאלה: לימוד זה שייך רק לרבי שמעון שדורש טעמא דקרא

שואלת הגמרא: **הָנִיחָא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּדָרֵישׁ טַעְמָא דִּקְרָא** - טעם זה נוח ומבואר לדעת רבי שמעון שדורש 'טעמא דקרא', אבל לרבנן שלא דורשים טעמא דקרא, אי אפשר ללמוד דרשה זו 'לרבות כל המסירים.

תשובה: לימוד זה שלמדה הגמרא לדעת רבנן שחולקים על רבי יוסי ברבי יהודה, הוא שיטת רבי שמעון

עונה הגמרא: **מַאן תַּנָּא דִּפְלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה** - מי הוא התנא שחולק על רבי יוסי ברבי יהודה לעיל, ולשיטתו צריך לימוד שאחותו מגויה אינה קרויה אחותו, [שהרי לעיל שנינו שלרבי יוסי ברבי יהודה יש שני פסוקים אחד ללמד שאחותו מגויה אינה קרויה אחותו, ואחד ללמד על אחותו משפחה שאינה קרויה אחותו, ולרבנן היה מקור רק לאחותו משפחה (שכתוב האשה וילדיה), והגמרא חיפשה מקור לשיטתם לאחותו מגויה], **רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא,** והוא הוזכר לעיל בשם 'רבנן', וממילא מבואר שלשיטת רבי שמעון דורשים טעמא דקרא ולומדים מפסוק זה על כל האומות. [עמוד ב]

משנה

קידש אחת משתי אחיות ואין יודע איזה מהן

מִי שֶׁקִּידֵּשׁ אַחַת מִשְּׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֵין יוֹדֵעַ אֵי זֹה מֵהֶן קִידֵּשׁ,

נוֹתֵן גֵּט לָזוֹ וְגֵט לָזוֹ, שהוא אסור בשתיהן, שכל אחת מהם היא או אשתו או אחות אשתו.

אדם אחד	
קידש או את אחות זו [א]	או את אחות זו [ב]

דינם ביבום, אופן א': זה שקידש אחת משתי אחיות ואין יודע איזה מהן, מת, ויש לו אח אחד

מֵת - זה שקידש אחת משני אחיות, **וְלוֹ אָח אֶחָד,**

האח **חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן,** שהרי אינו יודע מי היא אשת אחיו.

[שאם יחלוץ תחילה אחת ואח"כ ייבם את השניה, חוששים שמא זו שחלץ היא היתה יבמתו (אשת אחיו), ואם ייבם את השניה, נמצא נושא את אחות חלוצתו.

ואם ייבם תחילה אחת ואח"כ יחלוץ את השניה, חוששים שמא זו שמייבם תחילה אינה יבמתו (אינה אשת אחיו) אלא אחותה, והרי הוא מייבם את אחות זקוקתו].

אופן ב': זה שקידש אחת משתי אחיות ואין יודע איזה מהן, מת, ויש לו שני אחים

הָיוּ לוֹ לזה שקידש אחת משני אחיות, **שְׁנַיִם** - שני אחים,

אח **אֶחָד חוֹלֵץ** תחלה לאחת מהם, שאם היא אשת אחיו הרי פטר אותה בחליצתו, ואם אינה אשת אחיו לא עשה כלום, שאין איסור בחליצה.

וְאֶחָד מְיַיֵּבֶם - והאח השני אם רצה לייבם את השניה, מותר לייבמה. שאם היא יבמתו (אשת אחיו), הרי טוב. ואם אינה יבמתו (אינה אשת אחיו) אלא אחותה, לא פגע באחות זקוקתו, שהרי אחיו כבר חלץ את אשת אחיו, והפקיע את הזיקה.

קָדְמוּ וְכָנְסוּ - ואם קודם שב' האחים נמלכו בבית דין, הלך כל אחד מהאחים וייבם את אחת הנשים, **אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם,** שאף אם הראשון ביניהם שייבם - לא ייבם את זו שבאמת היתה יבמתו (שהיא לא היתה אשת האח), אלא היא היתה אחותה (אחות זקוקתו, שהיא אסורה לו), מכל מקום לאחר מכן כאשר אחיו ייבם את השניה, הפקיע בזה את זיקתה אליו למפרע, ונמצא שהראשון אינו פוגע באחות זקוקתו.

◆◆◆

שנים שקידשו שתי אחיות ואינו יודעים איזה

שְׁנַיִם [שאינם אחים] **שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵי זוֹ קִידֵּשׁ, וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִידֵּשׁ,**

אדם אחד - ואדם שני (שאינם אחים), שניהם מסופקים את מי קידשו	
אחות [א]	אחות [ב]

זֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִיטִין, וְזֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִיטִין, שכל אחד לא יודע מי היא אשתו,

דינם ביבום, אופן א': אלו שקידשו את שתי האחיות מתו, ולכל אחד יש אח אחד

מֵתוּ - אלו שקידשו את שני האחיות, **לְזֶה אָח, וְלָזֶה אָח, זֶה** - אח זה **חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן. וְזֶה**

- ואח זה **חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן,** שכל אחד ואחד מהם אסור לייבם כל אחת מהשנים, שמא פוגע באחות זקוקתו.

אופן ב': אלו שקידשו את שתי האחיות מתו, ולאחד יש אח אחד, ולשני יש שני אחים

לָזֶה אֶחָד, וְלָזֶה שְׁנַיִם - לאחד מהם יש אח אחד, ולאחד יש שני אחים,

הַיָּחִיד - זה שהוא אח יחידי, **חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן,** שאינו יכול לייבם, שמא יפגע באחות זקוקתו. [ואף אם תחילה יחלוץ אחת, אינו יכול לייבם את השניה, שמא היא אחות חלוצתו].

וְהַשְּׁנַיִם - ושני האחים של האדם השני, אח **אֶחָד חוֹלֵץ** תחלה לאחת מהם, שאם היא אשת אחיו הרי פוטר אותה בחליצתו, ואם אינה אשת אחיו לא עשה כלום.

וְאֶחָד מְיַיְבֵּם - והשני אם רצה לייבם את השניה, מותר לייבמה. שאם היא אשת אחיו, הרי טוב. ואם אינה אשת אחיו אלא אחותה, לא פגע באחות זקוקתו, שהרי אחיו כבר חלץ את אשת אחיו, והפקיע את הזיקה.

[הערה: האח השני מותר לייבם, רק לאחר שאחיו וכן היחיד עשו חליצה, שהרי אי אפשר לייבם תחילה נשים אלו, שיתכן שאין זו יבמתו אלא יבמה של אחר, וכל עוד שלא חלצוה הרי היא באיסור יבמה לשוק].

אדם אחד - ואדם שני (שאינם אחים), שניהם מסופקים את מי קידשו	
אחות אחת	אחות שניה

לאדם אחד יש אח אחד והוא חולץ את שני האחיות		לאדם שני יש שני אחים אח אחד חולץ אחת - ואח שני מייבם אחת	
חולץ לאשה אחת	חולץ לאחותה	חולץ לאחת	מייבם את השניה
אינו יכול לייבם, שמא אינו מייבם את אשת אחיו אלא את אחותה, ונמצא נושא את אחות זקוקתו [וכן יש לחשוש שאם היא אשתו של האדם השני הרי היא יבמה של אחר, והיא באיסור 'יבמה לשוק']		אינו יכול לייבם, שמא נושא את אחות זקוקתו	אם היא אשת אחיו הרי מייבמה כדין. ואם השניה אשת אחיו הרי כבר חלצוה, ופקע הזיקה, ושוב אינה אחות זקוקתו.

קָדְמוּ וְכָנְסוּ - ואם שני האחים (של האדם השני שיש לו שני אחים) לא שאלו את בית דין מה לעשות, אלא כל אחד מהם הלך וייבם את אחת הנשים, **אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם,** שאם הראשון ייבם את אשת אחיו, הרי טוב. והשני נושא סתם אשה. ואם הראשון ייבם את 'אחות זקוקתו', מכל מקום לאחר מכן כאשר אחיו ייבם את השניה שהיא היבמה, הרי הפקיע בזה את זיקתה למפרע, ונמצא שהראשון לא פוגע באחות זקוקתו.

אופן ג': אלו שקידשו את שתי האחיות מתו, ולכל אחד יש שני אחים

לָזֶה שְׁנַיִם - לאדם זה שני אחים [להלן: אח א ואח ב], **וְלָזֶה שְׁנַיִם** - ולאדם זה שני אחים [הלן: אח 1 ואח 2],

אָחִיו שֶׁל זֶה [אח א] **חוֹלֵץ לְאַחַת** [אשה א], **וְאָחִיו שֶׁל זֶה** [אח 1] **חוֹלֵץ לְאַחַת** [אשה ב],

ואחר כך **אָחִיו שֶׁל זֶה** [אח ב] **מְיַיבֵּם חֲלוּצָתוֹ שֶׁל זֶה** [אשה ב], **וְאָחִיו שֶׁל זֶה** [אח 2] **מְיַיבֵּם חֲלוּצָתוֹ שֶׁל זֶה** [אשה א] - שאם זו יבמתו (אשת אחיו), הרי טוב.

ואם אינה יבמתו (אינה אשת אחיו) הרי נושא סתם אשה, [ואינה אחות זקוקתו שהרי חלץ אחיו לאחותה שהיא יבמתו ופקע זיקה] ואינה 'יבמה לשוק', שהרי האח של השני כבר חלץ אותה.

לאדם אחד יש שני אחים [אח א, אח ב]		לאדם שני יש שני אחים [אח 1, אח 2]	
אח [א] חולץ אחת [אשה א] (פעולה 1)	אח [ב] מייבם אחת [אשה ב] (פעולה 3)	אח [1] חולץ אחת [אשה ב] (פעולה 2)	אח [2] מייבם אחת [אשה א] (פעולה 4)
החליצה הראשונה ודאי מותרת	אם היא אשת אחיו, הרי טוב. אם אינה אשת אחיו, אינה אחות זקוקתו (שהרי האח כבר חלץ אותה). ואינה יבמה לשוק, (שהאח של השני כבר חלץ אותה)	החליצה הראשונה ודאי מותרת	אם היא אשת אחיו, הרי טוב. אם אינה אשת אחיו, אינה אחות זקוקתו (שהרי האח כבר חלץ אותה). ואינה יבמה לשוק, (שהאח של השני כבר חלץ אותה)

קָדְמוּ שְׁנַיִם וְחָלְצוּ - קדמו שני האחים של אחד [אח א ואח ב] וחלצו את שני הנשים, **לא יְיַבְּמוּ הַשְּׁנַיִם** - שני האחים של השני [אח 1 אח 2] לא ייבמו, כי הראשון שייבם יתכן שפוגע באחות זקוקתו, כי הרי אחיו לא חלץ את אחותה, **אֶלָּא אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַיבֵּם,** ואזי אם יבמתו היא, הרי טוב. ואם אינה יבמתו, אינו פוגע באחות זקוקתו, שהרי חלץ אחיו ליבמתו, [ואף אינה יבמה לשוק, שהרי אם היא יבמה של השני, הרי שני האחים של השני כבר חלצו את שני הנשים].

קָדְמוּ וְכָנְסוּ - ואם קדמו אלו שנים האחרונים [אח 1 ואח 2] וכנסו אחר חליצת השנים הראשונים [אח א ואח ב] ולא באו לימלך לב"ד, **אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם,** שאין כאן אלא ספק איסור אחות זקוקה בנשואין הראשונים, שאם הראשון [אח 1] נשא את יבמתו, הרי טוב, ונמצא שהשני [אח 2] נושא סתם אשה. ואם הראשון [אח 2] פגע באחות זקוקתו, כאשר

השני [אח 1] נושא את היבמה, פקע הזיקה מאחיו [אח 2] והותרה לו אשתו, ואיסורא דעבד עבד.

גמרא

הצעת ראיה: קדושין שאין מסורין לביאה הוי קידושין

שְׁמַע מִינַּהּ, קִדּוּשִׁין שֶׁאֵין מְסוּרִין לְבִיאָה - קדושין שאין סופן לבא לידי ביאה **הָווּ קִדּוּשִׁין,** שהרי בפשטות בנידון משנתינו לא ידע בשעת הקידושין את מי מקדש, ואעפ"כ הקדושין חלים, כמבואר במשנה שצריך לתת גט לשניהם.

דחיית הראיה: מדובר במשנה כשהוכרו ולבסוף נתערבו

הגמרא דוחה את הראיה: **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן,** - כאן במשנה במה מדובר: **כְּשֶׁהוּכְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִתְעָרְבוּ** - שבשעת קדושין ידע את מי מקדש, ואחר כך הם נתערבו, הלכך בשעת הקידושין היה זה 'קדושין המסורים לביאה'.

דַּיְקָא נָמֵי - כתירוץ זה גם מדוייק מלשון המשנה, **דְּקָתָנֵי: 'וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ'** - שכעת אינו יודע, **וְלָא קָתָנֵי 'וְאֵינוֹ יָדוּעַ',** שמשמע לא נודע הדבר מעולם, **שְׁמַע מִינַּהּ.**

שאלה: מה החידוש במשנה שאם קידש אחת משני אחיות נותן גט לשניהם

שואלת הגמרא: **מַאי קָא מַשְׁמַע לַן** - מה חידשה לנו המשנה, פשיטא ששניהם צריכים גט, שהרי אינו יודע איזה מהם היא אשתו.

תשובה: החידוש הוא שאם יש לו שני אחים, אחד חולץ תחילה ואחר כך מייבם, שאם ייבם תחילה יתכן שמיבם את אחות זקוקתו

עונה הגמרא: **סֵיפָא אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, מֵת וְלוֹ אָח אֶחָד, חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן. הָיוּ לוֹ שְׁנַיִם, אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַיבֵּם,** ובזה חידשה המשנה: **דַּוְקָא מִיחְלָץ וַהֲדַר יַבּוֹמֵי** - שדוקא יחלוץ תחילה לאחת ואחר כך ייבם את השניה, **אֲבָל יַבּוֹמֵי בְּרֵישָׁא, לָא** - אבל לא ייבם תחילה אחת ואחר כך יחלוץ את השניה, **דְּקָא פָּגַע בַּאֲחוֹת זְקוּקָתוֹ** - שאם ייבם תחילה אחת מהם יתכן שאין זו אשת אחיו, אלא אחותה, ועובר על איסור 'אחות זקוקתו'.

◆◆◆

אם יש ראיה מהמשך המשנה לדין קדושין שאין מסורין לביאה

שנינו במשנה: **שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת וְכוּ'** זה אינו יודע איזו קידש, וזה אינו יודע איזו קידש, זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין.

מכך שהקידושין חלים **שְׁמַע מִינַּהּ: קִדּוּשִׁין שֶׁאֵין מְסוּרִין לְבִיאָה, הָווּ קִדּוּשִׁין.**

דוחה הגמרא: **הָכָא נָמֵי כְּשֶׁהוּכְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִתְעָרְבוּ.**

דַּיְקָא נָמֵי דְּקָתָנֵי: 'וְאֵין יוֹדֵעַ', וְלָא קָתָנֵי 'וְאֵין יָדוּעַ'. שְׁמַע מִינַּהּ.

שאלה: מה החידוש בכך שאם לא יודעים את מי קידשו שני הנשים צריכות גט

שואלת הגמרא: **וּמַאי קָא מַשְׁמַע לַן,**

תשובה: החידוש הוא שאם לאחד יש שני אחים, הרי הוא חולץ תחילה ואחר כך מייבם [אופן ב׳ בסיפא]

עונה הגמרא: **סֵיפָא אִיצְּטְרִיכָא לֵיהּ: מֵתוּ, לָזֶה אֶחָד וְלָזֶה שְׁנַיִם, הַיָּחִיד חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן, וְהַשְּׁנַיִם אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַיבֵּם.**

שאלה: דין זה אפשר ללמוד מהרישא [אופן ב׳ ברישא]

שואלת הגמרא: **פְּשִׁיטָא, הַיְינוּ רֵישָׁא,** שהרי כבר ברישא למדנו דין זה שאם היו לאח שני אחים אחד חולץ ואחד מייבם.

תשובה: הייתי אומר שכיון שכאן יש אחד שיש לו רק אח אחד לא ייבמו כלל

עונה הגמרא: **מַהוּ דְּתֵימָא לִיגְזוֹר תְּרֵי אַטּוּ חַד** - הייתי אומר שבמקרה זה שניהם לא ייבמו, כיון שיש כאן אחד שיש לו אח אחד, וגוזרים על זה שיש לו שני אחים משום זה שיש לו אח אחד, **קָא מַשְׁמַע לַן.**

וְדַוְקָא מִיחְלָץ - וסדר הדברים הוא שתחילה יחלוץ האח היחיד לשתיהן, **וַהֲדַר יַבּוֹמֵי** - ואחר כך ייבם אחד מהשנים, **אֲבָל יַבּוֹמֵי בְּרֵישָׁא לָא** - אבל לא ייבם קודם חליצת היחיד, **דְּקָא פָּגַע בִּיבָמָה לַשּׁוּק** - שיתכן שאין זו יבמתו והרי הוא פוגע ביבמה לשוק בלא חליצה.

✦ ✦ ✦

שאלה: מה החידוש באופן שלזה יש שני אחים ולזה יש שנים אחים, שאחד חולץ ואחד מייבם [אופן ג׳ בסיפא] הרי אפשר ללמוד זאת מהאופן הקודם [אופן ב׳ בסיפא] שגם שם אחד חולץ ואחד מייבם

שנינו במשנה: **לָזֶה שְׁנַיִם וְלָזֶה שְׁנַיִם וְכוּ׳** אחיו של זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לאחת, אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה, ואחיו של זה מייבם חלוצתו של זה.

שואלת הגמרא: **הָא תּוּ לְמָה לִי, הַיְינוּ הָךְ** - למה המשנה היתה צריכה עוד להוסיף ולומר דין זה, הרי זה כמו הדין הקודם שמוזכר במשנה, שמי שיש לו שני אחים אחד חולץ ואחד מייבם.

תשובה: כיון שלכל אחד יש שני אחים, הייתי אומר שמא הם ייבמו בלא שאחיהם יחלוץ

עונה הגמרא: **מַהוּ דְּתֵימָא לִיגְזוֹר, דִּלְמָא מְיַיבֵּם בְּלָא חֲלִיצָה** - הייתי אומר שחוששים שמא הם ייבמו בלא חליצה [אח א ייבם בלא שאח ב יחלוץ, וכן אח 1 ייבם בלא שאח 2 יחלוץ], ואזי נמצא שאם הם לא מייבמים את האשה הנכונה, הרי הם פוגעים ביבמה לשוק, ובאחות זקוקה, **קָא מַשְׁמַע לַן** שלא חוששים לכך.

[ומהרישא לא שומעים זאת, ששם מדובר שלזה אח אחד ולזה שני אחים, ושם הרי כמבואר שייך ייבום רק באחת, ובשניה יש רק חליצה, ועל כן כיון שעוסקים שם בחליצה

של אחת לא ישכחו את החליצה של השניה, אבל כאן ששייך ייבום בשני הנשים יש חשש שייבמו ולא יחלצו].

◆◆◆

שאלה: מדוע במשנתינו יש רק חשש מצד אחות זקוקה, ולכן כשאחד ייבם פקעה הזיקה, והשני מותר לייבמה. ובמשנה להלן בשני אחים נשואים שני אחיות לא אומרים שבחליצת אחת מותרת השניה ביבום

מַאי שְׁנָא מֵהָא דִּתְנַן, אַרְבָּעָה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וּמֵתוּ הַנְּשׂוּאִין אֶת הָאֲחָיוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַיבְּמוֹת, כיון ששני האחיות נופלות ליבום לפני כל אחד מהאחים, הרי כל אחת היא אחות זקוקתו. ומדוע אין אומרים כמבואר במשנתינו שלאחר שאחד חלץ את אחת האחיות, מותר לאחיו לייבמה, שכבר אינה זקוקה לו. ועוד קשה מדוע במשנתינו שנינו שאם קדמו וכנסו אין מוציאים ושם שנינו שאם קדמו וכנסו יוציאו.

תשובה: בנידון כאן רק אחת זקוקה לו (שלא יודעים מי היא אשת אחיו), בנידון שם שניהם זקוקות לשניהם

עונה הגמרא: **הָכִי הַשְׁתָּא** - כעת נתבונן, וכי הנידונים דומים, (דף כד) **הָתָם** - שם בנידון ד' אחים נשואים ב' אחיות, שני הנשים זקוקות לשני האחים, **אִי לְמַאן דְּאָמַר יֵשׁ זִיקָה,** הרי **יֵשׁ זִיקָה,** וכל אחת מהנשים היא אשת אחיו, והרי היא 'אשת אחיו האסורה לו' (מדין אחות זקוקה), ו'אשת אח' שנאסרה שעה אחת הרי היא אסורה לעולם,

וְאִי לְמַאן דְּאָמַר אָסוּר לְבַטֵּל מִצְוַת יְבָמִין - ולמאן דאמר שבד' אחים האיסור לייבם הוא מחשש שמא אחר שייבם אחת, אחיו ימות, ולא יוכל לייבם את השניה שהיא אחות אשתו, הרי **אָסוּר לְבַטֵּל מִצְוַת יְבָמִין** - כלומר: הרי כל אחת מהנשים נאסרה מטעם זה, ואשת אח שנאסרה אינה חוזרת להיתרה.

הָכָא כָּל חַד וְחַד אֵימוֹר דִּידֵיהּ קָא מִתְרַמְיָא לֵיהּ - אבל כאן בנידון משנתינו אין שני הנשים 'אשת אחיו', שהרי לא מדובר באחים. אלא בשני אנשים זרים ולכל אחד יש רק אשה אחת, וכאשר שני האחים [אח 1 ואח 2] ייבמו את שני הנשים יתכן אצל כל אחד מהם שהוא ייבם את יבמתו הזקוקה לו, או שייבם סתם אשה שאינה זקוקה לו, ואינה אשת אחיו, [אלא היתה אשה של אדם אחר, ואחי אדם זה כבר חלצוה], וממילא אין צד שהיא אסורה עליו מדין 'אשת אח', וכל החשש היה מצד שאחותה זקוקה לו. וכאשר אחיו ייבמה, שוב אינה אחות זקוקתו.

כגון שהראשון [אח 2] פגע באחות זקוקתו, וכאשר השני [אח 1] נושא את אחותה שהיא היבמה, פקע הזיקה מאחיו [אח 2] והותרה לו אשתו, ואיסורא דעבד עבד, שזה איסור אחות זקוקה שהוא חוזר ונהיה מותר, לאחר שייבמוה, ואין זה כאיסור אשת אח שלא חוזר ונהיה מותר.

◆◆◆

ביאור סיום המשנה, קדמו שני האחים וכנסו את שני הנשים אין מוציאים מידם, אפילו אם שניהם כהנים

שנינו במשנה: **קָדְמוּ וְכָנְסוּ אֵין מוֹצִיאִין כּוּ׳.**

תָּנֵי שֵׁילָא: וַאֲפִילּוּ שְׁנֵיהֶם כֹּהֲנִים - ואח מהם הרי ודאי נשא חלוצה, שהרי שני האחים השנים חלצו את שני הנשים.

מַאי טַעְמָא, חֲלוּצָה - איסור חלוצה לכהן **דְּרַבָּנַן הִיא, וְסָפֵק חֲלוּצָה לָא גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן.** וכאן הוא ספק חלוצה שהרי יתכן שיבם את אשתו הראויה לו, והשני חלץ סתם אשה.

שואלת הגמרא: **וַחֲלוּצָה דְּרַבָּנַן הִיא, וְהָתַנְיָא ׳גְּרוּשָׁה** מאישה לא יקחו׳, **אֵין לִי אֶלָּא גְּרוּשָׁה, חֲלוּצָה מִנַּיִן׳ תַּלְמוּד לוֹמַר ׳וְאִשָּׁה׳.**

עונה הגמרא: **מִדְּרַבָּנַן הוּא, וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא.**

ואי למ"ד. טעמא מאסור לבטל מצות יבמין ואי מיינס האי חדא דלמא מיית אחיך קודם שיינס ותצא אחותה מאסור אשה ומצות יבמין יבמין בטלה עכ"ל ידינו מיבום ומתמלינה הרי נאסרה [ט] מאסור כך וכיון שנאסרה שנה אחת מ"ג חולץ מד למחדא ואזלא האי אמינה

אי למ"ד יש זיקה. אר"י אע"ג דלמ"ד יש זיקה ליבם לגמיגזר ליבם אחר חלוצה מאסור דלמא אתי ליבם בריאה דבפרק ד' אחין (לקמן דף מ:: ומס) גבי רבי יוחנן דאמר אחיות אינו יודע מי שנאמן[8] מ"מ דיבם לגמרי לחילון חד ולייבם חד כיון דכל אחת נאסרה

אמר [ב] אמורה עולמית אפילו דאמרינן לעיל ליבם יבמה שהותרה לאחיה ונאסרה ומזכה ומותרת מחזור לאחיה אינו יודע מי שנאמן ולמ"ד אין זיקה אף על גב דגב דלבר דאמר אין זיקה ליבם לקמן כיון שנאסרה שנה וכו' מ"מ גזרינן דלא ליאכל דר' יוחנן דלא ליבם חד דלמא מייבם בריאה דכיון דאין זיקה אחי יודע מי שנאמן ולמ"ד אין זיקה אף על ג

למאי הלכתא לגריעותא. אר"י דהוי מלי למימר לתיובתא שאין רוכשתו מהבאה בגיוון(ה) [א]: **גיורת מיהא הויא.** דמשמע לן דיכנס ביום טומאו [ב"ע בא.] דכתיב בכל אשר יטמא לו [ד"ברים כא] אף יכנס הטומאו פי שיש [א] בנכסי אביו תלקו ואחלק אחיו שמת [ב] אינו נוטל בראוי כמשנה: **מתני' הגטען.** חסוה כלומר שטוענים עליו דברי לעז: **לא ישאנה.** משום לעז שלא יאמרו אמת היה הקול הראשון: **הגטען על אשה אינו והוציאוה.** בית דין מתחת בעולה בשביל זה שאסרה עליו והלך זה ונשאה: **יוציא.** דמדאוריתא אסורה ממי לבועל דלרשע ונעמקה ונטמקה (במדבר ה) שני פעמים אחד לבעל ואחד לבועל במסכת סוטה (דף מ"ב): **גמ'** הא גיורת מיהא הויא שנתגיירה לשום אשה ואחר אשה שנתגיירה לשום איש וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים לשום עבדי שלמה אינן גרים דברי ר' נחמיה אומר אחד ר' יוחנן אמר אחד גרי אריות ואחד גרי חלומות ואחד גרי מרדכי ואסתר אינן גרים עד שיתגיירו בזמן הזה בזמן הזה ס"ד אלא אימא בכזמן הזה הא איתמר עלה א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב אהלכה כדברי האומר כולם גרים הם אי הכי לכתחלה נמי משום דרב אסי דאמר רב אסי יהסר ממך עקשות פה ולזות שפתים וגו' ת"ר אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה א"ר אליעזר מאי קרא הן גור יגור אפס מאותי מי גר אתך עליך יפול אבל אידך לא: הנטען על אשת איש וכו': אמר רב ובעדים אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להאי שמעתתא דתניא ההנטען על אשת איש והוציאוה על ידו ונתגרשה מתחת ידי אחר אם כנס לא יוציא ה"ד אי דאיכא עדים כי אתא אחר ואפסקיה לקלא מאי הוי אלא לאו דליכא עדים וטעמא דאתא אחר ואפסקיה לקלא הא לאו הכי מפקינן אמר לך רב הוא הדין דאע"ג דלא אתא אחר ואפסקיה לקלא אי איכא עדים מפקינן אי ליכא עדים לא מפקינן אע"ג דאתא אחר ואפסקיה לקלא לכתחלה לא יכנוס מיתיבי ובד"א כשאין לה בנים אבל יש לה בנים לא תצא ואם באו עדי טומאה אפילו יש לה כמה בנים תצא רב מוקי לה למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים ומאי דוחקיה דרב לאוקמי למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים וטעמא דאיכא עדים מפקינן אי ליכא עדים לא מפקינן לוקמה כשאין לה בנים אע"ג דליכא עדים אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי אירא דתני הוציאוה ליתני הוציאה אלא כל הוציאות בבית דין ובית דין בעדים הוא דמפקי ואי בעית אימא הני מתניתא רב היא דתניא הרוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא רוק למעלה מן הכילה אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא מנעלים

מנעלים

אלא נמלי הלכתא קרייב כבור. ליכמוכ גדול: **כבור אינו נוטל.** חלק בכורה בנחלה הראויים לבא לסם אחר מיתת אביהן אלא במה שמוחזק ביד אביהן ביום מותו [ב"ע בא.] דכתיב בכל אשר ימלא לו [ד"ברים כא] אף יכס

אלא נמלי הלכתא לגריעותא. מה"ט בכור אינו נוטל בראוי בכמוחזק אף האי אינו נוטל בראוי בכמוחזק: **מתני'** הגטען על השפחה ונשתחררה או על העובדת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כנס אין מוציאין מידו הנטען על אשת איש והוציאוה מתחת ידו אע"פ שכנס יוציא: **גמ'** הא גיורת מיהא הויא שנתגיירה לשום אשה ואחר אשה שנתגיירה לשום איש וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים לשום עבדי שלמה אינן גרים דברי ר' נחמיה אומר אחד ר' יוחנן אמר אחד גרי אריות ואחד גרי חלומות ואחד גרי מרדכי ואסתר אינן גרים עד שיתגיירו בזמן הזה בזמן הזה ס"ד אלא אימא בכזמן הזה הא איתמר עלה א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב אהלכה כדברי האומר כולם גרים הם אי הכי לכתחלה נמי משום דרב אסי דאמר רב אסי יהסר ממך עקשות פה ולזות שפתים וגו' ת"ר אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה א"ר אליעזר מאי קרא הן גור יגור אפס מאותי מי גר אתך עליך יפול אבל אידך לא: הנטען על אשת איש וכו': אמר רב ובעדים אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להאי שמעתתא דתניא ההנטען על אשת איש והוציאוה על ידו ונתגרשה מתחת ידי אחר אם כנס לא יוציא ה"ד אי דאיכא עדים כי אתא אחר ואפסקיה לקלא מאי הוי אלא לאו דליכא עדים וטעמא דאתא אחר ואפסקיה לקלא הא לאו הכי מפקינן אמר לך רב הוא הדין דאע"ג דלא אתא אחר ואפסקיה לקלא אי איכא עדים מפקינן אי ליכא עדים לא מפקינן אע"ג דאתא אחר ואפסקיה לקלא לכתחלה לא יכנוס מיתיבי ובד"א כשאין לה בנים אבל יש לה בנים לא תצא ואם באו עדי טומאה אפילו יש לה כמה בנים תצא רב מוקי לה למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים ומאי דוחקיה דרב לאוקמי למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים וטעמא דאיכא עדים מפקינן אי ליכא עדים לא מפקינן לוקמה כשאין לה בנים אע"ג דליכא עדים אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי אירא דתני הוציאוה ליתני הוציאה אלא כל הוציאות בבית דין ובית דין בעדים הוא דמפקי ואי בעית אימא הני מתניתא רב היא דתניא הרוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא רוק למעלה מן הכילה אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא

מנעלים

מנעלים

מנעלים

יום חמישי כח אדר ב תשפ״ב | יבמות דף כד

הָתָם אִי לְמַאן דְּאָמַר יֵשׁ זִיקָה וְאִי לְמַאן דְּאָמַר אָסוּר לְבַטֵּל מִצְוַת יְבָמִין אָסוּר לְבַטֵּל מִצְוַת יְבָמִין הָכָא כָּל חַד וְחַד אֵימוֹר דִּידֵיהּ קָא מִתְרַמְיָא לֵיהּ. קָדְמוּ וְכָנְסוּ אֵין מוֹצִיאִין כּוּ׳. תְּנֵי שֵׁילָא: וַאֲפִילּוּ שְׁנֵיהֶם כֹּהֲנִים. מַאי טַעְמָא, חֲלוּצָה דְּרַבָּנַן הִיא, וְסָפֵק חֲלוּצָה לָא גְּזַרוּ בְּהוּ רַבָּנַן. וַחֲלוּצָה דְּרַבָּנַן הִיא, וְהָתְנִיָא גְּרוּשָׁה אֵין לִי אֶלָּא גְּרוּשָׁה חֲלוּצָה מִנַּיִן תַּלְמוּד לוֹמַר וְאִשָּׁה. מִדְּרַבָּנַן הוּא וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא. [התבאר בדף הקודם].

משנה

מצוה בגדול ליבם

מִצְוָה בַּגָּדוֹל לְיַיבֵּם. וְאִם קָדַם הַקָּטָן זָכָה.

גמרא

דרשות בפסוקי יבום

[המקור שמצוה בגדול:] **תָּנוּ רַבָּנַן:** ׳ולקחה לו לאשה ויבמה **וְהָיָה הַבְּכוֹר׳,** המייבם יהיה הבכור, **מִיכָּן שֶׁמִּצְוָה בַּגָּדוֹל לְיַיבֵּם.**

[פרט לאילונית:] ׳**אֲשֶׁר תֵּלֵד׳,** שתהא ראויה לילד, **פְּרָט לְאֵילוֹנִית שֶׁאֵין יוֹלֶדֶת.**

[יקום לנחלה, ולא לקריאת שם] **יָקוּם** [היבם] **עַל שֵׁם אָחִיו לְנַחֲלָה** - לנחול נחלתו ולא יחלקו אחיו עמו.

אַתָּה אוֹמֵר לְנַחֲלָה, שמה שנאמר ׳יקום׳ הוא על היבם, שקם על שם אחיו לנחלה, **אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְשֵׁם,** - אולי כוונת הפסוק שהבן שיולד ׳יקום׳ על שם האח המת, כגון אם לאח המת קראו **יוֹסֵף, קוֹרִין אוֹתוֹ** [את הבן שנולד ליבם מאשת המת] **יוֹסֵף.** או אם לאח המת קראו **יוֹחָנָן, קוֹרִין אוֹתוֹ** [את הבן שנולד ליבם מאשת המת] **יוֹחָנָן.**

נֶאֱמַר כָּאן ׳יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו׳, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן ׳עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקָּרְאוּ בְּנַחֲלָתָם׳, מָה ׳שֵׁם׳ הָאָמוּר לְהַלָּן נַחֲלָה. אַף ׳שֵׁם׳ הָאָמוּר כָּאן לְנַחֲלָה.

[פרט לסריס:] ׳**וְלֹא יִמְחֶה שְׁמוֹ׳, פְּרָט לְסָרִיס שֶׁשְּׁמוֹ מָחוּי.**

הלימוד הוציא המקרא מפשוטו, והפסוק בא רק לומר שקם על שם אחיו לנחלה [ולא צריך לקרוא לבן הנולד כשם המת]

אָמַר רָבָא: אַף עַל גַּב דִּבְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ אֵין מִקְרָא יוֹצֵא מִידֵי פְּשׁוּטוֹ - בכל מקום בתורה אף שדורשים דרשה, הפסוק לא יוצא מידי פשוטו, והדרשה היא תוספת על ה׳פשוטו של

מקרא'. אבל **הָכָא, אֲתַאי גְּזֵרָה שָׁוָה אַפֵּיקְתֵּיהּ מִפְּשָׁטֵיהּ לִגְמָרֵי** - כאן, ה'גזירה שווה' הוציאה את הפסוק לגמרי מידי פשוטו, ואין הכונה כלל שיקרא את שם הבן הנולד על שם אחיו שמת.

שואלת הגמרא: **וְאִי לָאו גְּזֵרָה שָׁוָה, הֲוָה אָמֵינָא** - ואם לא היה את הזירה שווה הייתי אומר: **'שֵׁם' שֵׁם מַמָּשׁ, לְמַאן קָמִזְהַר רַחֲמָנָא** - למי התורה מזהירה שיקרא על שם המת,

אם תאמר **לְיָבָם** - שיקרא לבנו הנולד על שם אחיו המת, אם כן קאמר **'יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיךָ' מִיבְּעֵי לֵיהּ** - היה לפסוק לומר 'יקום על שם אחיך המת',

אִי לְבֵי דִינָא - אם תאמר שהפסוק אומר לבית דין שבן היבם יקרא על שם המת, אם כן **'יָקוּם עַל שֵׁם אֲחִי אָבִיו' מִיבְּעֵי לֵיהּ** - היה לפסוק לומר 'יקום על שם אחי אביו', אלא ודאי הפסוק מדבר על היבם עצמו, והתורה אומרת לבית דין שיקום היבם על שם אחיו המת לנחלה.

שואלת הגמרא: **וְדִלְמָא הָכִי קָאָמַר לְהוּ רַחֲמָנָא לְבֵית דִּין** - ואולי כך התורה אמרה לבית דין: **אֱמַרוּ לֵיהּ לְיָבָם: יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו** - שיקרא לבנו על שם אחיו,

אֶלָּא אֲתַאי גְּזֵרָה שָׁוָה אַפֵּיקְתֵּיהּ לִגְמָרֵי - אלא באה הגזירה שוה והוציאה את הפסוק לגמרי מפשוטו שאין צריך לקרות לבנו בשם אחיו המת.

שאלה א: מדוע איננו אומרים שרק בכור מייבם

שואלת הגמרא: **הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ קְרָא בְּגָדוֹל כְּתִיב** - כעת שאתה אומר שמה שנאמר 'והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו', לא נאמר על הבן שנולד ליבם, אלא על האח עצמו שמייבם, אם כן **אֵימָא** נאמר שגם תחילת הפסוק 'והיה הבכור' נאמר על האח שמייבם, ואם כך נאמר: **בְּכוֹר לְיַיבֵּם** - שכל מצוות ייבום נאמרה רק לאח הבכור של המת, אבל **פָּשׁוּט** (אח שאינו בכור) **לָא לְיַיבֵּם** כלל.

תשובה: אם כן לא היו צריכים מיעוט לאשת אחיו שלא היה בעולם

עונה הגמרא: **אִם כֵּן** שפשוט אינו 'בר יבום', **אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ דְּמַיעֵט רַחֲמָנָא לְמָה לִי,** למה התורה היתה צריכה למעט אשת אח שלא היה בעולם, והרי יכלו ללמוד זאת מצד שאינו בכור, (שהרי נולד לאחר מיתת אחיו). אלא מוכח שאין הכונה דוקא לבכור, אלא לגדול האחים.

פָּרֵיךְ רַב אַחָא - רב אחא הקשה על תשובה זו: **וְאֵימָא לְמַעוּטֵי בּוּכְרָא דְּאִמָּא** - ונאמר שהפסוק שמלמד ש'אשת אחיו שלא היה בעולמו' לא מייבם, בא למעט בכור מאמא.

אברהם ושרה נולד להם בן - בכור מאבא
בכור מאבא מת
אחר כך נולד לאברהם מרבקה בן - בכור מאמא
בכור מאמא, היה צריך לייבם את הבכור מאבא, כי הוא בכור. אבל בגלל שהוא נולד לאחר מיתת אחיו, אינו מייבם

הגמרא דוחה את דברי רב אחא: **הָהוּא לָא מָצֵית אָמְרַתְּ** - דבר זה אינך יכול לומר, **דִּיבּוּם בְּנַחֲלָה תּוּלָה רַחֲמָנָא** - שהרי התורה תולה דין יבום בנחלה, **וְנַחֲלָה מִן הָאָב וְלֹא מִן הָאֵם,** וממילא אם היינו אומרים שרק בכור מייבם, הכונה לבכור מאבא הנוטל פי שנים, ולא לבכור מאם.

שאלה ב: מדוע איננו אומרים שמצוות ייבום היא רק כשיש בכור

מוסיפה הגמרא ושואלת: **וְאֵימָא כִּי אִיכָּא בְּכוֹר תִּתְקַיֵּים מִצְוַת יִבּוּם** - ונאמר שמה שכתוב 'והיה הבכור' מלמד שמצוות יבום היא רק כשיש בכור, ואזי או בכור מייבם או הפשוט. אבל **כִּי לֵיכָּא בְּכוֹר** - אם אין בכור **לֹא תִּתְקַיֵּים מִצְוַת יִבּוּם,** ופטורה לגמרי מיבום.

תשובה: מלשון הפסוק 'ומת אחד מהם' משמע שמדובר גם כאשר הבכור מת

עונה הגמרא: **אָמַר קְרָא 'וּמֵת אַחַד מֵהֶם',** משמע שלא היו שם אלא שנים (המת והמייבם) ומת אחד מהן, **מִי לָא עָסְקִינַן דְּמִית בְּכוֹר** - וכי הפסוק אינו מדבר גם כאשר הבכור מת, **וְאָמַר רַחֲמָנָא לְיַיבֵּם קָטָן** - והתורה אומרת שהקטן ייבם ואף שאינו בכור.

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא דְּמִית קָטָן, וְאָמַר רַחֲמָנָא לְיַיבֵּם בְּכוֹר** - ונאמר שהפסוק מדבר שהפשוט מת והבכור מייבם, שהרי כתוב 'והיה הבכור'.

עונה הגמרא: **הָא מִיעֵט רַחֲמָנָא אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ,** ומוכח שמדובר גם כשהבכור מת, והמייבם אינו הבכור.

שאלה ג': מדוע איננו אומרים שכאשר יש בכור, הקטן אינו יכול לייבם

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא כִּי לֵיכָּא בְּכוֹר קֹדֶם קָטָן זְכָה** - ונאמר שאם אין בכור, וקדם אח קטן וייבם, זכה ביבום, (כפי שמדוייק מהפסוק הנ"ל ומת אחד מהם), **וְאִי אִיכָּא בְּכוֹר, קֹדֶם קָטָן לָא זְכָה** - ואם יש בכור דוקא הוא צריך לייבם, כפי שנאמר בפסוק 'והיה הבכור', ואם הקטן ייבם - הוא לא זכה ביבום.

תשובה: לומדים מהיקש שהאחים שווים ליבום

עונה הגמרא: **אָמַר קְרָא 'כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו', הוּקְּשָׁה יְשִׁיבַת אַחִים זֶה לָזֶה,** והם שוין לייבם, ובין הבכור ובין הפשוט יכולים לייבם.

שאלה ד': מדוע איננו אומרים שכאשר יש בכור, ואינו רוצה לייבם, חוזרים על גדול האחים. וכשאין בכור לא חוזרים אחר הגדול יותר

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא כִּי אִיכָּא בְּכוֹר לֵיחְדַּר אַגָּדוֹל** - היות והתבאר שמה שכתוב 'והיה הבכור' מדבר על האח שמייבם, נאמר שהפסוק מלמדנו שכאשר יש אח בכור, אזי נאמר הדין (הנדרש בגמרא להלן) שאם האחים אינם רוצים לייבם, חוזרים אחר הגדול וכופים אותו לייבם. אבל **כִּי לֵיכָּא בְּכוֹר** - כאשר אין בכור, **אֵין חוֹזְרִין אֵצֶל גָּדוֹל,** והמצוה לא מוטלת על הגדול יותר משאר האחים.

אַלְמָה תָּנֵי אַבָּיֵי קַשִּׁישָׁא - למה אביי קשישא שנה: **מִצְוָה בַּגָּדוֹל לְיַיבֵּם, לֹא רָצָה הוֹלְכִים**

אֵצֶל אָחִיו הַקָּטָן [הקטן הימנו וגדול משאר אחיו], **לֹא רָצָה חוֹזְרִין אֵצֶל גָּדוֹל** - אצל האח שאחריו, נמצא שמחזרים אחרים הגדול גדול קודם.

תשובה: לומדים זאת מסברא [כשם שיש מעלה לבכור] כך יש מעלה לגדול, אף כאשר אין בין האחים בכור

עונה הגמרא: **כִּבְכוֹר. מָה בְּכוֹר, בְּכוֹרָתוֹ גָּרְמָה לוֹ. אַף גָּדוֹל, גְּדוּלָּתוֹ גָּרְמָה לוֹ,** והסברא אומרת שיש לגדול האחים לייבם אף כשאין בכור באחים.

שאלה ה': מדוע איננו אומרים שאת נחלת המת מקבל המייבם רק אם הוא בכור

וְאֵימָא כִּי מְיַיבֵּם בְּכוֹר לִישְׁקוֹל נַחֲלָה - ונאמר שאם יש בכור הרי הוא מקבל את נחלת המת, שהרי כתוב 'והיה הבכור וכו' יקום על שם אחיו'. אבל **כִּי מְיַיבֵּם פָּשׁוּט לָא לִישְׁקוֹל נַחֲלָה** - אם 'פשוט' שאינו בכור מייבם, אינו לוקח את הנחלה.

תשובה: הפסוק תולה זאת במה שייבם את אשת המת ולא בכך שהוא בכור

עונה הגמרא: **אָמַר קְרָא: 'יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו', וַהֲרֵי קָם.**

ביאור אם כן למה כתוב 'בכור'

שואלת הגמרא: **וְאֶלָּא** כיון שהתברר שמה שנאמר 'בכור' לא מלמד את הדינים הנ"ל, אם כן **בְּכוֹר דְּקַרְיֵיהּ רַחֲמָנָא** [עמוד ב] **לְמַאי הִלְכְּתָא** - לאיזו הלכה כתבה התורה 'בכור' [ולא נאמר 'גדול'].

עונה הגמרא: **לְגְרִיעוּתָא** - הפסוק בא למעט, **מָה בְּכוֹר אֵינוֹ נוֹטֵל** חלק בכורה **בָּרָאוּי כִּבְמוּחְזָק** - בנחלה הראויה לבא להם אחר מיתת אביהן, אלא במה שמוחזק ביד אביהן ביום מותו, דכתיב 'בכל אשר ימצא לו' (לדוגמא: חובות ששילמו לאב לאחר מותו, הבכור לא מקבל בזה פי שנים). **אַף הַאי** - גם יבם זה הנוטל פי שנים בנכסי אביו - חלקו וחלק אחיו שמת, **אֵינוֹ נוֹטֵל בָּרָאוּי כִּבְמוּחְזָק.**

משנה

הנטען על השפחה ונשתחררה, או על הגוי ונתגיירה

הַנִּטְעָן - החשוד **עַל הַשִּׁפְחָה,** שטוענים עליו דברי לעז, **וְנִשְׁתַּחְרְרָה. אוֹ** החשוד **עַל הַגּוֹיָה וְנִתְגַּיְּרָה.**

הֲרֵי זֶה לֹא יִכָּנוֹס - לא ישא את זו שנטען עליה, משום לעז, שלא יאמרו אמת היה הקול הראשון.

וְאִם כָּנַס - ואם עבר הנטען וכנס את האשה האסורה (השפחה או את הגיורת), **אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.**

הנטען על אשת איש והוציאוה

הַנִּטְעָן עַל אֵשֶׁת אִישׁ, וְהוֹצִיאוּהָ מִתַּחַת יָדוֹ - ובית דין הוציאוה מתחת בעלה, כיון שהיא

אסורה מן התורה גם לבעל וגם לבועל, ועל כן **אַף עַל פִּי שֶׁכָּנַס** - אף אם עבר 'הנטען' ונשאה, **יוֹצִיא.**

גמרא

שאלה: במשנה משמע שאף שהיא התגיירה כדי להינשא לו הרי היא גיורת

בתחילת המשנה שנינו על הנטען על הגויה ונתגיירה, לא ישאנה. ומשמע: **הָא גִּיּוֹרֶת מִיהָא הֲוָיָא** - אבל עכ"פ היא גיורת, ואף שלא נתגיירה לשם יהדות אלא בשביל שישאנה זה.

וּרְמִינְהִי - והקשו על כך ממה ששנינו: **אֶחָד אִישׁ שֶׁנִּתְגַּיֵּיר לְשׁוּם אִשָּׁה** - בין איש שהתגייר כדי לישא אשה, **וְאֶחָד אִשָּׁה שֶׁנִּתְגַּיְּרָה לְשׁוּם אִישׁ** - ובין אשה שהתגיירה כדי לישא איש, **וְכֵן מִי שֶׁנִּתְגַּיֵּיר לְשׁוּם שׁוּלְחַן מְלָכִים** - כדי לאכול מ'שולחן מלכים', **לְשׁוּם עַבְדֵי שְׁלֹמֹה** - או כדי להיות מעבדי שלמה שהיו בעלי שררה, **אֵינָן גֵּרִים. דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה,**

שֶׁהָיָה רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אֶחָד גֵּירֵי אֲרָיוֹת - כגון כותים, שה' שלח בהם את האריות, ונתגיירו מפחד, **וְאֶחָד גֵּירֵי חֲלוֹמוֹת** - התגיירו עקב חלום, **וְאֶחָד גֵּירֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר** שרבים התגיירו בימיהם, כמו שנאמר 'ורבים מעמי הארץ מתיהדים', **אֵינָן גֵּרִים עַד שֶׁיִּתְגַּיְּרוּ בַּזְּמַן הַזֶּה.**

הגמרא מבארת את דברי רבי נחמיה: **בַּזְּמַן הַזֶּה סָלְקָא דַּעְתָּךְ** - וכי עולה על דעתך שרק בזמן הזה אפשר להתגייר, וכל מי שהתגייר לפני כן אינו גר, **אֶלָּא אֵימָא** - אלא תאמר: **כְּבַזְּמַן הַזֶּה** - כמו בזמן הזה שאין זה ימי שלמה או כדומה, והגר אינו מתגייר מחמת שררה וכדומה, גרות כזו היא גרות.

ואם כך קשה על מה שמשמע במשנתינו שהנטען על הגויה הרי היא גיורת, ואין חוששים שהיא התגיירה כדי שישאנה.

תשובה: משנתינו כדעת הסובר שהמתגייר מחמת אחד מהטעמים הנ"ל הרי הוא גר

עונה הגמרא: **הָא אִיתְּמַר עָלַהּ** - הרי שנינו דעה החולקת: **אָמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר כּוּלָּם גֵּרִים הֵם,** אף שהתגיירו לשם ממון וכדומה.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי** - אם כן שהיא גיורת כשרה, **לְכַתְּחִלָּה נָמֵי** - גם לכתחילה ישאנה, ולמה שנינו במשנה: 'לא יכנוס'.

עונה הגמרא: טעם המשנה: **מִשּׁוּם דְּרַב אַסִּי, דְּאָמַר רַב אַסִּי: 'הָסֵר מִמְּךָ עִקְּשׁוּת פֶּה וּלְזוּת שְׂפָתַיִם' וְגוֹ',** שאם תשאנה יאמרו שבזה מוכח שהקול הראשון שיצא עליו אמיתי, שהרי הוא נטען על גויה זו, וכעת שהיא התגיירה הוא נשאה.

◆◆◆

אין מקבלין גרים לימות המשיח

תָּנוּ רַבָּנַן, אֵין מְקַבְּלִין גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ, כֵּיוֹצֵא בוֹ לֹא קִבְּלוּ גֵּרִים לֹא בִּימֵי דָוִד וְלֹא בִּימֵי שְׁלֹמֹה.

אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַאי קְרָא ׳הֵן גּוֹר [הבא להתגייר] **יָגוּר אֶפֶס מֵאוֹתִי** [בעוד שאין אני עמכם יתגייר דהיינו בזמן הזה] **מִי גָר אִתָּךְ** [מי גר אתך בעניותך] **עָלַיִךְ יִפּוֹל׳** [לעוה"ב יפול ינוח כמו על פני כל אחיו נפל]. **אֲבָל אִידַךְ לָא.**

◆◆◆

רב: מה ששנינו בנטען על אשת איש שאם כנס יוציא, היינו כשנטען עליה בעדים

שנינו במשנה: **הַנִּטְעָן עַל אֵשֶׁת אִישׁ וְכוּ׳.** והוציאוה מתחת ידו (מתחת יד בעלה) אף על פי שכנס יוציא.

אָמַר רַב: וּבְעֵדִים - מה ששנינו במשנה שיוציא היינו באופן שבאו עדים שראוה שזינתה עמו.

שאלה: בברייתא משמע שאף אם נטען שלא בעדים יוציא

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אָמֵינָא - אמרתי: **כִּי נַיִים וְשָׁכֵיב רַב אָמַר לְהַאי שְׁמַעְתָּתָא** - כאשר רב נמנם אמר שמועה זו, **דְּתַנְיָא: הַנִּטְעָן עַל אֵשֶׁת אִישׁ** [כגון: ראובן נטען על דינה אשת שמעון], **וְהוֹצִיאוּהָ עַל יָדוֹ** - ובית דין הוציאוה מבעלה, [ובית דין הוציאו את דינה משמעון],

ואדם אחר נשאה, **וְנִתְגָּרְשָׁה מִתַּחַת יְדֵי אַחֵר,** [כגון שנשאה נחשון, וגירשה].

אִם כָּנַס לֹא יוֹצִיא. [אם ראובן נשא את דינה, אינו צריך להוציאה].

הֵיכִי דָּמֵי - איך מדובר: **אִי דְּאִיכָּא עֵדִים** - אם יש עדים שזינה עמה, הרי נאסרה עליו עולמית, ואם כן **כִּי אָתָא אַחֵר וְאַפְּסְקֵיהּ לְקָלָא מַאי הָוֵי** - כאשר בא אחר והוא הפסיק את הקול, (כאשר היא נשאת לנחשון פסק הקול הראשון), מה זה מועיל, הרי היא נאסרה עולמית לזה שזינה עמה.

אֶלָּא לָאו דְּלֵיכָּא עֵדִים - אלא יש לומר שמדובר שאין עדים שהיא זינתה, **וְטַעְמָא דַּאֲתָא אַחֵר וְאַפְּסְקֵיהּ לְקָלָא** - והטעם שהיא מותרת (אם היא נשאת לזה שנטען עליה) היינו רק בגלל שהיא נשאת לאחר והוא הפסיק בכך את הקול, **הָא לָאו הָכִי מַפְּקִינַן** - אבל בלא זה הרי הוא צריך להוציאה.

הרי משמע שאף אם נטען שלא בעדים צריך להוציאה. וקשה על דברי רב שאמר שהמשנה מדברת על הנטען בעדים, ובלא עדים אין צריך להוציאה.

תשובה: אין כוונת הברייתא לומר שאם נטען שלא בעדים יוציא

עונה הגמרא: **אָמַר לְךָ רַב: הוּא הַדִּין דְּאַף עַל גַּב דְּלָא אָתָא אַחֵר וְאַפְּסְקֵיהּ לְקָלָא** - כן הדין אף כשלא בא אחר והפסיק את הקול, דהיינו שלא נשאה אחר אחרי שהראשון גירשה, בכל אופן **אִי אִיכָּא עֵדִים מַפְּקִינַן** - אם יש עדים שהיא זינתה עם הנטען עליה, מוציאים אותה ממנו. **אִי לֵיכָּא עֵדִים לָא מַפְּקִינַן** - ואם אין עדים שהיא זינתה עמו, לא מוציאים אותה ממנו,

וְהָכִי קָאָמַר - ומה שאמרה הברייתא ׳ונתגרשה מתחת ידי אחר׳, כך אמרה הברייתא: **דְּאַף עַל גַּב דַּאֲתָא אַחֵר וְאַפְּסְקֵיהּ לְקָלָא** - שאף שבא אחר ונישאת לו ובזה הפסיק את הקול, אעפ"כ הנטען עליה **לְכַתְּחִלָּה לֹא יִכְנוֹס.**

שאלה: בברייתא מבואר שאם אין לה בנים תצא אף כשאין עדים

מֵיתִיבִי, בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים [שאם כנס הנטען יוציא], **כְּשֶׁאֵין לָהּ בָּנִים** מבעלה הראשון. **אֲבָל** אם **יֵשׁ לָהּ בָּנִים** מבעלה הראשון, **לֹא תֵּצֵא,** שאם מוציאה הרי הוא מחזיק את הקול שיצא שהוא אמיתי, ויאמרו שבניה מבעלה הראשון ממזרים.

וְאִם בָּאוּ עֵדֵי טוּמְאָה - עדים שהוא זינה עמה, **אֲפִילּוּ יֵשׁ לָהּ כַּמָּה בָּנִים** מבעלה הראשון, **תֵּצֵא.**

הרי מוכח בברייתא שאם אין לה בנים, יוציאה, אף בלא עדים.

תשובה א': לרב משנתינו מדברת באופן שיש לה בנים, ולכן אמר רב שיוציאה רק אם יש עדים

עונה הגמרא: **רַב מוֹקֵי לַהּ לְמַתְנִיתִין** - רב שאמר שיוציאה רק אם יש עדים, מעמיד את משנתינו **בְּיֵשׁ לָהּ בָּנִים, וְיֵשׁ לָהּ עֵדִים,** ולכן אמר רב 'ובעדים'. שכאמור בברייתא באופן שיש לה בנים אין מוציאה אלא אם יש עדים.

שואלת הגמרא: **וּמַאי דּוּחְקֵיהּ דְּרַב לְאוֹקֹמֵי לְמַתְנִיתִין** - ומה דוחקו של רב להעמיד את המשנה **בְּיֵשׁ לָהּ בָּנִים וְיֵשׁ לָהּ עֵדִים, וְטַעְמָא דְּאִיכָּא עֵדִים מַפְּקִינַן, וְאִי לֵיכָּא עֵדִים לָא מַפְּקִינַן** - והטעם שמוציאים אותה רק בגלל שיש עדים, ואם אין עדים אין מוציאים אותה, **לוֹקְמַהּ** - שיעמיד את משנתינו **כְּשֶׁאֵין לָהּ בָּנִים,** ואזי מוציאים אותה **אַף עַל גַּב דְּלֵיכָּא עֵדִים.**

עונה הגמרא: **אָמַר רָבָא: מַתְנִיתִין קְשִׁיתֵיהּ** - המשנה היתה קשה לרב, **מַאי אִירְיָא דְּתָנֵי** - במה מדובר שהמשנה אומרת **'הוֹצִיאוּהָ** מתחת ידו', **לִיתְנֵי** - שהמשנה תאמר: **'הוֹצִיאָהּ** מתחת ידו',

אֶלָּא, כֹּל 'הוֹצִיאוּהָ', בְּבֵית דִּין. וּבֵית דִּין בְּעֵדִים הוּא דְּמַפְּקִי - ובית דין מוציאים רק כשיש עדים, שהרי אין אשה נאסרת לבעלה משום קול בלא עדים, ועל כן אמר רב שהיות ובית דין הוציאוה מוכח שמדובר בעדים, אבל בלא עדים הואיל ויש לה בנים לא יוציאה.

תשובה ב': הברייתא שמבואר בה שיוצאת אף בלא עדים היא דעת רבי שסובר שמוציאים בכל דהו

וְאִי בְּעֵית אֵימָא - ואם תרצה תאמר שרב סובר שאף אם אין לה בנים אין יוצאת מהנטען בלא עדים, בין אם נשאת כבר לאחר ובין אם לא נישאת לאחר. [שרב סובר שאף מהבעל הראשון אין מוציאים בלא עדים],

וְהָנֵי מַתְנֵיֶיתָא - ואלו הברייתות [הברייתא שמוכח בה שבלא עדים חייב הנטען לגרשה אלא אם כן נשאת לאחר. והברייתא השניה שמבואר בה שבלא עדים חייב הנטען לגרשה אלא אם כן יש לה בנים], דעת **רַבִּי הִיא** שמוציאים אשה מבעלה בקול כל דהו, [ולכן גם מהנטען מוציאים בלא עדים].

דְּתַנְיָא: רוֹכֵל - מוכר בשמים לנשים להתקשט בהן, **יוֹצֵא** מהבית, **וְאִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָר** - ומצא זה את אשתו שהיא חוגרת בסינר [כעין מכנסים שהיו הנשים חוגרות לצניעות], **אָמַר רַבִּי: הוֹאִיל וּמְכוֹעֵר הַדָּבָר** [שלא התירה את הסינר מעליה אלא לזנות] **תֵּצֵא.**

וכן אם רוכל יוצא מהבית, ומצא הבעל **רוֹק לְמַעְלָה מִן הַכִּילָה** - מצא רוק בגג הכילה שעל מטתו, מי זרק הרוק למעלה, אין זה כי אם השוכב ופניו למעלה, שזינתה זו ורקקה בשעת תשמיש, **אָמַר רַבִּי הוֹאִיל וּמְכוֹעֵר הַדָּבָר, תֵּצֵא.** (דף כה)

וכן אם רוכל יוצא מהבית ומצא הבעל **מִנְעָלִים הֲפוּכִים** [מנעלים ופיהם למטה] **תַּחַת הַמִּטָּה, אָמַר רַבִּי: הוֹאִיל וּמְכוֹעָר הַדָּבָר,** שודאי של נכרי הם והפכו כדי שלא יכיר הרואה, **תֵּצֵא.**

שואלת הגמרא: **מִנְעָלִים הֲפוּכִים, לִיחְזֵי דְּמַאן נִינְהוּ** - שיראו של מי הם. מבארת הגמרא: **אֶלָּא מְקוֹם מִנְעָלִים הֲפוּכִים** - ניכר מקום הפיכתן בעפר שתחת המטה. **(תַּחַת הַמִּטָּה אָמַר רַבִּי הוֹאִיל וּמְכוֹעָר הַדָּבָר תֵּצֵא).**

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ג, ג) מ"ק יח:, ב) [ער' היטב במ"ק יח:], ד) נגעים מה: [מתוס' ע"ז:], ה) רב הונא מ"ל. יעב"ץ, ו) [לקמן נג: קנו. קנח:], ז) לקמן קח. נזיר כב:, ח) [מנהרות נ:], ט) [נזיר מז.], י) בס"ד: משקיון, כ) [לקמן נג:], ל) [ע"ב], מ) [נזיר נב:], נ) [ועי' היטב חוס' מכות סב: ד"ה לבנון], ס) מ"ש בעצ.

מוסף רש"י

דומי. מקד, כמו (סוטה ב:) לא יאמר בת דומה (מ"ק יח:), משום שם רע. שיש עליה עון זנות (נזיר מה:). משום נדר. שנדרה ולחזר לא מפקי בלשה ולא מלבשה (שם). לא יחזיר. ולפיכך נמצאת דבריה בטלים לו כמנר המיהו מכם (נזיר מז.) מפרש בתוספתא נזיר (מז.) מלי מעמר, לוקח למ"ד משום קלקולא, שאם אתה אומר יחזיר שמא תלך ותמצא ומתלה שם רע שאינו שם רע, לו נדר נעקר ע"י חכם ומקלקלה זה ואומר לו הייתי יודע שכן הוא, ולפיכך נתמנו לי מלה מנה לא הייתי מנדרתן, לפיכך אומרים לו הוי יודע שהמותרות לא אשתו מעמד לא יחזיר, ואם תביבה סיל עלון לא מתהר לנזיר אלה, ולו אמי מו לקלקל לו מהיום אחרי יודע שנאמרה עליו ולא הם בנדון לא הדבר, ולפיכה למ"ד כל שלא יהו בנות יכולה פרוצות בעריות ובגדרים (כתובות עד:). מה בין גט למיהה. דאמר בס"ד דנינון (כב:) אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה, נאמנות לומר בגוט מנדתיה סיס, ולא"ב דעליהו אמרינן לגרמה לומר בפני נמנה ובפני אחרים, שהבהב מוכיח. ומאמרן עיקר אמתא (לקמן קיז.), פלוני רבעני. במסכת זוה, לאונסי. על כמה, הוא ואחר מצטרפין להרגו, הנרבע הזה כמי לשעיר עליו ופס יש אחר עמו נהרג הרובע על פיסם (סנהדרין מ:).

מוסף תוספות

א. שהיה מחבירא עצמו כדי שלא יראה קלונו. כ"ן נדרים. ב. דכיון דאיכא רגלים לדבר ראוי היה להאמינה. המג"ן. ג. וכי מאכילין לאדם דבר האסור לו. תוס' מה"ש. ד. וכהאי גוונא אמרינן התם בסוף נדרים (צ:) דקאמר התם אמרה לבעל טמאה אני לך א"ר ששת אוכלת בתרומה שלא תוציא לעז על בניה, מיהו אפשר לומר דהתם מיירי בחתורת בה אח"כ ונותנת אמתלא לדברה. תוס' ר"ש. [ע"ד] י"ל דלעולם לא מיירי באומרת טמאה אני לך ואיתתא שרא דקאמר הייני לבועל אם נרשה הבעל לא מת, אבל אי הוה מיכם הוה אסיר לבועל כדאמרינן [התם] דוחיל ומכוער הדבר תצא ומפרש ר"ת התצא מרוכל, וכן נראה דבאומרת טמאה אני לך אין נראה כלל להתירה מטעם דאירבוסי הוה מיכם כיון דשוויה נפשה חתיכה דאיסורא. סמוכות סנ: תוס"ש אבל. ועי' ר"ן נדרים נא: [ה"ד בה ויהלו דברי מפוק בערים בדבר מכוער אפי' בקלא דפסיק א"נ דליכא קלא כלל, רב לא מפיק אפי' בקלא דלא פסיק כי אם בעידי טומאה, והתלמוד בא והכריע ביניהם ופסק הלכתא בקלא דלא פסיק אי איכא עדים בדבר מכוער תצא כרבי ולא כרב דאמר אפי' בקלא דפסיק הלכתא כרב דלא תצא אלא בעידי טומאה ולא בעידי דבר מכוער כרבי. תוס' ר"י. ד. ה"ג בספרים, ואינה מושכת אותה גירסה דא"כ הרבי דאי דמשני דלא היא דהם אלמיה אלמוה לקלא אלא דהם אלמיה אלמוה לקלא דעמה הקלקול דכיון שהבראה עצמה לידי כך שונא אותה ומגרשה אפילו יהא שקר, ובעמא דפריצות נמי סבר דלא שייך שם רע דמה רכולה הוא לעשות שם מוציאים עליה שקר. שימש"ן. ה. דאע"ג דגרשה משום שם רע לא חיישינן דלמא אמרי דזינתה ואתוכרה עליה בהיאסורא קיימא בבה השתרא, אלא אדרבה כיון שגרשה על פי שם רע והקפיד בדבר השתרא אחודרה אי לאו דקים לה דהה מהדר לה. רשב"ם. ו. דאע"ג דמסכנין עליה. מיעש"ל. [וז"א] אפ' במבוא מבדיות הוס דאמרו לה בשעת קדושין המוציא אשתו משום שיר לא יחזיר (עלמא) [ולעולם] לא אפשר לומרו בה קלקולא והלכך אם כנס אינו מוציא. וכן נראה מדברי הג' אלפס שפסק כלישנא קמא

ז) נדרים לא: ה) [ד"ב ורבי לא חילקו דבריהם דרבי מפוק בערים בדבר מכוער אפי' בקלא דפסיק א"נ דליכא קלא כלל, רב לא מפיק אפי' בקלא דלא פסיק כי אם בעידי טומאה, והתלמוד בא והכריע ביניהם ופסק הלכתא בקלא דלא פסיק אי איכא עדים בדבר מכוער תצא כרבי ולא כרב דאמר אפי' בקלא דפסיק הלכתא כרב דלא תצא אלא בעידי טומאה ולא בעידי דבר מכוער כרבי. תוס' ר"י. ד. ה"ג בספרים, ואינה מושכת אותה גירסה דא"כ הרבי דאי דמשני דלא היא דהם אלמיה אלמוה לקלא דעמה הקלקול דכיון שהבראה עצמה לידי כך שונא אותה ומגרשה אפילו יהא שקר, ובעמא דפריצות נמי סבר דלא שייך שם רע דמה רכולה הוא לעשות שם מוציאים עליה שקר. שימש"ן. ה. דאע"ג דגרשה משום שם רע לא חיישינן דלמא אמרי דזינתה ואתוכרה עליה בהיאסורא קיימא בבה השתרא, אלא אדרבה כיון שגרשה על פי שם רע והקפיד בדבר השתרא אחודרה אי לאו דקים לה דהה מהדר לה. רשב"ם. ו. דאע"ג דמסכנין עליה. מיעש"ל. [וז"א] אפ' במבוא מבדיות הוס דאמרו לה בשעת קדושין המוציא אשתו משום שיר לא יחזיר (עלמא) [ולעולם] לא אפשר לומרו בה קלקולא והלכך אם כנס אינו מוציא. וכן נראה מדברי הג' אלפס שפסק כלישנא קמא

ח) נדרים לא: ט) [ד"ב ורבי לא חילקו דבריהם דרבי מפוק בערים בדבר מכוער אפי' בקלא דפסיק א"נ דליכא קלא כלל, רב לא מפיק אפי' בקלא דלא פסיק כי אם בעידי טומאה, והתלמוד בא והכריע ביניהם ופסק הלכתא בקלא דלא פסיק אי איכא עדים בדבר מכוער תצא כרבי ולא כרב דאמר אפי' בקלא דפסיק הלכתא כרב דלא תצא אלא בעידי טומאה ולא בעידי דבר מכוער כרבי. תוס' ר"י. ד. ה"ג בספרים, ואינה מושכת אותה גירסה דא"כ הרבי דאי דמשני דלא היא דהם אלמיה אלמוה לקלא דעמה הקלקול דכיון שהבראה עצמה לידי כך שונא אותה ומגרשה אפילו יהא שקר, ובעמא דפריצות נמי סבר דלא שייך שם רע דמה רכולה הוא לעשות שם מוציאים עליה שקר. שימש"ן. ה. דאע"ג דגרשה משום שם רע לא חיישינן דלמא אמרי דזינתה ואתוכרה עליה בהיאסורא קיימא בבה השתרא, אלא אדרבה כיון שגרשה על פי שם רע והקפיד בדבר השתרא אחודרה אי לאו דקים לה דהה מהדר לה. רשב"ם. ו. דאע"ג דמסכנין עליה. מיעש"ל. [וז"א] אפ' במבוא מבדיות הוס דאמרו לה בשעת קדושין המוציא אשתו משום שיר לא יחזיר (עלמא) [ולעולם] לא אפשר לומרו בה קלקולא והלכך אם כנס אינו מוציא. וכן נראה מדברי הג' אלפס שפסק כלישנא קמא

עין משפט נר מצוה

פג א ב ג ד מיי' פ"ב מהלכות סוטה הלכה יג יד טוש"ע אה"ע סי' יז סעיף ג:

פד ה מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה יב סמג עשין נא טוש"ע סימן ל"ד סעיף ב:

פה ו [מיי' פ"ד מהל' סוטה הט"ו והט"ז] (טוש"ע שם סעיף ו):

פו ז מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יד טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף ג:

פז ח מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה י טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף ד:

פח ט מיי' פ"ב מהל' עדות הלכה ב סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סימן נ"ו סעיף טו:

פט י מיי' שם פ"י הל' ג סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סימן נ"ו סעיף ג:

תורה אור השלם

1. לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס.
שמות כג א

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ולמני וכו' אלא בגרס. וכנה בר רב נתמן הוא:

תוס' חד מקמאי

איבעי לן אם רשאי הבעל לקיימה ואפילו חיימא דבדבר מכוער של זנות מפקינן מבעל בדבר מכוער דחזנא לא מפקינן דהתם אסיקנא דלדפסיה כתובתה צריכה תהראה אבל אי הדרא בה תהדר: **תנן התם המוציא [את] אשתו** משום שם רע משום נדר לא יחזיר ואיבעי לן כגון מהו שיוציא ואסיק' אינו מוציא ולא דמי למתני' דנטען דהתם כיון דנטבה נטען אלומי אלמה לקליה הכא אמר קם ביה בקלא דליתה **איבא** מ"ד (מוהה) דהא מילתא אליבא דלישנא בתרא הוא דקסבר טעמא מאי שלא יהיו בנות ישראל פרוצין בעריות ובגדרים אבל ללישנא קמא דסבר טעמא דמילתא משום קלקולא אם אינו מוציא כ"ש דאיכא קלקולא וכיון דקי"ל כלישנא קמא אם כנס מוציא וכ"כ הראב"ד ז"ל **ואני אומר** כיון ג) דאמרו לה בשעת קדושין המוציא אשתו משום שיר לא יחזיר (עלמא) [ולעולם] לא אפשר לומרו בה קלקולא והלכך אם כנס אינו מוציא. וכן נראה מדברי הג' אלפס שפסק כלישנא קמא

ג) נלפה"ל מין לאמרי' ליה בשעת קדושין דהמוציא אשתו וכו'.

פג מלמדנו שהיה הלכה יג יד טוש"ע אה"ע סי' יז סעיף ג:

פד ה מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה יב סמג עשין נא טוש"ע סימן ל"ד סעיף ב:

פה ו [מיי' פ"ד מהל' סוטה הט"ו והט"ז] (טוש"ע שם סעיף ו):

פו ז מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יד טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף ג:

פז ח מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה י טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף ד:

פח ט מיי' פ"ב מהל' עדות הלכה ב סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סימן נ"ו סעיף טו:

פט י מיי' שם פ"י הל' ג סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סימן נ"ו סעיף ג:

מנעלים הפוכים תחת המטה אמר רבי הואיל ומכורעו הדבר תצא מנעלים הפוכים ליחוי דמאן ינהנו אלא מקום מנעלים הפוכים (תחת המטה א"ר הואיל ומכורעו הדבר תצא) והלכתא כוותיה דרב והלכתא כוותיה דרבי קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא בקלא דפסיק הא בקלא דלא פסיק קלא דלא פסיק וליכא עדים ברבי קלא דפסיק ואיכא עדים ברב וקלא דלא פסיק עד כמה אמר אביי אמרה לי אם דומי דמחא יומא ופלגא ולא אמרן אלא דלא פסק ביני ובינו אבל פסק ביני ובינו הא פסק ולא אמרן אלא דלא פסק מחמת יראה אבל פסק מחמת יראה מחמת יראה הוא ולא אמרן אלא דליכא אויבים אבל איכא אויבים אויבים הוא דאפקתו ליה לקלא תנן התם המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר משום נדר לא יחזיר שלח ליה רבה בר ר"נ הונא לרבה בר ר"נ ילמדנו רבינו כנס מהו שיוציא א"ל תנינא הנטען על אשת איש והוציאה מתחת ידו אע"פ שכנס יוציא א"ל מי דמי התם הוציאוה והכא הוציאה ורבה בר ר"נ מתניתין נמי הוציאה תנן ואכתי מי דמי הכא בעל והתם בועל א"ל שפיר דמי אהדדי הכא אמור רבנן לא יכנוס ואם כנס יוציא ה"נ אמרי רבנן לא יחזיר ואם כנס יוציא ולא היא התם אלומי אלמיה לקלא הכא אמרינן קם ביה בקלא וליתיה: **מתני'** המביא גט מדמדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם לא ישא את אשתו מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו רבי יהודה אומר הרגתיו לא תנשא אשתו הרגנוהו תנשא אשתו: **גמ'** טעמא דממדינת הים דעליה קסמכינן אבל מא"י דלאו עליה קסמכינן ישא את אשתו והא מת דלאו עליה קסמכינן דאמר מר אשה דייקא ומינסבא וקתני לא ישא את אשתו התם ליכא כתבא הכא איכא כתבא דתנן מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח: מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו: הוא ניהו דלא ישא את אשתו הא לאחר תנשא והאמר רב יוסף פלוני רבעני לאונסי הוא ואחר מצטרפין להרגו לרצוני רשע הוא והתורה אמרה אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס וכ"ת שאני עדות אשה דאקילו בה רבנן והא"ר מנשה

גזלן

טעמי דאיתתא שריא דאם איתא דעבד איסורא איכוסיי הוי מיירכוסי אי ואם איתא דעבד איסורא ניתא ליה לליכול נרלה לר"י דהתם נאומרת טעמה אני כי מתני' דהתם דעלה קאי ב והא"ר שריא מהגהו טעמי אבל באומרת טהורה אני שריא בלאו הגהו טעמי דהתם ואין לתמוה אמאי שריא כיון שאומרת טעמה דאלה נגעפסה אמיהה לאיסורא ג לדפי שרלו מכמים שמקלקלו הנשים לימן עייעיהם נאחר וזוב האומרות כן מעקרות לכך נרלה להם לתיתן ד: **הא** בקלא דפסיק, ומיהו רב גופיה אית ליה ל"ש קלא דפסיק ול"ש קלא דלא פסיק ה: **ואכתי** מי דמי. ו בפסיק יעיים לא גרסי ליה אלא גרסי ורבה בר (ז) נחמן הוליאה תני הכא בעל וכתב ל) בועל אמור רבנן ובכי ועד ולא אית ליה מד שיעוי הוא וכי פירוטו ובכה ב"ר נחמן הוליאה תני וכיון דתני הוליאה ובכה בעל ובכה בועל הוליאה ולא בים דין ואפ"ה בתמני' ולא כנס יוליא ה"ל דהתם בגיטין (דף מה:) נמי אם כנס מוליא ויפה פשיט רבה ב"ר נחמן ומסיק ולא היא כו' קם ביה בקלא דליתיה ומה שאסור לחזיר אינו מוסיף שסבורים העולם שאסורה לו מוסיף אם כנס מבני דקס דקס ביה בקלא דליתיה אלא מוסיף קלקול לו מוסיף פרישות ז כלומרינן בגיטין וקשיא ל"ר דהיאך היה מדמה אותה רבה ב"ר נחמן וכי לא היה יודע טעם זה דבהיאך מפרש להגהו טעמי בהשולת (גיטין דף מו.) בבריתא וי"ל דלא שמיע ליה ח א"ל אומר ר"ש דבהם ב"ר נחמן יודע טעמי דקלקולו ופרישות אבל דבעם יוליא מפני שהעולם אין יודעים הטעם דקלקולא ופרישות אלא סוברים שמתמת אם כנס אסורה לו כיון שגירשה ע"י לו ולכך אם כנס יוליא מוסיף רגנה כמתמיתין דהכא ומסיק ולא היא שיטעו העולם בזה כי יש מילוק גדול בין מתני' דהכא למתני' דהתם דהכא אלמיה נקלא כו': **הכא איבא כתבא** דתנן מה בין גט כו'. ולא"ג בתמני' בסוף פ"ב דגיטין (דף כב:) מייני הך משנה בח"ל ל' מ"מ דייק שפיר מיהה דיש לסמוך על הכתב ט:

מת הרגתיו הרגנוהו. כיון לאפילו בעמא לא ישא אם אשתו לא הוה צריך למיתני הרגנוהו יב ואפילו בהרגתיו לאחר תנשא יג ולא תני ליה אלא מעוה דר' יהודה תפלגא דר' יהודה אמר הרגתיו לא תנשא: **הוא** ואחר מצטרפים להורגו.

הקשה הר"ר מייס דבסוף פ"ק דמכות (דף ו. וסס) פריך הכוז ונרבע יליל משמע דהכוז ונרבע פסולים לעיד משום שוגא יח והכא משמע דכשר

ויל"ל דלא משום שוגא פסול נרבע דהתם אלא בנרבע לרצונו מייירי ומשום דבעל פסול אפילו לרבע דבסמוך דסובר לרבנן מייירי נמי כשר מכלל מקום כשיש עדים שנרבע לרצונו יט הוי כמנמלא אחד מהן קרוב או פסול יא וכי פריך מתר הכי הוכז ורובע יליל פי' יליון אין עלמם הוה מלי למיקנקט נרבע דקאי ביה כיון לחייבי נרבע לרצונו אלא משום

מנעלים הפוכים תחת המטה אמר רבי הואיל ומכורעו הדבר תצא מנעלים הפוכים ליחוי דמאן ינהנו אלא מקום מנעלים הפוכים (תחת המטה א"ר הואיל ומכורעו הדבר תצא) והלכתא כוותיה דרב והלכתא כוותיה דרבי קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא בקלא דפסיק הא בקלא דלא פסיק קלא דלא פסיק וליכא עדים ברבי קלא דפסיק ואיכא עדים ברב וקלא דלא פסיק עד כמה אמר אביי אמרה לי אם דומי דמחא יומא ופלגא ולא אמרן אלא דלא פסק ביני ובינו אבל פסק ביני ובינו הא פסק ולא אמרן אלא דלא פסק מחמת יראה אבל פסק מחמת יראה מחמת יראה הוא ולא אמרן אלא דליכא אויבים אבל איכא אויבים אויבים הוא דאפקתו ליה לקלא תנן התם המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר משום נדר לא יחזיר שלח ליה רבה בר הונא לרבה בר ר"נ ילמדנו רבינו כנס מהו שיוציא א"ל תנינא הנטען על אשת איש והוציאה מתחת ידו אע"פ שכנס יוציא א"ל מי דמי התם הוציאוה והכא הוציאה ורבה בר ר"נ מתניתין נמי הוציאה תנן ואכתי מי דמי הכא בעל והתם בועל א"ל שפיר דמי אהדדי הכא אמור רבנן לא יכנוס ואם כנס יוציא ה"נ אמרי רבנן לא יחזיר ואם כנס יוציא ולא היא התם אלומי אלמיה לקלא הכא אמרינן קם ביה בקלא וליתיה: **מתני'** המביא גט מדמדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם לא ישא את אשתו מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו רבי יהודה אומר הרגתיו לא תנשא אשתו הרגנוהו תנשא אשתו: **גמ'** טעמא דממדינת הים דעליה קסמכינן אבל מא"י דלאו עליה קסמכינן ישא את אשתו והא מת דלאו עליה קסמכינן דאמר מר אשה דייקא ומינסבא וקתני לא ישא את אשתו התם ליכא כתבא הכא איכא כתבא דתנן מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח: מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו: הוא ניהו דלא ישא את אשתו הא לאחר תנשא והאמר רב יוסף פלוני רבעני לאונסי הוא ואחר מצטרפין להרגו לרצוני רשע הוא והתורה אמרה אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס וכ"ת שאני עדות אשה דאקילו בה רבנן והא"ר מנשה

מוסף תוספות

ד. דכיון דאיכא רגלים לדבר ראוי היה להאמינה. המג"ן. ג. וכי מאכילין לאדם דבר האסור לו. תוס' מה"ש. ד. וכהאי גוונא אמרינן התם בסוף נדרים (צ:) דקאמר התם אמרה לבעל טמאה אני לך א"ר ששת אוכלת בתרומה שלא תוציא לעז על בניה, מיהו אפשר לומר דהתם מיירי בחתורת בה אח"כ ונותנת אמתלא לדברה. תוס' מה"ש. [ע"ד] י"ל דלעולם לא מיירי באומרת טמאה אני לך ואיתתא שרא דקאמר הייני לבועל אם נרשה הבעל לא מת, אבל אי הוה מיכם הוה אסיר לבועל כדאמרינן [התם] דוחיל ומכוער הדבר תצא ומפרש ר"ת התצא מרוכל, וכן נראה דבאומרת טמאה אני לך אין נראה כלל להתירה מטעם דאירבוסי הוה מיכם כיון דשוויה נפשה חתיכה דאיסורא. סמוכות סנ: תוס"ש אבל. ועי' ר"ן נדרים נא: [ה"ד בה ויהלו דברי מפוק בערים בדבר מכוער אפי' בקלא דפסיק א"נ דליכא קלא כלל, רב לא מפיק אפי' בקלא דלא פסיק כי אם בעידי טומאה, והתלמוד בא והכריע ביניהם ופסק הלכתא בקלא דלא פסיק אי איכא עדים בדבר מכוער תצא כרבי ולא כרב דאמר אפי' בקלא דפסיק הלכתא כרב דלא תצא אלא בעידי טומאה ולא בעידי דבר מכוער כרבי. תוס' ר"י. ד. ה"ג בספרים, ואינה מושכת אותה גירסה דא"כ הרבי דאי דמשני דלא היא דהם אלמיה אלמוה לקלא דעמה הקלקול דכיון שהבראה עצמה לידי כך שונא אותה ומגרשה אפילו יהא שקר, ובעמא דפריצות נמי סבר דלא שייך שם רע דמה רכולה הוא לעשות שם מוציאים עליה שקר. שימש"ן. ה. דאע"ג דגרשה משום שם רע לא חיישינן דלמא אמרי דזינתה ואתוכרה עליה בהיאסורא קיימא בבה השתרא, אלא אדרבה כיון שגרשה על פי שם רע והקפיד בדבר השתרא אחודרה אי לאו דקים לה דהה מהדר לה. רשב"ם. ו. דאע"ג דמסכנין עליה. מיעש"ל. [וז"א] אפ' במבוא מבדיות הוס דאמרו לה בשעת קדושין המוציא אשתו משום שיר לא יחזיר (עלמא) [ולעולם] לא אפשר לומרו בה קלקולא והלכך אם כנס אינו מוציא. וכן נראה מדברי הג' אלפס שפסק כלישנא קמא

כה: כיצד פרק שני יבמות

עין משפט נר מצוה

צא א מתי׳ פי״ב מהלכות גירושין הלכה ח סמנ עשין ג טוש״ע אה״ע סימן ד סעיף ג:
צא ב מתי׳ פי״ב מהלכ׳ עדות הל׳ ג ופי״ב מהל׳ גירושין הלכה ו סמנ לאוין ריד טוש״ע ח״מ סימן לד סעיף כו:
צב ג מתי׳ פי״ד מהלכות גירושין הלכה יד טוש״ע אה״ע סימן יב סעיף ב:
צג ד ה מתי׳ פי״ז מהל׳ שבועות הלכה ה ס טוש״ע יו״ד סימן רכח סעיף ה:
צד ו מתי׳ שם טוש״ע אה״ע שם יב סעי״ב:
צה ז שם סעיף ה:

גליון הש״ס

גמ׳ והאמר (רב) אר״ח בר אבין. ל״ל (נחפץ) סלד תלמוד בקדמה לות ד: **תוס׳** ״ח ליטא רב יוסף אאר בר״א דיסה דהבא וכו׳. עיין תוספות רש״ס מלק י״ד סימן רמד:

תוס׳ חד מקמאי

דאמר דמשום קלקולא הוא ופסק דכנס אינו מוציא. **אמר** רב מנשה גולן דדבריהם כשר לעדות הא דדברי תורה פסול לעדות אשה. **הא** דתנן **החכם שאסר את האשה בנדר** לא ישאנה דקי״ל ביחיד מומחה ולפום הכי אם הוחיד ישאנה אבל בתלתא אפילו אסרו ישאנה משום שהם ב״ד ובכבורות פרק כל פסולי המוקדשים דכי אמר״ הפרת נדרים בשלשה הדיוטות במקום שאין שם מומחה ורבי יהודה ס״ל הלכה האחר מהם חכם הלי הלכתא כוותיה ומקשינן לחכם מכלל דהנך כל דהו ומפנינן דמסברי להו ומסברי נרשינן בשלהי נדרים הוא אותתא דכל יומא דמשמש מקדמא ומטיא לגברא יומא חד אייתא לית מיא לממשא א״ל הא מילתא לא הות האידנא א״ל א״כ חד מהני נכרים דהוו הכא אמר ר״נ עיניה נתנה באחד וכו׳:

מוסף רש״י

אדם קרוב אצל עצמו ראוי אדם משים עצמו רשע. אין אדם נפסל לעדות בהתאלת עין, דאדם קרוב אצל עצמו אלכך אין אדם יכול לשום עצמו רשע, כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע, שהרי תורה פסלה לעדות, והרבי הרינוס דקנגרין ליה לגבי תכריה ומתיגינן ליה לגבי תכריה ולא מיתיגינן ליה לגבי תכריה דידיה (לקמן קפא:) (סנהדרין ס:) **לכל** קרוב מעיד לו לומות ולא לחובה (אדם קרוב אצל עצמו (שם כה.). **משם** דאיה. בתמיה (סוכה כח.). **מאאנה** אי שאלתה בפנוי. אלא כפי הסכם, מומר לעצמה, ואינו נחשב כומר על מנת כן המיה, **מפני שהוא** ב״ד. כלומר אלא הוא היה לבדו אם אינו מוציא כל אי אמר מודה אבלתי חלב אלא הרגוהו, ומאיר אמר מודה אבלתי חלב אלא הרגוהו, ומאיר אמר מודה אבלתי חלב אלא הרגוהו, ומאיר

יום שישי כט אדר ב תשפ"ב יבמות דף כה

מִנְעָלִים הֲפוּכִים תַּחַת הַמִּטָּה, אָמַר רַבִּי הוֹאִיל וּמְכוֹעָר הַדָּבָר תֵּצֵא. מִנְעָלִים הֲפוּכִים לִיחֵזֵי דְּמַאן נִינְהוּ, אֶלָּא מְקוֹם מִנְעָלִים הֲפוּכִים (תַּחַת הַמִּטָּה אָמַר רַבִּי הוֹאִיל וּמְכוֹעָר הַדָּבָר תֵּצֵא). [התבאר בדף הקודם].

◆◆◆

הכרעת ההלכה: הלכה כרב שרק אם נטען על אשה בעדים צריך להוציאה לאחר שכנסה. והלכה כרבי שמוציאים אשה מבעלה בקול כל דהו

וְהִלְכְתָּא כְּווֹתֵיהּ דְּרַב, שאין מחזיקים קול אלא בעדים, ואם נטען על אשה שלא בעדים וכנסה אין מוציאין אותה ממנו.

וְהִלְכְתָּא כְּווֹתֵיהּ דְּרַבִּי שמוציאים אשה מבעלה אף בקול כל דהו.

שאלה: ההכרעות סותרות

שואלת הגמרא: **קַשְׁיָא הִלְכְתָּא אַהִלְכְתָּא** - הכרעת ההלכה כרב סותרת את הכרעת ההלכה כרבי, שלשיטת רב מוכח שאין חוששים בקול כל דהו, ולשיטת רבי חוששים אף בקול כל דהו.

תשובה: בקלא דלא פסיק הכריעו כרבי. בקול שפסיק הכריעו כרבנן

עונה הגמרא: **לָא קַשְׁיָא, הָא בְּקָלָא דְּפָסֵיק. הָא בְּקָלָא דְּלָא פָּסֵיק** - זה, בקול שהפסיק, שיצא קול אחר לומר שקר הוא הלעז. וזה בקול שאינו מפסיק, שלא יצא קול אחר,

והגמרא מבארת דבריה: **קָלָא דְּלָא פָּסֵיק וְלֵיכָּא עֵדִים כְּרַבִּי** - בקול שאינו מפסיק, מוציאים אותה מבעלה אף שאין עדים, ובזה הלכה כרבי.

קָלָא דְּפָסֵיק וְאִיכָּא עֵדִים כְּרַב - ובקול שמפסיק הלכה כרב שאין מחזיקים קול אלא בעדים, ואין מוציאים אותה מהנטען שעבר ונשאה.

גדר קלא דלא פסיק

מבררת הגמרא: **וְקָלָא דְּלָא פָּסֵיק עַד כַּמָּה** - וקול שאינו מפסיק, עד כמה, מה גדרו שהוא נחשב 'קול שאינו פוסק'.

מבארת הגמרא: **אָמַר אַבָּיֵי: אֲמַרָה לִי אֵם, דּוֹמֵי דְּמָתָא יוֹמָא וּפַלְגָא** - איש שחשודי העיד מדברים עליו יום וחצי.

וְלָא אֲמַרַן שהוא נקרא קול שלא מפסיק, **אֶלָּא דְּלָא פְּסַק בֵּינֵי וּבֵינֵי** - אלא שהוא לא פסק באמצע, **אֲבָל פְּסַק בֵּינֵי וּבֵינֵי** - אבל פסק באמצע היום וחצי, **הָא פְּסַק** - הרי פסק.

וְלָא אֲמַרַן שקול שהפסיק, אינו נחשב קול, **אֶלָּא דְּלָא פְּסַק מֵחֲמַת יִרְאָה, אֲבָל** אם **פְּסַק מֵחֲמַת יִרְאָה, מֵחֲמַת יִרְאָה הוּא,** ואין זה חשוב הפסקה.

וְלָא אֲמַרַן שהקול אוסרתה, **אֶלָּא דְּלֵיכָּא אוֹיְבִים** - אלא במקום שאין לו אויבים, **אֲבָל אִיכָּא**

אוֹיְבִים, אוֹיְבִים הוּא דְּאַפִּקוּ לֵיהּ לְקָלָא - אבל אם יש לו אויבים, הרי הם הוציאו את הקול, ואין זה נחשב לקול.

✦✦✦

ספק: המוציא את אשתו משום שם רע או משום נדר, והחזירה

תְּנַן הָתָם - שנינו שם, במשנה בגיטין: **הַמּוֹצִיא** - המגרש **אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רָע** שיצא עליה, **לֹא יַחֲזִיר.** וכן אם הוציאה **מִשּׁוּם נֶדֶר, לֹא יַחֲזִיר,** [שחששו שלאחר שתינשא לאחר, יצא קול על הלעז הראשון ששקר היה, או שהחכם יתיר לה את הנדר. ואזי יאמר הבעל הראשון שגירשה בטעות, והגט בטל, ונמצא שהבנים שנולדו לו מהנישואין השניים ממזרים, על כן אמרו חכמים למגרש משום שם רע או נדר: אילו היא חביבה עליך צא ובקש כעת היתר לנדרה, או שתבדוק את ענין השם רע שיצא, שאם תגרשה לא תוכל אחר כך לטעון 'אילו ידעתי לא הייתי מגרשה'].

שְׁלַח לֵיהּ רַבָּה בַּר הוּנָא לְרַבָּה בַּר רַב נַחְמָן יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּינוּ: בב' אופנים אלו אם גירשה משום נדר או משום שם רע, **כְּנַס** - אם עבר ונשאה, **מַהוּ שֶׁיּוֹצִיא** - מהו שנכוף אותו להוציאה.

הצעת פשיטת הספק: במשנתנו מבואר שהנטען על אשה וכנסה צריך להוציאה, ומשמע שכן הדין במוציא משום שם רע וכנסה שצריך להוציאה

אָמַר לֵיהּ רבה בר רב נחמן לרבה בר הונא: **תְּנֵינָא, הַנִּטְעָן עַל אֵשֶׁת אִישׁ וְהוֹצִיאָהּ מִתַּחַת יָדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּנַס, יוֹצִיא,** וכשם שבמשנתינו אסורה על הנטען, כדי שלא ייראה שהקול שיצא עליו הוא אמת - ואם כנס [והראה בזה שהקול אמת], יוציא. כך גם בנידון 'המוציא משום שם רע', שכיון שהוציאה והראה בזה שהקול אמת [אף אם חזר וכנסה] יוציאה.

דחייה: אי אפשר להוכיח ממשנתינו לנידון זה

[דחייה א':] **אָמַר לֵיהּ** רבה בר הונא לרבה בר רב נחמן: **מִי דָּמֵי** - וכי הנידונים דומים, **הָתָם** - שם, במשנתינו, המשנה אומרת: **'הוֹצִיאוּהָ',** שמדובר שבאו עידי טומאה, ובית דין הוציאוה, שהיא אסורה לבועל מהתורה. **וְהָכָא** - וכאן, בנידון 'המוציא את אשתו משום רע', מדובר שהבעל **הוֹצִיאָהּ,** והאיסור להחזירה הוא מדרבנן.

הגמרא מבארת מדוע רבה בר רב נחמן סבר שיש ראיה ממשנתינו: **וְרַבָּה בַּר רַב נַחְמָן מַתְנִיתִין נָמֵי הוֹצִיאָהּ תְּנַן** - רבה בר רב נחמן שנה גם במשנתינו 'הוציאה', דהיינו שהוציאה מעצמו בלא עדים, הלכך לא אסורה לבועל אלא משום לזות שפתים מדרבנן, ולכן סבר שיש להוכיח שכשם שבמשנתינו אם החזירה 'יוציא', כך גם בנידון המוציא את אשתו משום שם רע.

[דחייה ב':] הגמרא חוזרת ודוחה את הראיה ממשנתינו: **וְאַכַּתִּי מִי דָּמֵי** - ועדיין האם זה דומה, **הָכָא** - כאן במשנה בגיטין מדובר על ה**בַּעַל** שהחזירה, ואין דבר זה מגונה שבעל מחזיר את אשתו, **וְהָתָם** - ושם, בנידון משנתינו מדובר על ה**בּוֹעֵל,** ודבר מגונה הוא שזה שנטען על אשת איש הולך וכונסה.

רבה בר רב נחמן מבאר מדוע הוא סובר שיש ראיה ממשנתינו: **אָמַר לֵיהּ** רבה בר רב נחמן:

שַׁפִּיר דָּמֵי אַהֲדָדֵי, הָכָא אֲמוּר רַבָּנַן - כאן במשנתינו אמרו חכמים **לָא יִכְנוֹס, וְאִם כָּנַס יוֹצִיא. הָכִי נָמֵי** - כאן גם במסכת גיטין **אָמְרִי רַבָּנַן לֹא יַחְזִיר, וְאִם כָּנַס יוֹצִיא,** כלומר: אף שאצל הבועל יש יותר גנאי, מכל מקום שני המקומות הם תקנות דרבנן שלא ישאנה, וממילא אם עבר ונשאה יש לומר שאם כנס יוציא.

[דחייה ג':] הגמרא חוזרת ודוחה את הראיה ממשנתינו: **וְלָא הִיא,** אין זה דומה, **הָתָם** - שם במשנתינו, כשהבועל נשא את זו שנטען עליה **אַלּוּמֵי אַלְּמֵיהּ לְקָלָא** - הרי הוא החזיק בזה את הקול הראשון שאמת היה הלעז, ולכן יוציאה. אבל **הָכָא** - כאן, במסכת גיטין, כשהחזירה הבעל הרי הוא מבטל את הקול, **דְּאָמְרִינַן** - שאנו אומרים מכך שהחזירה מוכח **שֶׁקָּם בֵּיהּ בְּקָלָא וְלֵיתֵיהּ** - שחזר ובדק בקול ראשון של שם רע ומצא שאינו נכון, ולכן חזר ונשאנה, ולכן לא יוציאה.

משנה

האומר עדות שעל פיה מתירים את האשה לא ישאנה

הַמַּבִּיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם, לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ - לא ישא את האשה המתגרשת בגט זה,

וכן אם אדם מעיד: **מֵת** הבעל, או **הֲרַגְתִּיו,** או **הֲרַגְנוּהוּ, לֹא יִשָּׂא** המעיד **אֶת אִשְׁתּוֹ** של זה שהעיד עליו, מפני שיש לזות שפתים, שיאמרו: עיניו נתן בה והעיד שקר. אבל לאחר תנשא, שאשה נשאת על פי עד אחד שמעיד שבעלה מת.

דעת רבי יהודה שאם מעיד 'הרגתיו' הרי הוא פסול לעדות ולא תנשא אשתו

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אם מעיד **הֲרַגְתִּיו, לֹא תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ** על פי עדות זו, אף לאדם אחד, כיון שהוא משים את עצמו רשע בעדות זו, והוא פסול לעדות שהתורה אמרה 'אל תשת רשע עד'.

ואם אמר: **הֲרַגְנוּהוּ, תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ** לאחר. [הגמרא .

גמרא

שאלה: במשנה משמע שהמביא גם מארץ ישראל תנשא אשתו - מה זה שונה מאופן שמעיד על הבעל שמת, הרי בשניהם אין סומכים רק עליו

שנינו במשנה המביא גט ממדינת הים לא ישא את אשתו. מדייקת הגמרא: **טַעְמָא דְּמִמְּדִינַת הַיָּם דַּעֲלֵיהּ קָסָמְכִינַן** - הטעם שלא ישא את אשתו מפני שהביא גט ממדינת הים ואמר 'בפני נכתב' שסומכים עליו,

אֲבָל מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּלָאו עֲלֵיהּ קָסָמְכִינַן - אבל אם מביא גט מארץ ישראל [שאינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם] שאין סומכים עליו, [אל על הגט], **יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ,**

וקשה על כך: **וְהָא מֵת דְּלָאו עֲלֵיהּ קָסְמְכִינַן** - והרי גם באופן שאומר העד 'מת הבעל' גם אין סומכים עליו, **דְּאָמַר מָר: אִשָּׁה דַּיְּיקָא וּמִינַסְבָא** - עד אחד נאמן להשיא אשה, משום שהיא עצמה חוקרת ובודקת ואינה נשאת עד שיודעת שמת ודאי ואחר כך נשאת, **וְקָתָנֵי** - ואעפ"כ המשנה אומרת: **לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ.** הרי שאף כשאין סומכים רק על דיבורו אסור לו לישאנה, ומה זה שונה מאופן שמביא גט מארץ ישראל שמותר לישאנה.

תשובה: כשמעיד שהבעל מת אין 'גט', וזה נחשב שסומכים רק על הבעל

עונה הגמרא: **הָתָם לֵיכָּא כְּתָבָא** - שם, במעיד שהבעל מת, אין כתב, ולמעשה על פי עדותו שהבעל מת מוציאים אותה. **הָכָא אִיכָּא כְּתָבָא** - כאן, במביא גט מארץ ישראל, יש כתב, שהרי השליח מביא גט, **דִּתְנַן מָה בֵּין גֵּט לְמִיתָה,** שאף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה, (כגון חמותה ויבמתה וצרתה ובת בעלה) נאמנות להביא גיטה, **שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ,** ואין סומכים עליהם אלא על הכתב. ועל כן כאן במביא גט מארץ ישראל מותר לו לישאנה, שאין סומכים עליו אלא על הכתב.

✦ ✦ ✦

שאלה: כיצד לדעת רבנן סומכים על עדותו של העד שאומר 'הרגתיו' הרי לדבריו הוא רשע דאורייתא [ורב מנשה אומר שרשע דאורייתא פסול לעדות אשה]

שנינו במשנה: **מֵת, הֲרַגְתִּיו, הֲרַגְנוּהוּ, לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ.**

מדייקת הגמרא: **הוּא נִיהוּ דְּלֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ** - הוא זה שאסור לישא את אשתו, **הָא לְאַחֵר תִּנָּשֵׂא** - אבל לאחר היא מותרת להינשא.

וקשה על כך: **וְהָאָמַר רַב יוֹסֵף:** עד שאומר: **פְּלוֹנִי רְבָעַנִי לְאוֹנְסִי, הוּא וְאַחֵר מִצְטָרְפִין לְהָרְגוֹ** - עד זה ועד נוסף מצטרפים לחייב את הרובע מיתת בית דין, [שהרי אינו רשע שאומר שהוא היה אנוס].

ואם העד אומר: פלוני רבעני **לִרְצוֹנִי, רָשָׁע הוּא,** [שהרי אומר שלא היה אנוס], **וְהַתּוֹרָה אָמְרָה 'אַל תָּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע לִהְיוֹת עֵד חָמָס',** ואינו נאמן לעדות, וכיצד מבואר כאן במשנה שכשאומר 'הרגתיו', הרי הוא נאמן, ואחרים יכולים לישא את האשה.

וְכִי תֵּימָא, שָׁאנֵי עֵדוּת אִשָּׁה דַּאֲקִילוּ בַּהּ רַבָּנַן - ואם תאמר שהדין שונה בעדות אשה שרבנן הקילו בה, **וְהָאָמַר רַב מְנַשֶּׁה:** [עמוד ב] **גַּזְלָן דְּדִבְרֵיהֶם** -גזלן מדרבנן (כגון מפריחי יונים ומשחקים בקוביא) שהוא פסול לעדות מדרבנן, **כָּשֵׁר לְעֵדוּת אִשָּׁה.** אבל **גַּזְלָן דְּדִבְרֵי תוֹרָה** - גזלן מדאורייתא שהוא פסול לעדות מהתורה, **פָּסוּל לְעֵדוּת אִשָּׁה,** הרי שרשע דאורייתא פסול אף לעדות אשה,

ואם כן **נִימָא רַב מְנַשֶּׁה דְּאָמַר כְּרַבִּי יְהוּדָה** - האם נאמר שרב מנשה שאמר שרשע דאורייתא פסול לעדות אשה, סובר כרבי יהודה שאמר במשנתינו שאם אמר הרגתיו, לא תינשא אשתו. ורבנן חולקים על כך וסוברים שתנשא אשתו, כיון שלשיטתם אף רשע דאורייתא כשר לעדות אשה.

תשובה: רב מנשה יבאר שלרבנן העד שאומר הרגתיו נאמן כי 'פלגינן דיבורא'

עונה הגמרא: **אָמַר לְךָ רַב מְנַשֶּׁה: אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ לְרַבָּנַן** - אני שאמרתי שרשע דאורייתא פסול לעדות אשה, אמרתי זאת אף לרבנן,

וְטַעְמָא דְּרַבָּנַן הָכָא - והטעם של רבנן כאן במשנה שהעד שאמר 'הרגתיו', נאמן לעדות אשה, **כִּדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: אָדָם קָרוֹב אֵצֶל עַצְמוֹ, וְאֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע,** ועל כן אף אם אומר 'פלוני רבעני לרצוני', מקבלים את עדותו, והוא ואחר מצטרפים להרוג את הרובע, שבנוגע לחברו אנו מאמנים לו ש'פלוני רבעני', ובנוגע לעצמו איננו מאמינים לו שאומר 'לרצוני', שאדם קרוב אצל עצמו, וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה, הלכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו.

וכן כאן לשיטת רבנן אנו מאמינים לעד שהבעל מת, ואיננו מאמינים לו שהוא הרג את הבעל.

ביאור מחלוקת רבנן ורבי יהודה לדעת רב מנשה שלכולי עלמא רשע דאורייתא אינו מעיד אף לעדות אשה	
רבנן	רבי יהודה
פלגינן דיבורא (כרבא)	לא אומרים פלגינן דיבורא (כרב יוסף)

שאלה: האם דברי רב יוסף שלא אומרים פלגינן דיבורא מתיישבים רק עם דברי רבי יהודה שפוסל את עדות העד שאמר 'הרגתיו'

מבררת הגמרא: **לֵימָא רַב יוֹסֵף** שאמר שהאומר פלוני רבעני לרצוני פסול לעדות, **דְּאָמַר כְּרַבִּי יְהוּדָה** שהאומר 'הרגתיו' אינו נאמן, ולא אומרים פלגינן דיבורא, שהרי לכאורה רבנן חולקים על כך שלשיטתם הרי סומכים על העד שאומר הרגתיו.

דוחה הגמרא: **אָמַר לְךָ רַב יוֹסֵף: אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ לְרַבָּנַן** - אני אמרתי את דברי גם לשיטת רבנן, שגם הם סוברים שלא אומרים 'פלגינן דיבורא', **וְשָׁאנֵי עֵדוּת אִשָּׁה דַּאֲקִילוּ בַּהּ רַבָּנַן** - ושונה עדות אשה שגם רשע דאורייתא נאמן בעדות זו. ודלא כרב מנשה שסובר שרשע דאורייתא אינו נאמן לעדות אשה.

וְרַב מְנַשֶּׁה שאומר שרשע דאורייתא פסול לעדות אשה, **דְּאָמַר כְּרַבִּי יְהוּדָה** שגם פוסל במשנתינו לעדות אשה את האומר הרגתיו.

ביאור מחלוקת רבנן ורבי יהודה לדעת רב יוסף שלכולי עלמא לא אומרים פלגינן דיבורא	
רבנן	רבי יהודה
רשע מעיד לעדות אשה (דלא כרב מנשיא)	רשע אינו מעיד לעדות אשה (כרב מנשיא)

◆ ◆ ◆

ביאור המשנה: כשאומר הרגנוהו אינו נפסל, שמדובר 'אני הייתי עם הורגיו'

שנינו במשנה: רבי יהודה אומר: **הֲרַגְתִּיו, כּוֹ',** לא תנשא אשתו. **הֲרַגְנוּהוּ, תִּנָּשֵׂא כּוֹ'** אשתו.

מבררת הגמרא: **מַאי שְׁנָא 'הֲרַגְתִּיו', וּמַאי שְׁנָא 'הֲרַגְנוּהוּ'.**

מבארת הגמרא: **אָמַר רַב יְהוּדָה: בְּאוֹמֵר 'אֲנִי הָיִיתִי עִם הוֹרְגָיו'**, אבל לא נגעתי בו, ובאופן זה לכולי עלמא הוא נאמן, שהרי אינו רשע.

הגמרא מביאה ראיה לביאור זה: **וְהָתַנְיָא** - ואכן כך שנינו, **אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּלִסְטִים אֶחָד שֶׁיָּצָא לֵיהָרֵג** [שהלכו להורגו] **בִּמְגִיזַת קַפּוֹטְקְיָא, וְאָמַר לָהֶם: לְכוּ אָמְרוּ לָהּ לְאֵשֶׁת שִׁמְעוֹן בֶּן כֹּהֵן: 'אֲנִי הָרַגְתִּי אֶת בַּעְלָהּ בְּכְנִיסָתִי לְלוֹד', וְאָמְרִי לַהּ: 'בִּכְנִיסָתוֹ לְלוֹד', וְהִשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ** [הרי שסומכים על עד שאומר 'אני הרגתי']. **אָמַר לָהֶם** [רבי יהודה:] **מִשָּׁם רְאָיָה, בְּאוֹמֵר 'אֲנִי הָיִיתִי עִם הוֹרְגָיו'.** ובלשון זו גם רבי יהודה מודה שהוא נאמן.

הגמרא שואלת על ביאורו של רבי יהודה שאמר 'אני הייתי עם הורגיו': **וְהָא לִסְטִים קָתָנֵי** - והרי שנינו בברייתא 'מעשה בליסטים אחד', הרי שהוא עצמו הרג, שקרוי' ליסטים'.

עונה הגמרא: הברייתא אמרה 'מעשה בליסטים אחד', לפי **שֶׁנִּתְפַּס עַל יְדֵי לִסְטִיּוּת** - שהיה עמם הליסטים ונתפס יחד עמהם, ולכן הוא קרוי ליסטים.

שואלת הגמרא: **וְהָא יָצָא לֵיהָרֵג קָתָנֵי** - והרי שנינו בברייתא: 'שיצא ליהרג', הרי שהוציאוהו להורג, ומשמע שהוא עצמו הרג, שהרי הרוגוהו על כך

עונה הגמרא: **בֵּי דִינָא דְּגוֹיִם דְּלָא דָּיְיקִי וְקָטְלִי** - מעשה זה היה בבית דין של גויים שאינם מדייקים והורגים, ולכן הם הוציאוהו להורג אפילו שהוא לא הרג אלא רק היה עמהם.

משנה

החכם שאסר את האשה, לא ישאנה

הֶחָכָם שֶׁאָסַר אֶת הָאִשָּׁה בְּנֶדֶר עַל בַּעְלָהּ - שנדרה הנאה מבעלה, ובאה לחכם להתיר לה ולא מצא פתח לחרטה, **הֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׂאֶנָּה,** משום חשד.

מֵיאֵנָה אוֹ שֶׁחָלְצָה בִּפְנָיו, יִשָּׂאֶנָּה מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּין - שמיאון או חליצה לא עשה החכם ביחידי דקיי"ל חליצה ומיאון בג', ושלשה אינם חשודים.

גמרא

ביאור המשנה: אם מדובר בדיין יחידי כיצד הוא יכול להתיר נדר. אם מדובר בג' דיינים, הרי ג' אינם חשודים

במשנה מבואר שאם האשה התגרשה בגלל שלא התיר לה החכם את נדרה - לא ישאנה. ומשמע **הָא הִתִּירָה** - אבל אם התיר לה את הנדר, ואחר כך מת בעלה או גירשה **יִשָּׂאֶנָּה,** שאין כאן חשדא.

ויש לברר: **בְּמַאי עָסְקִינַן** - באיזה אופן מדובר, **אִילֵימָא בְּחַד** - אם תאמר באחד, **חַד מִי מָצֵי מַתִּיר** - וכי אחד לבדו יכול להתיר, **וְהָאָמַר (רַב אָמַר) רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַב עַמְרָם: תָּנָא, הַתָּרַת נְדָרִים בִּשְׁלֹשָׁה.**

וְאֶלָּא בִּתְלָתָא - ואלא מוכרחים לומר שמדובר בשלשה, אך קשה על כך: **מִי חֲשִׁידִי** - וכי יש חשד בשלשה, **וְהָתְנַן: מֵיאֲנָה אוֹ שֶׁחָלְצָה בְּפָנָיו יִשָּׂאֶנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּין.**

עונה הגמרא: **לְעוֹלָם בְּחַד** - מדובר בדיין אחד, **וְכִדְאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּיָחִיד מוּמְחֶה,** שיחיד מומחה יכול להתיר נדר לבדו, **הָכָא נָמֵי בְּיָחִיד מוּמְחֶה.**

◆◆◆

שאלה: במשנה משמע שגם בשנים יש חשד, ובמקום אחר שנינו שבשנים אין חשד

שנינו במשנה: **מֵיאֲנָה אוֹ שֶׁחָלְצָה וְכוּ׳** [בפניו, ישאנה, מפני שהוא בית דין].

מדייקת הגמרא: **טַעְמָא** שמותר לישאנה, **דְּבֵית דִּין** - מפני שהם בית דין, ובית דין הם שלשה, ומשמע: **הָא בִּתְרֵי** - אבל אם הם שתים, **לָא,** שאף בשנים יש חשש.

וקשה על כך: **מַאי שְׁנָא מֵהָא דִּתְנַן** - מה זה שונה ממה ששנינו: **עֵדִים הַחֲתוּמִים עַל שְׁדֵה מִקָּח, וְעַל גֵּט אִשָּׁה, לֹא חָשׁוּ חֲכָמִים לְדָבָר זֶה,** ומותר לעדים לקנות את השדה מהקונה, וכן מותר לעד של גט לישא את האשה המתגרשת, ולא חוששים לחשד שיאמרו שהעידו שקר כדי לקנות את השדה או כדי לישא את האשה. הרי שגם בשנים אין חשש.

תשובה: גם למשנתינו אין חשש באחד, אלא המשנה באה רק לומר שמיאון בפני שלשה ולא כמאן דאמר מיאון בפני שנים

עונה הגמרא: **הִיא גּוּפַהּ קָמַשְׁמַע לַן** - אכן גם בשנים אין חשד, אלא שהמשנה באה לחדש שמיאון צריך לעשותו בפני בית דין, **לְאַפּוֹקֵי מִמַּאן דְּאָמַר** - להוציא מהשיטה הסוברת: **מֵיאוּן בִּפְנֵי שְׁנַיִם, קָמַשְׁמַע לַן מֵיאוּן בִּשְׁלֹשָׁה.**

◆◆◆

ספק: כנס מהו שיוציא

אִיבַּעְיָא לְהוּ, כָּנַס מַהוּ שֶׁיּוֹצִיא - חכם ומביא גט שעברו ונשו את האשה, מה דינם.

רַב כָּהֲנָא אָמַר: כָּנַס, מוֹצִיא.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כָּנַס, אֵינוֹ מוֹצִיא.

תָּנֵי לְהוּ רַב זוּטֵי דְּבֵי רַב פַּפִּי, כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר, כָּנַס אֵינוֹ מוֹצִיא.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב אָשֵׁי: מה שאמרת כנס אין מוציא, **גְּמָרָא אוֹ סְבָרָא.**

אֲמַר לְהוּ: מַתְנִיתִין הִיא, הַנִּטְעָן מִשִּׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, מִגּוֹיָה וְנִתְגַּיְּרָה, הֲרֵי זֶה לֹא יִכְנוֹס, וְאִם כָּנַס אֵין מוֹצִיא, אַלְמָא (דף כו) **בִּרְנָנָה לָא מַפְּקִינַן** - הרי מוכח שמפני רינון ולעז בני אדם לא צריך להוציא, **הָכָא נָמֵי בִּרְנָנָה לָא מַפְּקִינַן** - כאן גם בעניין חכם ומביא גט שעברו ונשו את האשה, אינם צריכים להוציאה. [ואין זה דומה לנטען על אשת איש, ששם הואיל והוציאה בעלה מפני זה, והלך זה ונשאה מכוער הדבר, וצריך להוציאה אף כשכבר עבר וכנסה].

ברננה. מפני ריגון ונעוי בני אדם לא אתמרינן ליה הוצא ולא דמי לנטען על אשת איש[ט]: דהתם הואיל והויליה בעלה מפני זה ואלך זה ונשאה מכוער הדבר: **מתני' וגומ.** התכם והמבית בגו בתאשה להשיאה תתנן בהן לא יכנוס[י]: **שניו נסם נגיסם.** בשעת מעשה ותמנו לאחר זמן מותרות אלו ליגשא לסם הבשתא ליכא מחל סברי בשעה שהעיד בה העד או שאסרה מכם היתה בשעה קיימת ולא ליגשא אל זו מכתיו: **וכולן.** הגיסים הללו: **מיגשאו.** לאחריים כשאסרה מכם לו כשהעיד עד במיתת בעלה ומתו הבעלים הגיסים: **מותרות ליגשא.** לאכם ולעד ולמבית בגו: **וכולן.** הגיסים הללו מותרות לבניהם לו לאחיהם לו אלו המתיריס לאחן ולין תמותות אלא להן לבדן: **גמ' נתגרשו לא.** דע"ש שנתן את עיניו בזו שהתיר גירש את אשתו: **הא.** דקתני אפי' נתגרשו כגון דהוי להו קטנה מקמי הכי עדיין לא נתן דעתו על זאת: **ה"ג ואיבעיה אימא לידי ואידי דלא הוו להו בהו קטנה:** הא. דקתני נתגרשו לא בדלתרגיל הוא קטנה שהוא המחיל להקניט לו אשתו: **ואם.** דקתני אפי' נתגרשו בדלתרגילה היא קטנה שהיא הקניטתו תחלה: **קס"ד מיפה אמיפה.** הא דקתני וכולן שנשאו לאחריים ומתו אלו אינשא דקתני[ב] מת הרגשתו הרגנוהו לו ישא אל אשתו וקתני דאם ניאסת לאחר לו פיו ומת הגיס הזה מותרת ב' ליגשא לעד לו ואינ"פ שמתו ב' בעליה מנשא לגליטי אלו אתרינן לו חוזקה זו קטנית שהנשאה מת וגירוהן דקתני נתגרשה קאי אגירוהן לגעיל המביא גנו כו' ואשמעינן דאם נשאת לאחר בתותו הגנו וגירשה הגיס הזה מותרת ליגשא לגמיא גיטה הראשון: **נאני זימני הוא חזוקה.** לקמן בהכא על ידמתו (דף ס"ב:) ניסת לראשון ומת לגיי ומת לגליטי לא מינשא דכתי כי ומתני' דלא כרבי דאי רבי יהי דחשד ליכא מיהו לכל העולם אסורה שהוחזקה להתאלמן לאחר לו לתתגרש: **מיפה.** דקתני הכא שינשאו לאחרים ומתו מותרות לאו אכולהו לגעיל קאי אלא אגירוהן ואתמיה גנו לו מכם אשתר אם הנשא: **וגירושין.** דהכא אמת הרגשתו הרגנוהו ומ"ש כשנתגרשה משני זה מותרת לגליטי שעדיין לא הוחזקה בחדא ריעותא תרי זימני: **אסור באחת וכפה ואחוסה.** כדתפרש טעמא לקמן אמר אשתו לא אמתה לו אם בתה מחזה זו עמו ובזמנו קמא לא הוה מיפסר באחת ובקרובותיה דקי"ל (לקמן דף נ.). נוטלתן לו אל המעוה ועל המפותה אלא נאסרו קרובות אשה על האיש אל"כ קדשה לגאשותה לתיאות כתיב בה ולקיחה[ג] כי יקח איש לו אשה ואת אמה (ויקרא כ:) אבל משנאת אל אמה ואת בתה עומדת הנעשת לגערות שהיא חליצה אלא אם בעלה כשנופלת עמה לגיבום: **אלו הוזלת לו מביאיבמה.** אלו אינשא דקתני לו אם בעלה כשנופלת עמה לגיבום: **ואם.** כלומר מוזרת זיקה לשויי אחות אחות זקוקתו ואחות אשתו: ומכמה נדרים (דף עד.). פליגי בה אילא ר"ש דבחד יש זיקה ובחדי לא, איצטריך לאשמועינן דאפי' בחדי יש זיקה. דאם לא הכא דלא סבר כן לקמן (דף ס.): מפלי אילא לגמיה. ר"ש דמ"ש מוקים לה לבן מעבה כר' אליעזר דאמר כיון שהפרה אבים אחת אם אין מיטה אחת לא בפוסלת דרבנן כי הכא לאו בפוסלת דרבנן כי הכא לאו דאסור רק מקום אחות זקוקתו. והא דדייקינן לקמן (דף כח.) מדקתפיא ר' אליעזר ריש לא לא ר' אליעזר זהו לרבי יוחנן אבל אמר רב לא סבר כן ר"ל [רב מטני דוקא שהיא מעלה דמתני' מדת אבל אחמת אם ר"ל דמיעמה אם לא] ר"ל רב לא יסבור הלי דיחוי:

תום' חד מקמאי

ארבעה אחין שנים מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואין לאחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות בלילכא צרות אבל בדאיכא צרות כיון דחליצה צרות מעולה מאחרות חליץ לצרות ולא לאחיות דקי"ל כשמואל דאמר ב' יבמות הבאות מב' בתים חליץ [ליבמות] [לאחיות] לא נסורו הצרות לצרות נסורו אחיו' דלא אלימא דיקה לטוויה צרה בעדה דמי אי חליץ לאחיות אהני לאסור נפשה. אבל לכתחלה אסרינן ליה דיחלוץ לצרות שהיא חליצה מעולה מן האחיות. אבל היכא דליכא צרות לא אפשר דלא לסחלץ לאחיות. והוי יודע דאליבא דרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על האחין שהי האחיות כל אחת מהן צריכה חליצה משני האחין. **ולפי דעתי הלכתא כרב בהא** אע"ג דסליג עליה שמואל דקי"ל הלכתא כרב באסורא וראיה לדבר פסק זה ממה שפירש הרב אלפס [בס"פ ר"ג] גבי פלוגתא דרבי והבנן דשקושה לשם יבמות דרבנן כרב ור' שמואל דקי"ל כרבנן ורב אשי נמי אמר התם הכי"ג חליצה פסולה אינה פוטרת היינו כרב אלמא הלכתא כרב אע"ג דתכם הרב אלפס דכל הני שיעורי לא סמכינן עלייהו והרב אלפס כתב דברי רב ודברי שמואל ולא פסק הלכתא כחד מניהו ואולי סמך לן על הכלל שבידינו דהלכתא כרב באיסורא:

עין משפט נר מצוה

צו א ממי' פ"ש מהל' גירושין הלכה טו טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף ד:
צז ב ממי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
צח ג ד ממי' שם טוש"ע שם סעיף ה:
צט ה ו ממי' פ"ז מהלכות יבום הלכה ז טוש"ע אה"ע סי' קמה סעיף ג:
ק ז ממי' שם טוש"ע אה"ע ג ח ט מיימון שם הל' ג טוש"ע אה"ע שם סעיף ה:
קא ד י ממי' שם הלכה ז טוש"ע אה"ע שם סעיף ג:

תוספות ישנים

ש"ס יש יקח. ות"ס ת"ס לתנון לתת ולינסם לתת ויל מגרה לגתת מיינס ואבר מגון וכי מיינס פגע בחתות זקוקתו, ולא נהיגל בכיון דקתמר ש"מ יש דקה ת"ס אין לגזור לגמיל מיינס כרשא בעשם של דקה פשוט הוא ולא יטנו כמו שאמרת לקמן בגי"ש. וי"ל דעשמת בכיון שנתפרה עניו שנה אחת שוב לא יפה לה סיתר עונמת ות"ש לכב דלא סבר כן לקמן (דף ס.): מפלי אילא לגמיה. וי"ל דמ"ש מוקים לה לבן מעבה כר' אליעזר דאמר כיון שהפרה אבים אחת אם אין מיטה בפוסלת דרבנן כי הכא לאו בפוסלת דרבנן כי הכא לאו דאסור רק מקום אחות זקוקתו. והא דדייקינן לקמן (דף כח.) מדקתפיא ר' אליעזר ריש לא לא ר' אליעזר זהו לרבי יוחנן אבל אמר רב לא סבר כן ת"ל [רב מטני דוקא שהיא מעלה דמתני' מדת אבל אחמת אם ר"ל דמיעמה אם לא] ר"ל רב לא יסבור הלי דיחוי:

תוספות הרא"ש

ארבעה אחין שנים מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואין לאחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו רבי אליעזר אומר ב"ש אומרים יקיים וב"ה אומרי' יוציאו היתה אחת מהן אסור על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחות' והשני אסור בשתיהן איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת: **גמ'** ש"מ יש זיקה דאי אין זיקה מכדי הני מתרי בתי קאתיין האי לייבם חדא והאי לייבם חדא לעולם אימא לך אין זיקה ומשום דקסבר אסור לבטל מצות יבמין דלמא אדמיימב חד מיית וקמבטל מצות יבמין אי הכי תלתא נמי לא מיבעיא קאמרינן אי מיבעיא תלתא דודאי בטלה מצות יבמין אבל ד' למיתה לא חיישינן קמ"ל אי הכי אגירושין. אגב מיתה נקט גירושין דאפי' נתגרשה כמה פעמים שריא ליגשא: **אי** הכי אביו נמי. לא מצי לאסויי דנקט בנו לרבותא אע"ג דאסור נמי לא מצי לאסויי דנקט בנו לרבותא דא

בִּרְנָנָה לָא מַפְּקִינַן הָכָא נָמֵי בִּרְנָנָה לָא מַפְּקִינַן [התבאר בדף הקודם].

משנה

כל האסורים לישא את הנשים שהותרו על ידם, אם הם היו נשואים כאשר התירוה, ואחר כך מתו נשותיהם - מותרות הנשים להינשא להם

וְכוּלָּם - כל אלו ששנינו לעיל שאסורים לישא את האשה שהותרה על ידם, [כגון המביא גט ואומר בפני נכתב, או המעיד באשה שבעלה מת ומותרת להינשא], **שֶׁהָיוּ לָהֶם נָשִׁים** - שבשעה שהאשה הותרה על ידם היה להם אשה, **וּמֵתוּ** נשותיהם לאחר זמן,

מוּתָּרוֹת לִינָּשֵׂא לָהֶם - מותרות נשים אלו להינשא להם, שאין חשד שהם התירוה כדי להינשא להם, שהרי בשעה שהתירוה הם היו נשואים, והם לא באים לשאת אותה אלא כעת כאשר האשה שלהם מתה.

כל האסורים לישא את הנשים שהותרו על ידם, אם הנשים נישאו לאחרים, ונתגרשו או נתאלמנו, מותרות הנשים להינשא להם

וְכוּלָּן - כל הנשים האלו **שֶׁנִּישְׂאוּ לַאֲחֵרִים,** לאחר שהתירום, **וְנִתְגָּרְשׁוּ אוֹ שֶׁנִּתְאַלְּמְנוּ, מוּתָּרוֹת** אחר כך **לִינָּשֵׂא לָהֶם** - לאלו שהתירום.

כל האסורים לישא את הנשים שהותרו על ידם, מותרות לבניהם או לאחיהם

וְכוּלָּן - כל הנשים האלו **מוּתָּרוֹת לִבְנֵיהֶם אוֹ לַאֲחֵיהֶם** של אלו שהתירום, ואין אסורות אלא למתירים עצמם.

גמרא

משנתינו מתירה לשאת את האשה שהותרה על ידם, אם (בשעה שהתיר) היה למתיר אשה, ואחר כך היא מתה, אבל לא אם אחר כך גירשה

שנינו במשנה שאם היו נשואין בשעה שהתירו את הנשים, ואחר כך האשה מתה, מותר להם לישאנה. מדייקת הגמרא: **מֵתוּ, אִין** - אם הנשים מתו, מותר לבעליהם לישא את האשה שהתירו. אבל אם **נִתְגָּרְשׁוּ, לָא,** שחוששים שעל ידי שנתן את עיניו בזו שהתיר, גירש את אשתו.

שאלה: הרי שנינו שמותר לנושאה אפילו אם גירשה

אֲמַר לֵיהּ רַב הִלֵּל לְרַב אָשֵׁי: וְהָתַנְיָא - והרי שנינו בברייתא: **אֲפִילּוּ נִתְגָּרְשׁוּ** נשותיהם, מותרים הם לישא את האשה שהם התירו.

תשובה א': מה ששנינו שמותר לו לנושאה היינו כשהיה ביניהם קטטה לפני כן

עונה הגמרא: **לָא קַשְׁיָא, הָא** - זה, מה ששנינו שהם מותרים אפילו אם נתגרשו, מדובר **דַּהֲוַאי קְטָטָה** - שהיה ביניהם קטטה לפני שהתירוה, שעדיין לא נתן את דעתו על אשה זו.

הָא - מה ששנינו שהם אסורים אם נתגרשו, מדובר **דְּלָא הֲוַאי קְטָטָה** - שלא היה ביניהם קטטה לפני שהתירוה.

תשובה ב': מה ששנינו שמותר לו לנושאה היינו כשהיא התחילה את הקטטה

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, הָא וְהָא דְּלָא הֲוַאי קְטָטָה - זה וזה מדובר שלא היה ביניהם קטטה לפני כן, **וְלָא קַשְׁיָא, הָא** - זה ששנינו שאם נתגרשו אסורים הם לישא את הנשים שהתירו, מדובר **דְּאַרְגֵּיל הוּא** שהוא התחיל בקטטה שהוא התחיל להקניט את אשתו, וחוששים שהתחיל בזה בגלל שנתן עיניו באשה זו, **הָא** - וזה ששנינו שאם נתגרשו מותרים הם לישא את הנשים שהתירו, מדובר **דְּאַרְגֵּילָה הִיא** - שהיא התחילה את הקטטה, שהיא הקניטתו תחלה.

✦✦✦

הצעה: משנתינו היא דלא כרבי, שמשמע במשנה שאשה שמתו ב' בעליה או נתגרשו מותרת להינשא פעם שלישית

שנינו במשנה: **וְכוּלָּן שֶׁנִּישְׂאוּ וְכוּ'** לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו מותרות לינשא להם.

קָא סָלְקָא דַּעְתִּין מִיתָה אַמִּיתָה - עולה על הדעת לבאר שהמשנה מדברת על אשה שבעלה מת ב' פעמים, שבתחילה העידו עליה שבעליה מת, ועל אשה אומרת המשנה שאחר כך היא נשאת לאחר ובעלה מת, **וְגֵירוּשִׁין אַגֵּירוּשִׁין** - וכן המשנה מדברת על אשה שהתגרשה ב' פעמים, שבתחילה העידו עליה שבעלה גירשה, ועל אשה זו אומרת המשנה שאחר כך היא נשאת לאחר ובעלה גירשה,

ועל נשים אלו שנינו שהם מותרות להינשא לזה שהתירם, **נִימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי** - האם נאמר שמשנתינו היא דלא רבי, **דְּאִי כְּרַבִּי** - שאם היא כרבי, **הָאָמַר בְּתְרֵי זִימְנֵי הָוְיָא חֲזָקָה** - הרי אמר שאשה שמתו ב' בעליה, או שגירשוה ב' בעליה, הרי היא בחזקת שממיתה או מגרשת בעליה, ואסורה להינשא, שחזקה היא בב' פעמים [ולא בג' פעמים].

דחיית ההצעה: משנתינו לא מדברת על אשה שמתו ב' בעליה, או נתגרשו ב' בעליה, אלא בעל אחד מת ובעל אחד גירשה

הגמרא דוחה את ההצעה: **לָא, מִיתָה אַגֵּירוּשִׁין. וְגֵירוּשִׁין אַמִּיתָה** - לא מדובר במשנה שזה שהעידו עליה שבעל מת, בעלה השני (שנישאת לו לאחר מכן) גם מת אחר כך. אלא זה שהעידו עליה שבעלה מת, בעלה השני (שנישאת לו לאחר מכן) גירשה. וכן האופן שהעידו על האשה שבעלה גירשה, בעל השני (שנישאת לו לאחר מכן) מת, וממילא אשה זו לא הוחזקה ב' פעמים שבעליה מתים, או שבעליה מגרשים אותה, ועל כן היא מותרת להינשא.

✦✦✦

שנינו במשנה: **וְכוּלָּן מוּתָּרוֹת לִבְנֵיהֶם אוֹ לַאֲחֵיהֶם.**

למה במשנתינו לא חוששים שהחכם או העד התירו את האשה כדי שהיא תנשא לבניהם, וכך היא תהיה מצויה אצלם לזנות עמה

שואלת הגמרא: **מאי שְׁנָא מַהָא דִּתְנַן** - מה שנינו דין משנתינו ממה ששנינו: **הַנִּטְעָן מִן הָאִשָּׁה, אָסוּר בְּאִמָּהּ, וּבְבִתָּהּ, וּבַאֲחוֹתָהּ,** שחוששים שאחר שישא את אמה או בתה, תזנה עמו האשה שנטען עליה, והרי היא ערוה עליו. ולמה במשנתינו הנשים האלו שהחכם או העד התירום, מותרות לבניהם או אחיהם, ולא חוששים שהחכם או העד התירוה כדי להוציאה מבעלה כדי שתנשא לאחד מקרוביו, וכך יוכל החכם או העד לזנות עמם.

תשובה א': לא מצוי שאנשים הולכים לאנשים, ולכן אין חשש שהחכם או העד התירו את האשה כדי שהיא תנשא לבניהם

עונה הגמרא: **נָשֵׁי לְגַבֵּי נָשֵׁי, שְׁכִיחָן דְּאָזְלָן** - נשים מצוי שהם הולכות זו אצל זו, ולכן הנטען על האשה הרי הוא אסור באמה או בבתה, כי חוששים שהאשה שהוא נטען עליה תהיה מצויה אצל אמה או בתה, ואם ינשא לאמה או בתה יבוא לזנות עם האשה שעליה הוא נטען. אבל **גַּבְרֵי לְגַבֵּי גַּבְרֵי, לָא שְׁכִיחָן** - גברים לא מצוי שהם הולכים זה אצל זה, ולכן לא חוששים שהעד או החכם התירו את האשה כדי שהיא תהיה מצויה אצל בניהם, ויזנו עמה.

תשובה ב': בנידון משנתינו, אם האשה שהחכם או העד התירוה תהיה מצויה אצל קרוביו, והיא תבוא לזנות עם החכם או עם העד, הבעל שלהם ימנע זאת

אִי נָמֵי, נָשֵׁי דְּלָא אָסְרָן שְׁכִיבָתָן אַהֲדָדֵי - נשים שמזנות אינם אוסרות נשים אחרות, (כגון ראובן זינה עם אשת פלוני, אשתו של ראובן אינה נאסרת בזה על ראובן), על כן **לָא קָפְדִי אַהֲדָדֵי** - הנשים לא מקפידות זו על זו, וממילא חוששים שהנטען מן האשה ישא את קרובותיה, שמא היא תהיה מצויה אצלו, והוא יזנה עם אותה אשה, ואשתו (של הנטען) לא תמחה, שהיא לא נאסרת מכך.

אבל **גַּבְרֵי דְּאָסְרָן שְׁכִיבָתָן אַהֲדָדֵי** - אבל אנשים שמזנים, הרי הם אוסרים אנשים אחרים, (כגון אדם זינה עם אשת ראובן, הרי אשת ראובן נאסרת על ראובן), שאשה המזנה אסורה לבעלה, ועל כן הבעל מקפיד על אשתו שלא תזנה, ואם האשה שהחכם או העד התירו, תהיה מצויה אצל בניהם, בניהם יקפידו שהיא לא תזנה עמהם, כדי שהיא לא תיאסר עליהם.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי** - אם כן שבאנשים לא חוששים לזנות שיזנה קרובו עם אשתו, **אָבִיו נָמֵי** - היה למשנה לומר שהאשה שהחכם התיר, מותרת גם לבניהן ולאחיהן, ולמה המשנה אמרה רק לבניהם.

עונה הגמרא: **לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר** - המשנה אמרה את דבריה בדרך 'אין צריך לומר', **לָא מִיבַּעְיָא אָבִיו** - לא צריך לומר שהאשה מותרת לאביו של החכם, **דִּבְזִיז בְּנֵיהּ מִינֵּיהּ** - שהרי הבן מתבייש מאביו ולא יזנה עם אשתו, **אֲבָל בְּנוֹ** של החכם, **דְּלָא בְּזִיז אָבִיו מִינֵּיהּ** - שאביו אינו מפחד ממנו, **אֵימָא לָא** - הייתי אומר שאסור לבן לישא אשה האשה, שמא אביו יזנה עם אשתו.

קָא מַשְׁמַע לַן - שמתר.

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

עריות, שניות ונידונים בסוגיותנו

משפחתו

						אבי אבי אמו	אשת אבי אבי אמו	
אחות אבי האב	אחי אבי האב	אשת אחי אבי האב	אבי האב אשת אבי האב	אם האב		אבי האם אשת אבי האם	אם האם	אחי אם האם	אשת אחי אם האם	
אחות אבא	אח אבא (מאב)	אשת אחי האב	אבא אשת אביו			אמא		אח אם (מאב)	אשת אח אם	אחות אמא
	אח אבא (מאם)	אשת אחי האב						אח אם (מאם)	אשת אח אם	
					איש					

משפחת בנו ובתו

בן		אשת בנו (כלתו)	בת	
בת בנו	בן בנו	כלת בן בנו	בן בת	כלת הבת
	בת בן בנו		בת בן בתו	
	בת בן בן בנו		בת בן בן בתו	

משפחת אשתו

חמיו	אשת חמיו		חמותו
	אשתו		
	בן אשתו (חורגו)	אשת חורגו	
	בת חורגו	בת בתה	
	בת בן הבן	בת בן הבת	
	בת בן בן הבן	בת בן בן הבת	

מהדורה זו מתייחדת בהגשת דברי הגמרא באופן שהלומד מקבל באופן ברור את ה"צורתא דשמעתתא", נושאי הסוגיא, השיטות והראיות.

בסיום הלימוד הסוגיא ברורה לפני הלומד, מסוכמת במוחו ובליבו.

הביאור ערוך באופן שהלומד "לומד" את הסוגיא ובכך קונה קנין בדף.

הכותרות לפני כל נושא והקיטוע לכל סוגיא מהווים תוספת בהירות כמאמר חז"ל "ליתן רווח בין פרשה לפרשה".

מעלות אלו יחד עם חדשנות ההגשה והאותיות המאירות הם האבן השואבת ללומדים חדשים גם ישנים לחיבור העמוק עם מהדורה זו.

להנצחת המהדורה, מסכת או חוברת 0533129507
a0533129507@gmail.com

0777551090 מקור ע"ג

בס"ד

ניתן לשמוע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]

במס' 036171111 - קול הלשון

ולהקיש 7-0700*

9771565598004

גמרא ופירושה